

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Heiberg, Peter Andreas.; af P.A. Heiberg.

Titel | Title:

Skuespil

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Vol. 2

Udgivet år og sted | Publication time and place: København, 1792-94

Fysiske størrelse | Physical extent:

3 bd. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

55,-94.-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021959651

Livorno Libraria

S f u e s p i l

a f

P. A. Heiberg.

Andet Bind.

55.-94-8°

Ene spil

af
J. A. Seiberg

Andet vind.

Sunt bona, sunt quaedam mediocria, sunt mala plura,
Quae legis hic: aliter non fit, Avite, liber.

Martial.

Juel del.

Pag. 48.

A. Flint scul.

København 1795.

Forerindring.

Siden det første Bind af mine Skuespil udkom fra Pressen, har jeg forgives ventet paa Fortsættelsen af Herr Professor Todes Afhandling om Nyten og Nodvendigheden af en Mængde gode originale Skuespil, samt om de Opmuntringer, som skyldes danske dramatiske Autorer. Her kunde altsaa være en god Leilighed, til at indlade mig videre i denne Materie, hvorom jeg ogsaa har givet et Vink i Forerindringen til det første Bind; men jeg afholder mig derfra, overbeviist om, at Herr Professorens belovede Fortsættelse ikke vil udes-

blive, og i den Formodning at man hellere ønskede at see denne Materie afhandlet af en Mand, hvis Erfarenhed og Kundskaber langt overgaae mine.

Dog kan jeg ikke her tilbageholde et Ønske, hvis Opfyldestelse, efter mine Tanker, ville have en meget vigtig Indflydelse paa vores tilkommende Skuespildteres Dannelse; dette nemlig: at vores nu værende og efterfølgende Theater Direktioner ville være noget mere sparsomme med at lade tydiske Skuespil oversætte og opføre. Jeg tør med en temmelig Sikkerhed paastaae, at de tydiske Skuespil i Almindelighed slet ikke stemme med den danske Smag, ja at denne endog derved fordærves. De fleste tydiske dramatiske Arbeider ere ikke at anse for andet, end Afhandlinger over een eller flere Scenninger af Moralen, ja endog som ordentlige Systemer eller philosophiske Afhandlinger. De tydiske Forfattere gjøre saaledes Skuespilhuset til en Kirke, og Theatret til en Prædikestol, isteden for at det burde være en Verden en migniture, hvor Tilskuerne skal lære hvorledes Mennesker handle, og ikke hvorledes Philosopher tale. Bibelen siger: Biis mig din Troe af dine Gierninger; og dette Bud anseer jeg for een af de første Regler for en Skuespildter, —

de Herrer Theologer maae undskyldte mig, at jeg anvender dette hellige Sprog paa en Videnskab, der, naar den dyrkes som den bør, sikkert ikke er saa profan, som den ansees for! — Tydsskeren lader derimod gierne Personerne i sine Skuespil tale, og glemmer at de bør handle. Evertimod er det hos de engelske og franske Digttere, hvis Arbeider unægtelig ere den Skole, hvori den danske dramatiske Forfatter i Særdeleshed bør danne sig; uden at han dersor bør staae Vrag paa de tydsske Skuespil, der, med alle deres Mangler, dog indeholde en Hoben Godt og følgeværdigt. *)

Det

*) Af alle de tydsske Skuespildigtere, som jeg kender, sætter jeg Schröder og Jünger overst, hun for sin fortrefelige Karaktertegning, — visse enkelte undtagne, der maaske kunde glide ned paa et tydss Theater, men ikke godt hos os — og denne for sin vittige Dialog. Derimod sætter jeg den forgudede Køgebue temmelig lavt i min Mangforordning; kinct jeg dersor ikke vil nægte, at enkelte Steder i hans Arbeider har store og uesterlige Skionheder. Naar Schröder og Fielding male Mennesker saaledes som de kunne være og virkelig ere, saa sildre Køgebue dg Richardson enten Engler eller Dievler eller topmaalte Narre, men ingen virkelige Mennesker. Jeg kan desuden aldrig bringe det saa vidt, at overbevise mig om andet, end at Kotzebues Skuespil ere moralst skadelige, næsten lige saa skadelige som Figaros Gistermaal; og hvem der vil overbevises herom,

Det er ikke nok — skient saare betydeligt — at den tilkommende originale Digters Smag fordøres ved den hyppige Opferelse og Oversættelse af tydsske Skuespil; ogsaa vores Sprog vil med Tiden lide usigelig derved. Saasnart som det unge Mensneske kommer til Akademiet, — og, under visse Omstændigheder, endogcaa før — besøger han Skuespillene, og hans Hudlings-Lekture er Skuespil. Disse læser han da, enten formedelst Mangel af Sprogkundskab, eller for Mageligheds Skyld, i Oversættelser. Da nu den største Mængde af disse Oversættelser ere af det Tydsske, saa træffer han her paa en Mængde udanske Perioder, saasom: — Jeg er gandsske besorget for Dem; istedet for: Jeg er gandsske bekymret for Dem. Eller: Jeg tænkte Under, hørledes det kunde hænge sammen. Eller: Der er ingen Forliig — Vergleich — imellem dem. Eller: At man ikke gør mig det østere! istedet for: Kom ikke og gør mig det of-

herom, og har lyst til at læse en grundig Bedommelse over dem, henviser jeg til Neue Bibliothek der schönen Wissenschaften 44 Band pag. 244 og følgende; en Afhandling, som jeg meget vil anbefale een af vores unge Skuespilskere til Oversættelse. Morgenpostens Udgiver ville ogsaa fortjene Tak, ved at leve den i sine Bladet.

øftere! og tusende saadanne ziirlige udanske Ven-
dinger; og nu danner han da sit Sprog og sin Dia-
log, *) ligesom sin Smag, efter saadanne slette
Mønstere; og naar han siden udarbeider noget selv,
da vil man spore Følgerne af den skadelige Veileds-
ning, som han har haft; og af hans Arbeider faae
nye Marsag til at sande med Horatius:

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem,
Testa diu

Jeg ansører ikke, hvor disse Sprogfeil fore-
komme, deels fordi de findes paa mangfoldige Ste-
der, deels ogsaa fordi det ikke egentlig er Over-
sætterne, som jeg dersore vil dadle. Enhver der
veed, hvor læt det er at lære en Mundfuld Tysk,
og som kender, hvad Tilskokende Skuepladsen har
for Ungdommen, vil ikke undres over, at det unge
Menneske, saasnart som han har stavet sig ud af
en tysk Grammatika, strax tager fat paa at over-
sætte tyske Skuespil. Undertiden oversætter han
vel

*) I det første Bind pag. 12. har jeg viist, at jeg ikke anseer
Sprog og Dialog som synonyme. Af tyske Skuespil kien-
der jeg ingen med bedre Dialog, end to singae almindelig
bekendte, nemlig: Den sorte Mand af Götter,
og Den bogstavelige Udtydning af Grømel-
Lessings Mestersykker ikke at forglemme.

vel endog franske Skuespil af det Thyske, hvilket da kan give dobbelte Øsier. Men selv endog af den Mand, der har større Øvelse og Sprogfundskab, kan man ikke med Føie fordre stor Flid og Moiagtighed anvendt paa en Oversættelse, der betales saa jammerlig. Enhver der kiender den umoadelige Længde paa de nyere thyske moraliserende Skuespil, vil sandelig undres over, hvorledes det er muligt, med et Salarium af en Snees Rigsdaler, at bevæge endog den sletteste Oversætter, til at give sig især med Oversættelsen af et Skuespil i sem Ålder; og hvo vil da finde det besynderligt, om den mere Sproghudige, der, af Kierlighed saarere til Arbeider, end til Betalingen, befatter sig dermed, skriver hen, og, saa at sige, currente calamo, uden at give sig den fornødne Tid, eller bruge den Moiagtighed, som man ellers kan have Ret til at fordre? og hvo vil da undres over den Fattigdom, der hersker ved vores Skueplads, paa Oversættelser af gode franske og engelske Skuespil, et Arbeide, der, naar det er, som det bør være, sandelig ikke kan betales med en saadan Bagatelle *)? ei at tale om,

at

*) Det er heller ikke saa læt en Sag for enhver at løbe til at oversætte et fransk eller engelsk Skuespil. Selv de Mand, der have studeret disse Sprog i nogle Aar og med megen Flid, ville finde store vanskeligheder at overvinde.

at en stor Deel, især af de engelske Skuespil, ville vinde usigelig meget ved at lokaliseres; hvilken Forretning ingenlunde kunde betroes til en Oversætter, med mindre det var en saadan, der i Nedsfald kunde skrive en Original.

Af Kierlighed for vores Sprog og den gode Smag over jeg altsaa at lægge vores nærværende Theaterbestyrer de ovenstaende, i sine Følger sandeligen vigtige, Sandheder paa Hiertet; hvilket jeg saameget hellere gør, som Erfarenheden har lært mig, at hans Tanker i adskillige Ting, Skuepladsen vedkommende, ere aldeles overensstemmende med mine; skont der ogsaa gives de Punkter, hvori vi fuldkommen dissentiere. Saaledes har jeg erfarret, og Exempler have viist mig, at han er aldeles eenig med mig i Henseende til den Lemfældighed, hvormed unge Digtres Arbeider bør bedømmes, og den Lethed, hvormed der bør forskaffes dem Adgang til Skuepladsen, saafremt man ellers vil vente med Tiden at faae nogen Forraad paa originale Arbeider, hvilket jeg har forudsadt ikke at være uvigtigt.

Enhver indseer letteligen, at jeg hermed sigter til Herr Guldbergs Syngestykke Lise og Peter,

ter, et Skuespil, der — endog Dandsen fraregnet*), som har bidraget saameget til dets Lykke, — indeholder langt mere godt, end man kunde vente af en saa ung Forfatter, og sandelig har fortient det Bisald, hvormed det er optaget, omendskjent Kritiken vel kan have eet og andet at anmeldre derimod. Det glæder mig sandelig at see en nye og ikke uheldig Medarbeider i dette Fag, hvis første Prøve viser et Ansæg, der berettiger Publikum til gode Forventninger med Tiden, naar han har erhvervet sig den Erfarenhed, Menneskekundskab, Smag, Læsning og Kultur, som man ikke uden den allerstørste Uretfordelighed kan fordre af en Forfatter paa hans Alder.

At bedomme Herr Guldbergs Syngeslykke overlader jeg til de kritiske Domstole, forsikret om, at deres Domme ville blive affattede med den billige Lemfældighed, paa det at han ikke skal affrækkes fra at arbeide sig frem med forsøget Held paa denne Bane, hvor han allerede har gjort det første heldige Trin. Dog for at vise ham, hvorledes Mangel
paa

*) Musiken taler jeg, af adskillige Varsager, infet om. Jeg vil nodig fives med nogen, allermindst i en Materie, som jeg ikke kan bedomme efter Konstens Regler.

paa Menneskekundskab paa sine Steder har brage ham til at lade sine Personer tale og handle andres ledes end de ville have talt og handlet i det daglige Liv, maae han tillade mig at gisre ham opmærksom paa disse saa beskedne Anmærkninger, der muligt en anden Gang kunde komme ham til Nutte.

Naar han i Duetten i første Akts siette Scene lader Lise synge disse Ord:

Naar hver Aften næste Sommer
Lise Dig imøde kommer
Med en Slut ved Moderbarm;

da — foruden denne æsthetiske Feil, at disse tre Linier kuns indeholde en halv Meening, der maae suppleres med de tre næste Linier, som Peter synger — lægger han Lise nogle Ord i Munden, som hun vel kan tænke, men som den jomfruelige Blysfærdighed upaatvivlelig ville forbyde hende at uttale. Man spørge kuns den Skuespillerinde, som forestillede Lises Person, om hun, uden for Skuepladsen, kunde bruge disse Udtryk, og hun vil sikkert sande min Paastand. Dog, Herr Guldberg har uden Twivl ladet sig forlede af Thaarups Hostgilde, hvor Førfatteren lader sin Grethe i en nydelig Arie sige:

Saa

Saa kommer Din Grethe vel eengang en Høst;
 Hvad Held er mod hendes at ligne?
 En diende Son ved et moderligt Bryst;
 O! ham skal vor Fader velsigne.

Men han har ikke betænkt at dette snarere lader sig undskynde, da det kan ansees som en Tanke, der er sluppet hende af Munden, i en Samtale med en Søster, for hvem man just ikke saa noie behøver at vcie sine Ord. Derimod vil Herr Thaarup vist ikke tage mig det ilde op, om jeg af ovenanførte Aarsag anseer det for en Feil, at han siden efter ved Højtiden lader Anna sige til den hele Forsamling:

Friheds Minde!
 O! hvor er Du kion!
 Naar jeg vorder Danneqvinde,
 Bringer jeg til dette Minde
 Glad min førstefødte Son.

Og naar han strax efter lader Grethe sige:

Din Grethe lever vel den Dag,
 Hun med en Son sin glæder.

Dette kan vel være et hemmeligt Ønske, men neppe ville nogen af disse Piger yttre det saa aabenbare for en

en heel Forsamling. Det er Smaae-Ting, vil man sige; og jeg tilstaaer det. Jeg udgiver det heller ikke for nogen betydelig Feil, enten hos Thaarup eller Guldberg; Spørgsmaalet er kuns, om ikke dog denne lille Feil contrasterer noget med den Menneskekundskab, som man har Ret til at vente af Theater-Digtere. Jeg har med Gliid udsoegt denne lille Feil i Thaarups Arbeide, deels paa det at man ikke skal sige om mig, at jeg, som Dødsproget lyder: vil over, hvor Gierdet er lavest; deels ogsaa fordi jeg veed, at Thaarup selv ikke kan troe sine Arbeider at være feilfrie; Hvor findes ogsaa det Digt, der ingen Feil har? Selv ville jeg ønske, at mine Arbeider ingen større Feil havde. Vi feile alle, skønt een mere og en anden mindre; og vi maae alle sige med Horatius:

Scimus, & hanc veniam petimusque damusque
vicissim.

Jespersen er Forresten den Karakteer, med hvis Skildring Herr Guldberg, i mine Tanker, har voeret mindst heldig. Forst kaldes han i Stykket en Agerkarl, og en Skurk, uden at man kan indsee Aarsagen, hvorfor han fortienner disse Benævnelser. Der hviler et tykt Mørke over Jespersens Tænke- og Handle-Maade; han har i Stykket ingen

ingen Leilighed faaet til at skildre sig selv. Vi see at han er haard, men ikke at han er ond; dette fortelles os kun, og det er ikke nok til at karakterisere en Mand; Vi maae altsaa her troe Forfatteren paa sit Ord, hvilket i en saa vigtig Post er vel meget fordret af et heelt Publikum. En Kiesmand, dessuden, der eier mere end to Ostindiefahrere — en saadan Kiesmand findes ikke i Kiesenhavn for nærværende Tid, og vil vanskelig komme til at findes der — besatter sig neppe med en Handel, der direkte kan kaldes Slager; men om endog saa var, — aldrig ville han lade sig saa haanlig begegne, som Jespersen begegnes af William. Og ligesaa lidet kunde han skrive til sin Debitor, at Lovene burde tillade, at man maae sælge de unyttige Folk, Havet har bierget*), for at høde paa det Gods, Havet har slugt. Et saadant Udtryk kan kun tilslades i en Monolog, eller, i det høieste, som et Raillerie i en Samtale med en fortroelig Ven. Det ville Forresten have hævet Stykket meget, om i det mindste denne Jespersen og Peter havde været klædte i et rigtigere Costume, siden Scenen er i Siælland, eller dog i Dannemarck; thi Peter er en Blanding af

*) Havet har bierget, er ikke Dansk. Her skal nok staaes Havet har sparet.

af Fransk og Dansk, og Jespersen en Sloeflikker
ligere end en stor Kibmand.

Jeg overlader det, som sagt, til Kritiken at giøre de Anmærkninger, der endnu maatte findes fornødne i Henseende til dette Stykke; og er overbeviist om, at Herr Guldberg, efter den Tone, hvormed jeg har fremført ovenstaende, ikke vil misliende min Hensigt, der sandelig ikke er at ned sætte eller forringe hans Arbeides Værd, men alleneste med min noget større Erfarenhed at veilede ham til et Spoer, der vil være ham tienligt at følge i hans efterkommende Arbeider. Jeg gier dette med saa meget mere Frihed, som han, af alle de Forfattere, der i min Tid have arbeidet for Skuepladsen, er den eeneste, der, i Hensyn til mig, kan kaldes en ung Forfatter; Og saasom det heller ikke er min Hensigt at skrive nogen fuldstændig Kritik eller Bedømmelse over hans Syngestykke, saa afbryder jeg denne Materie her, efterat have bedet de af mine Kæsere, der læse Fortaler, om Undskyldning for en Digression, der, ved første Diekast, kunde synes, ikke at høre til min Materie, men hvortil jeg dog, som man ved Estertanke vil finde, meget naturlig er blevet ledet. —

Hvad jeg i Fortalen til det første Bind haver sagt, angaaende en Forsatters Ret til at uddele Rollerne i sit Arbeide efter eget Godtbesindende, det igentager jeg her efter noiere Overveielse med den fuldkomneste Bestemthed; dog med disse smaae til-foede Anmærkninger: at det kuns bør gielde om de Forfattere, der kunde supponeres noie nok at kiende Skuespillerne og deres forskellige Maneer; at Theater-Direktøren bør høres, ikke som Decisor, men som Consulent, saasom der kunde gives smaae Theater-Inconveniencer, der ere ham allene bekendte, og dog kunde skade Stykket, naar Rollerne bleve besatte efter Forfatterens Duske; og endelig at denne Rettighed ingenlunde udvides til Oversætttere, der, under visse Omstændigheder, ikke sielden ere de af alle Mennesker, der mindst kiende til de oversatte Stykker.

Her fremkommer da det andet Bind af mine Skuespil, hvorpaa jeg er mig selv bevidst at have anvendt al den Flid, som stod i min Magt, for at giøre dem værdige den samme Undest hos mine Læsere, som de opførte Stykker have fundet hos Tilskuerne. Endeel Materialier haves i Forraad til det tredie Bind, som jeg dog ikke tor love Publikum

til nogen bestemt Tid, da de øvrige Materialiers Tilveiebringelse udkræver mere Tid og Bequemhed, end man kan vente af den, der maae anvende den største og beste Deel af sin Tid, til at arbeide i et gandske forskelligt Fag, for med egne Hænder alslene at skaffe sig og sin Familie den fornødne Undersholdning; hvortil endnu kommer at jeg er langt fra at være skadesløs for mine Bekostninger paa det første Bind, hvilket ikke vil falde Læseren forunderligt, naar jeg fortæller, at af de gode Venner, der lode sine Navne antegne, uagtet jeg ikke indbød til Subskription, mere end en tredie Deel have ladet deres Exemplarer være uafhenteede.*). Dog frygter jeg aldeles ikke for Tab, da mine Omkostninger nok med Tiden ville blive indhenteedes; ligesom heller ikke Haab om Gevinst haver lokket mig til at udgive mine Arbeider, thi i dette Tilsælde ville jeg sikkert have foretrukket et maadeligt Honorarium af en Boghandler, for et Bovespil, til hvilken Klasse egne Skrifters Forlag virkelig hører.

3

*.) Man vil maasee spørge, hvorfor jeg ikke har tilsendt disse Subskribenter deres Exemplarer? hertil svarer jeg: Dette var min Pligt, isald jeg havde indbudet til Subskription; i andet Fald derimod ville det ikke være mig anständigt, med mindre jeg var Boghandler.

I Fortalerne til ethvert enkelt Skuespil har jeg sagt, hvad jeg, i Anledning af samme, troede fornødent at anmærke og underrette Læseren om. Jeg har altsaa desangaaende kuns lidet her at tilføie, som jeg deels paa vedkommende Steder har forglemt at børre, deels ogsaa efter Omstændighederne, og det under enhver Fortale tegnede Datum, ikke, paa den Tid samme blev kreven, har kunnet omtale.

Naar jeg i Anledning af Comoedien de Bonner og Banner pag. 14 til 18 opregner adskillige Skuespil, hvori der findes Satirer over Officeers-Standen, for at overbevise visse Skraalhalse om, at mine Udtryk ere de allerustkyldigste, maae jeg virkelig undres over, hvorledes jeg har kundet forbis gaae et af Publikums Yndlings-Skuespil*), hvori denne Stand paa den alleuranständigste Maade gisres latterlig. Hvo seer ikke at jeg her sigter til Syngestykket Apothekeren og Doktoren? Jeg opfordrer enhver tænkende Mand til at dømme, om en Capitaine Gribskov — det eeneste skikkelige
Men-

*) At Skabe — saaledes lærte jeg i min Ungdom — er at frembringe noget af intet, eller af en ubeqvem Materie. I Folge heraf er Dittersdorff uregtelig en Skaber, siden han med sin fortryllende Musik har skabt noget saa fint af Stephanies saa ubeqvemme Materie.

Menneske i Stykket — fortiner saaledes at ridikuliseres. En Mand, der i sit Fødelands Tjeneste er blevet en Krobsling, der for dets Forsvar har mistet eet Øje og Bruget af sit eene Been — thi Stykket giver ikke Anledning til anden Supposition — bør sandeligen ikke fremstilles til Vatter, med mindre han tillige ved nederdrægtige Handlinger viser, at han fortiner denne Revselse; og den der, efter disse Betragtninger, kan lee ad Capitaine Gribskov fortiner selv at prostitueres. I Sandhed! jeg ørter det Stockholmiske Publikums Smag, der, ved første Forestilling, udpeeb dette Stykke; og jeg beklager at det danske Publikum ikke har tænkt lige saa ædelt. Lad Forfatteren blot have sagt, at Capitainen har faaet disse Blessurer enten paa et Ølhuus, eller et endnu værre Sted, og strax forsvinder alt det anstødelige, og det der fornærmer Standen. *)

I Fortalen til Holger Thyske pag. 187 har jeg sagt om Herr Baggesens Oratorium, at det, for en Deel, ikke behagede mig; og mangfoldige Mænd af Smag have yttret den Tanke, at det langt fra ikke var saa godt, som man havde Mars sag

*) Jeg tilfoier hvad en virkelig Officer siger om von Thysboe: „Vi maae foie den Karl i alting, thi han er os en feed Steeg.“

sag at vente sig det fra en Baggesens Haand. Hvad jeg der har sagt om dette og andre af Herr Professor Baggesens Arbeider, finder jeg, efter noiere Overveielse, ingen Marsag til at forandres; men skylder ham derimod den Erklæring, at jeg anseer hans i Aar, i Anledning af Kongens Fødselsfest, forfattede Lovsang, for et af de skjønneste Arbeider i dette Fag, som vores Litteratur kan fremvise. Det vil ikke være Herr Baggesen ubehageligt at erfare, at Urigtigheden af mine Domme, — isald disse skulle besindes at være urigtige — ikke reiser sig af Partiskhed eller en ond Willie, men af Overbeviisning; og selv gør jeg mig en Ære af, at jeg ved, at der kan siges om mig med Rette, hvad den engelske Digter siger: Still pleas'd to praise, but not afraid to blame.

Jeg maae heller ikke paa dette Sted glemme at erindre den roesværdige Flid, som vores Skuespillere af begge Køn have anvendt paa Opførelsen af mine Skuespil, og herved aflægge dem min oftentlige Taksigelse deraf. Hvem har vel seet, og ikke beundret en Madame Knudsen, som Madame Plump, og Frue von Plageman? en Madame Preisler, som Marie, Miss Harriet, og Frøken von Sommer? en Madame Rosing, som Lady

Flet-

Fletcher? en Schwarß, som Heckingborn og van der Haan? en Musted, som Blunt? en Knudsen, som Snydenstrup og Ismail? en Rosing, som Lieutenant Jespersen? en Tomfrue Astrup, som Christiane? en Preisler *), som Dalton og Capitaine von Aberwick? en Madame Dahlén, som Sophie? en Lindgreen, som David? en Madame Gielstrup **), som Grethe? en Gielstrup ***), som Plump?

*) Conjecturer rovede os en Preisler, til sорт Kab for Skuesplassen. Jeg indseer ikke hvorledes de ansorte tvende Rosller, der visselig hørte til hans Mesterroller, ville blive supplerede. Den der i disse Karakterer maafee mest skulle nærme sig til ham, vil, i mine tanker, blive en Saabye.

**) Madame Gielstrup — ogsaa uerstattelig — rovedes os ved Doden. Jeg skylder hendes Minde her at erindre, hvor mesterlig hun i Forvandlingerne udførte Grethes Rosle, der sandelig, i Stykkets da værende Forfatning, ikke var angeneum.

***) Applaus - Jagt, og en daarlig Higen ester at behage den Deel af Parterret, hvis Plads egentlig er Galleriet, har rovet os de to tredie Dele af en Gielstrup, imod hvem Naturen har været saa ødsel, at han aldrig har villet lade Konsten lægge Haand paa Naturens Værk, af Frygt for at fordærve det. Siden hans ypperlige Forestilling af Plump i Forvandlingerne har jeg seet yderlig saa Rosller givne af ham med den Sandhed og Simpelhed, som Jens Jensen i Herr Guldb ergs Syngestykke Peter og Lise. Væseren maae lægge Merke til, at jeg ikke taler om de Rosller der ere ældre end Forvandlingerne. Gid han dog eengang ville give os de tabte to tredie Dele af sig selv tilbage! men dette seer ikke, forend han lærer at fælne imellem det sande og foregvne Publikum, og forend han
ind-

Plump? eg flere andre? Hvo har vel seet Syn-
gestykket Selim og Mirza, og ikke været henrykket
over en Madame Berthelsen, der ved sin mageløse
Stemme bidrog ikke saa lidet til dette Stykkets
Lykke? I Sandhed! jeg maatte være meget ind-
taget af mig selv, naar jeg ikke viliig tilstod dem en
Deel af det Bisald, som mine Skuespil have er-
hvervet sig.

De af mine Læsere, der have seet Opførelsen
af Comoedien De Bonner og Vanner, ville ikke
behøve nogen Forklaring over Titel-Vignetten ved
dette Bind, især siden det tilsviede Pagina henviser
til Stedet, hvorfra Situationen er taget; men for
andre Læsere finder jeg det fornødent at melde, at
Figurene ere tegnede efter Naturen; og af Konst-
nerens Navn, der har tegnet dem, ville de let lade
sig overbevise om, at Ansigtter og Stillinger maae
ligne til den yderste Fuldkommenhed. *)

Trykfeil, som skulle kunde forvirre Læseren,
troer jeg ikke der vil findes; De vigtigste, som jeg
har

indseer, at Konsten ikke bestaaer i at overdrive, men i at
blive Naturen troe.

*) Den forestiller Skuespiller Knudsen, som Snyden-
strup, og Dandse-Eleven Heinsvig, som Jonas.
Hvem der har seet dem, kender dem ved første Bickast.

har anmeldet, ere: pag. 186. lin. 8. Die. læs: Dine. pag. 215. lin. 3. Bor. læs: Bord. lin. 4. nogl. læs: nogle. De øvrige have enten undgaaet min Opmærksomhed, eller og bestaae blot i Interrpunktionen, og nlige Ubetydeligheder, som Læseren selv ved første Diekast er i stand til at rette.

København den 6te Februar 1793.

Jnd:

S u d h o l d

af

det andet Bind.

De Bonner og Banner. Comoedie i fem Akter.

Fortale	Pag. 3.
Stykket selv	— 25.

Holger Thydse. Parodie i tre Akter.

Fortale til det første Oplag . . .	— 173.
Fortale til denne Udgave . . .	— 182.
Stykket selv	— 191.

Selim og Mirza. Syngestykke i tre Akter.

Fortale til det første Oplag . . .	Pag. 265.
Fortale til den anden Udgave . . .	— 269.
Stykket selv	— 283.

Virtuosen No. 2. Comoedie i een Aft.

Fortale til det første Oplag . . .	— 347.
Fortale til den anden Udgave . . .	— 349.
Stykket selv	— 371.

De

De Bonner og Banner.

Comœdie

fem Akter.

Første Gang opført paa den Kongelige danske Skueplads
den 5te Januar 1792.

Thus much I 've said, I trust, without offence,
Let no Court Sycophant pervert my Sense;
Nor fly Informer watch these words to draw
Within the reach of Treason or the Law.

Satires of Donne versif. by A. Pope.

Fortale.

Efterat jeg i mine tvende foregaaende Komödier, Forvandlingerne og Heckinghorn, havde været saa lykkelig at mere Publikum, og behage, sollte jeg dog alt for vel — og man havde sandelig ogsaa paa adskillige deels anständige deels uædle Maader forget for at lade mig føle det — at disse Arbeider, med alt det at de var skrevne af en dansk Mand og paa dansk Grund, dog alligevel ikke kunde være berettigede til at kaldes Originaler i Ordetes strængeste Forstand. I det første Stykke tilhørte den gandse Plan, næsten hele Intriguen, og de fleste Karakterer, Cervantes; det var altsaa kuns at ansee som spanske Blomster omplantede i dansk Jord; og min Fortjeneste af dette Stykke, som Forfatter, kunde ikke være sunderlig større, end Urtehaardsmandens, der, efter sin Evne, sorger for at opdrage fremmede Planter til at blive saa sionne, som det er muligt i een for dem uvant Himmelsgn. I det sidste Stykke var vel hele Planen og Intriguen saa vel som næsten alle Karaktererne, min uomodsigelige Ejendom; men Ideen til et saadant Stykke havde jeg dog hentet hos den tydke Digter Stephanie. Sæderne var desuden, som de na-

tursligvis maatte være, fremmede og opblandede med danske Sæder; De var ikke, som Hr. Professor Tode eet Sted meget rigtig udtrykker sig: Liv af vores Liv, og Sæder af vores Sæder. Man kunde, især hvad Forvandlingerne angaaer, ligesaa vel hætte Scenen i Frankrig, England, eller Spanien, som i Dannemarke, og Stykket skulle ved denne Forlægning af Scenen hverken vinde eller tabe betydeligt.

Nu foresatte jeg mig da eengang at forsøge paa at male danske Sæder og revse nationale Daarligheder. Mine Venner sogte at opmunstre mig dertil, mine Uvenner at afferække mig derfra; begge Dese var mig Bevæggrunde nok til at fuldføre mit Forsæt, der dog ikke kom til Moedenhed forend 1791 om Sommeren, da jeg skrev dette Stykke.

Jeg kaldte det De Bonner og Vanner, deels fordi jeg virkelig ikke var i Stand til at finde noget passeligere Navn, eller som i alle Henseende saa fuldkommen svarede til Stykkets Indhold; deels ogsaa fordi jeg med Bisched troede, at Navnet var fætteligt for alle Mennesker, da jeg med Grund kunde formode, at man endnu erindrede sig disse twende Linier:

„Ene de bonner og vanner og deer

„Holder Fortuna og Plutus i Agt,”

der findes i een af mine Viser, som dog nok nu ville have været glemt, dersom ikke Vedkommende selv harde sorget for, efter Eyne at forevige den, ved at lade mig domme i en Mulkst paa halvandet hundrede Rigsdaler *), efter en Politie-Kiendelse, der

tilsl.

* Dem, der ikke have læst Politie-Forboret, skylder jeg den Underretning, at det ikke var de anførte twende Linier, der tilsvarende bragte mig den

tilligemed hele Forhøret ligger trykt for Samtidens og Esterverdens
nens Nine, og saaledes givet den en Vigtighed, som den ikke
sels kunde qualificere sig til; En Fremgangsmaade, som — man
tillade mig at sige det — var aldeles upolitisk, skjondt den vel
har været juridisk rigtig; hvorom jeg saameget mindre kan twile,
siden Herr Assessor Bærens i denne Sag har opkastet sig
til Oberdommer, og consermeret Politiemesterens Kiendelse, i en
Afskrift, som findes i Statistisk Juridisk og Litte-
rarisck Bibliothek 3die Heste 1792. pag. 294.

Neppe var Stykkets Titel bleven bekjent i Publikum, forend
det tusindmundede Aar.

Fama, malum, quo non aliud velocius ullum,
strax var tilrede med at fortælle, at dette Stykke var den meest
bidende Satire over Adelen, som man kunde forestille sig. Rygten
såndt Bisald, og forplantede sig folgeligen mere og mere, fordi
man troede og vidste, at jeg ingen Elskere eller Tilbedere er af
Adelen. Det er såndt, jeg hader arvelig Adel, fordi jeg troer,
at Opfinderen heraf har gjort større Ulykke i Verden end Opfin-
deren af Krudt og Ballotterie, skjondt Folgerne af disse sidste Op-
findelser lade sig lettere og med mere Vished beregne; Jeg bu-
ller mig ikke for Adelsmanden, funs for Manden, han være
saa Adel, Borger eller Bond; men jeg ærer den Adelsmand i
mit inderste Hjerte, der ikke viser mig sine ormsukne Pergaments-
 breve, forend han har fremstillet sig for Verden, som den dydige,
nyttige, og retskasne Borger. At have en individuel Person, blot
fordi han er adelig, er Afsindighed; han er lige saa uskyldig i at
han

den omtalte Makt, men disse Ord: „Ordener hænger man på
„Idioter.““

han er født Adelsmand, som jeg er usikklig i at jeg er født af borgelige Forældre. Kunns da, naar Adelsmanden troer sig, som Adelsmand, berettiget til at see mig over Hovedet; naar han, uden Fortienester, troer at hans blotte Fodsel giver ham Fortrinsret til Statens vigtige *) Embeder, da forægter jeg ham; da kan jeg umueligen bare mig for igien at lade ham føle min Stolthed; at vise ham, hvorledes han, blottet fra alle andre, end de indbildte medfodte, Fortienester, er saa langt fra at kunde komme i Sammenligning med den sande store Mand, at han ikke engang kan maale sig med de saa Fortienester, som endogsaa jeg, denne i hans Nine saa ringe og ubetydelige Person, har stræbt at erhverve mig.

Alt det Raillerie, der gaaer ud over en enkelt Stand, blot som denne Stand betragtet, er uansændigt; derimod er det Skribenten og især den dramatiske Digter tilladt, ja det er endogsaa hans Pligt, at vise det latterlige i en eller anden Stands føregne Jordomme; og at revse de i denne Stand mere eller mindre almindelige Daarigheder, Laster og Nordener. Dersom en Skribent, der veed, hvor uædelt Adelsmænd ofte tillade sig at tænke og handle, og som kiender de Ulykker, den geistlige Stand har anrettet i Verden, vovede at derivere Ordet Adel af ædæl quasi lucus a non lucendo, og Ordet sacerdos eller Præst quasi sacra dos, eller en forbundet Gave, da fornærmede han de retsfænde Mænd af denne Stand paa den alleruansendigste

*) Jeg siger med Flid, vigtige Embeder, thi at figurere ved Hosset, som Kammerjunker, eller hvad de andre Kongens Domestiker heder, det er en Ere, som Middelstanden gierne overlader til Adelen.

digste Maade; Skildrer han os derimod den dumme og hoffærdige Adelsmand; den hykkelske, falske og usorsonlige Præstemand; viis-
ser han, hvorledes utallige Ulykker i en Staat reise sig deraf, at
den første troer sig, formedelst sin Godesel, berettiget til at giore
alt hvad han vil imod de andre Stænder; og hvorledes den sidste
oste har brugt og bruger Guds Ere som en Mask, hvorunder
han kan udføre private og lumpne Bihensigter, da kan ingen ret-
stassen Mand finde sig fornærmet; og en heel Stand kan umue-
lig vanceres, fordi man viser, at der i blant dens Medlemmer
findes enkelte Individua, der tanke og handle slet.

Det er ikke min Sag, her at vise det daarlige og urime-
lige i Adelens Stolthed og Fordomme. Mænd, der vare udrustede
med flere Kundskaber og større Talenter end jeg, have for længe
siden temmelig noie droftet denne Materie. Kunns maatte det til-
lades mig, at giore een Anmerkning, som jeg ikke erindrer mig
at have fundet hos nogen anden Forfatter: Det er bekjent, at
der imellem Adelen selv giores Distinctioner. Man gør Forskiel
paa gammel og nye Adel. Hün holdes for at være fornemmere
end denne. Jo flere Ahner en Adelsmand har, det er: jo flere
adelige Forfædre i lige opstigende Linie han kan opregne, jo for-
nemmere og høiere af Adel troer han sig at være. Derimod an-
sees den nyelig adlede, enten det nu er Penge eller Fortjenester der
haver adlet ham, for meget lidet bedre end en Roturier eller ua-
delig. Heraf folger, at enhver Mand af den saa kalsdede hoie
Adel maae ansee sig for høiere Adel end sin Fader, denne er at-
ter fornemmere end hans Fader, og saaledes videre op ad, indtil
primus acquirens eller Stamfaderen, der er den ringeste af dem
alle.

alle. I Sandhed! neppe kan noget mere urimeligt tankes, end at den Mand, hvis Fortienester have givet en Familie sin Glands, skulle være mindre æret, end de der intet andet have gjort, end at lade sig føde af denne Stamfader; og man skulle sandelig lede længe om noget større Beviis paa Utaknemmelighed imod sine Førsædre. Man tillade mig at troe, at den sunde Fornuft diicterer netop det modsatte; at Adelsens Høihed burde bestemmes efter den ringeste Afstand fra Stamfaderen; at primus acquirens burde ages for den mest adelige, som den der havde erhvervet sin Familie og sine Esterkommere denne Glands; og at Adelen maatte blive saa meget slettere, jo længere den var borte fra sin første Oprindelse; med mindre nogen af Esterkammerne havde forsøgt Familiens Ære ved egne uimodsigelige Fortienester,

Jeg har udbredet mig saa vidtlestig over denne Materie, fordi man i Almindelighed har den Tanke om mig, at jeg hader Adelen, og gierne onsfede at see den udryddet. Man maae altsaa tillade mig endnu et par Ord herom. Jeg hader Adelen, det er; Navnet, Tinget, og de dermed forbundne arvelige Rettigheder, som et Indgreb i andre Standers Rettigheder; men jeg elsker og ærer mange Personer af denne Stand; Mænd, der ved de alvorligste Bestræbeler for Statens og det Almindeliges Wel, og ved de allerelstværdigste Egenskaber, have gjort sig, for deres egne Personer*), berettigede til denne udmarkede Ære. Jeg troer,

*) At man lader Born deelstige i Forældres Ære og Beslættning for sande Fortienester, kan have sin gode Grund og politiske Nytte; men at udstrække denne Ære og Beslættning til Borneborns Børneborn i utallige Generationer saa længe Verden staar, det er dog nok at betale Pligters Opsyldelse lidt vel dyr.

troer, at Udryddelsen af den arvelige Adel ville være en usigelig Velgierning imod usøgte Slægter; men jeg er langt fra at ønske den udryddet paa anden Maade, end at Adelen selv skulle adle sig ved den store Handling, frivilligen at aftaae fra de Rettigheder, som deres Førsædre, mueligen paa den allerretfærdigste Maade, have erhvervet sig, men som dersor ikke deres Esterkommere paa den retsfærdigste Maade beholde. Frankrigs Exempel viser os, hvor haardnakket Adelen er i at forsøre sine formeentlige Rettigheder; og at den hellere lader Millioner Mennesker slagtes, *) Byer og Stæder opbrændes, og Landet i Bund og Grund ødelægges, end den, ved endog den allerringeste Opfrelse fra sin Side, skulle søge at forekomme disse og utallige andre Ulykker.

Himlen bevare mine Øyne fra nogen Tid at see slige voldsomme Staats-Dmvæltninger i mit kære Fodeland! Nei! groe i Fred for mig, sacra ilex! gamle gothiske Træ, plantet af Barbariet, og fredet af Despotisme og Hærskesyge! Staae i Fred, med samt dine Frugter, Skiolde, Vaabener, Pergamentsbreve

og

*) Det er særdeles mærkværdigt, at de fleste adelige Familiers Førsædre ere nobiliterede fordi de have slagter, eller hinlpet til at slagte, saa og saa mange Mennesker. I Sandhed! jeg gad usigelig gicne vide, hvor mange Adelsmænd i Verden der have fortient sig sit Diplom ved en saa ødel Handling, som den Christian den andens Boddel udsovede, der hellere selv ville døe, end halshugge den lille Ribbing, da han med sin heele barnlige Uskyldighed bad ham, ikke at spilse Blod paa hans reene Skorte. Boddelen blev halshugget, fordi Christian den anden var den der befalede; men mon nogen Konge i Verden havde ladet ham adle, siden han var Boddel? Og i krigsforende Stater er jo dog den største Deel af Adelen intet andet end Kongelige Bedley? Himlen være lovet! de sidste Regentere i Danz nemark satte ikke deres Ære i Krig; vi have altsaa ikke flere Bedler, end Lovens Haandhævelse udträver.

og Undertrykkelse, indtil du raadner paa din Noed og omstyrker ! Det voere ligesaa langt fra mig at udrafke min Haand ester dine Frugter, som ester Øren, der kunde følde dig, om endog mine Arme kunde svinge den ! men tillad mig ogsaa at holde mig saa langt som muligt fra den giftige Laage, som du udsender ! Tils- lad mig at forsøge paa at opvække saa megen Selvfolesse hos mine Medborgere af Middelstanden, at de ikke troe sig trængende til at sege lyk under din falske og favlige Skygge ; at den sande Ære findes hos dem i ligesaa hoi Grad, som hos Adelen ; og at den Ære og Adel der arves, er intet, i Sammenligning med den der erhverves og fortienes. Længere skulle mine Angrebs imod Adelen aldrig gaae ; og ingenlunde troer jeg at det kan ansees for nogen Forbrydelse, om jeg fægter for min Stands Ære med samme Iver, hvormed Adelen fægter for sine formeentlige Rettigheder ; Denne har netop været een af mine Hoved-Hensigter med at skrive dette Stykke ; og hver Følelse af eget Værd, hos den Stand som jeg hører til, hver Overbeviisning om, at man ikke behøver laant Glimmer til at prunke med, som jeg kan være heldig nok til at opvække, der hvor den forhen ikke fandtes, vil jeg ansee med samme Nine, hvormed en General anseer en erobret Fæstning. *)

Jeg kommer nu igien til min Materie. Angtet havde allerede gjort meget for dette Stykke til at opvække Publikums Nyh- gierrighed. Det gjorde endnu mere. Det udbasunede en haand-
grive-

*) I Folge min Plan skal Stykket, som Hr. Professor Rahbek for længe siden meget rigtig har auemarket, være en Pendant til Holbergs honnerte Ambition, men lempet efter disse Tiders Smag og Sæder.

gribelig Usandhed, nemlig: at Stykket var forbuden at opføres. Man seer heraf Bekræftelsen paa den gamle Sandhed: at ingen Ding er saa urimelig, som man jo kan faae næsten en heel Bye til at troe og til at lobe med. At dette Rygte maatte forsøge Publikums Myngierighed og Længsel ester at see Stykket, kan man let begribe; man kunde dersore knap troe sine egne Øine, da man i Aviserne og paa Plakaterne faae det anmeldt til Opforelse, og man stormede til Huset, for selv at erfare, hvori disse forventede, og af mange sikkert onskede, Udsald imod Adelen egentligen kunde bestaae. I Sandhed! en kritisk Stilling for en Forfatter, at see sig nødt til at bedrage Publikums Forventning; og som let kunde have haft ubehagelige Folger for hans Arbeide. Imidlertid spilleses Stykket, og det bedragne Publikum maae have fundet andre Ding deri, som kunde holde det stadesless for sin feilsagte Forventning, thi det blev riødtaget med et meget usædvanligt Bisald, og Tilkuerernes Antal, der dog ved første Forestilling syntes at være saa stort, som Huset kunde rumme, havde endog forøget sig ved anden, og endnu mere ved tredie og sidste Forestilling.

Som Professor Vandall siger i sin Fortale til det første Bind af originale Skuespil pag. 8. „Stykker, som opføres med „Bisald, manglæ aldrig Dadel, som er saa meget større, jo almindeligere huint er,“ saaledes gif det ogsaa dette Skuespil. Man mishandlede Stykket og Forfatteren, tilførev ham Planer og Hensigter, som han aldrig havde haft og aldrig kunde have, og dadlede de alleruhyldigste Udtryk hos ham; men lod forsigtigt viis denne Dadel krybe omkring i Mørket, uden endnu at nytte den offentlig eller paa Prent. Dog herom vil jeg lade Herr Professor

fessor Nahbeks tale, naar han i det dramatiske og litterariske Tillæg til Morgenposten No. 3. for 20de Januar siger: „ At det ville gaae, som Hamlet siger, at de, der
 „ havde Skab, ville rive sig; at nos Seigneurs & nos Dames de
 „ Plageman, vore Aberwizzer, die Dånemark gantz
 „ vorzüglich lieben, og der ved saa mange Leiligheder
 „ vise, de troe, Lovene ere ei für die Ausländer, især
 „ da de, til Trods for Indsødsretten, der lukte den rette Dor
 „ for dem, snige sig ind ad Bag- og Side-Dørre; at vore nu
 „ emstunder saa glimrende, saa talrige, og saa agtede filles en-
 „ tretenues, som her maatte høre sig kaldte ved deres rette Navn —
 „ Skøger; at deres ødle Elskere, der vel ei sielden tillige
 „ have været deres Forførere, og der her maatte lade sig bebreide
 „ denne Nederdrægtighed; at Afskummet af Nationen, disse,
 „ der ikke have andet adeligt, end den vanligste Adels Luxus
 „ og Laster, og som ei desmindre — maaßee i den lønlige og
 „ grundede Overthydning, at de ere hoist uværdige Borgere —
 „ paa een eller anden Maade tilsprakke sig et de, von, eller et
 „ Adelsnavn, og nu see lige saa dybt ned paa os, som vi
 „ om vi vare floge, skulle see need paa dem, og som alle de af
 „ den fødte Adel, der ei behove at laane eller smykte hos hine,
 „ virkelig giore; at alle disse smukke Folk, Kiernen af Nationen
 „ som man seer, vilde krigs, og finde sig insulterede og injurie-
 „ rede, og — hvad veed jeg alt — dette var rimeligt, thi Dig-
 „ teren har sandelig ramt dem estertrykkelig nok til det. Men
 „ at de skulle have besiddet den Einhed, saa gandse at forandre
 „ Batterie, at de, isteden for at vaande sig selv, skulle have
 „ sagt at opægge en heel, heistagtværdig, og af Digtteren
 „ ube-

„ über ort Stand, Fædrenelandets Forsvarere, som om disse
 „ vare personlig og uanstændig angrebne deri, da der ei staer en
 „ eneste fornærmede Tøddel om disse; da tvertimod Skildringen
 „ af en uverdig Landstryger, der, forvist af sit Fædreneland, og
 „ for slette Streger udjaget af dets Dieneste, ved Vindighed fræ-
 „ ber, til de Indsoddes Forurettelse, at bortbytte den fremmede
 „ Uniform, han überettiget bører, mod den danske, ungetesigen
 „ maae være enhver retskaffen og dansk Officer hoist velkommen;
 „ at de skulle have haft Uforskammenhed nok til at giore deres
 „ Sag til den sande Adels, da tvertimod intet Lysspil kan være
 „ den sande Adel mere smigrende, end et, der med saa stærke
 „ Træk skildrer vore adelige Borgeres Daarligheder; ja at
 „ de kunde drive denne Uforskammenhed saa vidt, at stikke sig
 „ bag ærværdige, almindelig elskede og ærede Navne, som om
 „ disse gjorde fælleds Sag med dem; ja endog at udsprede, at
 „ dette Stykke, der med saa yderlig Enthusiasme er modtaget
 „ af Publikum; der har været, og fremdeles lover at blive en
 „ sand Guldregn for Theatrets torstende og af Torke bristende
 „ Kasse; og der — for at sige alt med eet Ord — er becret
 „ med Kongens Nærværesse og Bisald, hvilket Landets Fader ei
 „ havde givet til et Stykke, der fornærmede en agraværdig Klasse
 „ af hans Born; at dette Stykke, ester en Besaling, der er li-
 „ gesaa stridende mod Regieringens Land, som den ville være upo-
 „ litisk, skulle hensægges for stedse; dette — og især denne sidste
 „ Opdigtselje — er mere — det tilstaaer Aunmælderen reent ud —
 „ end han kunde formode sig af dem; saa store Formodninger om
 „ deres Tænke- og Handle-Maade de end ved mange Leiligheder
 „ have besøjet ham til.” *)

Gott

*) Jeg lægger til, at da nu endeligen disse Herrer troede at de ved deres hemi-

Som sagt, man udspredede, at Landofficer-Standen havde fundet sig høiligen fornærmet ved denne Comoedie. Jeg tog da Stykket for mig, for at eftersee, hvori min Brode kunde beslaae, og min Opmærksomhed henvendtes strax til Capitaine von Aberwitz, som den eeneste Land-Officer i Stykket, siont han kuns meget uretteligen udgiver sig for at høre til denne Stand, hvorfra han, for nedrige Stregers Skyld, er bleven udtaget. Efter moeden Overveielse ifandt jeg, ligesom Herr Professor Nahbek, og jeg finder det sandeligen endnu, at denne Karaktere langt fra ikke kunde mishage denne agtværdige Stand; men at det meget mere maatte være dem kert at see, hvorledes den vindige Landstryger, der dog een og anden Gang har indsneget sig til Representanter i denne Stand, til Fornærmlelse for fortiente Mænd iblant Landets egne Born, var bleven demaskeret og fremstillet i sin Misgenhed. Jeg har ogsaa siden efter, til Bevis paa denne Sandhed, modtaget de meest smigrende Takfigesser af mere end een værdig Officer, der havde følt det sande og gode i min Hensigt. Jeg havde selv adskillige Gange seet Officerer at moore sig over en von Thyneboe, en Lord Brazen i Comoedien Hververne, og flere, der, ligesom min Aberwitz, ikke ere, men kuns ud-

give

hemmelige Instinationer havde bragt det saa vidt at Stykkets Opsætelse maatte forbrydes, saa var det dem ikke nok at undre denne Glade i London, men heele Byen maatte vide Deres Bedrifter; thi siger ikke la Fontaine ?

tout plaisir tranquille

N'est d'ordinaire un plaisir de marquis;

Plus il est su , plus il leur semble exqnis.

Der kan lyde saaledes paa Dansk :

en stille roelig Glade

Et fielden nogen Fryd for Kammerjunkeren;

Jo meer den rabbes ud, jo bedre smager den.

give sig for Officerer. Ja det som endnu mere er, de havde endogsaa uden Fortrydelse seet en virkelig Officer, en Fændrik von Saalstein i Juliane von Lindoraf, fremstilles i den allerlumpneste Figur. Ingen Prinds havde nogensinde fundet sig fornærmet ved, at en Spidsbub udgiver sig for Prinds Casimir og spiller en meget gemeen Nosle i Stephanies Comedie den Mysgierrige. Jeg havde aldrig seet nogen for Mand trække Rynker paa Næsen ved disse Hofraad Reinhardts Ord i de sex Netter: „ Saa gierne som de Store ogsaa vil giore endt, saa gierne „ ville de ogsaa undgaae Skinnet deraf; ” Ingen Hofmand at blegne ved de Ord af Grevinde Orsine i Emilia Galotti: „ Det er forbandet med det Hospak, saa mange Ord saa mange „ Usandheder; ” ingen Kammerherre at rødme ved Marinelli's affyelige Karakteer; ingen Lieutenant at trække paa Vibehaandet *), naar Frue von Schmerling i de sex Netter siger: „ Tænker De, at De har Deres Lieutenant for sig, som De, „ for et Maaltid Mad, kan heggle igjennem saa meget som De „ vil? ”

Herudi kunde altsaa min Brøde ikke ligge; den maatte soges paa et andet Sted; og nu faldt jeg da paa Frøken von Sommer's Replique i første Aks anden Scene, hvor hun siger: „ den „ blaae Kiøle har en Portion Lykke, som ikke enhver anden har, „ thi hvorfaf kan det vel komme sig, at den blaae Kiøle altid tem- „ melig let faaer Adgang i en brav Mands Huus, uden at den „ just behover Slægtstab og Familie-Forbindelser, for at helspe „ sig derind.” Her er vel ikke den røde Kiøle nævnet som en

Mod-

*) Ad modum: Smilebaandet.

Modsetning imod den blaue; men — jeg nægter det ikke — jeg har tænkt mig den saaledes ved at skrive denne Replique, som grunder sig paa en uimodsigelig Sandhed, der vel kan være ubehagelig for den Mand der herer til denne Stand, men paa ingen Maade fornærme ham. Sagen er fornemmelig her at undersøge, om Sætningen indeholder Sandhed; og her opfordrer jeg enhver Mand af Middelstanden — Adelens Cirkler kiender jeg kuns af Navnet, og ønsker ikke at kiende dem nærmere — men især dem der have vorne eller tilvoxende Pigeborn, at sige, enten de hellere vil see den blaue eller den røde Kiole i deres Huse? Svaret vil ufeilbarlig udfalde til Fordeel for den første. Meeningen heraf er ikke at Forfælles-Landen skulle boe i højere Grad hos den ene end hos den anden; Langt fra! men en Gœofficeer kan snarere see sig i Stand til, paa en anständig Maade at forsørge en Kone og Born end Landofficeren. Antallet paa de første er langt mindre end paa disse sidste, og folgeligen Proportionen af de slet tækende og nedrige Personer i begge Etater — hvoraf der gives nogle i enhver Stand — aabenbare til Fordeel for Gœ-Estaten. Let-heden til at blive Officer er større i hin end i denne Stand. Hos Gœ-Officererne kræves uimodsigelige og beviiste Kundskaber, naar man derimod kuns sjeldan har spurgt derom hos den subalterne Land-Officer; og at Kundskaber for sine Sæderne er unægtsklig :

. . . didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros. *)

Ingen

*) Det forstaer sig selv at den mørkerode Kiole er en gandse fuld-oms men Undtagelse herfra, og i heele Sammenligningen. Om den gies der alt hvad der er sagt om den blaue.

Ingen kan blive Goe-Officer, med mindre han fra Barns-Been har været opdraget til Standen; for at blive Land-Officer derimod, spøges sielden: hvad har du været? men: hvorledes seer du ud? Hün har større Gage, flere Bequemmeligheder, og altsaa bedre Lejlighed til at vise sig fra en fordeelagtig Side i Verden, end denne; og — det som er ikke af liden Vægt — huins Forbrydelsestraffes i Almindelighed med større Strenghed og mindre Overbærelse end dennes. Hvor meget denne Strenghed bidrager til at befæste en Stands Agtelse i Staten, ligger tydelig nok for Dinene.

Unægteligt er det, at den Landofficer, der foreener Kundskaber med Retskaffenhed og en ustraffelig Vandl, har samme Retstighed til sine Medborgeres Hoiagelse som den beste Goe-Officer; men han har ogsaa flere Hindringer at rydde af Veien, flere Fordomme at kiempe imod, førstend han kan erobre denne Agtelse. Det er tungt for den ærekære Mand at tænke paa, men bliver ikke desmindre dog en Sandhed.

Hvorledes skulle jeg nu kunde troe, at nogen værdig Officer havde taget mig denne Sandhed ilde op? At jeg skulle være den eneste, som man ikke ville taale at here de Sandheder af, som man uden Fortrydelse hører af andre? Har man ikke, een Maaned efter Opsætelsen af denne Comedie, da Stregen i Regningen af Jünger spilleses, uden mindste Fortrydelse hort Carl sige: „Jeg er Kavalleer og Officer;“ og Henriette at svare: „Destoværre! jeg har altid hort, at man ikke maae troe disse Herrer alt for godt.“ Og videre, naar Carl siger: „Kongen er meget naadig imed mig;“ at, da

Ewald svarer: „Naa, falder De det Naade, saa gab jeg, min
 „Siel! nok vide, hvad det er, naar en Gronfolling bliver Øf-
 „sicer med fuld Gage, fordi han maaskee har en Gudfader ved
 „Hove.“ Har man nogen Tid ytret Fortrydelse over Digteren
 Haste? naar han i sin, i mine tanker usigelig mydelige, Balla-
 de Lida, som findes i Poussens Nytaarsgave for Aaret 1792 *)
 pag. 55. siger:

Af, Piger! at omt I paa Stridsmænd see,
 Hvis Kamp kun er Elskovens Lege!
 O frygter! o frygter! I stakket lee,
 Og Glæden forvandles i Nag og Spec:
 Saa mangen en Døilig de sveege. **)

Jeg kunde anfore hundrede Beviser paa, hvorledes end-
 ogsaa Monarker, af hvis Mund der dog saa øste udsare drabende
 Magtsprog, ikke allene have taalt, men endogsaa med Fornoels-
 se hort, Sandheder fremsagde paa Skuepladsen, hvis Anvendelse
 paa dem selv de have troet at være hensigtet. Jeg indstær-
 ker mig blot til een Anekdote, om hvis Rigtighed jeg er fuld-
 kommen forvisset: I et af Aarene 1789 til 90 opfortes paa det
 Kongelige Theater i Stockholm Tragoedien Odin af Leopold;
 En Linie deri lyder saaledes:

Man

*) Egentlig findes der hverken Aarstal, Steds eller Bogtrykkers Navn
 paa denne Dog, der i mine Tanker er en stor Fejl;

Trykt i dette Aar, den er lige nye for den kommende Verden,
 Og lige fier . . .

**) Jeg kunde givne tillægg her: Har nogen Fændrik bleven vred paa
 Propheten Esaias, naar han siger, eller hans Oversætter
 lader ham sige i Kap. 10. v. 18. Han skal vansmægte, som en
 Fændrik.

Man måste vara Kung at så forrådiss handla.

og denne Sentents opvækkede altid det meest lydelige Bisald og støiende Applause af Tilsuerne. Men hvad gjorde Gustav den tredie, der selv var Tilsuer? Vrededes han derover? Langt fra. Enten folte han at denne Strophe umuelig kunde anvendes paa ham, eller og var han for stor til at lade sig mærke med at han folte Anvendelsen. Han applauderede selv, og complimenteerte Digteren for sit skionne Arbeide.

Den almindelige Uvissie, som man sagde, at Officer-Standen havde fættet imod mig, formedelst denne Comoedie, blev i lang Tid ikke beviist med andet end med et Rygte, eller Bnesnak; men endeligen fremtræder en Danse Subaltern-Officer, — formodentlig en saadan, hvis Opforsel ikke havde kundet giere ham berettiget til nogen synderlig Agtelse — og i et Postskriptum efter et Brev til en Ven om Ancienniteten, tager sig for at behandle mig paa en gevorbne Foed; og synes at ville lade mig føle, hvor meget farligere det er, at have med en opirret Dreng, end med en sindig Mand, at bestille. Piecens Indhold er saa latterlig og barnagtig, men tillige saa plump og ubeskeden, at jeg end ikke ville indlade mig i at besvare den, om Indvendingerne endog kunde fortjene det; og jeg kan saa meget mere fritage mig fra dette Arbeide, som den fort derefter blev mere end tilstrækkeligen giendrevet af en anden Subaltern, der med en seldeni Redelighed, og med de fleste af mine ovenanførte Grunde, godt-gjor Rigtigheden af den for ham sandeligen ikke behagelige Sandhed, at Officerstanden ikke har, eller efter Omstændighederne kan have, al den Agtelse i Staten, som den burde besiddde. Han siger

til Slutning — jeg maae ansøre hans egne Ord, der dog vel ere af nogen Betydenhed, siden han er Officer, og taler imod egen Interesse — „ at jeg har skrevet de Bonner og Banner, men ikke til mindste For nærmelse for Etaten. At jeg har fremstillet Herr von Aberwitz, ikke som dansk Officer, men som en allevene for jaget Bildthysser.“ I Sandhed, om man endog ingen andre Beviser havde, saa var denne lille Piece nok til at godtgjøre, at enhver enkelt Mand i denne Etat ikke kan mangle Agtelse, naar han kuns ved og føler, at det er hans egen Tænke- og Handle-Maade fornemmeligen, men ikke just Uniformen, der skal forstaffe ham den. *)

Denne Komödie er bedømt af Herr Professor Tode i Griss for Januar Maaned 1792., og Herr Professor Nahbek i det ovenmeldte Dramatiske og Litterariske Klist. Egentlig at tale, kan jeg ligesaa lidet fuldkommen indremme dem, som fuldkommen modsigte, deres imod Stykket gjorte Anmerkninger. Kuns naar Herr Professor Tode siger, „ at det er en væsentlig Mangel i Stykket, at jeg ikke ved Siden af den foragtelige Aberwitz har fremstillet en afgt og elseværdig dansk Officer,“ og Herr Professor Nahbek ligeledes siger, at jeg havde skildret en ædel Adelsmand, kan jeg ikke tilstaae dem dette at være rigtigt. Først ville disse Personer,

i

*) Jeg taler ikke et Ord om den Styverfænger, der myelig i en Piece under den forskellige Titel: Pots Bomber og Granater, har behaget at oversse mig og min Komödie med nogle saa Grovheder. Jeg siger om ham hvad Rousseau siger: N'entends critiquer l'Orphelin, parce qu'on l'applaudit, à tel grimaud, si peu capable d'en voir les defauts, qu'à peine en sent il les beautés. Det forstaaer sig at jeg dersor ikke sammenligner min Komödie med Voltaires Orphelin.

i Folge min eengang antagne Plan, have blevet overslodige og unyttige; de ville have staet der som indskruede uden Fornodenhed. For det andet var det jo aldeles uforstandent, at indfore saadanne Personer, for at vise, at der ogsaa findes skikkelige og retskafne Mænd i disse Staender. Ingen uden det afgindigste Menneske funde jo twible herom. Jeg maatte efter samme Regel have indført en agtværdig Prokurator; og en retskaffen Mand der lever af sine Rentepenge, uden at aagre med Kapitalerne. Hvorfor just her, hvor det ingen Nytte funde giore i min Plan, sildre saadanne Karakterer, om hvis Existence ingen twibler, og saaledes overlaesse Stykket med flere Personer end fornodent?

Jeg skulle forresten ikke have undladt at benytte mig af begge de ovenmeldte Herrer Recensenteres Anmærkninger, til at forbedre denne Comoedie, dersom jeg ikke troede, at den ualmindelig sterke Sensation, som den opvækfede, gjorde mig det til en Pflicht, at leve PUBLIKUM Stykket aldeles uforandret, og saaledes, som det blev spillet, paa det at mine Øesere selv funde blive i Stand til at bedomme, hvorvidt det kan have fortient enten det udmerkede Bisald og den Noes, som man har betret det med, eller og den Forfolgelse, som man har villet opvække imod Forsatseren. Det fremlegges altsaa herved for PUBLIKUMS Domstol uden altermindste Forandring, og i den fulde Overbevisning, at jeg ikke har skrevet en Tøddel dæpi, som man med Goie skal funde behbreide mig, eller som jeg nogensinde skulle onse at være uskrevet. At jeg ingen Forandringer har gjort, kan jeg ikke paa bedre Maade bevise, end ved at opsordre Skuespillerne, i hvis Hænder Rollerne ere, den forrige Theater-Direktion, der maae siende det,

det, da den nu værende Director, i hvis Væge Manuscriptet, saaledes som det blev spillet, maae findes, til at overbevise mig om det modsatte. Det forstaaer sig, at jeg figer, som Advokat Oldfux i den Stundesløse: Non Orthographiam, sed phrases intelige.

Ieg kan endnu ikke kaste Pennen, uden at tale et par Ord om en Anmærkning, som jeg sikkert troer at ville blive gjort imod mig; hvorefore jeg hellere vælger nu at forsvare mig, end siden at blive nødt til af denne Aarsag at gribte til Pennen igien. Det er naar ieg i fjerde Aks anden Scene, igienem Prokurator Piinhams Mund, gior et Udsald imod Herr Assessor Schifters maanedlige Extracter af Hofs- og Stadsretten's Vandteboger. Ieg har eengang tilforn, nemlig i Fortalen til mit i Tryffen udgivne Politie Forhor, forteligen sagt mine tanker derom; andre have udbredet sig vidtlostigere i denne Matrie, men endnu har det ikke behaget Herr Assessoren, om hvis gode og retskasne Karakteer ingen Mand i Byen twivler, at tilsiendegive Publikum de overveiende og uomstodelige Grunde, hvorefter han i denne Sag haandler. Saalænge indtil dette skeer, ville han tillade mig, og flere med mig, at troe, at han, med denne Publicitet af Folks private Handlinger, gior næsten lige saa stor Skade, som den Collecteur- der, ved at avertere, at der i hans Collection er vundet en Quaterne, lekker Folk, hvis Spillelyst maakee er forsvundet, til at forsøge sin Lykke paa nye i det forbandede Tallowterie. Han maae tillade mig at troe, at det ikke er ødelt, at giore fattige og retskasne Folks oeconomiske Forsatning til en Fabel over Byen, til en Bolt for enhver Dagdriver, og til et Motto paa enhver Glyngels Lunge. Det er Spøg

for

for Katten, siger Ordsproget, naar Musen græder. I midlertid opfordrer jeg Herr Assessoren til, offentlig at godtgjøre Nødvendigheden af Vandtehsernes Publikation, og den Skade, der ville flyde af at de ikke blev publicerede. Det kan sandelig ikke være et scabies litteraria, eller Skribent-Forsængelighed, som har forsørt ham dertil, thi den Author-Ere, der vindes ved at udskrive andre Boger, er virkelig kuns sin. Ikke heller kan det være Bindelyst, thi Rygteret siger, at Indkomsterne af dette Skrift ere tjenkede til Undersøttelse for en fattig Familie. Det er i Sandhed ødelt at gjøre godt; men mon det ogsaa er ødelt, naar min Godgjorenhed imod een fattig Familie kostet hundrede andre Familiers Zaarer? Dog, nok herom! jeg overlader til Publikum at bedømme, om jeg eller Herr Assessoren feiler i denne Materie.

Denne Comoedie er kuns opført tre Gange, nemlig den 5te 12te og 16de Januar 1792, hvorefter den blev henlagt til Hvile; og det var evig Hvile, det maae Tiden lære.

København den 28de September 1792.

Personerne.

Herr von Plageman.

Frue von Plageman.

Sophie, deres Datter.

Froken von Sommer.

Capitaine von Aberwoß.

Lieutenant Jespersen, Soe-Officer.

van der Haan, Ostindianer.

David, en Mulat.

Gnedenstrup, en Commissionair.

Jonas, hans Son.

Vars, von Plagemans Tiener.

Pünham, en Prokurator.

Handlingen skeer i København. Den begynder den ene
Estermiddag, og endes den anden Dags Formiddag.

Første Aft.

Første Scene.

(Skuepladsen forestiller en Stue i von Plagemans Huus.)

Sophie. Jespersen.

Jespersen.

Ga, dyrebareste Sophie! evig, evig skal jeg elste dig!
(kysser hendes Haand.)

Anden Scene.

De Førre. Frøken von Sommer.

Frøknen (leer).

Ha, ha, ha! Hr. Lieutenant! Hr. Lieutenant!
husk paa hvad Evigheden er for en forsærdelig lang Tid.

Sophie
(meget bestyrket).

Min beste Veninde! . . .

Frøknen.

Stille, mit Barn! De tænker vel at jeg først nu
har overrasket Dem, og staalet Hemmeligheden fra Dem?

O!

O! da maatte jeg være den største Fusker af en Thy, da de begge i saa lang Tid har givet mig Leilighed til at bespiele Dem. Troer De, Hr. Lieutenant! at jeg ikke forsætter hvad Deres Skeelen, og Skotten, og Sukken, og Pusten betyder? og De, mit Barn! mon det er blot af en Hændelse, at De aldrig staaer i vinduet, uden hver Fredag Aften, naar De veed, at Hr. Lieutenanten giv os den Ere at besøge os?

Gespersen.

Naadige Frøken . . .

Frøkenen.

Jeg er ikke naadig, Herr Lieutenant! Min Fader var ikke Adelsmand, og funs Major; saa kan De let regne ud, at jeg behøver meget mere Naade, end jeg har at give bort.

Gespersen.

Om Forladelse, min smukke Frøken — —

Frøkenen.

Ja, ja — har været eengang saa taaleslig, men Forgyldningen begynder — Dog nok herom! De ville have sagt noget.

Gespersen.

Jeg ville have spurgt Dem, om denne Hemmeligheds Opdagelse har gjort mig mindre agtet af Dem end forhen?

Sophie.

Sophie.

Og jeg, om De holder mindre af mig nu end før?

Frokenen.

Jeg kunde ret have lyft til at blive vred paa jer,
Børn! Skulde jeg nu være saa misundelig, at jeg ikke
kunde taale at see to unge Mennesker elsker hinanden? —
Og De kunde troe om mig, at jeg skulle være som alle an-
dre gamle Piger?

Sophie.

Gamle Piger? — Er De en gammel Pige?

Jespersen.

Jeg vilde ikke raade nogen i min Nærvarelse at
kalde Dem med dette Navn.

Frokenen.

Saa? — De faaer saamænd ingen Tak af mig for
denne Midkierhed — Er det da vanerende at være en
gammel Pige? — Maaske det er en Titel som den fine
Verden bærer os med, fordi vi ikke selv har villet er-
hverve os en hæderligere Titel af Kokette, ved at frie selv?

Jespersen.

De missforstaar mig, Froken — —

Sophie.

Det var vist ikke hans Meening.

Frokenen.

Maa saa forsvar ham da, lille Tomfrue Prokuratorste!

Sophie.

Sophie.

Han meente kuns, at man endnu ikke kunde falde
Dem en gammel Jomfrue.

Frokkenen.

Og naar han ikke troede at det var en Skam at
være en gammel Pige, saa havde han ikke behovet at tage
sig det saa hæftig. — Dog! er jeg ikke tredive Aar, og
en Pige paa den Alder har sandelig ikke længere Ret til
at giøre Paastand paa at være ung.

Jespersen.

Men andre har heller ikke Ret til at falde hende
gammel.

Frokkenen.

Ta, naar man just sagde mig det i Vinene, saa
blev jeg vreed, ret som en ung Officer, naar man sagde
ham, at han var en Fusentast.

Jespersen.

Jeg forstaer Dem, Froken! De anseer det for et
Fusentasterie af mig, at jeg i min Alder tor forelske mig:

Frokkenen.

Det er ikke Deres Alder jeg meente; De er saa vist
gammel nok dertil; men det er Deres Stand . . .

Sophie.

Kiere Froken! Er ikke hans Stand aldeles
upaaflagelig?

Fro-

Frøkenen.

Lad mig dog tale ud, mit Barn! Deres Kiereste, lille Sophie! er Second-Lieutenant; det er ret godt, han er ogsaa kuns ung endnu, og funde ikke være stort mere; Men hvad har en Lieutenant at leve af, naar han selv ingen Midler har?

Jespersen.

Og jeg har, destoværre! intet uden min Gage.

Frøkenen.

Nu, dermed kan De dog ikke føde Kone og Børn, og De ved selv hvorlænge det varer, førend en Mand i Deres Stand kan komme saa vidt.

Jespersen.

Det er sandt, Frøken! men naar min Sophie har Taalmodighed at bie saalænge . . .

Sophie.

O ja, med Glæde!

Frøkenen.

Det er kuns Snak, mit Barn! Den Glæde er ikke en Pibe Tobak værd. De kan sagte sige det nu, men naar De kommer paa min Alder, og bliver en gammel Pige — —

Jespersen.

Nu den gamle Pige igien! De maae forlade mig at jeg troer, det dog ikke maae være saa ubehageligt, at blive, som De siger, en gammel Pige, thi ellers maatte et

et Fruentimmer med Deres Forstand, Hierge og Formue . . .

Frokkenen.

Formue? — Hvem har sagt Dem at jeg er formuende? Min Fader var Major, det har jeg sagt Dem før, saa kan De læt begribe, at min Rigdom ikke kan være stor. Jeg takker Gud, at jeg har saameget, saa at jeg med Tarvelighed kan flaae mig igennem, men saa bliver der heller intet tilovers.

Sophie.

Undtagen til at giøre Godt med.

Frokkenen.

Seer man! holder hun ikke Bog med hver Skilling jeg giver ud. Mener hun da ikke at dette ogsaa hører til Livets Fornodenheder?

Jespersen.

Jo i Sandhed gior det saa, og hvem der vil give, finder altid noget at give af. En Betler fandt engang en fattig Kone liggende paa Marken, hvor hun havde forvredet en Brod, saa hun ikke kunde gaae derpaa. Hun var udmattet af Sult, og bad Betleren om et Stykke Brød. Gud veed, svarede Betleren, jeg er selv hungrig og eier intet Brød, men jeg vil give dig hvad jeg kan. Du har ingen Krykker, og jeg har to. Jeg deeler dem med dig, og dermed hielper vi os, saa godt som vi kan, til næste Bye. Hvor saa godgiorende Mennesker kan

ligne

ligne sig ved denne Betler? — Men Frøkenen tillader mig at igentage hvad jeg før sagde: Jeg undrir mig over at De, med alle Deres Fortrin, ikke har følt Kierlighed.

Frøkenen.

Hvoraf veed De det? min Herre! — (efter nogen Taushed) Jo lille Sophie! jeg har følt den — og var endda nogle Aar yngre end De. Min Friderik var netop det samme som Hr. Lieutenanten; han døde i sic Kald — paa Søen.

(Hun vender sig om for at torre Taarerne af.)

Sophie.

Stakkels Pige!

Frøkenen.

(vender sig om igien med en paatagen munter Mine).

Dog, lad os ikke tale mere derom. Hændt jeg een, der lignede min Frih, og ikke var alt for ung, saa — veed jeg ikke selv hvad jeg kunde faae i Sinde. — Nu, lille Sophie! jeg vil ikke legge Hindringer i Veien for Deres Kierlighed, jeg vil ønske Dem at blive lykkelig, og kuns erindre Dem om, at De har Forældre.

Sophie.

O, jeg har Dem til Læremesterinde!

Frøkenen.

Ja, men De har ogsaa en Læremester der!

(peyende paa Jespersen)

Jes

Jespersen.

Som aldrig skal lære hende hvad der strider imod
hendes Pligter.

Froskenen.

Godt, Hr. Lieutenant! jeg troer det sandelig ogsaa.
Nagtet jeg selv hører til den røde Kiole, saa maae jeg dog
tilstaae, at jeg har megen Tillid til den blaae.

Jespersen.

Det er smigrende for mig som bærer denne Dragt.

Froskenen.

Sa, men de blaae har ogsaa en Portion Lykke som
ikke enhver anden har; for hvoraf kan det vel komme sig,
at den blaae Kiole altid temmelig let faaer Adgang i en
bras Mands Huus, uden at den just behover Slægtstab
og Familie-Forbindelser for at hielpe sig derind.

Jespersen.

Det kan jeg sandelig ikke vide. Det maae være en
Lykke; og jeg vil kuns ønske, at ingen som bærer denne
Couleur, maae ved slet Opførel sel Standen ved denne
Lykke.

Froskenen.

Men hvad er det De har paa Deres Finger? Et
Portrait?

Sophie.

O det er mit, jeg gav ham det nu myelig.

Fros-

Frøkenen.

Jeg vil ikke raade Dem, Hr. Lieutenant! at bære det; i det mindste ikke endnu. Gib hende det tilbage.

Jespersen.

Aldrig, Frøken! tillad mig at være Dem ulydig i denne ene Post. Jeg skal endnu i Aften erstatte hende Ringens Værdie, efter Juvelererens Priis-Courant, men mit Hierte setter en saadan Taxt derpaa, at jeg maatte være gal, om jeg troede at kunde betale den.

Frøkenen.

Maa J Mandfolk! J Mandfolk! faaer J kuns fat i et Haar paa et Fruentimmer, saa holder J paa det, som om det var et Ankertoung.

Jespersen.

Men hvor læt kan ikke Haaret springe?

Frøkenen.

Det er juist Ulykken, jeg troer at Haaret bliver saa stærkt som et Ankertoung.

Tredie Scene.

De Torrige. Lars.

Lars

(staler meget langsomt).

Fomfrue Sophie! — Deres naadige Mama —
Frue von Plageman —

(gaber.)

Skuespil. 2. Bind.

E

Go:

Sophie.

Hvad hun?

Lars.

Ja det veed jeg ikke.

(gaber.)

Jespersen.

Veed du det ikke?

Lars.

Nei, hvor skulde jeg vide det?

Frokenen.

Veed du da ikke hvad dit Ærinde er?

Lars.

Jo, det veed jeg nok.

(gaber.)

Sophie.

Naa, hvad er da dit Ærinde?

Lars.

Ja, det skal jeg nok sige: Deres naadige Mama...

(gaber.)

Frokenen.

Men er du forrykt, Karl! eller er du fuld?

Jespersen.

Jeg troer du sover.

Lars.

Ja jeg gior. (gaber) For jeg har tient hos tre
Mænd der skulle væge over Staten, men som altid sov,
og

og der sit jeg Hug, fordi jeg var mere aarvaagen end
de, og saa soer jeg paa, at jeg altid skulle sove herefter
(gaber.)

Jespersen.

Men hvad veed du da?

Lars.

At jeg intet veed; det er de Viises Hovedregel. —
Men jeg hørte, at den naadige Frue straalte, som hun
var besat, og saa vaagnede jeg, (gaber) og saa tog jeg
Feil af den naadige Frues Dor og denne Dor.

(gaber.)

Sophie.

Jeg saaer løbe ind at see hvad det er. Der kan in-
gen blive klog paa det Dummerhoved. (til Jespersen.) De
bliver her jo dog?

Jespersen.

Jeg maae bort lidet, men Klokkens sex seer De mig
sikkert igien.

Frokenen.

Det svarer saamænd jeg for.

Sophie.

Gavel saalænge! Altsaa Klokkens sex præcise?

(hun gaaer.)

Lars.

Ta, gid jeg da kunde ligge i min Seng.

(han gaaer gabende bort.)

Fierde Scene.

Frøkenen. Jespersen.

Frøkenen.

Vi ere nu allene, og kan tale lidt sammen i Fortrolighed. Hvad der er skeet, er skeet; De veed jeg elsker Sophie, og interesserer mig meget for hendes Vel; og at denne Pige er den eneste Marsag, hvorfor jeg saalænge har kundet holde ud her i Huset.

Jespersen.

Jeg veed det, og skal evig være Dem taknemmelig dersor.

Frøkenen.

Nu den Evighed igien. — Kort sagt: jeg troer at Sophie kan blive lykkelig med Dem, og jeg under Dem denne Pige; men jeg vil dog advare Dem at vogte sig for en farlig Medbeiler.

Jespersen.

I Sophies Hierte er ingen Plads for nogen Medbeiler.

Frøkenen.

Det er sandt nok. Jeg kiender Sophie bedre end De; hun har et Hierte som sandelig er sieldent; men De kiender dog nok Husets Forfatning lidet, saa at De veed, at hendes Moder har halvandet Hierte, vel maalt; og naar man hertil lægger et halvt, som er alt hvad Faderen

ren har, saa seer De nok, at den der vinder Moderen, har megen Overvægt over Dem, og dette er netop tilfældet her.

Jespersen.

Veste Frøken! De gør mig ganske forskrækket. Hvem kan vel denne farlige Medbeiler være?

Frokkenen.

Hør og skielv! . . Herr Capitaine von Aberwitz.

Jespersen.

Ah! men det er jo en Nar.

Frokkenen.

Godt nok! Men har De da aldrig hørt at en Nar har spillet en stor Rolle i Verden? — Det kommer kuns an paa, at han skydes ind paa et Sted, hvor man enten ikke kan, eller ikke tør, see at han er en Nar. Desuden spaar jeg Dem, at Deres Navn vil klinge alt for gemeent i den naadige Frues Øren.

Jespersen.

Mit Navn, Frøken! det har jeg af min Fader, og han bar det med mere Ere, end mangen een, der har en Hjelm eller Skjold i Enden af sit.

Frokkenen.

Det seed jeg; imidlertid ville et lille bitte von foran giore en herlig Effekt i den gode Kones Gehør, og jeg skulle saamænd gierne sælge Dem mit, om De ville have det; ja, det som mere er, jeg vilde give Penge til, for at

at blive af med det. Det hørte overalt ikke min Fader til, førend han kom ind i Krigsstanden, og da sat han det isteden for Haandpenge.

Jespersen.

Jeg takker Dem for Deres Godhed. Jeg stræber kunst at fortiene at bære det Navn som jeg har, og skulde jeg nogen Tid fortiene mig et Tillæg dertil, da skal jeg meget ønske, at det maae blive saadant et, som jeg ikke er nødt til at forplante paa Born, der maaстee vil giøre det Skam.

Frokenen.

Thy! Hr. Lieutenant! — Ørene stive! der har De saamænd Deres Rival.

Femte Scene.

De Horrige. Capitaine von Aberwih.

Capitainen

(kommer baglæns ind i Stuen og bukker meget dybt).

Unterthänigster Diener, Thro Excellence! (vender sig om) Ich bitte um Verzeihung, min nadige Froken! Det var sin Excellence Herr Graf von Degen; Jeg har ham int lang Tid ikke seet. Jeg har den Ære at være hans infame Ven.

Frokenen.

Det twivler jeg ikke paa.

Capi-

Capitainen.

Han var so gütig, und sendte mig von sin Land-gods en Hase, . . . een af de kleine firbenede Dier, mit lange Eren, som leber, nær man dem jager . . . en, saadan een, som stahr her in min adliche Wapen.

(Han viser sin Ring.)

Frøkenen.

Naa, en Hare! —

Capitainen.

Richtig! Sie haben Genie, gnädiges Fraulein! — Und dermet fulgte en très compliment Brief met Utschrift: An Ihro Hochwohlgeborenheit Herr Claes Magnus von Überwitz, hiemit ein Hase, gemerkt wie Ihro Hochwohlgebohrenheit.

Jespersen.

Det var overmaade naadigt, ha ha ha!

Capitainen.

Serviteur, mein Herr! . . . Mit Erlaubniß! Skulle det ikke Dem være — nei, ich bitte um Verzeihung; det var en Heiltagelse, som kom af Uniformen. Jeg begegnete, skal jeg Dem fortælle, nogle Lapser af See-Officerer — —

Jespersen.

Hvad, min Herre! — Lapser? — —

Capitainen.

Maa maa, ikke so hitsig! . . det er jo ikke Dem ich taler om.

Jespersen.

Nei, men det er Folk af min Etat, og jeg taaler ingen Fornærmelser imod Standen. Dog, Fornærmelser af en Mund, som Deres, Hr. Capitaine! kan vel neppe faldes Fornærmelser.

Capitainen

(slaer paa sin Haarde).

Junger Herr! kennen Sie diesen?

Frøkenen.

Mine Herrer! jeg formoder dog, at De erindrer at jeg er tilstæde.

Jespersen.

Frygt ikke for mig, Frøken! jeg skal ikke glemme det. Jeg trækker aldrig fra Leder, Hr. Capitaine! uden jeg bliver oversafdet, og dertil anseer jeg Dem ikke at have Moed nok. Skulle De imidlertid vove derpaa, da vær vis paa De skal ikke finde nogen Laps for sig.

Capitainen.

Lauter Worte, und keine wahre Courage!

Frøkenen.

Gaae, kære Hr. Lieutenant! gaae.

Jespersen.

Og jeg skulle lade Dem blive hos denne Karl allene?

Frø-

Frøkenen.

Vær kuns ikke bekymret for mig. Capitainen for nærmer ikke et Fruentimmer, dertil har han formegen Levemaade. (til Jespersen, i det hun folger ham til Dorren) Bryd Dem aldeles ikke om mig, jeg har intet at befrygte af ham. — Klokkens sex sees vi igien. Farvel!

(Jespersen gaaer.)

Siette Scene.

Frøkenen. Capitainen.

Frøkenen.

Naa, Hr. Capitain! var dette Besøg mig tilstænkt, eller — —

Capitainen.

Først Dem, min nadige Frøken! und derefter Mamzell von Plageman.

Frøkenen.

Jeg er Dem forbunden; men hvad godt nyt?

Capitainen.

O ikke stort — Unter uns, kan jeg Dem sige, at jeg tænker at gaae in Dienesten her in Dånemark.

Frøkenen.

Jeg gratulerer Dem, Herr Capitain!

Capitainen.

O min nadige! gratulerer lieber Deres Vaterland.

Jeg

Jeg kan, parmi! komme an, in hvat for en Land jeg vil
pege paa. Aber ich liebe Dâremark vorzüglich, und i
Særdeleshed sprækker jeg den danske Sprog usigelig gierne.

Frskenen.

Det er i Sandhed en Ære for vores Land, at en
Mand, som De, nedlader sig til at tale vores Sprog.

Capitainen.

O sandt at sige, so har man jo doch ingen Skam
af, at man feyer sich efter de Folk, som man maae leve
iblandt — Und so vil jeg Dem mere sige: Wenn jeg so
er in Diensten kommen — som Major haaber jeg —
denn ringere kan jeg ikke imottage — so agter jeg at giere
en dansk Pige likkelig.

Frskenen.

Jeg gratulerer den Pige, som Deres Valg fal-
der paa.

Capitainen.

Jeg takker — aber De frapperer mig vidt meer
end jeg det fortiner. De kan denn, ifald det er Dem
agriabelt, Dem selv gratulere.

Frskenen.

Jeg, Hr. Capitain! — De behager at skiertse.

Capitainen.

Point à tout! Fræken! hvor den Undseelse Elæder
Dem herlig! — Det er min Ernst, und derved bliver
da to uryguelle adliche Familier neyere forbundne.

Fro-

Frokkenen.

De tager Feil, Hr. Capitain! jeg er ikke af adelig Familie.

Capitainen.

Mein Gott! ikke adelig? (betænker sig lidet) Doch! die Bürger-Leute sind ja auch Menschen. So bliver de denn adelich, wenn De gifter Dem mit mich.

Frokkenen.

O Herr Capitain! For en Mand af Deres Alder, er jeg for gammel.

Capitainen.

For gammel! — De speger, Freken! — Der sidder en evig Sommer paa Deres Bern.

Frokkenen.

Mine Born? Herr Capitain! — —

Capitainen.

Ta heder det ikke saa paa Dans? — Deres King — — Deres — her imellem Næsen og Ørene?

Frokkenen.

Skal det være et Ordspil med mit Navn, eller en Compliment, eller Spot? — Herr Capitain!

Capitainen.

Spot! hvorledes? det forstaaer jeg, parmi! ikke.

Frokkenen.

Som om De vilde sige, at Høstens Farve burde fidde der.

Capitainen.

O Hesten kommer ikke ferend vi er gift. — Aber De maae, parmi! tillade mig, at sende min Maler hid, for Dem at lade affontrofeye.

Frokkenen.

Jeg beder Dem, lad ikke Deres Maler forulei kige sig.

Capitainen.

Jo vist, jo vist. — Jeg skal Dem her vise min Portræt i en Dose.

(han leverer hende Daasen.)

Frokkenen.

Det er formodentlig malet af den store Maler Hogarth?

Capitainen.

Affectivement!

Frokkenen.

Ta han er en stor Mand i Carricatur.

Capitainen.

Tilforladelig. Aber sines denn Trekenen at der er megen Carricatur in den Ansigt?

Frokkenen.

I Sandhed gør jeg det. Dog, maae jeg tilstade, ikke nær saameget i Copien som i Originalen.

Capitainen.

O! De behager at frappere.

Frokkenen

(vil leve ham Daasen).

De behager . . .

Capitainen.

Ich bitte! Den er paa en al for got Haand. De
maae, parmi! den beholde til en lidet Soutenir.

Frokkenen.

Nei, Hr. Capitaine! jeg bruger ikke Snustobak,
og altsaa behøver jeg den ikke; det eeneste jeg kan bruge
Daaser til, er at gummie Pudder og Pomade i, og der-
til er denne for lille.

Capitainen.

Derinn har De recht. (han tager Daasen) Jeg for-
staaer Dem: i en Time skal De en anden have til Deres
Pudder und Pomade.

Frokkenen.

Stik Dem ikke i Bekostning, Hr. Capitain! thi jeg
modtager den vist ikke; og, om De tillader det, saa er
jeg Deres Tienerinde.

(hun gaar.)

Sy-

Syvende Scene.

Capitainen (allene).

Hun er fast — hun er fast. Hvor fint hun mig ikke sik sagt, at hun ville en Pudderose have! Jeg maae denn staffe hende een; Hun skal den, parmi! selv betale. Denn hvat skulle jeg giere med det Dier, wenn hun ikke havde nogle tusende Reichsthaler.

(gaaer.)

Ottende Scene.

(En Stue i Snydenstrups Huus, hvori staar et Chatol.)

Snydenstrup (med en stor sort Muffe). Jonas (holder sin Fader ved Haanden).

Snydenstrup.

Hor, min Son Jonas! Du er et haabefuldt ungt Barn, som nu træder ind i Verden, og gierne ønskede jeg at danne et dueligt Menneske af dig.

Jonas.

Papa skal have saamange Tak.

Snydenstrup.

Seer du, min Son! naar Du er duelig, saa bliver du altid lykkelig. Og hvortil kan Duelighed anvendes bedre, end til at erhverve os det, hvorved vi kan blive lykkelige? — og det er Penge, og Rigdom. Der er noget til som heder Lovene, der forbyder paa en vis

Maade

Maade Dueslighed, og disse Love maae man vogte sig for, saalænge man ikke er riig, men naar man først er riig, saa gør Lovene os ikke gierne Fortræd.

Jonas.

Det er saamænd ! Kjønt gjort af Lovene.

Snydenstrup.

Ta, det maae du nok sige. Dernæst er der noget i Verden, som man kalder Synd og Bedragerie, men det er ikke saa ondt, som Folk vil bilde os ind, og som man raaber det ud for. Har ikke nu Verden staet i saa lang Tid? og saamænd staet ret godt; og dog har der altid været Synd og Bedragerie til; Et stort Bevis, at det skal og maae være til. Og naar det nu skal være til, saa er jo, i sig selv, de Folk ikke at laste, som undersholder det.

Jonas.

Rigtig, Papa! for ellers maatte det jo reent forgaae.

Snydenstrup.

Derfor maae det altid være din Symbolum: Siden da saadant noget endelig skal see, saa er det lige saa godt at vi gør det, som en anden. Lad nu see, du husster smukt paa det! Du skal just ikke sige det, saa at enhver hører paa det; Jeg skal nok ved Leilighed lære dig, hvordan du skal hielpe dig frem med dette Symbolum. Og naar jeg saa seer, at du tager efter mine Lærdomme og

Fors

Formaninger, saa lægger jeg mig roelig i min Grav,
naar Tiden kommer.

Jonas (græder).

Papa maae ikke døe.

Snydenstrup.

Det vil jeg ikke heller, saalænge jeg kan hytte mig.
Men det skal dog engang skee, og saa vil jeg ingen Hebrew-
deler tage med mig i Graven, for at jeg har forsømt no-
get paa din Opdragelse. — Naa, kys mig nu, min
Dreng! og vær ikke bedrovet (han kigger ham og Jonas tor-
rer sig med Armen om Mundens.) Nu skal jeg vise dig, mit
Barn! hvad jeg har udrettet i Dag, og deraf kan du
lære meget.

(han flytter et Bord frem paa Theatret, lægger Mussen
derpaa, og slaaer Klappen ned paa Chatollet.)

Jonas

(som bestandig folger sin Fader lige i Hælene).

O jeg lærer saa gierne af Papa; han har langt be-
dre Gaver end Skolemester.

Snydenstrup

(parker ud af Mussen).

Her er tolv massive Sølv-Spisesteeker. Derpaa har
jeg laant to og tredive Rigsdaler. Det havde Assistent-
Huset ikke laant; men seer du, min Son! naar man har
haandsaaet Pandt for Capitalen og tredive Procento Ren-
ter, og man saa funs lader Pandtet staae i et halvt Aar
eller tre Fierding-Aar, saa er man i Behold; og naar Ti-
den

den er udlobet, uden at Pandtet løses, saa hører det os til. Saa sælger vi det, og alt det som du seer jeg har at handle med, det er saadanne uindløste Pandter, som jeg kan sælge for godt Kibb. Disse Skeer — seer du — de tilhører Justitsraaden her henne i Gaden. Han skal have Traktement i Morgen Aften, og til et Aftens-Traktement behoves ikke Spiseskeer; og havde jeg ikke laant ham, saa havde han gaaet til en Jøde, og saa havde dog Jøden laant ham Pengene.

(han lægger Skeerne i Chatollet.)

Jonas.

Og naar det dog skal skee, hvorfor kan da ikke vi ligesaa vel giøre det, som Jøden?

Snydenstrup.

Rigtig min Son! — See her er en Sølv Kaffeskande, hvorpaa jeg har laant fyrgetyve Rigsdaler. Den har Prokurator Ehrlichs Kone staalet ud af hendes Mandes Giemme, for at sætte Pengene i Tallotteriet. Og da Tallotteriet er en offentlig Indretning, saa er det vores Pligt at undersøtte det; og hvorledes kunde det skee, med mindre vi laante Folk Penge, som spilte i Tallotteriet?

(han lægger den i Chatollet.)

Jonas.

Og naar det dog skal skee, hvorfor kan da ikke vi ligesaavel giøre det, som andre?

Snydenstrup.

Bravo, min Son! — See her er fire Sølv Lysestager, hvorpaa jeg har laant Jøden Salomon halvtredsindstyve Rigsdaler.

Jonas.

Kuns halvtredsindstyve Rigsdaler? Papa!

Snydenstrup.

Ja, min Son! naar man laaner en Gode Penge, saa maae man altid tage en Snees Procento mere end ellers. Han snyder jo de Christine naar han kan; og er det da ikke vores Pligt at hævne vores Regilions Forvante naar vi kan? Gud bevare os! ellers havde vi jo ingen Regilion. Derfore tager jeg ogsaa halvtredsindstyve Procent af ham. Og dersom jeg ikke tog det, saa var der en anden der tog mere.

(han lægger dem i Chatollet.)

Jonas.

Og naar det dog skal stee, hvorfore kunde da ikke vi ligesaa godt giøre det, som andre?

Snydenstrup.

Her er et Gulduhr og et par Bræseletter, som hver en vis Kroken til, der har pandtsat det hos mig for fem og tredive Rigsdaler, for dermed at betale en Skræder-Regning for Hovmesteren, der holder en Klat af hende. Hendes Fader er en stor Mand, og vidste han at jeg staaer
i Han-

i Handel med Datteren, saa sik jeg en Ulykke, i hvad
saa Datteren sik.

(han lægger det i Chatollet).

Jonas.

Og naar det da skal skee, hvoefore skulle vi da ikke
ligesaa vel faae den, som Datteren ?

Snydenstrup.

Er du gal? Dreng! skulle vi faae en Ulykke?

Jonas.

Om Forladelse! Papa! det var Datteren jeg meente.

Snydenstrup.

Ja, saa er det godt! I alle Ting, min Son! skal
vi først tænke paa os selv. Vi skal nok elsse vores Næste,
men ikke tabe een eneste Skilling derved, for hvem giver
os vel igien hvad vi taber?

Niende Scene.

De Horrige. Capitain Aberwitz.

Capitainen

(kommer ind og bliver staaende uden at sees af de andre).

Snydenstrup (bliver ved).

Verden er fuld af Bedragere, det veed du, det
har jeg for sagt dig; og naar vi ikke bedrager dem, saa
bedrager de os. Derfor maae vi altid see at komme dem
i Forveien, og hellere snyde, end blive snydt.

Capitainen.

Herrliche Moralien ! Hr. Snydenstrup ! Er det Deres Sohn De moraliserer for ?

Snydenstrup.

Ta det er min Jonas.

Capitainen.

Han maae, parmi ! blive en profekt Mand, siden han har en so herrlich Lehrmeister.

Jonas.

Papa sparar ingen Ting paa mig.

Capitainen.

Aber, synes Dem at disse Moralier ere saa rigtige ?

Snydenstrup.

Hr. Capitain ! Jeg blev vred paa Dem, om jeg ikke vidste at De talte imod bedre Overbevisning. Naar Deres, eller andres hoiadelige Forældre lærer deres hoiadelige Born, at en simpel Borgermand eller en Bonde ere Kreature, der ere skabte til at blive foragtede, spillet i Vinene, giort Nar af, trampet paa, og bedraget af hoiadelige Dosmere, synes Dem da at disse Moralier ere saa rigtige ? og det skeer dog undertiden. Mig synes Tingen er den samme.

Capitainen.

Godt ! godt ! men — —

Snydenstrup.

Hvad har Capitainen ellers at befale ? nogen Prætiosa ?

Ea,

Capitainen.

Jeg skulle nogen Penge have. — Jeg har Prioer
in Ueberfluss.

Snydenstrup.

Ta det er godt, men Capitainen erindrer at han
skylder mig endeel tilforn. Det er jo kunst kort siden De
fik 600 Rigsdaler.

Capitainen.

Richtig! jeg fik 300, und gab Beviis for 600 Rich-
thaler, aber dem kierte jeg in den gamle Plageman, oder
rettere gesagt hans Frue! doch, jeg skal nok Valuta for
den Summa kriegen, sonst havde jeg det ikke gjordt.
Ich habe schon meine Speculationen.

Snydenstrup.

Godt nok, men det er ingen Sikkerhed for mig.

Tiente Scene.

De Forrige. Jespersen.

Jespersen.

Er det Dem der handler med Pretiosa?

Snydenstrup.

Ja, min Herre! til Tieneste.

Capitainen.

Serviteur min Herre!

Je-

Jespersen.

Deres Tienere! — — (til Snydenstrup) En god
Ven har sagt mig det, og at man kunde faae en Skil-
lings Kist her.

Snydenstrup.

Det skal De saa vist ogsaa faae.

Capitainen.

Er De eben so frisch nu som før?

Jespersen.

Saa frisk, at dersom De fornærmer mig som før,
saa kaster jeg Dem paa Dørren.

Capitainen.

Er ist ein gefährlicher junger Mann. De har ver-
muthlich noget at tale med Herr Snydenstrup, und so vill
jeg gaae ind in den anden Stue.

(gaar.)

Jespersen.

Før mig kan De blive og gaae som De behager.

Snydenstrup (til Jonas).

Gaae ind med Capitainen.

Jonas.

Leg veed nok hvad det vil sige: jeg skal saamænd passe
paa, som en Smed.

(gaar.)

Ellevte

Ellevte Scene.

Jespersen. Snydenstrup.

Snydenstrup.

Hvad har Herren da at befale? — Hvad Slags
Prætiosa skal det være?

Jespersen.

Mogle Prætensioner, Ringe, eller saadant noget.

Snydenstrup.

Strax, min Herre! (han gaaer hen og tager en Skuffe
ud af Chatollet og viser ham.) Der har Herren en Mængde
at vælge i.

Jespersen
(besør dem noie).

Her ere saa mange, at det er vanskeligt for mig at
vælge. Vil De betroe niaig sex eller otte Stykker paa en
Times Tid, for at raadsøre mig med en god Ven?

Snydenstrup.

Hiertelig gierne, men jeg har ikke den Ære at kiende
Herren.

Jespersen.

O jeg forlanger det saamænd heller ikke uden Pandt.

Snydenstrup.

Jeg er Deres ydmyge Dienere. Jeg vilde gierne
giøre det uden Pandt, men Verden er . . .

Se-

Jespersen.

Det er ikke min Sag, hvordan Verden er, jeg bryder mig mere om hvordan jeg selv er. See her, disse ser Stykker, hvad kostet de?

Snydenstrup.

Lad' see! disse tre kostet otte, og disse tolv Rigsdaler Stykket.

Jespersen.

Godt! der er et Guld Repeteer-Uhr, det veed jeg er tre Gange saameget værd. Om en Time er jeg her igien.

Snydenstrup.

Underdanske Tiener.

Jespersen.

Farvel!

(gaaer.)

Tolvte Scene.

Snydenstrup (allene).

O hvad det er et herligt Gulduhr! ja det er vist nem Gange saameget værd, som det han sit, helst siden de Bagateller knap kostet mig Halvparten af hvad jeg kan sælge dem for. O! gid jeg kunde blive Eier af det. — Men jeg maae ind til Capitainen.

(gaaer.)

Anden

Anden Akt.

Forste Scene.

(Samme Stue i von Plagemans Huus som i forste Akt.)

Herr og Frue von Plageman.

Hr. von Plageman.

Min beste Kone! sei mig denne eeneste Gang! jeg har nu soet dig min hele Levetid igiennem.

Frue von Plageman.

Meget gierne, ngar ikke din Begiering var saa urimelig.

Hr. v. Plageman.

Urimelig, siger du? er det urimeligt at ikke vilde ruinere sig selv?

Frue v. Plageman.

Kan min Levemaade ruinere nogen Mand? Alle de Forndielser jeg har den hele Vinter igiennem, er en Loge paa Comedien to Gange om Ugen, een Gang om Ugen paa Concert, og een Gang i Assemblee i Klubben, hver foerstende

tende Dag i det dramatiske Selskab, og hver Maaned paa Galpare, og ikke een Gang i Kane denne hele Winter. Derimod tier Herren stille med, at han gaaer selv hver Dag i Klubben een om ikke to Gange.

Hr. v. Plageman.

Ta men, min Beste! jeg agter ogsaa at høre op dermed, for vi kan ikke holde det ud. Vores Formue er nu aldeles fortørret, og vi er i Gield til.

Frue v. Plageman.

Formuen hørte mig til; skal altsaa nogen beklage sig, saa er det mig. Mig synes ellers at ti tusinde Rigs- daler, som jeg arvede efter min Fader, vel kunde have varet lidt længere.

Hr. v. Plageman.

Og jeg undrer mig over at de har varet saalænge, paa den Maade som vi har levet. Betenk nu at det er tredive Aar siden vi flyttede fra Mandahl; at vi laae her nogle Aar og suede paa Lappen, forend jeg fik dette Embede som jeg har, der neppe giver mig fem hundrede Rigsdaler om Aaret. Havde ikke min Son Jacob druknet da han var syv Aar gammel, fordi jeg var saa gal at give ham Lov til at tage ud i den aabne See for at fiske, saa havde jeg blevet Enkemand min Levetid, og aldrig taget dig, ihvorvel jeg just ikke fortryder det; saa havde jeg blevet ved mit Værksted, boet i Mandahl endnu, og været en god ørlig Uhrmager, og saa havde jeg ikke byttet

byttet mit Navn bort, for at føie din Forfængelighed, som dog er og bliver en Skamslik for mig.

Frue v. Plageman.

Ta, saa havde du hedet Mester Petersen. Du husker dog vel ellers, at det ikke var mig men min Fader der forlangte det, og at du ikke maatte faae mig, med mindre du vilde antage hans Navn ?

Hr. v. Plageman.

Ta jeg husker det nok, at Hr. Regimentsfeldtskieren troede, han var en stor Mand, fordi han heed von Plageman. Men du har nok glemt, hvem det var, der satte sig imod, at jeg ikke maatte kalde mig Petersen igien, da din Fader døde kort efter vores Bryllup, hvorfor jeg ogsaa blev giort Nar af i hele Byen; og jeg nægter ikke, at dette jo var en stor Nar sag, hvorfore jeg saas snart gav efter for dine Overtalelser, og flyttede til København.

Frue v. Plageman.

Men sig mig da, hvorledes skulle vores Sophie have faaet den Opdragelse, som hun har, isald vi havde blevet deroppe ? Er denne Grund da af ingen Betydenhed ?

Hr. v. Plageman.

Ta den er. Voress Sophie blev jo født ti Nar efter at vi kom til København. Desuden, den Opdragelse hun har faaet, kan hun saamænd ikke tække enten dine Klubber eller Assembleer for, jeg havde nær sagt, dig selv

selv med. Gud velsigne den gode Trocken von Sommer! hun er den der har opdraget Sophie. Hun betaler for sig her i Huset, som en Fremmed, og gør os Gavn som en Dienestepige eller Hovmesterinde; og det veed du meget godt selv, at naar vi ikke havde havt hende i Kost og Logis her, saa havde vi for længe siden været i de Omsændigheder, hvori vi nu er.

Frue v. Plageman.

O det havde vel ingen Nod havt. Du sørger saa mænd ogsaa mege vel for at giøre vores Huus til et Giesgiverhuus. Det er nok af samme Marsag at du har leiet vores Sahl bort, til de Herrer fra Ostindien, som vi venter hver Dag?

Hr. v. Plageman.

Ta det er, vi ere nødte til at knibe Dekonomien, saameget som vi kan, og naar du vilde hielpe mig, o saa skulle vi endnu kunde leve godt paa vor gamle Alder.

Frue v. Plageman.

Geg skal nok passe at knibe, hvor jeg finder fornødent, men du maae ikke troe at jeg vil spærre mig inde for dine Grillers Skyld; og jeg veed bedre end du, at vi ikke ere saa fattige, som det skal hede, Gud veed, af hvad Marsag.

Hr. v. Plageman.

Men Kone! har du da glemt, at vi ingen Hiesel kunde faae til at betale vores Rentepenge med til Brandkassen?

Kassen? og at jeg maatte gibe til det forfærdelige Nobs
vænge, at laane Penge af den Windbeutel Capitaine von
Aberwitz?

Frue v. Plageman.

Men Mand! det forstaer du ikke. Det er netop
det samme, som at laane Penge af den eene Lomme og
lægge i den anden. Capitainen er ingen Windbeutel, og
han skal være vor Svigerson.

Hr. v. Plageman.

Han vor Svigerson?

Frue v. Plageman.

Ta, ret han. Det er besluttet, og det skal skee.
Det er en riig Mand, det veed jeg.

Hr. v. Plageman.

Men, Kone — —

Frue v. Plageman.

Men, Mand! det skal saa være, der helsper ingen
Snak for; Capitainen har ikke saa uthydelig yttret sig der-
med, og jeg har ogsaa paa en forblommet Maade gives
ham tilkiende, at det nok kunde lade sig giøre.

Hr. v. Plageman.

Ta ja, Kone! saa faaer det vel være, men det gis-
mig ondt for Pigen, for jeg troer ikke hun bliver lykke-
lig. Jeg havde hellere undet hende vores lille Lieutenant,
naar noget skulle være, for ham troer jeg hun dog holder
noget af.

Frue

Frue v. Plageman.

Det ville jeg ikke haabe, at min Datter skulle saaledes faste sig bort. En fattig stakkels Lieutenant, der ikke kan hielpe sig selv, og mindre os; og som, oven i Kioebet, heder Jespersen.

Hr. v. Plageman.

Ta hvad havde vel Sophie hedet, dersom jeg ikke havde været en Nar?

Frue v. Plageman.

Saa havde hun ikke været til. For jeg havde ingen Mand taget, der heed simpelst Petersen, ihvor meget jeg end virkelig holdt af dig, og min Datter skal ingen Mand have, der heder slet og ret Jespersen. Det er nok sagt.

Hr. v. Plageman.

Ta ja, Moder! det er din Datter ligesaa vel som min, og jeg har ikke mere over hende at sige end du.

Anden Scene.

De Førre. Lars.

Lars.

Frue! jeg — —

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Hvad er det du vil?

Lars.

Lars.

Jeg veed ikke selv ; — jo nu husker jeg det.

Frue v. Plageman.

Hvad er det da ? Dosmer !

Lars.

Ja, bie nu lidt. Fruen gior mig gandste confus i
Hovedet.

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Jeg troer Fanden staer i den Karl. Kan du komme ud med det ?

Lars.

Jo jeg kan — see nu . . .

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Vil du giore Nar af os ?

Lars.

Ja ! jeg — bie lidt ! — de Fremmede . . .

Frue v. Plageman.

Hvad de ?

Lars.

Er kommet.

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Hvor er de ?

Lars.

Lars.

Hvor de er fra? Ja hvor veed jeg det?

Frue v. Plageman.

Hvor er de Fremmede? hvad tager de sig for?

Lars.

Bie lidt Frue. (gaber.) De bærer deres Kufferter
op paa Sahlen.

Hr. v. Plageman.

De Fremmede selv? Hvad er det for Fremmede?

Lars.

To Soldater —

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Han gior os forrykt. Lille Mand! gaae du ud og
see hvordan det hænger sammen.

(Hr. von Plageman gaaer).

Tredie Scene.

Frue v. Plageman. Lars.

Lars.

Fruen gior mig forrykt med sin Hastighed. Jeg
maae ikke faae tid at betænke mig, naar jeg skal fortælle
Dem noget.

(gaber.)

Frue

Frue v. Plageman.

Skal du da altid blive et Fæ, og faadan en evindelig Nøler?

Lars.

Fruen maae give mange Penge til, fordi jeg er som jeg er. Der er nu Kokkepigen, hun er hurtig nok, (gaber.) men saa faaer ogsaa Fruens Glas og Tallerkener og Syltekrukker en evig Ulykke.

(gaber.)

Frue v. Plageman.

Saa gaae og læg dig og sob.

Lars.

Det skal jeg saamænd ogsaa. (gaber.) Gud belsegne Fruen for det!

(gaer.)

Fierde Scene.

Frue v. Plageman. Hr. v. Plageman. van der Haan.

Hr. v. Plageman.

Vær saa artig! herind, min Herre! der seer De min Kone!

van der Haan.

Ydmyge Tienere! Frue. De har havt den Godhed at tillade mig at spise og logere her i Deres huus.

Frue v. Plageman.

De behager at tage til Takke med Husets Leilighed.

Skuespil. 2. Bind.

E

van

van der Haan.

Jeg skal sige Dem Frue! jeg gaaer ikke gierne ud om Formiddagen, og paa et Vertshuus spiser jeg nødig, for man træffer der saa ofte Folk, som man ikke kan lide; og at spise allene paa min Stue, det kan jeg, paa min Siel! ikke komme ud af, saa glider Maden slet ikke; derfor har jeg altid søgt at komme i Logis hos stikkelige Folk, hvor jeg kunde faae det ligesaa godt som de, og slet ikke bedre. Seer De Frue! det er reent ud mine tanker, og De skal ikke være bange for, at vi jo nok skal komme overeens om Betalingen.

Frue v. Plageman.

O! det har jeg aldrig haft Twivl om. Vi vil kun ønske at De maae blive fornøjet.

van der Haan.

Sa, saa min Siel! skal jeg det Frue! naar vi kuns kan snakke lidt over Bordet, om hvad det saa ogsaa er, for jeg kan for min Dod ikke lide, at sætte sig til Bords, og jage Maden i sig, og saa staae op igien, uden at have lukket Munden op, undtagen for at tygge.

Hr. v. Plageman.

Det skal ingen Nod have; for min Kone og jeg vi snakker gierne, skindes ogsaa lidt iblandt, skondt det betyder intet — det er saamænd ikke for Alvor. Og saa er der ved vores Bord, vores Datter Sophie, som er i sit tyvende Aar, og en Frøken von Sommer, som har loge-

logeret i vores Huus i ti Aar, og er et meget fornuf-
tigt Fruentimmer, og har, saa at sige, opdraget vores
Datter.

van der Haan.

Bravo! det er jo alt hvad jeg behøver. For naar
saa De, min Fader! engang imellem ikke gider pratet
med mig om Zippo Saib og General Cornwallis, Th
saa snakker jeg med Fruentimmerne om brodeerte Nettel-
duger og Musseliner, og det gider de, paa min Siel!
nok hørt tale om.

Frue v. Plageman.

De skal saamænd finde os meget snaksomme, naar
De kommer i den Materie.

Hr. v. Plageman.

To jo, jeg vædder De vil tilgavns insinuere Dem
hos mine Fruentimmer. — Men, maae jeg ikke spørge
Dem, hvad det er for en Person som er med Dem, for-
uden den sorte Tiener?

van der Haan.

Det er nok ham, der er saa guul i Ansigtet, De mes-
ner? ja det har saa sine Aarsager at han er guul. Seer
De: jeg har tient hos en god ærlig Mand i Ostindien
henved en Snees Aar, og da han dode, saa testamente-
rede han mig alt hvad han eiede. Manden var, saa at
sige, en gammel Ungkarl, for givt havde han aldrig væ-
ret, men havde dog saa uven om havt en Son med en

Negerinde, og det er denne Karl, der er saa guul i Ansigtet. Nu burde jo den salige Mand have betænkt denne Fyr lidt i sit Testamente; men, Gud forlade ham den Synd, see om han gjorde det! og hvis Pligt blev det saa at tage sig af Stakkelen? saa min Siel! ingens uden min, da jeg arvede alt hvad han dog ellers burde havt.

Hr. v. Plageman.

Det gør Dem Ære, i Sandhed gør det saa.

v. der Haan.

Saa? meener De det? — De taber et Guld-Uhr, jeg finder det, og veed at det er Deres — jeg giver Dem det igien — gør det mig nogen Ære? — ja, ifald det kan giøre mig Ære, at jeg ikke vil være en Slyngel, saa har De, paa min Siel! Ret. — Men, for at komme til denne Fyr igien, da jeg reiste fra Indien, saa lod jeg ham vælge, enten han ville blive her, saa ville jeg sætte ham i Stand paa een eller anden Maade, eller han ville folge med mig; han valgte det sidste. Nu er han her, og jeg omgaaes ham som een af min Familie; dum er han, og siden den Gamle aldrig brugte ham til andet end Tiener, saa stikker Arten i ham, og han er aldrig gladere, end naar han kan lufse sig til at giøre lidt Tiener-Arbeide. — Men, vi skal sladdre saa meget sammen, naar jeg først kommer lidt i Roelighed. Wille De nu have den Godhed at vise mig mine Værelsser?

Hr.

Hr. v. Plageman.

Meget gierne, behag at følge med.

(von Plageman og van der Haan gaaer.)

Femte Scene.

Frue von Plageman (assene).

Det er en herlig Mand! Mon han ikke skulle være
Welsmand? — han heder dog van der Haan! — Det
var Skade om han ikke skulle være det; for Folk maae
sig hvad de vil om Adelskabet, saa giver det dog et Men-
neske Anseelse; og er man nu just ikke Adel, saa er det
dog en Lykke, naar man kan have et von foran sit Navn.

Siette Scene.

Frue von Plageman. Capitaine von Aberwitz.

Capitainen.

Ganz gehorsamer Diener! gnädige Frau!

Frue v. Plageman.

Tienerinde Hr. Capitaine!

Capitainen.

Jeg gior nu mine Nachmittags Visitten hos mine
Venner, und De mich tillader at tælle Dem blandt mine
Venners Anzahl.

Frue

Frue v. Plageman.

Jeg takker Dem, og forsikrer Dem, at De er altid velkommen i mit Huus.

Capitainen.

Jeg kan Dem sige, gnädige Frau, ich kommer nu in alle de adliche Cirkler hier in der Stadt, aber so er det mig bisweilen recht en agriabel Delaisement, at conservere simple Folk. Jeg vil just dermet ikke have sagt, at jeg Dem met simple Folk mener, denn ich veet, at De er af en fornem Obstruction, ob De just ikke er adlich.

Frue v. Plageman.

Ja, Hr. Capitaine! min Extraction er meget god, og dersom min Fader ikke havde haft den Ulykke, at det havde brændt for ham engang, saa skulle han løt have beviist, at han nedstammede fra gammel tydse Adel. Sandt er det, at han just aldrig ville tilstaae det offentlig, og det kom deraf, at een af hans Forfædre havde været saa uhældig, at hans Navn var blevet slaget paa Galgen.

Capitainen.

O! det siger intet, det kan jo hænde den beste.

Frue v. Plageman.

Ja den beste Familie kan have den Malheur; og dermed bør dog Efterkommerne ikke lide. Naar nu den Ulykke ikke havde rammet Familien, saa havde dog min stakkels Datter funnet giort Regning paa at gifre et godt Partie med en Adelsmand.

Capitainen.

Ach! hvorom kand hun det ikke endnu tenke? Jeg
kiender den Edelmann, der sætter sich weit hin over so-
danige Bagateller, und der med Glede vil en Partie met
Deres Jungfrau Tochter slutte.

Frue v. Plageman.

Jeg frygter for at De smigrer mig, Hr. Capitaine!

Capitainen.

Det er, parmi! min Ernst, gnädige Frau! und
in mich, den nehmlichen Capitaine von Aberwitz, der her
for Deres Eyen staaer, seer De den Edelmann, der,
wenn die Preposition Dem agriabel er, vil en Partie
met Deres Tochter slutte.

Frue v. Plageman.

Det er en Lykke for min Datter, som jeg med
begge Hænder imodtager. O! hvor lykkelig vil jeg ikke
blive paa mine gamle Dage.

Capitainen.

Aber gnädige Mama! Wi Edelleute, wi kan ikke
gaae so gerade frem wie die Bürgerleute. Der ere einige
Bermaledeieten, oder was es ist, so die Juristen kal-
der det . . .

Frue v. Plageman.

Formaliteter — —

Capitainen.

Ta ja! Formalitetten, und en Contract, der maae
først in Stand bringes, und darüber maae vi eenige være.

Frue v. Plageman.

Rigtig, Hr. Capitain! det veed jeg, og finder det
meget billigt. Men, derom har ieg nu ikke Tid at tale.
Vil De giore mig den Ære at besøge mig Klokkens syv i
Aften, saa skal vi tale med hinanden derom, og opsette
Contrakten.

Capitainen.

Ich skal den Ære have mig at indfinde.

Frue v. Plageman.

Men, det var dog vel ikke af Beien, om De talte
engang med min Datter, hun er dog en Hovedperson i
denne Sag; om De tillader det, saa vil jeg lade hende
komme ind, og da kan De best under fire Dine andrage
Deres Ærende.

Capitainen.

Wie sie befehlen.

Frue v. Plageman.

Aldieu, saa længe! — O min Sophie! nu er da
den Steen lættet fra mit Hjerte,

(gaaer.)

Sy-

Syvende Scene.

Capitainen (allene).

Das ist freilich gut — Aber skulle doch ikke Diebeln ride den Mama, at hun troer jeg hendes Datter vil heirathe? So var jo die Sache splittergal! — Nein, Mutter! das geht nicht an. — Min Mama vil mig ingen flere Penge sende, und so er jeg en fattig Luus, und sie eben so arm, das würde verteufelt schlecht ablaufen. — Forkiose hende til Baronen — dabey ist was zu verdienen, und derom maae jeg mig hos die Mutter in Gunst halten. — Und die Fräulein von Sommer . . ja das ist eine andere Sache, Hr. Capitaine! hun har Geld, und das ist alles was ich brauche.

Ottende Scene.

Capitainen. Frøken von Sommer.

Capitainen.

Ah! mein gnädiges Fraulein! . . .

Frøkenen.

Jeg kommer, Hr. Capitaine! for at undskylde Jomfrue Sophie, hun er lidt upasselig, saa at hun ikke kan have den Ære at tale med Dem.

Capitainen.

Jeg anseer denne Zufall for en Lykke, siden den har verschaffet mich denne agriable Entrevit.

Frøz

Frøkenen.

Hr. Capitaine ! lidet mere Erlighed og lidet mindre Complimenter, det er mit Symbolum.

Capitainen.

Net godt gewählt gnädiges Fräulein ! — aber jeg maae bede Dem om Verzeihung, den Pudderdose, som jeg Dem har lovet, er ikke at have so schön, som jeg Dem ville den unde, aber in einige Dagen er den mich versprochen, und da skal jeg den Ehre have Dem dermed at opvarte.

Frøkenen.

Jeg beder Dem, Hr. Capitaine ! atter igien, ikke at sette Dem i Bekostning; thi jeg imodtager den vist ikke. Jeg har saa mine egne Grundsetninger i denne saas velsom i flere Materier. Der vil altid noget for noget, tænker jeg, og naar man tager Presents, saa maae man give Presents igien, og det strækker min Formue ikke til.

Capitainen.

Erlauben Sie, den Hypothese er grundfalsch, om jeg det maae sige: Det som uden Schande kan tilbides, kan uden Schande imottages. Den er min Simbolum.

Frøkenen.

Hr. Capitaine ! jeg handler efter mine Grundsætninger, De efter Deres. Og De maae tillade mig reent ud at erklære Dem, jeg modtager aldeles ingen Presents af Dem.

Capitainen.

Das war viel. Aber wenn jeg Dem min hele Person til en Present ofrirte?

Frokenen.

Deres hele Person! — Maae jeg spørge: sætter De høiere eller ringere Priis paa den, end paa Deres Pudderæste?

Capitainen.

Eine alberne Frage, liebes Fräulein! Jeg er jo en Edelmann.

Frokenen.

Og jeg er en uadelig Pige.

Capitainen.

Det har De mich forhen sagt. Aber nichts desso weniger will jeg Dem til eine Hochwohlgebohrne Frau von Aberwitz machen.

Frokenen.

Jeg heder Froken Sommer, og det Navn vil jeg beholde, saalænge som det behager mig.

Capitainen.

Er min Person und Stand Dem ikke agriabel?

Frokenen.

Maaskee jeg ikke kunde besvare dette Spørgsmaal, uden at fornærme Dem; De maae altsaa tillade mig, at lade det være ubesvaret. Jeg troede ellers, at Deres
Herr-

Hensigter vare stilede paa en gandste anden Person, for
Exempel, paa Jomfrue Sophie.

Capitainen.

Jungfrau Sophie! — Jungfrau Sophie! det er
en herzens gutes Kind; ich liebe sie in Wahrheit, aber
so, som man en Barn lieben kann; und Ihr Wohlfart
skal mig altid om Hiertet ligge. Aber Sie, gnädiges
Fräulein! De er den einzige Person for hvem jeg det har
følt, som man wahre Liebe falder.

Frokkenen.

Og jeg har altid følt den største Ligegyldighed for
Dem, Hr. Capitaine! thi jeg undseer mig virkelig ved at
bruge et ubehageligere Ord i Deres Nærværelse.

Capitainen.

Aber denne Ligegildighed, kunde den sig ikke til lidet
mere Värme forandre?

Frokkenen.

Jeg twibler hōiligen derpaa, Hr. Capitaine!

Capitainen.

Endnu en Gang, und vors lezte Mahl tilbyder jeg
Dem at dele Nahmen, Rang und Vermögen met mig.

Frokkenen.

Og jeg forsikrer Dem om, at De, saavidt som det
staaer i min Magt, altid skal beholde det udeelt.

Capitainen.

De giver mig also en Korb?

Frøkenen.

Ja, og det saa vel conditioneret, som nogen Mand i Verden kan frabede sig eller onste sin Fiende den.

Capitainen.

Det er, parmi! wunderlich. Det havde jeg ikke gedacht. Ich er en Edelmann, reich und Officier, und jeg troede at en Hagestolze, en gammel Pige . . .

Frøkenen.

Hr. Capitaine! Deres Grovheder frabeder jeg mig. Lær da af mig, at ikke enhver gammel Pige er saa giftesyg, at hun skulle være tilfals for den første den beste Man, der byder paa hende.

(gaaer.)

Niende Scene.

Capitainen (allene).

Das war mir ein Overstrich in der Rechnung. Aber det siger intet. Ich har schon en halb Duzend rige Bürgermädchen in min Rikkert. Pulveret maae doch wohl einmahl fange.

(gaaer.)

Tien-

Tiende Scene.

Snydenstrups Værelse. Det er mørkt.

Snydenstrup (med et Lys i Haanden). Jonas.

Snydenstrup.

Hør nu, min Son! jeg maae engang fortælle dig hvad der er ved disse to Officerer at giøre, som du har seet hos mig i Dag.

Jonas.

Papa skal have mange Tak.

Snydenstrup.

Capitainen er en Gavtys, som jeg har hilpen t mange saa kaldte Spidsbuberier og som jeg trænger til, og som trænger til mig igien. Han er ellers af en fornem Familie, og har, troer jeg nok, endeel Penge i Tydskland. Han gior mig megen Nytte imellem Aar og Dag, og dersor kan jeg nok, — vel at mærke — med den vedbørlige Forsigtighed betroe ham nogle Penge uden Pandt. Seer du, saa maae han ogsaa betale bedre, end de, der giver Pandt; for der er dog endeel usikkert derved. Maar jeg laaner ham tre hundrede Rigsdaaler, saa maae han give sin Obligation for sex hundrede. Og dersom jeg ikke laante ham, saa gif han til en anden, hvor han kanske maatte give Obligation for otte hundrede.

Jonas.

Men Papa! siden det dog skal skee, hvorfore kunde

da ikke vi ligesaa vel tage de otte hunderede Rigsdaler,
som en anden ?

Snydenstrup.

Nei, min Son! man maae ikke slaae Folk, det er syndigt; men mere end Skindet behover man dog ikke hellere at lade dem beholde. Og naar saadan en Person er et Ødeland, saa er det godt at en brav Mand, som jeg eller mine Lige, vil tage sig det paa at være hans Kasserer, og faae hans Midler trukket til sig, for saa er de dog nogenledes paa et vist Sted, og naar saa Mossis Person er kommen aldeles paa Knæene, o! saa er det saadan en Glæde for et folksomt Herte, at man engang imellem kan række ham Haanden, og for gammel Kiend-skabs Skyld give ham et par Styver, naar han ellers kanske maatte sulde ihiel. Og saa maae man endelig bære sig saaledes ad, at man til sidst har Penge til gode hos ham, som han ikke kan betale, for at man kan forstålle overalt, hvormeget man taber ved ham.

Jonas.

Men, Papa! skal man saa ikke sette ham i Slutteriet?

Snydenstrup.

Ta, min Son! dette er saa en egen Sag. Seer du, dersom han har riig Familie, eller formuende Venner, der tager sig af ham, saa kan man nok vove de Skillinger paa ham, som det kostet at føde ham der, for saa pleier de dog gjerne at løse ham ud, og i det mindste betale

betale noget af hans Gield. Men ellers er det kuns unyttig Pengespilde, og saa er det best at lade ham gaae for Luud og koldt Vand. Forstaer du det ikke nok?
Jonas!

Jonas.

Jo, jeg gør saamænd, Papa!

Snydenstrup.

Lieutenanten er nu igien af en anden Art. Han har ikke noget, og ham er der ikke synderlig at vinde ved. Dog, lidt kunde der sagte være at pille af. Jeg har saa tidt villet forstrække ham Penge paa hans Gage, der tienes dog en stikkelig Douceur ved. Men han har aldrig villet bide paa. Han satte mig dette Guld Repeteer-Uhr i Pandt for nogle Snurrepiberier. Dette Uhr blir ver vist ikke gammelt i hans Værge; han er jo kuns fire og tyve Aar gammel. Jeg, kiender de unge Officerer ret godt, de feier ud hvad de har, naar de er i Trang, og det gør vist denne med, eengang seent eller tidlig, og hvem veed, om han saa gaaer til mig? saa kryber kan-kee Uhret i en anden.

Jonas.

Og naar det dog skal skee, hvorfor kan det da ikke ligesaa vel krybe i os, som i en anden?

Snydenstrup.

Rigtig, min Son! Jeg har derfore her et gam-
melt Messing Repeteer-Uhr, der i Mørke sagte kan pas-
sere

sere for hans; nu hænger jeg hans Kiede deri, og saa beholder vi hans Uthr, det skal gaae herligt.

(han løser Kieden af og bryter Uhrene.)

Jonas.

Men, Papa! naar han saa siden seer paa Uhret, og spørger Papa om Sammenhæugen; hvad vil saa Papa sige?

Snydenstrup.

Ih, saa siger jeg at det er Logn, og at han skal bevise, og at jeg veed nok paa hvad for et lidertigt Sted han har fejet Uhret ud; og førend han vil have den Mistanke paa sig, at han søger lidertige Huse, for tier han stille med sin Skade.

Jonas.

Men hvoraf veed Papa saa vist at han vil tie stille.

Snydenstrup.

Jo, for han gaaer sikkert paa Frierie, det troer jeg, siden han vil kisbe Prætensioner; og meener du da, at han ikke hellere gav tre Guld-Uhre bort, end at hans Kæreste skulle faae denne Mistanke? — Men tyft! der kommer nogen paa Trappen. (Han puster lyset ud, og løder Jonas hen bag en Stoel i Baggrunden.) Staae du der, Jonas! og vor dig ikke af Stedet! — (han gaaer til Døren, aabner den og raaber). Er der nogen?

Ellehte Scene.

De Forrige. Jespersen.

Jespersen.

Her er jo et Hunde-Morke.

Snydenstrup.

Er det Dem, hr. Lieutenant?

Jespersen.

Ja det er; jeg har Deres Prætiosa tilbage. Kan vi ikke faae Lys?

Snydenstrup.

Der er ikke et Menneske hjemme uden jeg, og jeg kan intet Lys finde. Men, vi kan gierne afgiøre det i Morke; De er jo en honest Mand, der ikke vil bedrage mig? —

Jespersen.

Ja ja da, saa sol nu: her er fem Stykker, og her det siette, som jeg vil beholde. Det er et af dem til tolv Rigsdaaler, men vil De have ti deraf, saa er her en Tidalers-Seddel.

Snydenstrup.

Nu hr. Lieutenant! for en anden Gangs Skyld faaer det saa være.

Jespersen.

Seddelen er rigtig, det sværer jeg for.

Sny-

Snydenstrup.

Ih bevare os Gud ! Jeg veed jo De er ingen Skielm.
Her er Deres Uhr igien.

(leverer ham Messing-Uhret.)

Gespersen.

(trykker paa Uhret saa det repeterer).

Det er godt ! Farvel !

Snydenstrup.

Farvel Hr. Lieutenant ! naar De ellers behover noget, saa vær saa god at tale mig til. Adieu ! Tag Dem i Agt for Trappen ! — —

(Gespersen gaaer.)

Tolvte Scene.

Snydenstrup. Jonas.

Snydenstrup.

Tag mig Lyset, Jonas !

(Snydenstrup tager et Fyrtsi frem af Chatset og tander Lys.)

Jonas

(kommer med Lyset).

Men hvorfør solgte Papa Perætensionen for ti Rigs-daler ?

Snydenstrup.

Ih min Dreng ! jeg havde solgt ham den for fem, og kunde ogsaa have solgt den derfor, om han havde pruttet meget med mig. Jeg var glad at jeg blev af med

ham, uden at han mærkede Heilen ved Uhret. Nu slipper han da for at seie det Uhr ud til en anden.

Jonas.

Ja, og siden det dog skulde stee, hvorfor kunde det da ikke ligesaa vel seies ud til os, som til andre. Men Papa sagde jo for at Lieutenanten var fattig, er det da inte Synd at skille ham ved sic Uhr?

Snydenstrup.

Mei, min Son! just derfor skal han af med det. For, seer du, saadanne har det alle tider gaaet i Verden. Jeg skal ved Leilighed fortælle dig hundrede Exempler, hvoraf du skal see, at det er politisk rigtigt at udsne den Fattige og staane den Rige. Du kan troe mig, min Dreng! det er noget som baade bør og maae stee.

Jonas.

Og naar det da skal stee, hvorfor kan da ikke vi ligesaa vel giøre det, som andre.

(Dækket falder.)

Tredie Aft.

(Stuen i von Plagemans Huis. I Baggrunden staer to Borde med Lys paa.)

Første Scene.

David (allene).

(Bringet Stole ind og sætter i Orden)

David — bringe Stole ind — kan saamænd
gjerne giøre det — har intet andet at bestille — gaaer
Tiden saa godt for David — har intet ondt af at røre
sig lidt — og saa seer de Piger saa mildt til David.

anden Scene.

David. Sophie.

Sophie.

Hvad er det? gaaer De og bærer Stoelene ind?

David.

Har saamænd ingen Skade af det — David kan
inte være ledig.

Sophie.

Sophie.

Ga, men det er en Opvarthning, som ikke tilkommer Dem.

David.

David gierne varter op — maae tree, Tomfrue! er ikke første Gang David giordt det. —

Sophie.

Det er godt nok, men vi har en Tiener, og han har faaet Ordre til at giøre det. (raaber) Lars!

David

(vil holde hende for Munden).

Tyst — Tomfrue! — Stakkels Lars! — —

Sophie.

Hvad flettes Lars?

David.

Vil saa gierne sove — Er sovnig. — David ikke sovnig, og vil nok hielpe stakkels Lars.

Sophie.

Nei! det gaaer for vidt om den Karl understaaer sig til at lade Dem giøre hans Arbeide.

David.

Inte vreed paa stakkels Lars — godt Karl — men saa sovnig. — Lad sove — bliver nok vaagen.

Sophie.

De forsvarer ham godt.

David.

David.

O ja, Jomfrue! — David forsvarer hele Verden — godt som han kan.

Sophie.

De holder da af alle Mennesker?

David.

O ja, holder af alle Mennesker — gør David — Gruentimmer meest.

Sophie.

See, see! holder han da ogsaa af dem som han ikke kiender?

David.

Bevare os Jomfrue! — Mange Mennesker David ikke kiender. — Skulle ikke holde af dem, fordi ikke kiendte dem? — Kan jo være stikkelige Mennesker fordi David ikke kiender dem.

Sophie.

Altcaa holder han ogsaa af mig?

David.

O, meget! meget! Jomfrue! — men David er fattig Karl — skulle ellers faae god Mand i David; — vil ikke have David? — hvad?

Sophie.

Nei, min gode Ven! det lader sig ikke giøre.

David.

David.

Ga ja, da! — David finde sig i det — holder
dog af Jomfruen alligevel — gør David.

Sophie.

Det skal De ret have Tak for.

David.

Inte takke David for det — Det skal David gisre.
— Men, har andet at bestille end at snakke. — Farvel
Jomfrue! David gaaer.

Sophie.

Farvel!

(han gaaer.)

Tredie Scene.

Sophie (allene).

Stakkels Karl! havde han Forstand, som han har
Hierte, saa skulle man kanskje lede længe, forend man
fandt hans Mage. — Men Klokk'en er allerede sex, og
derover, og endnu er han her ikke. O, min Ven! min
Ven! tællede du Minuterne som jeg; du lod mig vist ikke
vente saa længe paa dig!

Fierde

Fierde Scene.

Sophie. Jespersen.

Jespersen.

Beste Sophie! tag nu denne ubetydelige Gave af min Haand, til et Pandt paa den evige Kierlighed jeg i Dag har soeret dig! (han syrer hende en Prætension). Du veed jeg kan ingen store Gaver give.

Sophie.

Og du veed, at jeg seer meget mindre paa Gaven selv, end paa Haanden, hvorfra den kommer, og Hier, tet, hvormed den gives. Vær forvisset om, at hver Gang jeg seer paa Gaven, skal Giverens Person være mig i et kiert Minde.

Jespersen.

Tak min Pige! men jeg vil dog ikke haabe, at du skal behøve at see paa denne usle Bagatelle, for at tænke paa mig.

Sophie.

Nei, langt oftere skal Tanken om dig bringe mig til at see paa denne usle Bagatelle, som du behager at kalde den.

Jespersen.

Du veed selv, at jeg nu for nærværende Eid ikke tor vove formeligen at anholde om dig hos dine Forældre; thi en simpel Lieutenant, der ikke har andet at leve af end sin Gage, kan ikke gisre sig meget stærkt Haab om at

overtale sin Piges Forældre; men du veed dog, at jeg har nogen mere Udsigt, end mit blotte Avancement, og at jeg kan vente mig nogle Skillinger efter en Mormoder, der vel er gammel, men som deg mueligen kan leve endnu en Snees Aar.

Sophie.

O! min Beste! jeg skal med Fornsielse oppebie den Tid, da Skiebnen vil fseie dine Ønsker.

Jespersen.

Ga, tael ikke for meget om den Fornsielse det vil give dig! Husk paa hvad Froken Sommer sagde før!

Sophie.

Godt nok, men jeg vil ogsaa give dig noget at tænke paa. Veed du vel at du har en Medbeiler?

Jespersen.

Ga viist veed jeg, men hvem kan være bange for en saadan Karl?

Sophie.

Saa veed du det da? det er underligt. — Men om jeg nu siger dig, at jeg holder af ham? hvad da?

Jespersen.

Jeg vilde lee. For det kan aldrig være dit Alvor.

Sophie.

So tilforladelig er det mit Alvor.

Jes-

Jespersen.

O, spøg dog ikke i denne Materie! du vil prove mig om jeg skulle være jaloux ?

Sophie.

Ingenlunde, det er slet ikke Spøg. Og jeg siger dig nok en Gang, at jeg holder meget, ret meget af ham.

Jespersen.

Sophie! Sophie! — det gaaer for vidt — Den gemene Karl!

Sophie.

Herre Gud! kan han giøre for det, at han er en simpel eller gemeen Karl, som du kalder ham? Og kan man ikke gierne holde af ham for det?

Jespersen.

Men han er en Skurk! en Nederdrægtig!

Sophie.

Han er en brav Karl, siger jeg.

Jespersen.

Han er en Glyngel, siger jeg.

Sophie.

Stakkels David!

Jespersen (heit).

Ja jeg skal, paa min Ere! vise ham, hvor David kloblet Ølet.

Fem-

Femte Scene.

De Horrige. David.

David.

Har intet Øll kisbt — har ikke David — Skal
David kisbe?

Jespersen.

Hvad er det for en Figur?

Sophie.

Det er netop ham; der seer du din Rival. Vær
nu jaloux!

Jespersen

(leer høit).

David.

Lee af David lige i Øinene — er ikke smukt —
Gior David aldrig ved nogen.

Jespersen (til David).

Forlad mig! det var vist ikke ham jeg loe ad.

Sophie.

Nei, det forsikrer jeg paa. Troe kuns mig!

David.

Troer Dem gierne, Tomfrue! — David inte gierne
vil troe ondt om Folk. — Men — talte om Øll. —
David henter, om besaler.

Jes

Jespersen.

Nei Tak! det var ikke Meeningen af hvad vi sagde.

David.

David gaaer.

(gaaer.)

Siette Seene.

Sophie. Jespersen.

Jespersen.

Forklar mig Sammenhængen i dette, som jeg slet
ikke forstaaer.

Sophie.

Det er en Mulat, som er kommet med Ostindians-
eren der logerer her; Et godt stakkels Menneske. Han si-
ger til alle, at han holder af dem, og det sagde han og-
nat saa til mig før.

Jespersen.

Skieliske Tos! og der skulle du nu strax sætte mig
i i Harnist!

Sophie.

Men hvem tænkte du paa, siden du saa lige stieldte
ind ham for en Skurk?

Jespersen.

Ih! hvem andre end den fordonne Capitaine von
Aberwitz?

Sophie.

Sophie.

Capitaine von Aberwitz! hvor kan du falde paa ham?

Jespersen.

Veed du intet om ham? — ja saa veed jeg ikke heller...

Sophie.

Noget maae du vist vide — hvad er det?

Jespersen.

Hør Sophie! Om din Moder, som vel kunde hænde sig, skulle falde paa at ville paatvinge dig ham, saa maae du fatte Moed, og ingenlunde føie hende; thi du bli-
ver ulykkelig.

Sophie.

Gud! hvad hører jeg?

Jespersen.

Himlen skal være mit Bidne, at jeg selv skulle overtale dig til at blive lykkelig paa min Bekostning, naar den Mand, som din Moder ville byde dig, var dig værdig, for med mig har det dog maaskee lang Uldseende. — Men der kommer nogen — Vær roelig, min Pige!

Syvende Scene.

De Horrige. Frøken von Sommer.

Frøkenen.

Naa, Herr Lieutenant! De er saamænd en ordhol-
den Mand, og har enddog en Kærestie at komme til.
Det var Klokk'en sex?

Ja,

Jespersen.

Men jeg har ogsaa været her længe.

Frokkenen.

O, jeg saae nok, da De kom! Og hvad er nu
Klokken?

Jespersen.

Klokken er . . . (tager lhret op af kommen) Hvad
Ganden er det? Naa du Ert's Spidsbub!

(han tager hatten og vil gaae.)

Sophie.

Hvorhen? hvad vil det betyde?

Jespersen.

Kuns et Dieblik, saa er jeg her igien.

(han river sig los fra dem og gaaer.)

Ottende Scene.

Sophie. Froken von Sommer.

Sophie.

Beste Froken! Hvad kan dog dette være?

Frokkenen.

O bryd Dem ikke om det. Formodentlig er det
en Forrening han har glemt. De Herrer Officierer de
maae staae paa Pinde paa Minuten. — Men, jeg sy-
nnes at jeg hører Deres Moder komme. Skynd Dem at
gaae

gaae ud af den Dør , for jeg har noget at tale med hende om , som De ikke maae høre.

(Sophie gaaer.)

Niende Scene.

Froken von Sommer (allene).

Det var vel jeg sik hende bort , hun faaer sin Ulykke tids nok at vide. I midlertid maae jeg dog see , om jeg ikke kan faae Moderen paa andre tanker.

Tiende Scene.

Froken von Sommer. Frue von Plageman.

Frue v. Plageman.

Kiere Froken! det fornoier mig ret , at jeg treffer Dem allene.

Frokenen.

Hvad har De da at befale ? om jeg maae spørge.

Frue v. Plageman.

Ikke at befale. Men jeg veed hvor nogen Fortroelighed min Datter har til Dem ; og dersore vil jeg anmode Dem om , at forebringe hende noget , som er os alle meget magtpaalgiggende.

Frokenen.

Og det er . . .

Frue

Frue v. Plageman.

At Hr. Capitaine von Aberwitz har begiert hende til Kone, og at baade hendes Fader og jeg anseer dette Tilbud for en betydelig Lykke, for hende, saavel som for os.

Frøkenen.

Min Frue! De veed, at jeg har befattet mig med Deres Datters Opdragelse, ikke af Pligt, men fordi det har moeret mig at kunde bibringe hende de faae Kundstaber som jeg besidder; og jeg er Dem og Deres gode Kæreste meget forbunden for den Fortroelighed, som De har viist mig i at overlade hende til min Veiledning. De veed ogsaa at Lydighed imod hendes Forældre er een af de første Grundsætninger, som jeg har indpræntet hende; men De maae tillade mig at forsikre, at om jeg nogensinde skulle lære hende Ulydighed imod Forældres Besalinger, da skulle det just være ved denne Leilighed.

Frue v. Plageman.

Bevare os! Frøken! hvad kan De dog have imod dette Partie?

Frøkenen.

Kunß disse smaae Ting. Deres Datters timeslige Lyksalighed vil De forspilde, og lægge hende, Dem selv, og Deres Mand for Tiden i Graven. — Tillad mig alledeste . . . (man hører Capitainens Stemme uden for.) Ha! hvor ubeklædt kommer han ikke der! — Jeg maae forlade Dem til en bekvemmere Leilighed.

Frue v. Plageman.

Saa har De dog i det mindste den Godhed, at lade
min Datter komme hid?

Frokenen.

Det skal jeg; men jeg beder Dem, min Frue! for
alt hvad De har kiert: vogt Dem, og vær ikke for ha-
stig. Det er usigelig meget, hvad De voer, og forend
De beslutter noget, saa lad mig dog tale usiere med Dem.

(gaaer.)

Ellevte Scene.

Frue v. Plageman (allene).

Hm! ret som en Moder ikke vel saa godt kunde see,
hvad der er til hendes Barns Vel, som nogen Fremmed.

Tolvte Scene.

Frue von Plageman. Capitainen.

Capitainen.

Hier har De mich denn, gnädige Mama! efter
min Versprechen.

Frue v. Plageman.

De er mig meget velkommen, Hr. Capitaine! men
min Mand er en betydelig Person i denne Sag; han
faaer vi vel ogsaa have herind?

Ea,

Capitainen.

Ei freilich! laß ihm herein kommen, den gode Herr Papa.

Frue v. Plageman.

(gaaer til Dorren og raaber).

Lars!

Trettende Scene.

De Horrige. David.

David.

Fruen besale David noget?

Frue v. Plageman.

Ikke Dem, min Ven! — Det er min Tiener,
jeg søger.

David.

Stakkels Lars sover. — Men David gaaer gierne
Larses Wrinder.

Frue v. Plageman.

Nei, jeg takker. — De er ikke her i Huset for at
være Tiener.

David.

O Bagatelle! — Besal kuns David frit, Frue!

Frue v. Plageman.

Naa, vil De da ikke have den Godhed at falde paa
min Mand?

David.

Skal strax seer. — David gaaer.

(gaaer.)

Fjortende Scene.

Frue v. Plageman. Capitainen.

Frue v. Plageman

(tager et Par Stole frem).

Behag at sidde, Herr Capitaine! nu kommer min
Mand strax.

Capitainen.

Ich takker, gnädige Frue Mama! — det er en
vichtig Affaire vi har at delabrere über.

Frue v. Plageman.

Tilforladelig, overmaade viktig.

Femtende Scene.

De Forrige. Hr. von Plageman.

Capitainen.

Gehorsamster Diener!

Hr. v. Plageman.

Deres Tienere, Herr Capitaine!

Frue v. Plageman.

Behag at sidde need. (de sætte sig alle sammen)

Jeg
har

har sagt dig, lille Mand! at Capitainen har gjort os den Ære, at satte Godhed for vores Datter.

Frue v. Plageman.

Ta, jeg har hørt det.

(han sukker.)

Frue v. Plageman.

Dette er vist ingen Flyve-Grille; thi Capitainen har, som du selv veed, i nogen Tid af og til freqventeret vores Huus, og derved faaet Leilighed til at kiende Pigen.

Capitainen.

Und hun mig eben so. Wi schall recht got harmonieren.

Sextende Scene.

De Forrige. Sophie.

Frue v. Plageman.

Der er hun. — Hør min Sophie! Der seer du din tilkommende Mand.

Sophie.

Kiere Moder! beste Fader! for Guds Skyld gør mig dog ikke ulykkelig!

Frue v. Plageman.

Hold Munden, Sophie! lad os tale først, siden maae du snakke. — Sæt dig need.

(Sophie sætter sig paa en Stoel i Baggrunden, meget bedrøvet.)

Ea-

Capitainen.

Vær ruhig, Jungfer! ich skal Dem som en Caballer behandeln. (til de Gamle) Aber! De veet denn, at der en formelig Contract maae aufrichtes.

Frue v. Plageman.

Det veed vi. De behager nu at giøre Propositionerne.

Capitainen.

Meine Präpositionen sind diese: Erstlich, übergiver De mich Deres Tochter, uden at De ferner har nogen Anspruch paa hende.

Frue v. Plageman.

Det forstaer sig.

Hr. v. Plageman.

Det er en underlig Formalitet, den!

Capitainen.

Ja, den maae so være. — Darnach giver jeg hende freye und anständige Wohnung.

Frue v. Plageman.

Det er jo en Ting der falder af sig selv.

Capitainen.

Ja wohl! und for det dritte fünf hundert Rigsdaaler om Året.

Frue v. Plageman. (glad).

Og det til Knappaals-Penge?

Capitainen.

Capitainen.

Ja, De maae det Knappaalspenge falde, oder was Sie sonst vil. Aber damit maae hun sin eigene Haus-haltung besorge.

Frue v. Plageman.

Det gaaer ikke an, Hr. Capitaine! De maae jo dog leve efter Deres Stand, og det kan vi ikke engang komme ud med.

Capitainen.

Gut, aber en enkelt Fruentimmer veet jeg doch ...

Hr. v. Plageman.

Men hun er jo ikke et enkelt Fruentimmer, naar hun er gift?

Capitainen.

Gift, wer hat davon gesprochen? — mit wem er hun denn gift?

Frue v. Plageman.

De sidder i Tanker, Hr. Capitain! — er det ikke en Egteskabs Contract vi skal slutte?

Capitainen.

Egteskabs Contract? davon weiss ich gar nichts.

Frue v. Plageman.

Hvad? har De ikke sagt, at De ville slutte en Egteskabs Contract med min Datter?

Capitainen.

Gez har sagt, at jeg en Contract med Deres Tochter ville slutte, aber ingen Ehekontrakt. — Es sind ja auch andere Contracten?

Hr. v. Plageman.

(reiser sig hæftig).

Hvad Dievelen tænker De paa? Herre!

Fru v. Plageman.

Mener De at vores Datter er en Skøge?

Capitainen.

Hun er en armes Bürger-Mädchen, und jeg en riig Edelmann; Unter so ungleiche Personen kan ingen Egentlichkeit Statt finden.

Hr. v. Plageman.

Da skal du faae en Ulykke, din Slyngel! (han gaaer til Dørren og raaber) Hei! er der nogen der kan kaste denne Karl paa Dørren?

Syttende Scene.

De Horrige. David.

David.

David gierne kaste paa Dørren. — Lars, Stakkel!
sover. —

Capitainen
(i det han gaaer).

Det schal Dem en diere Komoedie bliefe; denk man paa de tre hundert Rigsdaaler.

Da:

David

(springer til og tager ham i Nakken).

Capitaine holde Mund! — ellers slaaer David
Capitaine paa Snuden. — David gaaer.

(han gaaer med Capitainen.)

Attende Scene.

Herr og Frue von Plageman. Sophie.

Hr. v. Plageman.

Hu! det nederdrægtige Skarn! — Og det var dit fortreffelige Partie for vores gode Sophie!

Frue v. Plageman.

Vær ikke vred, lille Mand! Denne Ubehagelighed kan du takke mig for, det tilstaar jeg? — Og du, min Sophie!

Sophie.

O! jeg er lykkelig, naar De kun elster mig.

Nittende Scene.

De Forrige. van der Haan.

van der Haan.

Med Tilladelse at komme ind; jeg hørte her var Alarm; Dog vel ingen betydelige Fortrædeligheder?

Hr. v. Plageman.

O, min Herre! Det var en Bedrager, der har
fureget

sneget sig ind i vores Huus, og som bovede lige i vores Hine at begiere vores Datter, min Sophie, som ver staer, til sin Maitresse, og foreslaer en ordentlig Contract derom.

van der Haan.

Dem Tomfrue! — Da maae han, paa min Siel! ogsaa være et complet nederdrægtigt Skarn. De er i Sandhed alt for smuk, og seer alt for undseelig ud, til at være et saadant Kreatur.

Tyvende Scene.

De Forrige. Frøken von Sommer.

Frøkenen.

Hvad er det før en Allarm, her var?

Sophie.

Følg med mig, Frøken! saa skal jeg fortælle Dem, hvor lykkelig jeg er.

(de gaaer.)

Een og tyvende Scene.

Herr og Frue von Plagemann. van der Haan.

van der Haan.

Men, tilgiv mig min Nysgierrighed! — Karlen der blev sparket ud, talte om tre hundrede Rigsdaler, det hørte jeg; hvad skulle det sige?

Frue

Frue v. Plageman.

O! jeg har været saa ulykkelig at formaae min
Mand til at laane tre hundrede Rigsdaler af denne Karl.

Hr. von Plageman.

Til en meget nødvendig Udgift, da jeg intet andet
Raad vidste. Nu vil han sikkert komme os paa Hal-
sen med denne Fordring.

van der Haan.

Vær kuns roelig for det. Jeg skal sende Dem de
tre hundrede Rigsdaler need siden.

Frue v. Plageman.

Gud blesigne Dem for det!

Hr. v. Plageman.

Oh! det lettede mit Sind meget.

van der Haan.

Vi kan jo altid afslividere den Bagatelle i Regnins-
gen. Men, veed De hvad? Det er paa min Siel! al-
drig kommen over mig før, som nu i dette Dicblif. —
hor! jeg har seet Deres Datter — og, omendskont jeg
just ikke er saa ung, at jeg med eet kunde blive dodelig
forliebt, saa har hun dog giort et Indtryk paa mig, som
betyder noget. Jeg troer jeg kunde blive lykkelig med
hende, og ønsker at giøre hende lykkelig.

Frue v. Plageman.

Min Herre! der er ingen Epibl om.

Hr.

Hr. v. Plageman.

Deres Tilbud er os overmaade behageligt.

van der Haan.

Det er godt; men jeg maae, paa min Siel! ogsaa
vide om Pigen kan lide mig.

Frue v. Plageman.

O! det kan aldrig slaae Feil.

van der Haan.

Ta det er dog, paa min Siel! vel ikke saa afgiordt;
De Piger har gierne Deres Sind for Dem selv, og der-
som hun kiender en anden, som hun holder mere af, ek-
ler dersom hun ikke synes om mig, som gierne kan haende
sig — for jeg har juist ikke mange af de Egenstaber, der
skal giore Mandfolk behagelige hos det andet Kion. —
Saa vil jeg, saa min Siel! ikke eie hende, endskondt
jeg dersor ikke skal lade være at holde af hende.

Frue v. Plageman.

Vist vil hun synes om Dem. Jeg svarer for min
Datter.

van der Haan.

Det er, saamend! mere, end en Moder ellers
pleier at kunde, i denne Materie.

Hr. v. Plageman.

Jeg troer dog, i det mindste, at hun ville foelle os
i alt hvad vi med Billighed kan forlange.

van der Haan.

Hun maae, saa min Siel! ikke giore det for at soie Dem; jeg var i Stand til at lade mig stille ved hende, blot af den Marsag, om vi alt var gift. Hor nu: jeg har aldrig giort saadan en Contrakt for, men bliver der noget af, saa troer jeg nok at det er rettest at lade Presten giore den. Men een Ting er der endnu, som staær mig for Hovedet: Jeg har aldrig friet, og jeg troer, paa min Siel! ikke at jeg kunde sige et Ord til hende i den Matre, skondt Kiesten ellers nok pleier at staae mig bie. Vil De ikke paataage Dem Umagen for mig?

Frue v. Plageman.

Med storste Fornoelse.

Hr. v. Plageman.

De kunde aldrig give os behageligere Commission.

van der Haan.

Men, med Forord: hverken Evang eller Overtalsser. — Saa faaer jeg da vel et Ord at vide derom engang i Morgen, og de tre hundrede Rigsdaler ligger færdige til Dieneste. Farvel! (i det han gaaer) Naa! den Kierlighed kom paa mig, som Jule-Aften paa Kierlingen.
(gaaer.)

To og tyvende Scene.

Herr og Frue von Plageman.

Hr. v. Plageman.

Nu, min Kone! endnu bliver vi lykkelige paa vores gamle Alder.

Frue

Frue v. Plageman.

Ja, maae du ikke sige det Maad! kom, og lad os
gaae ind og overlægge, hvordan vi skal fange Sagen an.

Hr. v. Plageman.

Hillemænd! det er i Sandhed den første Gang du
har villet overlægge noget med mig.

(de gaaer.)

Fierde Aft.

Det er Morgen.

Første Scene.

(Capitainens Værelse.)

Capitainen
(allene i en Uniform Frakke).

Die verdamme Historie von gestern Abend! —
Mig soledes paa Dørren hinausjagen. — Da ligger de
tusende Reichsthaler, som mig Baronen havde verspro-
chen. Aber Herr Capitaine! wo war auch deine Cou-
rage? — Ha! warte man ein wenig! — Sie wird
kommen. — Und jeg skal mig auf die grausamste Art rå-
chen. — (det banker) hvem kand det nu wohl være? —
Wiederum bange! — Es braucht nur klopfen, und weg
ist meine Courage. (det banker igien) Ich muß es doch wagen.
(han gaaer til Dørren ogaabner den.)

Anden

Anden Scene.

Capitainen. Piinham.

Piinham.

Ødmige Tienere, Herr Capitaine! her er jeg til
Tieneste efter Forlangende.

Capitainen.

Er De der Advokat?

Piinham.

Ja jeg har den Ære at være det.

Capitainen.

Wil De mig en Kerl i Slutteriet sætte, som mig
Penge skilder?

Piinham.

Det gør jeg med Fornsielse. Det er just mit Leve-
brød, uagtet mine Laugsbrodre hader mig derfor, og si-
ger, at jeg lever af at gøre Ulykker.

Capitainen.

Er sine Laugsbroder toll?

Piinham.

De maae nok sige det, Herr Capitaine! Er det at
gøre Ulykke, at lasse en Mand havd der er hans Eien-
dom? og den anden, som bliver sadt i Slutteriet, han
har jo sit Levebrød der, og ham skeer altsaa meget ofte
en Tieneste dermed. Mine Kammerater derimod, de fo-
rer Proesser, som ruinerer saa mangen en Mand, og
hvor

hvor tidt skielde de ikke brave Folk ud for Slyngler og Bedragere i deres Indlæg, og stifter Uenighed imellem Borgere? og det besatter jeg mig aldrig med; jeg vil ikke have det at bebreide mig, at jeg har været Marsag i borgelige Uroligheder, som er den største Ulykke, der kan ramme en Staat.

Capitainen.

Det kan man en brav Mand falde.

Piinham.

Naar derimod en Skredder, en Skoemager, en Jode eller andre brave Folk, har en Snees Rigsdaaler tilgode hos en eller anden, saa erhverver jeg Dom for dem over Debitor, og gior Execution; og naar ikke jeg og et par andre gode Mænd var, saa blev, saa mænd! den trykte Hof- og Stads-Rets Fortegnelse, som kommer ud hver Maaned, ikke nær saa begierlig læst, som den gior. — Men, jeg beder Dem, at jeg maae see Obligationen.

Capitainen

(tager den frem af sin Tegnebog).

See da, min Herr! da er den! havde ikke een Unstand været, skulle den mig so gut blevet, som en tusende Reichsthaler.

Piinham (aabner den).

Hvad seer jeg! Herr Capitaine! tre hundrede Rigsdaaler! Jeg har endnu aldrig haft den Lykke at kunde giore Arrest for saa stor en Summa.

Capitainen.

Havde jeg det vidst, so havde jeg ikke efter Dem
stikket. Sin Capitaine maae den ikke være stroer.

Piinham.

Det kommer sandelig ikke deraf, Herr Capitaine! Spørg kuns vores fælleds Ven, den gode Herr Enyden-
strup, derom; han har i Sinde at forlade sin Prokura-
tor og antage mig isteden; men det kommer sig deraf, at
der ere saa mange Prokuratorer, som intet har at for-
tiene; altsaa, naar des engang kommer en feed Steeg,
saa er der hundrede Hænder om den, og saa lober den af
med Fordelen, som best kan holde sig frem, og det kan
jeg ikke.

Capitainen.

Naa! kurz und gut, De maae den Excussion giere,
und saae mich den Kerl in Slutteriet.

Piinham.

Ga, jeg seer at Osbe-Maaneden er næsten tilende.
Men Obligationen maae først presenteres Debitor, for
om han kunde betale den.

Capitainen.

Bey Leibe nicht! Sandstee den Kerl betalte, und so
kom han jo doch ikke i Slutteriet. Der maae gleich
Excussion gieres. Verstehn sie mich?

Piinham.

Ja jeg forstaer det nok; men det gaaer slet ikke an.

Capitainen.

Was? gaaer det ikke an? — Es soll, hohl mich
der Teufel! angehen. Will han det bedre vide denn jeg?

Piinham.

Jeg gjorde det saamænd usigelig gierne. Men Lovene tillade det ikke.

Capitainen.

Ey! wat kommt mich Lovene ved. Jeg er en Ausländer, und Lovene er ikke for die Ausländer. Er ist mir ein Scheiß-Procurator. Geh er nur! Ich shall wohl en anden finde.

Piinham.

Maa, maa, jeg skal da giøre, hvad jeg kan. — Jeg lader ikke gierne noget gaae fra mig, naar jeg kan beholde det. — (afsides) Man kan jo sagte narre ham lidt.

Tredie Scene.

De Horrige. van der Haan.

van der Haan.

Deres Tienere! med Tilladelse at spørge: hvem af de gode Herrer er det, der heder Capitaine von Aberwitz?

Capitainen.

Det er mich. Was befehlen Sie?

van der Haan.

De maae ikke tage mig mit Spørgsmaal ilde op.
Eti jeg blev gandske forvildet i de gode Herrers Physiognomier, da jeg kom ind, og det kom mig for, som de begge kunde høre dette Navn med lige Ret.

Piinham (bukker).

Jeg takker for Complimenten.

van der Haan.

Oh! tak mig ikke! Complimenten var langt mindre af Betydenhed, end jeg mærker at De kan begrive.

Capitainen.

Maae jeg mig Deres Navn udbeve.

van der Haan.

Mit Navn? det gier jeg, saa min Siel! aldrig fra mig, uden det behager mig; og det hører i det mindste ikke Dem til. Mit Vrende derimod hører Dem til, og det skal De, saamænd, saae strax, for at jeg kan komme ud af Deres Gield. — Seer De! Herr von Plageman sylder Dem jo tre hundrede Rigsdaaler paa en Vexel-Obligation?

Capitainen.

Ta, und jeg har eben denne Obligation til Herr Prokuratoren, som der staer, leveret, for Excussion at giere.

van der Haan.

Oh! har De det? (til Piinham) Det er mig, saa min Siel! kiert, at jeg ikke tog Feil af Dem ved forste Diekast? men det gisr mig ondt for Deres Stand, der ellers er saa agtværdig, at De hører til den.

Piinham.

De har en besynderlig Maade at complimentere Folk paa, som De ikke kiender. Maae jeg da spørge Dem, hvad Procuratorer ere til for, undtagen for at skaffe hver Mand sin Eiendom?

van der Haan.

Gandske rigtig! men om det gelder om den Klassé, hvortil De hører, det er noget, som jeg tvivler paa. Jeg troer, at Vedkommendes Eiendom bliver nok for det meste hængendes imellem Deres Fingre. Tænk De Dem kuns om i Deres Stand, og jeg sver Dem paa min Siel! at De, iblandt de agtværdige Mænd, ikke vil finde een eeneste, der agerer fattig Mands Boddel.

Piinham.

Men den Slags Procuratorer maae jo dog ogsaa være til?

van der Haan.

Upaatvivleslig. Fluer og Bremser maae ogsaa være til, men dersor slaer man dem dog alligevel ihiel, hvor man treffer dem. Skarpretttere og Matmænd ere vist ogsaa nødvendige Folk i en Staat, men dersor ville Dedog vel

vel ikke være det? — Nu, for at tale om mit Erendie: — Herr Capitaine! min Ven von Plageman har givet mig i Commission at betale Obligationen og Renterne, og dersor kommer jeg til Dem, jeg er da Deres Debitor; og siden det er Debtors Pligt at komme til Creditor, saa seer De mig i Dag paa Deres Værelse, hvor jeg, min Siel! ellers aldrig havde satt min Fod. Her er Pengene.

Capitainen.

Jeg har met Dem intet at giere. — Jeg vil Excussion have, und der von Plageman skal mich, ohne Raisonnement, in Slutteriet.

van der Haan.

Saa! og det uagtet han vil betale Pengene?

Piinham.

Det gaaer ikke an, Hr. Capitaine! jeg har sagt Dem det tilforn. Tag Pengene!

van der Haan.

De kan giøre hvad De vil; For mig gierne. Men De maae vide, at jeg ogsaa har en Willie, og at Lov og Ret har en Willie, der er stærkere, end baade Deres og min.

Piinham.

Tag De Pengene, Herr Capitaine! for De mister Dem ellers reent; — (assedes) og saa mister jeg mit Salarium.

van

van der Haan.

Jeg skal udbede mig et endeligt Svar. Det er sidste Gang jeg byder Dem Pengene paa denne Maade. Og det suer jeg Dem til, at dersom Pengene bliver buden Dem endnu engang, som skal skee notarialiter, og De da nægter at tage dem, kan De skyde en hvid vind efter dem; og hvordan det end gaaer, saa faaer De, min Siel! dog ikke von Plageman i Slutteriet, det skal jeg være Dem Mand for.

Capitainen.

Gieb man die Obligation hier! (han rriver den ud af Haanden paa Piinham.) Jeg har Mitleid mit den stakkels Plageman, sonsten hätte ich mich nicht bewegen lassen.

van der Haan.

Himlen skee Tak, at De har et saa medlidende Hierte. — See her er Capitalen, og Renterne med! nu hører Obligationen mig til. (han stopper den i Lommen.) Farvel! Messieurs! og mine Dine skulde, paa min Siel! meget slae mig Feil, om jeg ikke kiendte Dem, naar jeg seer Dem igien, om det saa ogsaa var i den høieste Galge.
(gaaer.)

Tierde Scene.

Capitainen. Piinham.

Piinham.

Jeg gratulerer Dem sandelig! Herr Capitaine! Det var virkelig det allerklogeste De kunde giøre.

Ca-

Capitainen.

Han vil mig om Klogstab tale! So ein Dummkopf!

Piinham.

De maae forlade mig, Herr Capitaine! havde De ikke fulgt mit Raad, forsikrer jeg Dem, De havde aldrig faaet een Skilling. — Men — dersom Capitainen ikke ville tage det ilde op, saa skulle jeg udbede mig mit Salarium.

Capitainen.

Solarium! — han Solarium? — und kan mich ikke engang en Kerl in Slutteriet sætte! Wart man! — han skal sin Solarium kriegen!

(Capitainen tager ham i Masken, og sparker ham ud;).

Femte Scene.

De Torrige. **Snydenstrup.** **Jonas.**

Snydenstrup

(som kommer ind i det samme).

Herr Capitaine! hvad er det De gør ved min gode Ven, Procurator Piinham?

Piinham

(som stikker Hovedet ind ad Døren).

O! min gode Snydenstrup! see! saadan Confekt faaer man, naar man handler med Kavaleerer.

(gaaer.)

Gjette

Siette Scene.

Capitainen. Snydenstrup. Jonas.

Capitainen.

Der elementsche Kerl! — will mich Solarium ha-
ben, und kan mig ikke en Debitor in Slutteriet sætte.

Snydenstrup.

O! det er en Dosmer, Herr Capitaine! ret en
Erke-Dosmer.

Capitainen.

Aber, min gode Snydenstrup! han er en klog Mand.
Das weiß ich. Det har jeg af sin Katekisierung gehört.

Snydenstrup.

Ja, den Katekisering nodes man til at bruge. Og
der er saamænd ikke en Kræmmer eller en Kistmand i
hele Verden, eller nogen Skædder og Skoemager, der jo
lærer sine Born, hvad Tux der hører til Professionen;
at sige, naar Bornene skal blive ved den. Det er noget,
som maae stee.

Jonas.

Og naar det dog skal stee, hvorför skulle da ikke
Papa ligesaavel giore det, som andre.

Capitainen.

Gut! aber hvad skal jeg ved den von Plageman
giere? han har mig der i Alstes prostituleert, und af sin
Huus

Huns jagen lassen, blos fordi jeg hans Tochter ville engagere.

Snydenstrup.

Den uforkammede Karl! — hør! han skylder Dem jo Penge? de maae legge Sag an imod ham.

Capitainen.

Aber har mig ikke den Kerl sin Obligation bezahlt.
Hvat skal jeg nu ved den verslachte Kerl giere?

Snydenstrup.

Det er mig kiert at han har betalt. Saa kan jeg vel faae nogen Penge paa Aforag?

Capitainen.

Ein andermal! — Es hat keine Eile — jeg har hvad andet at tænke paa. De maae mig hielpe über den Plageman Ravange zu kriegen.

Snydenstrup.

Det er ikke saa let en Sag, for jeg kiender ingen, der har Haand i Hanke med ham. Maar man kunde faae nogen af hans Obligationer opkiobte, men hvor er de? og desuden saa risperer man for mange Penge derved, og det er ikke værd. — Men — Jonas! här vel efter, min Son! —

Jonas.

Det gior jeg saamænd ogsaa, Papa!

Snyz

Snydenstrup.

Seer De, Herr Capitaine! naar man vidste hvor dan von Plageman skrev sit Navn, saa kunde man læt faae det skrevet efter, for jeg har Bekjendtskab til en Deel habile Folk, der kan skrive hvad Haand efter det skal være, og som kan forvende deres Bogstaver, naar man engang behøver forskellige Hænder paa eet Dokument. Seer du, Jonas! saadanne Kneebl er best at bruge i Stervboer, hvor Manden er død, og ikke kan nægte sit Navn. Man kan ogsaa prøve at give Regninger ind, som forhen ere betalte, for gemeenlig fastes dog Kvitteringer bort; Og saa kan man lære unge Mennesker at skrive deres Forældres Navne efter. Paa disse Maader har jeg saamænd arvet meget i mine Dage.

Jonas.

Og siden der dyr skulle arves, hvorfor kunde da ikke Papa ligesaavel arve, som andre?

Capitainen.

Bravo! Den Junge bliver en complet Spisbub in sine Dage.

Snydenstrup.

Capitainen behager at smigre. Vi to vi kiender hinanden saa vel, Herr Capitaine! at jeg ikke holder noget af mine Professions-Hemmeligheder skulde for Dem.— Sagen er nu her lidt vanskeligere, siden Manden lever; men med Overlæg lader det sig dog nok prakticere. Det kom-

Kommer kuns an paa, at man havde et Dokument, eller et Brev, hvorpaa man kunde see, hvordan han skriver sit Navn.

Capitainen

(Saaer sig for Vandten).

Skulle jeg bare ikke have været so ein Dummkopf!
(taer sin Tegnebog op af Kommen og leder blandt noale Papirer.)
Wart man! — hier habe ich's, hohl mich der Teufel!
(han leverer Snydenstrup Papiret.) sin egenhændige Namens Unterschrift.

Snydenstrup.

(aabner Papiret.)

Herr Capitaine! — o! jeg maae kyss Dem for det; det er et Mesterstykke. — (han kysser Capitainen) Hans Navn midt paa et Stykke reent Papiir! — hvor har De saaet det?

Capitainen.

Ich er en stor Taschenspieler. — Das wissen Sie. Und so giorde jeg for en paar Wochen siden einige Taschenspieler-Künste hos dem. Jeg wickelte denn et Stykke Papiir so sammen, at den blev ganz klein, so bat jeg den von Plageman sin Namen derpaa at strive. Han giorde det, — vips, habe ich den Namen wegblasen, und er hatte ein reines Stück Papiir. Verstehen Sie: ich chargierte behændig, und so beholdt jeg den Stück mit sin Namen auf.

Sny-

Snydenstrup.

Fortræffelig. Nu har jeg alt, hvad jeg behøver. Herpaa skriver vi en Doxel — ikke for lav — paa nogle tusende Rigsdaler; — og over hans eget Navn skriver vi: accepteret. Saa skal vi see hvad Karlen vil gisre; og om han da kan undgaae Slutteriet. — Men, hvormeget faaer jeg for min Umage?

Capitainen.

O! vi skal som Brüder dele. — Und Jonas skal ogsaa en smuk Præsent have.

Jonas.

Jeg takker Herr Capitainen. Maae jeg faae den i contante Penge, for saa fortiner jeg lidt med at laane mine Kammerater.

Syvende Scene.

De Forrige. Jespersen.

Jespersen.

Om Forladelse! min Herre! at jeg kommer saa dristig. Jeg skulle vist ikke have sadt min Goed ind paa Deres Stue, naar det ikke var for at søge min Thy, som jeg i Aftes ikke kunde faae fat paa, og som er her.

Capitainen.

Da maae jeg mig udbede, at De sin Thy paa en anden Sted vil søge.

Jes

Jespersen.

Gorlad mig! jeg søger min Thy, hvør jeg veed at han er, om han saa ogsaa var i Deres Klæder.

Jonas

(trækker sin Fader i Kjolen).

O! lad os gaae.

Snydenstrup.

Kom, og lad os gaae, min Dreng! — Farvel!
Herr Capitaine!

Jespersen.

Et Dieblik endnu, om jeg maae bede! — (tager ham i Kraven.) Hid med mit Uhr, Gavthy!

Snydenstrup.

Saa sagte, Herr Lieutenant! — Veed De hvad det kan koste Dem, at skielde en bras ørlig Borgermand for en Thy, uden at kunde bevise det?

Jespersen.

(Slipper ham, og bliver beskyrtset.)

Snydenstrup.

O! det er kunst to Bagateller, det vil koste dem — ikke mere end tre Mark, og saa Deres Portepee. — Der staar Capitainen, det er eet Bidne; og her staar et smukt ungt Menneske, som har været til Konfirmation, og slet ikke er af min Familie, det er to Bidner; mere fræver Loven ikke. Beviis nu De med to Bidner, at jeg har staaret et Uhr fra Dem, saa har De vundet Spil-
let;

set; men dersom De ikke kan det, saa kommer jeg med
mine to Vidner, og beviser, at De har skieldt mig for
en Thy, og saa faaer vi at see, hvem der vinder meest
ved den Leeg.

Jespersen.

Min Gud! hvad et det for Folk der er i Verden!

Snydenstrup.

Sa det maae De nok sige, naar De tænker paa Dem
selv. Og troer De, at der vil falde nogen Mistanke
paa mig? — Nei! jeg er alt for vel beklaedt for en
gammel ærlig og redelig Borgermand. Om Dem vil
man derimod sige, at De har feiet Deres Uhr ud i Ulke-
gaden, eller saadant et Sted; for man veed nok, hvor-
ledes disse unge Mennesker er. Sior nu hvad De beha-
ger. — Her staer jeg, og der staer mine Vidner. —

Jespersen

(i det han gaaer).

Naa, lad nu nogen komme og forsikre mig om, at
han er en ærlig Mand, paa Grund af at man ikke kan
bevise med Vidner, at han er en Skielm!

(gaaer.)

Ottende Scene.

De Horrige, nndtagen Jespersen.

Capitainen.

Naa, er ist mir ein capitaler Kerl. — Aus der
Scene war was für Jonas zu lernen.

Jos

Jonas.

Ja, jeg har vist ogsaa passet saa godt paa, som jeg kunde, men jeg var bange.

Snydenstrup.

O du er et Barn; er det at være bange for?

Jonas.

Men hvor kunde Papa sige, at jeg har staet til Confirmation, og at jeg ikke var af hans Familie?

Snydenstrup.

O din Nar! maae man ikke hielpe sig med Løgn, hvor man ikke kan bruge Sandhed? — hvad nytter Lognen til, naar den ikke bruges?

Capitainen.

Aber nu maae denn vores Plan in Værk sættes.—
Läß sehen, daß er es gut ausrichten kann.

Snydenstrup.

Der skal saamænd ikke en Formalitet blive glemt.

Capitainen.

Daran twieler jeg ikke; er ist en allzu habiler Mann dertil.

Jonas.

Adieu saa længe.

Snydenstrup.

Farevel, Herr Capitaine!

Capitain.

Capitainen.

à recevoir !

(Snydenstrup og Jonas gaaer ud af en Dør , og Capitainen gaaer ind i en anden Stue.)

Niende Scene.

(Stuen i von Plagemans Huns.)

Herr og Frue von Plagemann.

Hr. v. Plageman.

Maa , lille Kone ! jeg er da i Dag blevet saa lykkelig paa min gammel Alder , at vi to eengang har været eenige i vores Meninger.

Frue v. Plageman.

Ih , min beste Mand ! vi har jo alletider været enige.

Hr. v. Plageman.

Nei , Moder ! — men vi er blevet eenige ; — og det kommer deraf , at jeg altid har givet efter.

Frue v. Plageman.

Jeg kan ikke nægte dig den Berømmelse ; Det er rigtig nok smukt af dig ; men du maae dog ogsaa tilstaae , at du altid har haft Uret.

Hr. v. Plageman.

Ikke just altid . — Kan vel være en Gang imellem .

Frue v. Plageman.

Jo, lille Mand! altid, naar vi har disputeret. —
Nævn mig bare een enesie Gang, at du har havt Ret.

Hr. v. Plageman.

Jeg vil ikke tale om den evige Dispute, om Forskiellen imellem at hede Messer Petersen og Herr von Plageman, for nu har vi været givt i mere end tredive Aar; og hvert Aar har tre hundrede fem og tredsfindstyve Dage; nu kan du selv regne ud, hvor tidt vi har trættedes om den Materie, for vi har i det mindste disputeret een-gang hver Dag derom.

Frue v. Plageman.

Skal jeg da regne Skud-Aarene for een Dag mere?

Hr. v. Plageman.

Naa naa! bliv ikke vreed! lille Kone!

Frue v. Plageman.

Det er ogsaa det eeneste han altid har at giøre Op-hævelser over. For i alt andet har han altid faaet Ret.

Hr. v. Plageman.

Saa? — End, da du faldt paa at befale dine Dienestefolk at falde dig Frue, var jeg ogsaa eenig med dig i det?

Frue v. Plageman.

Men der var du etter urimelig, Faer! heder ikke enhver stikkelig Kone i Byen Frue?

Hr.

Hr. v. Plageman.

Tag imod Titlen længe nok, naar den gives dig, og du ikke kan afværge det; men sine Dienestefolk kan man dog sagte forbyde at give os Titler, som ikke tilkommer os. Og mon du ikke kan være lige saa agtværdig en Kone, naar du heder Madame, som naar du lader dig kalde Frue ?

Frue v. Plageman.

Naa, har du endnu mere?

Hr. v. Plageman.

Ja: naar vi saa engang skal ud i Skoven om Sommeren at fornsie os, saa kan det ikke smage dig at komme i Charlottensunds Skov eller Dyrehaugen; men jeg maae kose som en Nar, og flakke omkring paa de store Herstabers Gaarde, for at besee deres Herligheder og gaae i deres Haver, og —

Frue v. Plageman.

Ja, hvad Ondt er der vel i det?

Hr. von Plageman.

Ih, jeg misunder sandelig ikke disse Folk deres Herligheder, men jeg kan ikke lide, at de skal troe, at alle simple Folk ere saa inderlig forlegne for at besee og bemandre deres Lykke. En anden Sag er, hvor Lyststedet er Kongeligt, der kan jeg endda til Nod finde mig i det. Men hos en privat Mand har jeg aldrig fundet lide det; for i Fald vi ere saa lykkelige at møde det naadige Herstab

paa deres Grændser, saa seer de paa os netop med den samme Mine, som du seer paa dine Dienestefolk, Moer! naar vi har Bal engang, og du giver dem Lov til at staae i Horsuen, og gabe paa det. Og ligesaa lidet kan jeg udstaae den Tanke, at man kunde faae i Sinde at regne mig iblant den Pobel, der ruinerer af Knadhed, hvad Herstaberne har anvendt Penge paa.

Frue v. Plageman.

Har du endnu mere at sige, saa kom med det i en Hast, for jeg synes du har ret saadan en Lyst til at moralisere for mig i Dag.

Hr. v. Plageman.

Ta, og det kommer saamænd af, at jeg er saa glad over det gode Partie vores Datter skal giore.

Frue v. Plageman.

Wil du altid være saadan naar du er ret glad, saa skal jeg ju ikke rose mig af den Hornsioelse jeg har deraf.

Hr. v. Plageman.

Om Forladelse! lille Kone! — du skal da see, at jeg skal stræbe efter, aldrig at blive ret glad herefter. — Men hvor kan dog Sophie blive af?

Frue v. Plageman.

Jeg sagde til hende at hun skulle komme her ind. — Jeg faaer at hente hende. — —

(gaar.)

Dienende

Tiende Scene.

Hr. v. Plageman (allene).

Det er, Gud skee Lov! saa god en Kone, som no-
gen vil oniske sig, naar hun bare maae raade. — Det
er nu hendes svage Side. — Og jeg har, saa mænd!
ogsaa min svage Side. — For jeg havde faaet den for-
træffeligste Kone af hende, naar jeg ikke havde givtet mig
med hende, førend hendes Fader var død; og saa inte
havde været saadan en Mæhe fra Begyndelsen, som jeg er.

Ellevte Scene.

Herr von Plageman. Frue von Plageman. Sophie.

Frue v. Plageman.

Kom ind, mit Barn! her er ingen, uden din Fa-
der. Du veed, at jeg i Aftes ikke kunde komme til at
tale med dig, for vi vare saa glade ved Bordet, saa vi
kom kuns seent derfra. Nu har vi Leilighed til at tale
lidt med dig, og jeg maae da først gratulere os ligesaa
meget, som dig selv, fordi vi kom efter, hvad Capitai-
nen var for en Karl.

Hr. v. Plageman.

Ta ham havde jeg altid været imod. Det var dit
Arbeide.

Frue v. Plageman.

Skal du endelig lade mig høre, naar jeg eengang
feiler.

feiler. Ville jeg bære mig saadan ad med dig, saa maatte jeg gaae og brumme fra Morgen til Aften.

Sophie.

Jeg er vis paa, at baade min Fader og min Mo-
der elsker mig saa meget, at de altid sigter til mit Vel,
endogsaa med de Handlinger, hvorved de siden finder at
de har feilet.

Hr. v. Plageman.

Ja, i Sandhed gior vi det, min Pige!

Frue v. Plageman.

Capitainen var et Skarn, det veed vi; og jeg un-
drer mig selv over, at vi aldrig har fundet mærke det
før. At han var noget vindig, det har jeg vel seet, men
jeg troede, det kom af at han var ung. — Nu tilbyder
der sig et andet Partie for dig, min Datter! og det er
en gandse anden Mand. — Ingen ung Spradere, og
ingen gammel Pedant. En fortreffelig og en retskaffen
Mand. —

Hr. v. Plageman.

Som er meget riig. —

Sophie.

Og som heder? —

Frue v. Plageman.

Ja! hans Navn er sandelig ikke af lidens Betyden,
hed. — Herr van der Haan.

Sophie.

Sophie.

Ostindianeren?

Hr. v. Plageman.

Tusst han.

Sophie.

Kiere Forældre! — jeg troer han er en retskaffen Mand. — Agte ham — øre ham — det kan jeg. — Men elste ham — det kan jeg ikke.

Hr. v. Plageman.

Betænk, mit Barn! at du kan giøre os — dine Forældre — lykkelige paa vores gammel Alder. — Han er riig. —

Frue v. Plageman.

Og heder van der Haan.

Sophie.

Jeg vil oposfre alting, — min egen Lyksalighed selv — naar jeg seer, at det er nødvendigt for Deres Roeligheds Skyld; — men at det her er nødvendigt, indseer jeg ikke.

Frue v. Plageman

Du er ogsaa kuns et Barn! — men vi indseer det.

Hr. v. Plageman.

Du vil lægge Nar til vores Alder, ved at frie os.

Sophie.

Jeg ville sælge ti Nar af min Alder, for at tilkiøbe mine

mine Forældre eet. — Men De vil selv blive ulykkelige ved at see mig være det.

Frue v. Plageman.

Vi bliver alle lykkelige, naar du foier os heri.

Sophie.

Men bliver De ulykkelige, om jeg vover at være Dem ulydig? —

Frue v. Plageman.

Ja! — vi vil svinde hen af Græmmelße, — og døe, og det er da dig —

Sophie.

Kiere Moder! — tie dog! — jeg kan ikke ude holde det længere.

Hr. v. Plageman.

Tor end mere at overbevise dig om, at det staaer i din Magt at giøre os enten lykkelige eller ulykkelige, saa maae du vide, at vi ere i Armod og dyb Gield, og at vores eeneste Haab beroer paa dig, og at du gør et godt Partie. —

Sophie.

Er det vist?

Frue v. Plageman.

Saa vist som jeg er din Moder, er der ikke eet Ord usandt deri.

Sophie.

Sophie.

Wil de forunde mig nogen Tid til at betænke mig i?

Frue v. Plageman.

Til Middag, mit Barn! — vi kan ikke længere
opholde Manden.

Hr. v. Plageman.

Vi vil forlade dig, og blot bede dig overveie, at
det staer i din Magt at forlænge eller forkorte vores Dage.
(han kysser hende.)

Frue v. Plageman.

Farvel saa længe, mit Barn!

(hun kysser hende. De gaae.)

Tolvte Scene.

Sophie (allene).

(sætter sig paa en Stoel.)

Saa er jeg da bestemt til et Offer, — et ulyksa-
gilligt Slagtoffer. — O, min Ven! hvad vil du sige,
nu naar du hører dette? — hvad skal jeg giøre? — Dog!
indhar jeg ikke en Læremesterinde, — en Veninde, — som
giøjeg kan raadfore mig med? —

(hun reiser sig og vil gaae, men møder Frøken von
Sommer i Dørren.)

Tret-

Trettende Scene.

Sophie. Frøken von Sommer.

Frøkenen.

Hvad flettes Dem? — hvorledes seer De ud?

Sophie.

Beste Veninde! — gib mig et Raad! — Jeg skal regte van der Haan — eller og styrte mine Forældre i Armod og Elendighed — ja tilsidst i Graven.

Frøkenen.

Hvem har sagt Dem, at det ville blive en nødvendig Folge, naar De afslog dette Tilbud?

Sophie.

Mine Forældre selv! — Just nu forlod de mig. — Hvad skal jeg giøre? — gib mig et Raad.

Frøkenen.

Sandelig, lille Sophie! det er een af de vanskeligste Poster, hvori De kunde forlange mit Raad. — Og jeg maae noie overveie Tingene, forend jeg kan tiene Dem dermed. Der ere Oposfrelser, som Forældre ere pligtige at giøre for deres Born; men der gives visselig ogsaa mange Tilfælde, hvor Forældrene kan kræve Oposfrelser af Barnene. Dersom Deres Forældres Forsatning kan hjelpes uden dette desperate Middel, da skal vi vel finde paa Udveie til at boie deres Haardhed. — Men staar Deres Forældres Lykke eller Ulykke virkelig i Deres Haand,

— da — da fordres der Hæstemod, lille Sophie! —
 og dette er det, som jeg først maae undersøge, førend jeg
 kan raade Dem. — Kom ind, og lad os see til, hvor-
 ledes vi skal komme efter Sagernes Sammenhæng.

(de gaae.)

THE STING

(A Comedy in three acts)

ACT I.

179

(Enter Sophie holding up her hands)

Sophie. (With a sigh) — I am so afraid of being poor —
 — I am so afraid of being poor — I am so afraid of being
 (poor) — I am so afraid of being poor — I am so afraid
 of being poor — I am so afraid of being poor — I am so afraid
 of being poor — I am so afraid of being poor — I am so afraid
 of being poor — I am so afraid of being poor — I am so afraid
 of being poor — I am so afraid of being poor — I am so afraid

(Enter Mr. Lovell at the bottom)

ACT II.

180

(Enter Mr. Lovell — Sophie behind him)

Femte

Femte Aft.

(Samme Værelse.)

Første Scene.

Lars

(allene, med en Geiekost i Haanden).

— Jeg synes her kunde være reent nok. (gaber.) Den naadige Frue kan nu aldrig faae det peent nok. — Hun veed heller ikke hvad det koste paa Kræfterne — (gaber.) at gaae med Geiekosten. — Man kan sagte tale om det, som man inte kiender! — (gaber) Og saa synes mig ogsaa, at det er Stuepigens Arbeide, og ikke Tienerens. (sætter sig paa en Stoel og gaber.)

Anden Scene.

Lars. David.

David.

Stakkels Lars! — feie Gulvet!

Lars.

Lars.

Ga! han maae nok sige det. — Saadant Arbeide
mummaae jeg gisere. —

(gaber.)

David.

David hielpe Lars. — David gierne feie Gulv. —

Lars.

Det skal han, saa mænd! have Tak for. —

(han slyer David Kosten.)

David.

David nok gisere det godt. — Er ikke saa dum —
er ikke David. —

(han begynder at feie.)

Lars.

Der ligger ogsaa noget henne — Mossis David!

(gaber.)

David

Seer det nok — lille Lars! — David skal inte
møllemme. —

Lars.

Og saa visker han Stovet af Stolene. (gaber.)

See her har han et Klæde! —

(tager et Klæde op af kommen og legger
paa sit Knæ.)

David.

Skal nok gisere det — lille Lars!

Lars.

Lars.

Wil han altid saadanne hielpe mig? — Mossis
David! —

(gaber.)

David.

Oh ja! — David altid hielpe Lars! —

Lars.

Ta saa kan jeg endda — (gaber.) — finde mig
i at være Tiener.

David.

Skal intet Ondt have — skal ikke Lars, — saa
længe David er her.

Lars.

Mange Tak skal han have; — (gaber.) han skal
ikke seie uden der — hvor der var spildt. —

(gaber.)

David.

David gierne seie hele Gulvet! —

Lars.

Nei, nei! — Gid Handen giore mere — (gaber.)
end hvad de besaler een!

David.

Ta ja, da! — I Morgen David seie hele Gulvet.

Tredie

Tredie Scene.

De Forrige. Frøken von Sommer.

Frøkenen.

Men, Gud bevare os! — hvad er det jeg seer?

David.

David hielpe lille Lars — ikke andet, Frøken!

Frøkenen.

Og det kan han sidde saaledes og tage imod?

Lars.

Ta — jeg kan. — (gaber.) Hvorfore skulle jeg ikke tage det saa mageligt, som jeg kan faae det? —

(gaber.)

Frøkenen.

Jeg troer han er saa doven, at han ikke gider været sig engang selv.

David.

Stakkels Lars! — David gierne vase Lars! —

Frøkenen.

Da burde det være med en Kiep.

David.

Bevare os — ikke vase med Kiep — gør ikke David. —

Lars.

Jeg ville saamænd gierne betale een for det — lige-
som

som de store Herrer. — (gaber.) — Men min Len
strækker ikke til.

Frokenen.

Godt, Mossis Lars! — men vil han ikke være saa
god at bede sin Herre umage sig et Dieblik ind til mig?

David.

David giøre det — sid kuns, lille Lars! — Da-
vid gaaer.

(gaaer.)

Fierde Scene.

Frokenen. Lars.

Frokenen.

Skal jeg lade ham bære ud af Stuen? Lars!

Lars.

Jeg var tilfreds at Frokenen — (gaber.) vilde
giøre det, for det tager saa meget — (gaber.) — paa
Kraesterne at gaae. —

(gaaer gabende ud.)

Femte Scene.

Frokenen (allene).

Det er et vanskeligt Arbeide jeg har paataget mig;
og Gud veed hvorledes jeg kommer fra det! — Faderen
maae jeg udfspionere, om deres Forsfatning virkelig er saa
slet,

slet, som de siger — og Moderen maae man see at bevæge; for, i hvor forhippet han endogsaa er paa Giftermaalset, saa maae han dog give efter, naar hun vil.

Siette Scene.

Frokenen. Hr. von Plageman.

Hr. v. Plageman.

De har forlangt at tale med mig, Frøken!

Frokenen.

Ga! — De pardonneer mig min Dristighed. —

Jeg kommer her, som Talsmand for Deres Jomfrue Datter, først hos Dem, og siden hos hendes Frue Moder.

Hr. v. Plageman.

Min Datter kunde ikke lættelig vælge sig nogen Talsmand, hvis Ord kan og bør have saa megen Vægt hos os, som Deres, Frøken!

Frokenen.

Jeg er Dem forbunden for Deres Compliment. Udfaldet af mit Ørende vil da vise mig, om det er en blot Compliment eller ikke.

Hr. v. Plageman.

Maae jeg altsaa udbede mig, at vi maae komme til Lingen.

Frokenen.

De har besluttet at give Deres Datter med een, saa vidt som jeg troer, meget bras og værdig Mand.

Hr. v. Plageman.

Ga vi har, Frøken! Det er et Tilbud, som vi aldrig havde fundet drømme om, og saadan en Lykke tilbydes sielden nogen Pige mere end eengang i hendes hele Levetid, hvorfore man med begge Hænder maae holde paa den.

Frøknen.

Geg vil give Dem Ret deri, at dette Tilbud er en Lykke for Dem. Men De har levet saa lange, at De umuelig kan andet end have lagt Mærke til, at det, der for tusende Mennesker er en Lykke, ikke sielden er en Ulykke for eet enkelt. Lykken er ligesom en meget god Medicin i Verden. Doktoren der ordinerer den, maae meget nsie passe paa, om den Mave, som Medikamentet tillaves for, er saaledes disponeret, at den kan imodtage det, thi ellers kan det dræbe isteden for at helbrede. Det kommer nu an paa, om De er overbevist om, at denne saa kaledede Lykke ikke bliver en Ulykke for Deres Datter.

Hr. v. Plageman.

Ga, det er jeg overbevist om, jeg kiender min Datter, og veed, at hun vil satte sin Lyksalighed i det, der kan befordre vores.

Frøknen.

Det veed jeg ogsaa. Men, uden at giøre Dem noget Compliment, maae jeg vende denne Sætning om, og saa heder den: jeg er vis paa, at De og Deres Frue, som

som Forældre, vil sætte Deres Lyksalighed i det, der kan befordre hendes.

Hr. v. Plageman.

Det veed Gud, vi vil.

Frokkenen.

Men, om nu dette Giftermaal, isteden for at befordre hendes Lyksalighed, gør hende ulykkelig?

Hr. v. Plageman.

Det er hun alt for ung til at kunde bedomme.

Frokkenen.

Forlad mig! — Det er De, min Herre! alt for gammel til at kunde bedomme. Tænk Dem syrgetyve Aar tilbage i Deres Alder, da der løb en Hoben varmere Blod i Deres Aarer, end der nu kan løbe! og husk paa, hvad De saa tidt har fortalt, hvorledes Deres Forældre ville trænge Dem til at tage Uhrmager Enken, for at De kunde faae Værkstedet og Skillingerne; og De derimod vilde have Deres første Kone, som var en fattig Pige; hvad tænkte De da om Deres Forældre?

Hr. v. Plageman.

Jeg tænkte — jeg tænkte . . . Men hvad kan vel min Datter have imod dette Partie? — Maaskee en anden Kierlighed? —

Frokkenen.

Maaskee? — maaskee ogsaa blot, at hun ikke synes om Personen.

Hr. v. Plageman.

Ikke synes om ham ? — hvad kan hun vel have at utsætte paa ham ?

Frøkenen.

O ! det vancerer Manden vist ikke , at hun ikke synes saa meget om ham , som De . Der er overmaade mange Mennesker , som en Pige kan agte og cære , men overmaade saa , som hun kan givte sig med . Og jeg vil overalt ikke troe , at De vil fordre større Lydighed af Deres Datter , end De selv var i Stand til at vise Deres Forældre .

Hr v. Plageman.

Men det er en anden Sag med hende end med mig . Tilfældet her er ganske forstelligt .

Frøkenen.

Tilfældet her er netop det samme . De tillader mig — —

Hr. v. Plageman.

Nei , Frøken ! Det er sandelig ikke . — Mine Forældre blev ikke ulykkelige , fordi jeg afslog Uhrmager-Enken . —

Frøkenen.

Oliver da De ulykkelige , naar hun afflaaer van der Haan ?

Hr.

Hr. v. Plageman.

Ta vi gør, Froken! Min økonomiske Forfatning,
maae jeg reent ud sige Dem, er yderlig slet.

Frøkenen.

Jeg har ikke seet Deres Contraboger; men, saa
meget maae jeg dog sige Dem, at der, efter mine Tan-
ker, skal en overmaade stroer og overhængende Ulykke til,
førend man maae anvende saa desperate Midler, og ...

Hr. v. Plageman.

Jeg kan ikke sige Dem mere, Froken! end at jeg
ikke anseer dette Middel for at være desperat. Gierne
foiede jeg min Datter; men om nu jeg vil, saa gør vist
min Kone det ikke; om en halv Time er det Middag, og
til den Tid har vi lovet at sige Manden Svar.

Syvende Scene.

De Forrige. Snydenstrup. Jonas.

Snydenstrup.

Med Tilladelse!... er Herr von Plageman hjemme?

Hr. v. Plageman.

Her er jeg! hvad godt? min Herre!

Snydenstrup

(tager en Legnebog op af Lommen).

Jeg har en lidet Dexel at empresentere Dem til Be-
taling. Den lyder fra Dato.

Hr.

Hr. v. Plageman.

Mig en Vexel! . . . hvor kan den komme fra?

Snydenstrup.

De erindrer det nok naar De seer den. — (Han leverer ham Vexelen.) See her er den!

Hr. v. Plageman.

Hvad! en Vexel paa to tusinde Rigsdaler? . . .

Snydenstrup.

Ta, og som De selv har accepteret — see! der staar jo Deres Navn! — Og det er i Dag den sidste Løbe-Dag.

Hr. v. Plageman.

Hvorledes kan det hænge sammen? . . . Det er min egen Haand, og jeg har aldrig i mine Dage accepteret nogen Vexel.

Snydenstrup.

Ta det veed jeg ikke. Den er, som De selv seer, endosseret til mig af en brav Mand, som nu, desto værre! er død. Hans Skifte er under Behandling, og jeg kan ikke have med nogen anden end Dem at bestille.

Jonas.

Mei saamænd kan Papa ikke.

Hr. v. Plageman.

Jeg betaler den ikke.

Sny-

Snydenstrup.

Ja, saa maae De ikke tage det ilde op, at jeg om
en halv Time gør Arrest hos Dem efter Vexel-Retten.

Frøkenen.

De vil dog vel ikke . . .

Snydenstrup.

Gorlad mig! . . . jeg har intet med Fruen at be-
stille . . . Det er Deres gode Mand . . .

Hr. v. Plageman.

Vexelen er falsk, det paastaaer jeg . . .

Snydenstrup.

Min Herre! min Herre! tag Dem i Agt! De har
selv sagt, at det var Deres egen Haand, og vel er En-
dossenten død, men han boede her i Byen, og der er
ikke een Mand paa hele Borsen, der jo kiender hans Fir-
ma og Haandskrift. Vil De betale den?

Hr. v. Plageman.

Nei! jeg hverken vil eller kan.

Snydenstrup.

Ja ja, min Herre! saa sees vi igien om en halv
Time paa en anden Maade. Jeg kan, saamænd! ikke
skienke Dem min lovlige Eiendom.

Jonas.

Papa kan ikke taale at tage.

Hr.

Hr. v. Plageman.

Hvad skal jeg giøre? jeg ulykkelige Menneske! altting stormer til imod mig, for at giøre mig ulykkelig. — Maa, Frøken! er nu ikke en riig Svigerson fornoden?

Frøkenen.

Endnu ikke, min Herre!

Hr. v. Plageman.

To upaaatvibleligen. — O, jeg elendige Mand! — Jeg maae nødes til at grieve til dette Middel, og dersom Sophie ikke vil hielpe mig, saa er jeg uden Redning forloren. — —

(han gaaer.)

Ottende Scene.

Frøkenen. Snydenstrup. Jonas.

Jonas.

Saa faaer vi vel gaae? Papa!

Snydenstrup.

Ta, lad os det, min Son! Adieu!

Frøkenen.

O nei! vær saa god at bie lidt! — Behag at sidde need! (De satte sig i Baggrunden af Theatret, Frøkenen gaaer frem paa Theatret.) Skulle vel denne Fremmede ville læsse flere Forpligtelser paa Sophie? — Ja elsker han hende meget, saa giør han det vist, og der voves i det mindste

mindste meget. — Nei! det skal ikke skee. Jeg skal giøre Sophies Lyksalighed et Offer. — Fire Tusende Rigsda-ler er min hele Formue, og dette Offer kostet mig altsaa kuns Halvparten. Jeg skal dog ikke lide nogen Nød. — Ja det maae skee. — (til Snydenstrup) Min Herre! Er Vexelen ikke paa to tusende Rigsdaaler?

Snydenstrup

(kommer frem, og Jonas holder ham ved Haanden).
Jo netop! behag at see her!

Frokkenen.

Jeg betaler Dem Vexelen.

Snydenstrup.

Meget godt, naadige Frue! Deres Mand vil da....

Frokkenen.

Han er ikke min Mand!

Snydenstrup.

Jeg beder Fruen om Forladelse. Jeg burde have begrebet det, siden De vil betale en saadan Summa for ham. Men vil Deres Herr Gemahl . . .

Frokkenen.

Er det Dumhed eller Ondskab, min Herre! . . .
Jeg er ikke givt.

Snydenstrup.

Jeg beder om Forladelse, det meente jeg saa vist ikke heller. — Det er dog underligt.

Jo:

Jonas.

Det synes jeg ikke, Papa!

Frokenen.

Kom til mig i Eftermiddag, saa skal jeg enten levere Dem Pengene, eller stille Dem saa antagelig Sikkerhed, at De ikke . . .

Niende Scene.

De Forrige. Jespersen.

Jespersen.

Deres ydmyge Tienere!

Jonas.

Skal vi ikke nu gaae? . . .

(trækker Snydenstrup i Kølen.)

Snydenstrup.

To nok, min Dreng! . . . Adieu!

Jespersen.

See see! min ørlige Mand! . . O! behag at bie et Døeblik.

Snydenstrup.

Jeg har saa sandelig ikke Tid.

Jespersen.

O! jeg tager det paa mig. — Et Døeblik, om jeg maae bede Dem! — Og De, Froken! handler ogsaa med denne Mand?

Fros-

Frøkenen.

Om nu saa var, saa er det en Sag imellem ham og mig.

Snydenstrup.

Det skulle jeg ogsaa formode.

Gespersen.

Frøken! Deres Affairer kommer mig slet ikke ved. Men naar De handler med denne Mand, saa vil, saa maae jeg vide, hvad Deres Handel bestaaer i. Og jeg svaer Dem til, at hverken han eller jeg kommer ud af Etuen, førend De fortæller mig . . .

Snydenstrup.

Men jeg gaaer alligevel!

Gespersen.

Saa! det vil vi see paa. — Jeg har min Karl derude. Heida Ole! (en Matros kommer ind) O! løb mig strax efter Politiet! — (Ole vil gaae.) Nei! bie lidt! — det duer ikke. — hold mig fast paa denne Karl!

(Jonas løber, og Karlen tager sat paa Snydenstrup.)

Tiende Scene.

De Forrige, undtagen Jonas. David.

David.

David gierne holde paa Karl. —

(han holder paa Snydenstrup.)

Sny-

Snydenstrup.

O! hvor blev min Jonas af?

David.

Jonas løb som var pidset. — Jonas er Faders Son? — ikke?

Jespersen.

Nu Froken! jeg maae vide Sammenhængen. Det er sandelig for Deres eget Beste.

Snydenstrup.

Herr Lieutenant! det er anden Gang i Dag De har antastet en ørlig Borgermand. Det skal blive Dem en dyr Affaire. Jeg kom hid i et løvligt Erende med en Vexel paa Herr von Plageman, som han ikke kunde betale, og som Frokenen har lovet mig at afgisre.

Jespersen.

De? Froken! — atsaā et nyt Træk i Deres Karakteer! . . .

Frokenen.

Som jeg vil frabede mig Dem til at skildre.

Jespersen.

Men De maae dog tillade mig at see Vexelen, min ørlige Borgermand!

Snydenstrup.

O ret gierne! — See der!

(han viser ham den.)

Taa

Jespersen

(efter at have beset Vexelen noie).

Nei, min ørlige Mand! denne Vexel har du været for hastig til at skrive. Saa du handler da ogsaa med falske Vexler?

Snydenstrup.

Falske Vexler! — Det skal De bevise!

Jespersen.

Ta! dette skal jeg bevise. — Den Affaire med Uhydr vil vi for det første tie med. — Men — kiender du Endossenten?

Snydenstrup.

Ih, bevare os Gud! ja vist gior jeg saa. — Det var en brav Mand, men han er nu død!

Jespersen.

Det var, til Ulykke for dig, min Morbroder! — Den Gang har du baaret dig dumt ad. For jeg skal bevere, at han var død fioften Dage førend Vexelen er dateret. Du mane ikke tage ilde op, at han var død en Maaneds Tid førend det blev anmeldt i Addres Aviserne.

Snydenstrup.

Herr Lieutenant! der har De Deres Uhydr! (han tager Uhydr af Lommen og giver ham.) Men nu slipper jeg vel!

Jespersen (tager Uhydr).

Skurk! — Nei, Kasphuset skal blive dig vis nok. — Bring ham uden for, til jeg kommer.

Eny-

Snydenstrup.

O, Herr Lieutenant!

Jespersen.

Gæe, siger jeg. Du er moeden! — hold mig fast paa ham!

David.

David nok holde Skurf! —

(de trækker af med ham.)

Ellevte Scene.

Frokenen. Jespersen.

Frokenen.

Hvorledes hænger alt dette sammen? Med Uhret — og Vexelen? jeg begriber det ikke

Jespersen.

Jeg skal forklare Dem det siden. — Nu kuns to Ting, og det i al Hast. Forst hilse Dem fra vores Capitaine; han er avanceret til Musketeer.

Frokenen.

Capitaine von Aberwitz?

Jespersen.

Ret han! — Man er kommen efter hans hele Historie, og en Hoben Gavtyvestreger, hvori den Karl med Vexelen er impliceret. Han er af en meget fornemme og adelig Familie i Tyskland. Moderen forkielede ham,

og han lærte intet i sin Ungdom uden Skarnsstykker. Man kigede en Officiers Plads til ham, men for nedrige Streger blev han basseret; Derpaa romte han bort. Modeyen har idelig sendt ham Penge, og understøttet ham. Men det kunde ikke forslaae, og han supplerede ved Knaillerier hvad der manglede ham; Nu valgte han Musketten for at slippe for Skubkarren.

Frekkenen.

Et græsseligt Exempel for Forældre, der forkiele deres Born!

Jespersen.

Dette var nu hans Historie. — Dernæst maae jeg bede Dem om at stæsse mig en Samtale med Sophie i Genrum.

Frekkenen.

O! vidste De hvor høit den Pige elsker Dem.

Jespersen.

Jeg veed det, men jeg veed ogsaa mine Pligter imod hende. Kuns snart, Freken! Thi Tiden er knap.

Frekkenen.

Strax.

(hun gaaer.)

Tolvte Scene.

Jespersen (allene).

Min Sophie skal givtes i Dag! — med en værdig Mand, siger hele Byen! — O ja, det skal hun — det maae

maae hun! — Gid hun maae blive lykkelig! — Mit sidste Haab er dog alligevel til Ende.

Trettede Scene.

Jespersen. Sophie.

Sophie.

Beste Ven! jeg er ulykkelig! — jeg skal forlade dig, og ægte en anden; — eller ogsaa giøre mine Forældre ulykkelige.

Jespersen.

Dine Forældre ulykkelige?

Sophie.

Ga! lægge dem i Graven af Sorg; det var deres Ord. Hvad skal jeg giøre?

Jespersen.

Giøre dine Forældre lykkelige! Jeg kan hverken giøre dem eller dig lykkelig. Mit sidste Glimt af dette Haab er forsvunden.

Sophie.

Hvorledes det? beste Ven!

Jespersen.

Jeg faaer et Brev at min Mormoder er død, og jeg arver ikke een Skilling.

Sophie.

Min Gud! hvem arver da?

Jes-

Jespersen.

Tallotteriet har arvet. Lyk til at blive hovedriig
forte Konen paa den fordommelige Lænke at spille. Hun
ruinerede sig, og døde. — Dog! hun var mig intet skyldig.
Jeg har altsaa intet at fordre. Men dig, min Sophie! dig maae jeg miste. Det er min Pligt at give
dig dit Lovste tilbage, thi jeg har ingen Udsigter til at blive
Eiere af dig, forend om en halv Snees Aars Forløb,
thi for kan jeg umuelig avancere saavidt.

Sophie.

Jeg vil oppebie den Lid.

Jespersen.

Nei, min Pige! Vi ere alle Mennesker og menneskelige Heil underkastede. Jeg kan svare for min Lænke-maade om jeg ægter dig nu, men ikke isald vi skal vie saalenge. Det er min Pligt at være redelig imod dig, endog paa min egen Bekostning; og det er din Pligt, at redde dine Forældre fra Undergang.

Sophie.

Min Gud! hvor er det dog ikke haarde naar vores Pligters Opfyldelse skal koste saa meget!

Jespersen.

Men hvor læt er det ikke ogsaa at opfylde sine Pligter, naar Opfyldelsen ikke koster os noget! Her fordres rigtig nok ferm Beslutning, og Mod til at giøre det første ubehagelige Trin; men den Haand, der finder det tien-

ligt for os, at førstne paa vores Vei, kan ogsaa give os Styrke, til at holde ud paa Veien.

Fjortende Scene.

De Forrige. Frøkenen.

Frøkenen.

De kommer! — De kommer! — Frisk Mod!
mine Venner! jeg har endnu een Mine at sprænge.

(Sophie sætter sig paa en Stoel i Baggrunden.)

Femtende Scene.

De Forrige. Herr og Frue von Plageman.

van der Haan.

van der Haan.

Det er en Bagatelle, der, paa min Siel! ikke skal sætte Dem graae Haar i Hovedet.

Hr. v. Plageman.

Hvor er Manden med Vexelen?

Jespersen.

Uden for. Han venter kuns paa Besordring til Stokhuset. Vexelen var falso. Det er opdaget.

Frue v. Plageman.

Men kan det bevises?

Fro-

Frøkenen.

Herr Lieutenanten har bevist det.

Frue v. Plageman.

Gud velsigne Dem for det, Herr Lieutenant! —
(til van der Haan.) Jeg takker Dem for Deres Godhed,
men nu behover jeg ikke Penge.

van der Haan.

O! min Kasse er Deres, siden De smigrer mig
med det Haab, at Deres Datter —

Frue v. Plageman.

Ja vist vil hun det. — Kom hid, min Sophie!
antager Du ikke Herr van der Haans Tilbud?

Sophie

(reiser sig hastig op).

Kiere Forældre! See her! hvad Offer en Datter
giver af sin egen Lyksalighed. (til van der Haan.) Min Her-
re! der er min Haand!

(hun segner ned i Frøken von Gommers
Arme.)

Herr og Frue v. Plageman.

Min Datter!

Jespersen.

Sophie!

(De samle sig om hende.)

van der Haan.

Hvad flettes den stakkels Pige!

Frøkenen.

Hun agter Dem høit, men elsker Dem ikke. —
Hun opofrer en anden Kierlighed, for at giøre sine Forældre lykkelige.

van der Haan.

Hvad hører jeg! (til Hr. og Frue v. Magedam) Min Herre! Madam! Det var ikke efter Aftale. — Jeg ægter hende, paa min Siel! ikke.

Sophie (staaer op).

Hold Deres Ord, min Herre! og giør ikke mine Forældre ulykkelige!

van der Haan.

Ingen af Delene vil jeg giøre. Hvem er Deres Kiereste? Tomfrue!

Frøkenen.

En bras og retskaffen, men fattig, Lieutenant.

Sophie.

Som afslaaer min Haand, fordi han ingen anden Udsigt har end at ægte mig om en halv Snees Aar.

Frøkenen.

Der seer De ham!

(viser ham Jespersen.)

van der Haan.

Det er kuns Penge, der mangler Dem? Herr Lieutenant! —

Ja:

Jespersen.

Synes De at det er en Bagatelle ?

van der Haan.

Ja ! naar man har dem , ellers , paa min Siel !
ikke . Jeg paatager mig at udstyre Deres Brud , og sætte
Dem i Stand . (til Hr. og Frue von Plageman) De har be-
draget mig mine Venner ! og til Erstatning deraf for-
drer jeg Deres Samtykke .

Hr. v. Plageman .

Nu vil jeg engang raade . (til Jespersen .) Tag hende .

Frue v. Plageman .

Og jeg samtykker .

Jespersen (meget glad).

Sophie !

(han kysser hende .)

Sophie

(til van der Haan).

Ædelmodige Mand !

Frue v. Plageman .

Men , lille Jespersen ! Een Ting maae De foie mig
i : De maae kalde sig von Jespersen .

Jespersen .

Det kan jeg umuelig ; det er . . .

Hr. v. Plageman .

Kone ! er du endnu forrykt . Nei hør Born ! Troe
en Mand der kan tale af Erfarenhed : behold det Navn I
har ,

har, og byt det aldrig om, i hvor glimrende endogsaa
det er, som I kan saae igien, for det er og bliver dog
en Utaknemmelighed imod sine Forældre.

van der Haan.

Hvad siger De? — O! saa er jeg en Utaknem-
melig.

Frue v. Plageman.

Har De ogsaa byttet Navn?

van der Haan.

Ja! mit rette Navn er Petersen.

Hr. v. Plageman.

Petersen! hvad Landsmand er De? . .

van der Haan.

Nordmand.

Hr. v. Plageman.

Og Deres Fader var? . .

van der Haan.

Uhrmager i Mandahl.

Hr. v. Plageman
(falder ham om Halsen).

O, min Son Jacob! hvem skulle troe andet end
at du var druknet for to og tredive Aar siden?

van der Haan.

Gud! det er aldeles rigtig. Det er, paa min
Siel! min Fader.

Alle paa eengang.

Hans Fader!

Hr. v. Plageman.

Hvorledes blev du reddet fra Søen? — fortæl mig det. —

van der Haan.

O! jeg kan neppe komme til mig selv igien. Jeg blev opfisst af en hollandsk Skipper, som seiledede forbi; han bragte mig til Holland, solgte mig til en Seelenverkoper. Jeg blev fort til Indien, og efter en Hoben Tildragelser, som jeg ved Lejlighed skal fortælle, kom jeg i Dieneste hos den Mand, som jeg i Gaar sagde, havde testamenteret mig alle Ting. Jeg tog hans Navn an af Erkiendtlighed; thi den Gamle havde, saa min Siel! ikke forlangt det, gif fra Indien, kom til Norge, og reiste Landet igiennem efter to og tredive Aars Forløb; men funde der lige saa lidet faae noget opdaget, om min Fader, som i Indien, hvor jeg dog idelig omgikkes med danske Folk.

Hr. v. Plageman.

Seer du, Kone! det havde været din Skyld, om jeg aldrig havde faaet at vide, at min Jacob var til. Jeg skal fortælle dig, min Son! . .

Frue

Fruen v. Plageman.

O! giem det til en anden Gang, naar jeg ikke hører paa det. . . .

van der Haan.

Jeg finder da her en Fader, en Moder, en Søster, og snart en Svoger. O, vi skal være alle lykkelige, og een Familie. Hvad, om vi strax lod Præsten hente og holdt Bryllup! . . .

Sextende Scene.

De Forrige. David.

David.

David gierne hente Præsten, men veed inte hvor Præst boer. (til Frøken von Sommer.) Frøken giftes med ham der staer? (peger paa van der Haan.) Ikke?

Frøkenen.

Min Ven! . . .

van der Haan.

Saa min Siel! Frøken! han har ikke saa meget Uret; og dersom De kunde overtale Dem . . .

David.

Siig ja, Frøken! — Er saa god Mand, som kan være, — og David bliver hos Frøken! . . .

Sophie.

Sophie.

O, min beste Veninde! De vilde glæde mig usigelig.

Hr. v. Plageman.

Bliv min Datter!

Frue v. Plageman.

O ja, og min med! endskøndt jeg er kuns hans
Stedmoder.

van der Haan.

Jeg vil give Dem saa lang Tid at betænke sig i som
De behager!

Jespersen.

Jeg ville ønske, at jeg virkelig kunde regne Dem
til vores Familie.

David.

Froken! sige ja, og David raabe hurra!

van der Haan.

Men betenk Dem ikke for længe, for jeg er, paa
min Siel! ni og tredive Aar gammel . . . og heder
herefter slet og ret Petersen.

Hr. v. Plageman.

Ja, gid jeg kunde giøre det samme!

Fro-

Frøkenen.

Min Herre! foruden Deres herlige Karakteer har
De en Liighed med en vis Person, som meget recomman-
derer Dem. — Der er min Haand, uden længere Bes-
tænkning. En Pige paa tredive Aar har heller ikke lang
Tid at betænke sig i.

(van der Haan kysser hendes Haand.)

David.

Hurra! David er glad.

Holger

H o l g e r D a n s t e .

Parodie
over Holger Danske

i

tre Aften.

Jamais au Spectateur n'offrez rien d'incroyable.
Le vrai peut quelquefois n'être pas vraisemblable.
Une merveille absurde est pour moi sans appas ;
L'esprit n'est point émû de ce qu'il ne croit pas.

Boil.

F o r t a l e

til det første Oplag.

Man vil maa ske forestille sig, at Forfatteren af dette nærværende Stykke er en assagt Fiende af Opera. Evertimod. Jeg seer meget gjerne en smuk Opera, som geleides af en smuk Musik, men jeg vil heller ikke nøgte, at jeg, i min Rangforordning over gode Skuespil, sætter Opera i den sidste Klasse, endogsaa bag efter en god Farce.^{*)} Men det, som jeg fordrer af en Opera, er, at den skal bringes Naturen saa nær som muligt, og at, fremfor alle Ting, overnaturlige Hændelser, Hexerie, Fee-Historier,

^{*)} Det er at sige, naar en Opera er saaledes som den pleier at være, nemlig idel Nonsense. At det dog alligevel er muligt at tilveiebringe en Opera, som behager ikke alleenesté Piet og Diet, men endogsaa Hiertet, Forstanden, Smagen og Kritiken, det vil neppe nogen nægte. Eigeledes ville man lægge Mærke til at jeg gjør Forskel paa en Opera og en Operette.

og det hele Gilphe-Væsen skulde reent forjages fra Skuepladsen, i Betragtning af den farlige Indflydelse slige Urimeligheder har paa vores Smag, og paa endnu vigtigere Ting end Smagen.

Det saaer heller ikke Feil, at jo den Klasse af Mennesker, hvis Drift det er, at sue Gift af de uskyldigste Ting, ville stille dette mit Arbeide i et saadant Lys, som det ikke fortiner at fremstilles i. Det saaer være ligemeget; thi hvem kan være alle tilpas? Ikke vor Herre selv. Non Jupiter omnibus placet, pluat, sive sic serenus. Jeg erfarede det ved Mikkel og Malene. Der gaves dem, som hemmeligen torduede imod den; men det var en Ross, som raaber i Orken; jeg havde den Lykke, at den blev overstemmet af et — jeg tor sige det — næsten almindeligt Bisald.

Dette Bisald gav mig Mod til at vove et nyt Forsøg; hvortil ogsaa kom, at Hr. Baggesen selv, længe forend Holger Danse udkom, yttrede for mig, at han ikke skulle synes ilde om en Parodie over dette hans Arbeide. Jeg har provet det, uagtet alle de Banskeligheder, som jeg i dette Stykke forud saae, og, om jeg har været lykkelig, derom vil Publikums Dom med Tiden underrette mig.

Holger Danse selges offentlig, og er offentlig forestillet; enhver har altsaa Ret til at bedomme samme. Min Dom, siont ikke udsorlig, sidest jeg ikke er Recensent, er denne: Ethvert enkelt Stykke deraf, endog de, hvori der findes Plester, robe en Baggesens, det er: en meer end almindelig Digters, Haand; men det Hele, Sammensætningen er — jeg siger det frimodigen —

ham

ham neppe værdigt. En Mand, der i sine øvrige Digte viser sig saa original, skulle han behove at laane et næsten gandse udarbejdet Sujet? En Mand, der har viist sig saa fortroelig og bekient med Naturen, skulle han behove at tage sin Tilflugt til det Overnaturlige? — En Mand, der kiender de høitidelige Scener og Situationer, som de meunekelige Øyder, Laster og Videnskaber kan frembringe, skulle han behove sex gange Torden og Lynild, for at giore een eneste Opera høitidelig? Skulle han vel lade en Oberon og Titania, der — man statuere endog deres Existence — dog kuns ere overmaade subalterne Væsener, lege med Tordenkielen, som om den var en Fiederholt, og hyde over Lynilden og Stormen, som over en Kakkelsvns Ild eller en Pusler? — Sikkerlig, det behover han ikke. Det ville han heller ikke have gjort, naar han havde haft redelige Venner til at raadsøre sig med *). Den maatte ikke kiende det allerringeste, hvad Autorhærighed er, — hvorfor dog ingen dodelig Skribent under Solen er fri — der ikke ville tilgive Baggesen, at han ikke selv har fundet see alle Teil i sit Arbeide, hvori der findes saa mange smukke Steder; men Litteraturens Forbandelse skal hevne Baggesens Muse paa de, saa kaldede, Venner, der ikke have gjort ham opmærksom paa slige Teil, som kuns en Author og en Moder ikke kan blive vaer hos sit eget Foster, men som ved forste Dækast falder enhver anden i Hinen; og tredobbelst hvile denne Forbandselde over dem, isald det er saadanne Folk, der, vandte til idelige Magtsprog, ogsaa troe, at de funde bruge Magtsprog i Smagens Rige,

*) Det er ikke min Mening, aldeles at forjage Torden og Lynild fra Theatret; men ingen Theatralisk Person maae hyde over dem; og sparsom, sparsom maae man bruge dem.

Rige, og true et heest Publikum til at ansee det for et Messerstykke, der dog kuns er en Øreklyd!!! Nei! Smagens Rige taaler ingen Despotisme; dens Undersaatter ere fri Folk; men ved disse Undersaatter forstaaes sige Folk, som selv kan tænke, uden at følge nogen Forfært; thi den store Hob, hvis Smag og Afsmag bestemmes blot af andres Magt, Rigdom eller Kundskaber, de ere kuns Slaver i Litteraturens og Smagens Rige, der ikke kan bruges uden som Handtlangere, og hvis Menning aldrig kan komme i Betragtning.

Da det for øvrigt, i en Opera, hvor saa mangfoldige Ting række hinanden haanden, ikke er Stukkets eget Verdi, der bestemmer dets mere eller mindre Lykke ved Opsætningen, saa vil Hr. Baggesen upaatvivselenigen selv vide, hvor stor Deel han har at tilegne sig selv af den Lykke, Holger Danse har nydt ved Forestillingerne; hvad Indtryk den derimod har giort paa Læseren, det er er Lykke, som han ikke har at dele med nogen anden, end med Wieland. Jeg beundrer virkelig Herr Baggesens saa aldeles tiladelige Author-Konstgrieb, strax at fange Mengdens Bifald, med at bringe een af den saa bekjendt og saa yndet Helt paa Skuepladsen; men hvor ubehagelig en Vækning dette sæt funde have havt, det har han ikke betenkta, naar Publikum, der ventede at finde, i det mindste nogle, af sin kære Holger Danses Bedrifter, fandt noget gandse andet; og Handlinger, som — deres Muelighed forudsadt — enhver anden Mand under Solen funde have foretaget sig, men som det vidste, at Holger Danse var ligesaa fri for, som Barnet i Moders Liv.

Musiken kan jeg ikke egentlig tale om, da jeg ei er Musifkus, og folgelig maae domme blot efter mit Dre; men da jeg har erfaret, at en stor Hob Mennesker af Smag finder den Musik skjøn, som behager dette Dre, saa tor jeg dog vove at sige, at jeg finder nogle Stykker af Hr. Kunzens Musik overmaade deilige; over de øvrige maae jeg suspendere mit Judicium, og tilstaae, at jeg ikke forstgaer mange af dem. Jeg gratulerer virkelig Hr. Kunzen, som en ung Mand, at han saa lykkelig har udsort et Arbeide, som jeg troer at endog en gammel Komponist ville have gaaet stielvende til. Jeg har angaaende dette kuns eet Spørgsmaal at giore, der dog ikke angaaer Hr. Kunzen saameget, som det danske Publikum: Da det er en, desværre! alt for bekjende Sag, at det danske Folk har en overdrevne Prædilection for alt hvad fremmed er, og især for det Engelske, saa vover jeg at spørge: Skulle denne Prædilection ikke have nogen Andeel i den Lykke, som Hr. Kunzens Musik har gjort *), især isald den, som man næsten ikke tvivler paa, er bleven understøttet ved nogen af de forsørte Magtsprog? og skulle den Ringeagtelse, som vi i Almindelighed viser imod vores eget Lands Produkter, ingen Andeel have i den nedslaaende, og — jeg tor sige det, thi det er Sandhed — ubillige Modtagelse, som en ung danske Mands Komposition, til Skuespillet Claudine af Villabella, nod for et par Maan i mellem disse to Komponisters Arbeide, men jeg er overbevist om, at, ved en upartisk Bedommelse, min Landsmands Arbeide ikke ville

* Om den ellers har gjort Lykke, hvilket endnu ikke med Sikkert hed kan decideres.

ville tage saa overmaade weget *). I Betragtning heraf vil Hr. Kunzen selv vist ikke fordemme min Patriotisme, naar jeg aaben-
hertigen tilstaaer, at jeg misunder ham, som en fremmed Mand — thi han staar ikke, saa vidt jeg veed, i nogen Besoldning her i Landet, hvorfore han kunde ansees som min Landsmand — at have viist sig forste Gang i et Arbeide, der, efter naturlig Ret og Billighed tilhørte dem, der enten ved Godeselen ere, eller i Folge andre Forbindelser bør ansees som Danse. **) Det ville us-
gely

*) Jeg føler intet mindre end Kald til at sige Hr. Claus Schall nogen Komplimenter; jeg beder ogsaa at han ikke vil anmæle det derfor; men Sandhed skylder man enhver Mand, og at lade ham vederfares Ret. Maat forresten Herr Schalls Musik skulle bedommes i Sammenliguing med Herr Kunzens, da skal jeg meget udbede mig at denne Bedommelses Kommission ikke maae komme til at bestaae af blotte Komponister eller Musikkærde, thi da Musiks Henrigt er, saa vidt muligt, at fornsie alle Mennesker, hvoraf den allersterste Hob ere Ullerde, saa maatte dog vel disse have et Votum med, og tillades at domme efter det Indtryk, begges Kompositioner have gjort paa dem, og i saa Fald er mit Votum aldeles afgjort, i Faveur af min Landsmand; og jeg tor næsten sige, at den sterkeste Deel Ullerde, vel at forstaae, naar de ere Folk, som selv kan og vor tanke, og naar de have Siels Fasthed nok, til at rive sig los fra forudsatte Meninger, ville være af samme Tanker, som jeg; men i en Bedommelses Kommission, der bestod af blot Komponister, som ville demme efter Konstens strengeste Negler, er det en bekjendt Sag, at endog en stor Deel af Gretry's fortryllende Kompositioner ville blive fordømte.

**) Jeg behøver vel ikke at anmærke, at det er vores fortiente Kapelmester Schultz som jeg her meener. Mærkværdigt er det, at denne Mand ikke havde fundet erholde nogen Text til Komposition, nogen han var bekjendt som en stor Komponist, og desuden engageret her i Landet; da derimod Hr. Kunzen — en unz og ubekjendt Mand, og os derhos ganske fremmed — havde vidst at forstaae sig en Text af en Mand, som paa den Tid billigen ansaaes for een af Dannemarks beste Digttere.

Num. ved denne Udg

og gelig mere have glædet mig, om jeg her i Dannemark havde hørt
ochelse Tyskland give Gienlyd af Versmesser over hans Musikaliske
ØGenie; og hans Arbeide, naar det fra Tyskland af var blevet
notforplantet hid paa vores Skueplads, ville have fornøjet mig meer,
men end det efter de nærværende Omstændigheder har været i Stand
littil; og saaledes troer jeg, at enhver redelig Patriot bør tanke,
annaaer han ellers har gjort sig den Umage, at reflektere noget over
vorden nedtrykkende Subordination, hvori Landets Born, desværre!
vendnu for en stor Deel, staae i under Udlændingen.

Jeg skulle ikke formode, at nogen ville troe, at denne
Parodie skulle kunde lægge Hinder i Veien for Holger Danskes Op-
førelse; ja jeg skulle ikke engang have nævnet dette, dersom man
kunne havde været urimelig nok til at sige, at Mikkels og Malene
ville hindre Opførelsen af Operen Orpheus. Enhver, som er si-
ender bevandret i den Dramatiske Litteratur, bør vide, at man i alle
nnandre Lande, hvor Theatret er i nogen Anseelse, har Parodier
over de meest ynddede Stykker, og at disse ikke lide det allermindste
med hine; de kan ikke være uvidende om, at man paa det Konge-
gilde danske Theater har paa een Aften opført Zaïre og de
uffundne Born, da dog det sidste er en Parodie over det forste.
Denne Besyldning maa altsaa efter mine Tanker aldeles falde
i Wort og blive til intet.

Da Verden er fuld af Tortolkere, og for det meste af
orange Tortolkere, saa kan en Forfatter ikke være varsom nok;
jeg finder det altsaa fornødent, herved offentliggen at erklære for
Dem, der maatte faae i Sinde at stode sig over det saa ofte igien-
tagne Chor, at det Ord: Publikum, er en aldeles ubestemt

Gennemnelse i vores Sprog, og at det, nægtet sin universelle Lyd, bruges næsten altid i en partial Betegnelse, for at betegne een eller anden Deel af det hele Publikum, hvortil man enten intet særskilt Navn har, eller vil bruge. Det der altsaa ville være en Fornærmelse, naar Ordet toges i sin universelle Forstand, kan aldrig blive det i den partiselle, da det staer ethvert enkelt Individuum frit for, selv at bestemme, om han henhører til Publikum eller ikke, saa ofte som Ordet bruges i en partiel Forstand. Og at Ordet: Publikum, bestandig i denne hele Piece bruges partialiter, og ingenlunde universaliter, det erklærer jeg herved oftentlig, og paa det høitideligste.

Skulle der findes Scener i denne Opera, hvis Gammens hæng med det Hele man ikke forstaaer, da vil jeg udbede mig, at Læseren vil giore sig bekjendt med Sorteknuds Kronike, som oplyser alletting, ligesom Wielands Oberon oplyser alle de Scener i Holger Danske, som man ellers ikke ville forstaae.

Torde jeg vove at roese mig selv — og hvad for en Author tor ikke det? — saa ville jeg sige, at jeg har denne Forties nesse ved min Opera, at den kommer Naturen nærmere end Holger Danske. Virkningen af Snubtobakken er mere naturlig, end den af Hornet; og mine Personer kommer ikke uden for Sjælland; skont jeg ikke vil nægte, at jeg jo lader dem flyve ret artig omkring paa denne Øe. Saasnart som Forfatteren af Holger Danske beviser, at hans Hælte have udfort de Bedrifter, som han tillægger dem, saa skal jeg strax fremlägge dokumenterede Beviser for Holger Lydskes samt mine øvrige Hælters og Hæltinders Bedrifter.

Jeg

Jeg har fundet fornodent at indsliske noget ~~Ende~~ i min
Opera, og dertil har jeg brugt Professor Cramers Oversæt-
else. Den koste mig en Rigsort, og altsaa troer jeg, at jeg
har Raadighed over den, lige saavel, som jeg ikke kan forbyde
dem, der giver sin Rigsort ud for denne Opera, at bruge den til
hvad de vil; om det endog var nok saa stemt.

Fortale

til denne anden Udgave.

Fødet første Bind har jeg, ved Anledning af Mikkel og Malene, talt saa meget om Parodien i Almindelighed, at jeg ikke veed noget at tilfoie paa dette Sted; fornemmelig siden jeg endnu ikke er bleven mod sagt, og folgeligen ingen Anledning har, enten til at rette mine egne Begreber, eller til at giendrive andres Indvendinger.

Angaaende denne Parodie i Sørdeleshed, og Varsagen til sammes Oprindelse, har jeg ogsaa i den foregaaende Fortale til det første Oplag forklaret mig saa omstændeligen, at jeg kan være desto kortere paa dette Sted, saa meget mere, som jeg heller ingen Varsag har til, at rette eller berigtige nogen af mine dengang frem satte Ideer, Holger Danske individualiter vedkommende.

Jeg skulle slet ikke have sagt noget videre om denne lille Piece, dersom den ikke havde giordt Aaret 1789 fra April Maaned af, hvori den blev frevet, til et mærkligt Fædes Aar i Litteraturen. Jeg forbogaaer Krigen imellem de Herrer Nahbek og Baggesen, angaaende de bekendte Epigrammer; i hvilken Strid jeg ingen anden Andel havde, end at Herr Nahbek roeste min Farodie, og Herr Baggesen yttrede sit Mishag over, at jeg havde giordt det, som han tilforn havde onsket at jeg ville giøre. Maaske han ikke ville have misbilliget dette Forsøg naar det havde været uheldigt. Jeg forbogaaer ligeledes de Grovheder hvormed man behagede at overose mig i Kritik og Antikritik, samt Dramatiske Tillsæg til Hertha ic., hvori der kuns findes Uarligheder, men ingen Argumenter, som bor igiendrives. Maar man veed hvem Forfatteren er til Recensionerne i begge disse Blaade, og at han er een og den samme Mand; og man tilsige overvejer, hvor megen Indstændelse Conjunkturer og Tidernes Veiligheder ofte have paa Recensenterne og deres Domme, saa vil man ikke mere kunde forundre sig over den Behandlingsmaade, som man tillod sig imod mig og mit Arbeide. *) Og for at kunde forbogaae alt, forbogaaer jeg ogsaa de Udsald, som Professor Cramer har giordt imod mig i sin Nese eggåb, uagtet eendeel af dem ere stilede, ikke imod mit Arbeide, men imod min Karakteer, hvilken

Pro-

*) Det er mig usigelig kert, at jeg er bleven overbevist om, at Professor Baggesen ikke er Forfatter af den lumpne Ralph Patriot, som Recensenten i Kritik og Antikritik ikke har skammet sig ved at holde Lovtale over. Dette Product er saa fident og saa bosnart, at den unæonte Forfatter ikke har ordet lade det avertere til Salg. Man veed nu med Visshed, at det er kommen fra Grønland.

Professor Cramer paa ingen Maade kan bedomme. At han gis
sig lystig over mine Skrifter, dertil har han samme Ret, som jeg
har til at satyrisere over hans Oversættelse. Dette kan gaae lige
op, og et ubestikkeligt Publikum bliver dog til sidst vores Dommer.
De øvrige Udfald leer jeg ad; og om han endog havde fornærmet
mig i langt større Grab end han virkelig har, saa ville jeg dog til-
give ham det, i Betragtning af det meget fortreffelige, som han
i andre Materier har sagt, skoont paa en Maade, der — jeg til-
staar det reent ud — aldeles ikke behager min individuelle Smag.
Kunz dette maae han tillade mig at anmærke, at han har gjort
sin Ven Baggesen Kunz en meget slet Dieneste, med at indrykke,
i den første Deel af sit Skrift, et af hans Breve, hvori Baggesen
afmaler Københavns Indvaanere, som Folk, der hade ham, og
glede sig ved enhver Ulykke, der kan ramme ham; og forsikrer
derhos paa det helligste, at dette er hans virkelige Overbevisning,
og intet Anfaerd af et ondt Lune; en Beskyldning, for hvis Rig-
tighed han neppe vil være i Stand til at anfore andre Beviser,
end dette, at nogle saa af Skribenterne i denne Bye have kritice-
ret hans Holger Danse, og anset den for et meget maadeligt
Produkt af hans — vel at mærke, hans — Pen; uagtet han
dog i Fortalen til Labyrinthen pag. 35 paastaaer, at have
gyldige Aarsager til saadanne bitter, og usigeligen fornærmede
Udladesser.

Det maae ogsaa tillades mig at anmærke, at naar Pro-
fessor Cramer og flere vove at paastaae, at jeg i denne Sag har
brugt personlige Fornærmedser imod Baggesen, da paadigte de mig
Beskyldninger, som de ikke ere i Stand til at bevise, med mindre
de

de kunde godtgiore, at Kritik over en Mands Arbeide er personlig Satire; og denne Beskyldning burde de sandelig aldrig vove paa at giøre, naat det gielder om at forsvare en Author, der selv har tilladt sig de allermeest sarcastiske Indsald om, og Udsald imod benævnte Mænd, som vores danske Litteratur kan fremvise; hvilket kan ses af et vist Brudevers, Ungdoms Arbeider i Bind pag. 35, og Miner va Martii 1791. pag. 415, hvilken sidste Sarcasme han endog, efter modnere Overveielse, og vagtet den bittere og velfortiente Besvarelse, som den fornærmede Contrapart udgav i Trykken, dog har optaget igien i sine ovenmelde Ungdoms Arbeider i Bind pag. 233, udgivne i den mandlige Alder. Jeg kan med saa meget mere Frihed sige min Dom om deslige personlige Sarcasmer, som jeg aldrig skal nægte, undertiden selv at have brugt dem; dog med den Forstiel, at mine Sarcasmer hødse have grnndet sig paa langt andre Ting, end paa legemlige Ufuldkommenheder, eller Mangel af Kundskaber enten hos de Folk, der ikke selv opfaste sig til at være Vidundere, eller hos dem, som Staten ikke lonner for at besidde ualmindelige Talenter.

Mærkværdigt er det forresten at see, hvorledes Recensenterne i Kritik og Antikritik, samt i de lærde Tidender ere himmelheit forskellige fra hinanden i deres Domme over denne Parodie. Den første trykker Piecen saa langt need under det maaedige, at man neppe skulle vente at kunde finde et slettere Arbeide under Solen. Den sidste derimod hæver det saa høit imod Skyerne, at man skulle troe, at det var et Mesterværk. Sandheden ligger nok her, som i de fleste andre Ting, i Midten. Man bort-

bortskiere noget af den enes Hab, og af den andens Enthusiasme, saa vil Resultatet blive dette; at Holger Tyske er en Parodie, der vel har nogle Feil, og kunde være bedre, men som dog kan tiene til en Dørskabs Læsning, og som en Kritik over Holger Danse. Jeg er Recensenten i de lærde Tidender meget forbunden for den Varme, hvormed han har roset mit Arbeide; men jeg skylder ogsaa Sandheden at tilstaae, at ikke alle kan ansee den med lige saa entusiastiske gunstige Øje som han.

For endnu engang at aflagge min Troes Bekiendelse an-
gaaende Baggesens Holger Danse og Cramers Tyske Oversæt-
else deraf, maae jeg tilstaae, at jeg, saafremt Holger Danse
havde været et Produkt af en ung og endnu ubekjendt Digter,
ville have glædet mig over det Haab, som Stykkets mange enkelte
Skionheder, uagtet alle dets Feil, berettigede Publikum til; naar
det derimod kommer fra en Baggesens Pen, hvorfra man med
Joie kan vente sig noget usædvanlig skont, da bliver man sandes-
lig paa en ubehagelig Maade overrasket. Det er eengang allerede
for nogle Aar siden spaaet, at hans den Gang begyndte Forbin-
delses ville quæle hans originale Genie; og Spaadommen er paa
det usiagtigste opfyldt. Hvad vi siden den Tid have seet fra hans
Haand, er unægteligen de mindst skionne af alle hans Skrifter.
De bedste Stykker i hans samlede Ungdoms Arbeider, ere,
i Ordets bogstavelige Forstand, hans Ungdoms, og, hvilket er
det samme, hans skonneste Arbeider; nogle af hans senere Dige-
te, der vel have faaet Sted iblandt, men ikke ere, hans Ung-
doms.Arbeider, have Pletter, som han, for sit halve Digter-
navn, maatte ønske at kunne udslette. Hans Passions Dra-

torium har, som alle hans Skrifter, sine sionne Steder, men ogsaa adskillige Vendinger, der blive komiske, fordi de aabenbare sees at være laante af Holger Danse. Dette Oratorium torde vel, i Henseende til Formen, rivalisere med Thaarups Hymne, men i Henseende til Materien staar det langt tilbage. Hans Labyrinth eller Reisebeskrivelse, et Skrift, der er opfyldt af en Mængde falske og digtede Føleller, og Sværmerier, mangler aldeles National-Aland og National-Smag *); den er tilsaaren efter fremmede Monstere, hvorfor vi Danse ikke ere ham, som Danse Mand, nogen Tak skyldige. O! at min Rost kunde have nogen Vægt! jeg skulle ikke ophøre at tilraabe ham: „Baggesen! „vær Cramers, og de andres, Ven, som du, uden Kvibl med „Gioie, elster! men lad dem ikke beherre dit Genie, eller være „dine Ledere paa Litteraturens Bane! Studeer Nationens, men „ikke disse Fremmedes, Smag; og endnu skal du blive, hvad „du eengang var: Danmarks Yndlings-Digter**).“ Jeg skulle ikke have nævnet noget af alt dette, dersom ikke Herr Professor Baggesen med sine ovenanførte bitre — og, som han selv siger, vel overlagde — Uudbrud, saa groveligen havde forseet sig imod hele

*) Recensenterne have roset denne Reisebeskrivelse, og de kan have Det. De have sadt sig paa samme Synspunkt, som Forfatteren; dette er ogsaa rigtigt. Men mon danske Læserne kunne finde denne Synspunkt at stemme med dansk Smag? Maar han pag. 238. siger, at han loed sine Taare rinde i Elben, saa siger den danske Læser: Quicquid ostendis mihi sic, incredulus odi. Flere stige Exempler kunde jeg anføre.

**) Endnu een Fejl som disse Forbindelser have forledt Baggesen til, er, at han saa' glerne vil berige vores Sprog med nye Ord, Vendinger, og Constructioner, som vi ikke traenge til, og som man strax seer at være tilsaarne efter det Hydste.

hele Hovedstadens Indvaanere, blot for de formeentlige Forær-
melser, som nogle enkelte Forsattere have tilføjet ham.

Professor Cramers Oversættelse er upaatvivlesigen best
tienlig til at vise, hvorledes man ikke bor oversætte en Digtters
Arbeide; dette er paa saa mange Steder sagt og bevist, at jeg
med Troe troer mig fritaget fra at godtgiore denne Paaskand,
især siden der i Parodien ligger tydelige Bewiser paa denne Sand-
hed for Dagen. Han har næsten overalt paraphraseret sin Au-
thor, isteden for at oversætte ham*); Lagt til og taget fra efter
egent Behag; forandret Meningen efter sit eget Hoved; og ved
fine hyppigen anbragte Tillæg og Oplysninger givet tilkiende, at
han ansaae sine Læseres Hierne som et Ark reent Papiir, hvorpaa
han maatte skrive alt, hvad der skulle læses. Han har desuden
ved fine uestertænkte Lovtaler, som han i sin Fortale og paa flere
Steder, paa Erwals og andres Bekostning, har tilmaalt Bagge-
sen og hans Holger Danse, med overdaadig Haand, stødet denne
sin Vens litteraire Agtelse langt mere, end alle Epigrammer og
Stridskriser, og hvad andet man maatte finde for godt at ansee
som Machinationer imod hans Digternavn; og at Baggesen selv
indseer og offentlichen har tilstaet dette, er noget, der unægtelis-
gen geraader ham til Ære. Og Fred være nu med Cramers
Oversættelse af Holger Danse! den hvile godt i Forglemmels-
sens Grav!

At

*) Han undskylde sig ikke med Musikkens Vaand! jeg har selv oversat
til Musik, kiendt ikke for Publikum; og veed folgeligen af Erfas-
renhed, hvor nær man kan holde sig til sin Original.

At jeg meget har forbedret denne Udgave, vil Ltseren ved Sammenligning set finde. Det er mig saa meget deskiere at kunde lade den aftrykke her i en forbedret Udgave, som det første Oplag allerede for længe siden har været ganske udsolgt, saa man ikke har været i Stand til at fornøie de Liebhabere, der jevnlig have gjort Forespørgsel om et nyt Oplag deraf.

Kiobenhavn den 16de November 1792.

Personerne.

Holger Tybke, Skoemagersvend, tjenet hos Messer Karl i København.

Kerasinin, en Skoeflukker.

Sorteknud, Roster i Roeskilde Kro.

Buerman, Byefoged i Holbek.

Langulafred, Byeskriver sammesteds.

Erich, Slutter.

Bobul, Byefoged i Ringsted.

Ollegaard, en Tienestepige i Holbek.

Tydkemutter, en Huusmands Enke.

Froken Almansaris, Bobuls Faster.

Margrethe, Ane, Mette, tre Tienestepiger.

Tienestefolk, i Holbek.

Vægttere, i Holbek.

Vægttere, i Ringsted.

Chor, af Nisser og Dragedukker.

Chor, af Holbektere.

Ryttere, Dragoner, og andre Holbekke og Ringstedte Gadedrenge, Sølgefikærlinger og Pobel.

Grethe agerer Eko, siden der intet andet Eko er i Roeskilde Kro.

Første Aft.

Første Scene.

(Gaarden i Noeskilde Kroe. Kjørene brole inde i Stalden. Sorteknud staer i Stalddarren, hvoraf kuns den overste halve Dor er aaben, og læner Hovedet paa sin Haand; han har en umage Stovle i den anden Haand.)

Sorteknud.

Karnalie! Karnalie! *)

Grethe

(i Kioffendorren).

Karnalie! —

Sorteknud.

Din giftige hortsleine Drage!

O! kom igien, Karnalie! —

Grethe.

*) At Sorteknud stieler sin Thy ud for en Karnalie, er i alle Maader lige saa ansædigt, som naar Sultan Buerman stieler Holger Danske ud for en Hund i anden Afts tredie Scene.

Grethe.

Karnalie —

Sorteknud.

O bring mig Stovlen dog tilbage!
 Hvad nytter den? den var umage.
 Her Sorteknuds fortvivlte Klage!
 Karnalie! Karnalie!

Grethe.

Karnalie —

Sorteknud.

Kom til den ømme Knud tilbage!
 Kom med min gode Stovles Mage!
 O kom og end min lange Klage!
 O kom igien, Karnalie! —

Grethe.

Karnalie —

Sorteknud.

Men ak! kun Grethe svarer mig!
 Omsonst mit Brøl, mit høie Skrig
 Fordomte Thy! gienka'de dig;
 Kun Grethe dem med Haan gientage!
 Du vender aldrig meer tilbage;
 Og bringer mig min Stovles Mage —
 O jeg skal altid bande dig,
 Karnalie! Karnalie!

Grethe.

Gret he.

Karnalie —

Soreknud

(Gaaer ud af Skaldderen).

Mei! aldrig — aldrig, aldrig meer
 Skal twende Stovler pryde mig. —
 Af! ingensteds paa Jorden finder jeg
 En Schuster, som vil giøre mig
 Gen Stovle. Saadant maae man haabe
 Horgieves; Saadant hændes ei
 Her udi Egnen. Bondens Son
 Elendig nok dem lappe kan. —
 Men af! blant alle Bonder-Sonner
 Er ikke een som kan sye Stovler!

Af! paa Jorden findes ingen,

Ingen, som vil hielpe mig!

O! dit Skarn, som stial min Stovle,

O! hvor skulle jeg dig høvle,

Om jeg saae dig med min Stovle!

Hvor jeg skulle smøre dig!

Den, som slig Misgierning mindes,

Aldrig, aldrig, aldrig findes. —

Af paa Jorden findes ingen

Som en enkelt Stovle har,

Ingen kiender sig en Nar. —
Ingen! ingen! ingen! ingen! —

Grethe.

Ingen —

(Kiorene brøle og tude endnu forstærkligere; og i
det Grethe staaer kiskendorren i, forsvinder alt.)

Anden Scene.

(Borreveile Skov paa Veien til Holbek. Allting er stille.
Holger Tydsker og Kerasmin komme ind paa
Skuepladsen; hin har sit Skiodkind for, og en Knip-
pel i Haanden, og denne har en Hoben læser han-
gende over Skuldrene.)

Kerasmin.

Nei! troe mig, beste Holger! Tydskeren
Opholder sig i denne Skov — og ingen
Er kommen vel derfra, som kom derind. —
Han Troldmand er! —

Holger.

Forsagte Kerasmin!

Du viiste dig saa tapper myn — og nu —
Her er jo stille som i Paradiis.

Kerasmin.

Desværre! hvad Allarm er gyselig;
Som denne Stilhed? — See!

Holger.

Holger.

Jeg intet seer.

Kom, følg mig, gamle Fiante!

Kerasmin.

Holger! nei!

Kuns for din egen Skyld, og ei for min,

Flye dette Sted.

Holger.

Du sagde jo det var

Den næste Vei til Holbeks Bye?

Kerasmin.

Af did

Vi aldrig komme seent nok — Holger! hør

Mit Raad, min Bon —

Holger.

Og du kan troe, at jeg

Som gaaer til Holbeks Bye, for Mester Karl

At hente Byefogd Buurmans Skoe, at jeg

Som voxe skal at pryggle ved hans Side

Hans Skriver — skulle zittre for en Skov,

Gordi om Tydskere du sladdrer — Nei!

Tie med dit Raad! mig strækker ingen Ting;

Hvis du mig ei tor følge, vel! saa bliv!

Jeg gaaer allene —

Kerasmin.

Nei! til Helsved selv

Jeg følger dig. Men lad os hvile lidt!

Den Kamp mod Svinene, kun to mod tyve,
Har matter os.

(de sætte sig hver paa sin Stub; medens Holger er
fordybet i Tanker, bliver Kerasmin ved.)

Hvor gyldigt! hvor stille!

Tillad mig, Holger! dog at synge. Sang
Dog lindrer lidt min Angst. — Den Vane har
Jeg havt fra Vuggen. Tor jeg? . . .

Holger.

Syng! ja syng!

Syng! helst dog een af Cramers tydste Viser.

Kerasmin.

Wohl tanzte der Spuck euch zu Mitternacht,

Um Urian.

Wohl Schwefelstammlein flirten blau

Um Urian.

Doch hui! wars weg, und alles rings

Kohlrabenschwarz!

Und jämmerlich Gewinsel scholl

Im Fichtenwald.

Der Straßen einher Ritter Oller kám,

So wohlgemuth!

Den Rappen kecklich er spornen thåt,

Hop,

Hop, hop, hop! hop, hop, hop!

Wohl schauerlich tanzte der Spuck aufs neu,

Sein Gurt zerbarst;

Das Thier stockstill am Boden stand

Genagelt fest.

Ritter Oller vom Rappen sich niederschwang,

Da glitt sein Fuß;

Erschrecklich wars! Er glitschte hin

In schwarzes Blut!

Wohl Donner rollten mit rothem Blit

Um Urian!

Und flugs der Wald nun lichterloh

In Feuersbrand!

Die ganze Walpurgisrott' um ihn

Zeht blockend stand!

Sein Schwerdt Herr Oller ziehen nun thät,

Und los darauf!

Doch Urian schnaubend entgegen ihm:

„ Was machst du hier? “

Da ward Oller und sein Ross zu Stein!

Zeht stehn sie da!

(han slaaer Ild til sin Vibe.)

Den Urian er Tydskeren, som boer

I denne Skov! o troe mig Holger! See

De Træer hif! Enhver af dem var før

En Lindholms Bonde *). — Skielb for Øllers Skiebne!

Holger.

Trods Urian — og Thydkeren — og Satan —

Jeg gaaer ! mit Hierte fiender ingen Frygt.

Kerasmin.

Ild skrämmmer ham kanske, som Ulvene.

(de reise sig.)

Mig tusend Svinn og Kær ei skräkke ;

Hør ingen Bæster flygter jeg ;

Til Ned man kan dem Halsen knække ,

Men hvem kan Thydkens Vinger stække ?

Nei mod en Thydker er jeg feig.

(han slaaer bestandig Ild sterkere og sterkere,
medens denne Duet varer.)

H o l g e r .

Mig alle Jordens Svinn ei skräkke ,

Og hele Thydkland trodser jeg.

Man vist bør Thydkens Vinger stække ,

Om just ei Halsen paa dem knække ; **)

Men det formaaer , det kan jeg ei.

Kes

*) Herregaarden Lindholm ligger i Vorreveile Skov.

**) Holger er , som man seer , en siin Mand. Thi her , hvor han er i Selskab med den simple Mand Kerasmin , tordner han mod Thydkerne ; og i den anden Akt , hvor han kommer i fornemt Selskab , vil man høre ham lige saa meget at tordne imod de Danse. Saaledes er Tonen. De Store

Kerasmin.

Naar man et Spyd i Thydken stikker,
Der flyder Blæk, og ikke Blod. —

Holger.

Om al sin Hær han mod mig skikker,
Jeg trodser den paa stadig Fod.

Kerasmin.

Med tusind Stik, med tusind Sted,
Man faaer paa Thydkeren ei Død.

Holger.

Med tusind Stik, med tusind Sted,
Gør Thydkeren os ingen Rød.

Kerasmin.

Med tusind Stik, med tusind Sted —

Holger.

Trods alle Stik, trods alle Sted, —

Kes

Store trække Thydkerne frem, og beskytte dem paa de
Danskes Bekostning; I hvad Under da, om Middelstanden
engang imellem hævner sig ved at giøre sig lystig over een
eller anden thydket Windmager, til Trods for al den Be-
skyttelse som han nyder? Den retskafne og bestedne Thyd-
ker har aldrig haft Aarsag til at klage over danske For-
folgelses. Gid han heller aldrig faae Aarsag dertil!

Kerasmin.

Man faaer paa Thydskeren ei Død.

Holger.

Han gør os sikkert ingen Nød.

Kerasmin.

Med tusind Stik, med tu-
sind Stod ,
Man faaer paa Thydskeren
ei Død.

Holger.

Trods alle Stik, trods alle
Stod ,
Han gør os sikkert ingen
Nød.

Begge.

Ei tusind Sviin og Kser os skække ,
For ingen Hær af Fæe vi flye;
Med Moed man kan mod dem sig dælle ,
Med Prygl man kan dem Halsen knække ,
H. Og Thydken selv vi ikke skye.
K. Men Thydken burde vi dog skye.

(I det de syngende sidste linjer, høres en Allarm inde
i Skoven. De gaae ind i Skoven; Allars-
men vedvarer, Svinene grynte, Korene bres-
le, og hele Skoven dundrer af hule Eftoer.)

Kerasmin (sittrende).

Det er ham! det er ham!

Lad os flye! lad os flye!

Holger.

At flye er en Skam,

Og kun den bør vi skye.

(milde

(midt imellem Ullarmen, Grynten og Broen, høres
langt borte af og til nogle som synger.)

Kerasmin.

Det er ham! lad os flye!

Holger.

Hør! himmelske Toner,
Af Bøndernes Koner!

Kerasmin.

Det er ham! lad os flye!

Holger.

Ikkun Flugt hør vi skye. —
De tryllende Toner
Af Bøndernes Koner,
De lyde paa nye!

Kerasmin.

Det er ham! lad os flye!

De tryllende Toner
Af Mænd eller Koner
Meer end alt vi maae skye!

Holger.

O salige Toner!
O himmelske Lyd!
Kan Bøndernes Koner
Saa trylle med Fryd?

Kerasmin.

O lokkende Toner!
Hvor Lydſt er din Lyd!
Nei Bøndernes Koner
Veed aldrig af Fryd.

Holger.	Kerasmin.
O salige Toner!	O lokkende Toner!
O himmelfte Lyd!	Hvor Lydſt er din Lyd!
Kan Bøndernes Koner	Nei Bøndernes Koner
Saa trylle med Fryd?	Veed aldrig af Fryd.*)

(Den behagelige Lyd nærmest sig. Allarmen opbares, og altid bliver stille. Sorteknud skimtes af og til uhydeligen i Baggrunden. Man hører kuns hans Stemme.)

Hvor føres jeg hen.

(Holger tager sig en Pris Snustøbak. Kerasmin og Holger søger at skjule sig.)

Holger.

O Himmel! jeg frygter!

Ker-

*) Man skulle næsten troe, at Holger var en Proprietaire og Kerasmin en Bonde. Andre sige derimod, at dersom Holger var Proprietaire, saa maatte han vide det af Erfarenhed, som han her spørger om; thi da maatte vel de smukke Bønder-Koner undertiden have gjort Hoverie hos ham.

Kerasmin

(som trækker Holger omkring, uagtet ingen Sing
forfolger dem)

O skul mig, min Ven!

Stemmen.

Elendige Rogter!

Hvor føres du hen?

Holger.

O Gud! hvor jeg frygter!

Kerasmin.

O skul mig, min Ven!

Stemmen.

O hvorhen? o hvorhen?

Holger

(tager sig atter en Pris Tobak).

Jeg skælver, jeg frygter;

Han kommer herhen.

Tredie Scene.

(Rogteren Sorteknud med een Stovle paa, og en stor
Krukke under Armen, hvori er Spanisk Tobak, samt
en Feiekost i Haanden, er imidlertid kommet hen imod
Fergrunden. Altting bliver atter stille. Holger
slænger sig næsgruus paa Jorden for ham.)

Sorteknud.

Hvor Dievlen jeg kom hid, det veed jeg ei,

Thi

Thi Sorteknud, hvor gal han endog er,
Har aldrig for i sine Dage sviet.

(han giver Holger et Rap med Kosten, og reiser
ham op.)

C h o r,

(Himlen veed af hvem*).

O ! Thalias Sonner !
Flyer fra dette Sted !
Opera belønner
All Slags Daarlighed.

Sorteknud.

Jeg kiender dig, min Holger ! fra din Bugge
Jeg kiendte dig, og yndte Dig, og glad
Jeg saae dig slike Skoe med Moed og Styrke ,
Omgierdet af Uskyldighed og Sundhed !
Min Hielp og Held skal følge dig saalænge
Du bliver den rene Dyd, som hidtil, troe!

C h o r.

Publikummet skinner
Paa Sandsynlighed **),
Opera belønner
All Slags Daarlighed.

K e s

*) Tilskuerne skulle vel ikke være at formaae til at syuge dette
Chor, thi der er hverken usynlige Mandar eller Bonder i
Nærheden ?

**) Her har jeg et Fortrin for Forfatteren af Holger Danse,
der pag. 18. siger : skinner Dyd og Tapperhed,
hvil-

Kerasmin

(Sielvende og sagte).

Den Dævel smiler, som en Lysens Engel,
Og taler ret, som han var Dans.

Sorteknud.

Jeg veed, du spilde Karls det gamle Øl
Af Baade — veed det Eventyr, som Karl
Dig derfor paalagt har. Til Holbeks Bye
Du gaaer at hente Byefogd Buurmans Skoe,
Karls grumme Brede dermed at forsoner.
Men min Beskyttelse skal følge dig
Igennem alle Farer,
Og jeg — og du — skal blive lykkelig,
Hvis altid du en ædrue Siel bevarer,
Trods alle hildende Bellysters Snarer,
Hvis ei — maae jeg, og Hæld, og alt forlade dig.

(i det han figer dette sidste, græder han, som han
var pidset.)

Chor.

Publikummet kionner
Paa Sandsynlighed;

Ope-

hvilket bør hede: Kionner paa Dyd og Tapper-
hed, og er altsaa en Feil imod Sproget.

Scimus & hanc veniam petimusque damusque vicissim.
Jeg forbeholder mig derfore i dette Arbeide upaataalt at be-
gaae een Sprogfeil.

Opera belønner
Al Slags Daarslighed.
Holger.

Du tryller mig, min dodelige Ven!
I salig Tillids Dellyst. See! mit Hierge,
Min hele Siæl, er i din milde Haand.
Skion er dog Dyden i sin egen Glands;
Men ak! troe ei den trænger til en Smil
Fra dine Læber! Ukiendt Ild
Alt flammer i mit tillidfulde Bryst.
Og Frygten gandske svinder fra mit Hierge!
Hvor elsker jeg dig, vældige Beskytter!
Jeg næsten — næsten — næsten elsker dig,
Som om du — om du — var min Brud. —

Sorteknud.

Omfavn mig !

Vær stærk, vær fast! vær Helt, Seigneur, som Loven !
Dig venter større Fryd og større Farer.
Vær stærk! vær fast! vær Helt! men smag ei Vinen.

Ukiendt Salighed din Gane bier,
Skinke, Kage, Steeg og Lækkerier,
Vinke dig til Jordens Himmel ind.
Spiis, men vogt dig vel for Glassets Skimmer *),

At

*) Et herligt Ord til Niim paa Glimmer, naar det bare
var Danss.

At du aldrig i Vellystens Glimmer
Blir ved Vinens stærke Kræfter blind.

Chor.

Publikummet skønner
Paa Sandsynlighed;
Opera besønner
Al Slags Daarlighed.

Sorteknud
(til Kerasmin).

Men Kerasmin! — hvad Ondt har Sorteknud
Dig gjort, hvorfor du flygter ham? *) Endnu
Du zitterer for mig? — Wel! saa nys,
Til Straf for den **) og dine Ungdoms — Synder!
(han tager spansk Tobak af Kruffen, og ka-
ser efter ham.)

Kerasmin (stælvende).

Af! spar mig — naadigste Herr Urian!

Jeg er en gammel Mand,

Som ikke nyse kan —

(han begynder at nyse.)

Hvad nu

Ha! tis! ha! tis!

Ah! Ah! tis! tis! puh! puh!

Hah!

Hah! tis!

Ah!

*) Havde jeg raadet mig selv, saa havde jeg sagt: flyer ham.

**) Hvad for en den? det veed jeg ikke.

Ah! tis! spa — spar! naa — naa —
 Naa — tis! — dig — ste — tis — Herr!
 Herr — u — hah! — tis! — hah! — saa
 Herr — Urian! jeg — er —
 En — ga — hah — tis — ga — gar . . .

(han swingler, i det han nyser.)

Hah — tis!
 Hah! *)

(han tumler udmatket omkuld.)

Sorteknud (til Holger).

Mødtag af Sorteknud, min ædle Holger!

Et Tegn i denne Gave paa hans Venstab.

Det beste Spanisk Tobak hos Wismers kioskes

Jeg skienker dig i dette Kruus. —

(han hænger det om hans Skuldre.)

Og mærk!

Saa snart du lidt deraf i Lufsten stroer,

Maae hver, som ikke bruger Snustobak,

Hver

*) Hvad Umage det kostet saaledes at pakke sine Banker sammen, og indknibe dem imellem Bankestreger, er næsten utroeligt. Kiere Læser! du som dommer alting at være løt, naar du ikke selv har gjort det, prøv engang paa at frive en saadan Arie; Maar du maa ske længe forgives har svedet, floet dig i Hovedet, og bidt dine Negle, da forst vil du beklage mig og mine Vige for de overordentlige Banskeligheder, som vi, ikke saa sielden, maae kiewpes med, forend vi kunde faae den Ør til at hænge sammen med det Smør.

Hver, som sin Næse ei med sligt besmitter,
 Unidd elbar omkring dig alle nyse.
 Men kun i største Nød du, Holger! selv
 Maae nyse! da forstaer jeg at du falder;
 Og i et Dieblik jeg hos dig staer! *)

(til Kerasmin.)

Staae op igien, og vær fra denne Dag
 For paanødt Nysen frie! miskiend ei meer
 Den Sorteknud, som elsker alle Brave!
 Hvaeg dig ved denne Drik! og til Grindting
 Modtag dens snart udtømmelige Giemsel.

(han giver ham et Glas uden God.)

Kerasmin

(som har drukket).

Det Brændeviin, det giorde godt; troe mig,
 Til evig Tid jeg gierne draf det! men
 Hvad Fanden skal jeg med det lumpne Glas?

(han staaer det i Stykker imod en Steen,
 isald der er nogen.)

Sorteknud.

Vær troe min Helt! og glem mig ei! Kun frem!
 Kun ligefrem! Lad Næsen vase Bei.

Chor.

Fra Parnasset flyder
 Glauhed til os ned.

Opera

*) Lover kuns ikke Sorteknud mere end han kan holde.
 Skuespil. 2. Bind. O

Opera forbryder

Ingen Daarlighed.

under dette Chor forsvinder Sorteknud *);
det bliver lys Dag.)

Tjierde Scene.

Holger.

Han svandt! han svandt!

Kerasmin.

Han svandt! han svandt!

Holger.

En Zephir lufter. **)

3

*) Herved forstaaes ikke at Ganden tager ham; thi vi skal siden
 se ham komme frem igien, paa en lige saa ubegribelig
 Maade, som den, hvorpaa han her forsvinder. Den
 forste Pligt, for Tilsnerne i en saadan Opera som denne,
 er, at tage Fornuftens fangen under Troens Lydighed.

**) At lufte i Dufter, er en ypperlig nye Talemaade,
 som er sædeles stien, naar man forst forstaer den. Jeg
 forstaer den ikke. Det sidste Ord har man nylig be-
 gyndt at ville adoptere i vores Sprog. Det skriver sig —
 Gud veed hvorsra — og betyder — Gud veed hvad. Over
 det forste Ord derimod kan jeg give god Forklaring. Vide
 maae altsaa alle Non-Bergenser — thi Bergenserne for-
 staer det uden min Forklaring — at man efter den Ber-
 genseiske Talebrug siger: Her er en slem Luft i den ne-
 ne Stue — og derimod: Jeg gaaer ud i den fri-
 ske Luft.

I Brænd'viins Duster;
Hvor han forsvandt!

Kerasmin.

Han svandt! han svandt!

Holger.

Til Holbeks Bye!

Kerasmin.

Til Holbeks Bye.

Holger.

Trods alle Farer!

Trods alle Snarer!

Til Holbeks Bye.

Kerasmin.

Til Holbeks Bye!

Holger.

Kun frem! Kun frem!

Kerasmin.

Kun ligefrem!

Holger.

Knud skal ledsage

Sin Ven tilbage,

Til onskte Hjem!

Kerasmin.

Til ønskete Hjem!
 Knud skal ledsgage
 Sin Ven tilbage!
 Kun ligesrem!

Begge.

Kun frem, kun frem!
 Knud skal ledsgage
 Sin Ven tilbage
 Til ønskete Hjem!

(de forsvinde i Skoven.)

Femte Scene.

(Et Arresthuus i Holbek. Øllegaard ligger i sine Klæder paa en Treæbænk, uroelig slumrende *). Ved Siden af hende staer en umage Støvle.)

O Skræk! — hvor gnaver, bider den mit Bryst! —
 Samvittigheden vaagner! midt om Matten! —
 O Oval, som Helleds Oval!
 — Hvad nærmer sig
 Fra Østen? — O! mit Hierte kiender dig!

Den

*) I et Arresthuus i Sjælland kan det gierne gaae an, at Øllegaard sover i sine Klæder, ligesom Fruentimmerne i Købiet, hvor det er Moden at man sover i sine Stadsklæder. Ved Opsorelsen af denne Scene vil det ellers komme meget an paa, om Øllegaard har lært at synge i Sovne.

Den Knud! den Stud! den Nogter! grove Tolper!

(hun sumrer hen igien.) *)

O Morgenrøde! intet Glimt af Haab! —

Flye, sorte, skidne, stygge Knud! o flye;

Det er ei ham! det er en anden Karl! —

Hvem mon det være, han den lange Næfel,

Den begede Patron, som kommer hif?

Og det er bare for en enkelt Stovle.

O græsselige Frygt! — men ak — hvor er jeg?

(hun farer bestyrket op)

Nu svandt det. — Vel! o det var vel — ret vel! —

Og roelig Sovn! kom du igien tilbage! —

(hun vil sumre hen, men farer uroelig op igien.)

Jo! jo! han flyer! jeg seer ham ikke meer!

Jeg saae ham styg og hæslig som en Dævel. —

O! mon han ville gribte Ollegaard? —

Hvor bitter, suur og bitter var hans Mine! —

O! mon han ville gribte Ollegaard?

Men vee mig, vee mig! — Intet mig kan redde!

Alt rasle Lænkerne, som vente mig!

(man hører uden for Vægteren i Holbek som træmer til Auktion.)

I Dag, ulykkelige Ollegaard!

Kansee du straffes skal — og ak! kuns for een Stovle.

Den rædselfulde Time nærmer sig —

(Slæs paa Træmmen.)

Snart byder den forhadte Dommer

Dig

**) De følgende linier synges altsaa ganske i Sovne, indtil min nærmere Ordre.

Dig straffes, pines, stønt ei døe! —

(hun falder her, men løfter sig op igien med
et Smil.)

Og dog! hvil sommer fælde Haab og Fryd

Tilbage til mit Herte? Jeg maae synge

Den tydste Sang. Den er jo smuk? — hvad andet?

Ich wall', ich fluthe in dunkler Ahndung!

In Furcht, in Hoffnung, in Schmerz, in Lust!

Wie quälst du schmeichelnd, wie labst du angstend,

Wie schwelst du, Wonnegefühl, mein Herz!

O Thråne, die mir den Blick verdämmert!

Berlündrin nahender Seligkeiten!

Berrockne nicht, du Himmelsthau!

O Seele! was schweifst du umher in Sehnsucht?

O Herz! was wünscht sich dein wildes Klopfen?

Kanst du noch hoffen? quält dich noch Furcht?

(nach einer Pause.)

Doch jetzt versiegte die Thråne selber!

Du schwandst in Wollust, o süsse Wehmuth!

Den Schmerz durchbrach der Hoffnung Strahl!*)

(Allarmen med Trommen tager til, og Dækket falder.)

*) Det kan man kalde Bessermachen, thi Oversættelse tor man dog vel ikke udgive det for. Unegteligt bliver det dog nok, at man, naar man, som Professor Cramer, ikke ville legge Baand paa sig med Rimene, meget løst kunde have holdt sig Originalen nærmere, uagtet Musiks Baand. At Forfatteren af Holger Danske kan være fornøjet med, at man har oversat ham, og sikkert ham til England, paa denne Maade, falder mig meget ubegri-
beligt.

Anden Aft.

Første Scene.

(En stor Gaardsplads hos Byefogden i Holbek. Et Bor staer dækket med et rødt Hestedækken over og nogle Græstorver paa *). Høns, Gæs,ender og Kyl linger gaae i Baggrunden. Adskillige af Byefogdens Dienestefolk, og nogle Vægttere, komme Par og Par ind paa Skuepladsen, og midt imellem dem, Byefogden, Øllegaard i Venster, og Byeskriver Langulaafred.)

Vægtene.

Ifald du vil,
Straal lys og mild,

D

* Man tor ikke hyde Byefogden i Holbek andet end Græstov at spise, siden Sultan i Babylon ikke har faaet andet end Blomster, hvilken Fode formodentlig er bleven Mode i Babylon, siden den salige Nebucadnesar, der aad Græs, som et andet Vest. At Bordet er dækket i Gaarden, er seet med god Grund, thi da der nødvendig skal holdes en Dandseprove forend Byefogden og hans Folge kommer.

O Soel! paa denne lange Dag!
 Hver dunkel Sky
 Fra Holbek flye!
 Fra Syd til Nord
 Den Stumpe Jord,
 Hvor Byesogd Buurmans Vælde groer,
 Giensmile *) Himlens Velbehag!

Chor af Vægttere og Tjenestefolk.
 Fra Syd til Nord
 Den Stumpe Jord,
 Hvor Byesogd Buurmans Vælde groer,
 Giensmile Himlens Velbehag!

Ties

Kommer ind, saa ville Maden blive støvet, naar den stod
 i en Stue, hvor der blev dandset; og det var imod An-
 stændigheden at byde Byesogden i Holbek saadan Mad.

*) Det Ord giensmile, er et nyt Ord, som vores Sprog
 er beriget med, ad modum gienlyde. Uagtet jeg ikke
 har opfundet dette Ord, hvilket gior mig ondt, saa har
 jeg dog fabrikeret endeel andre af samme Suurden, som
 jeg ved Lejlighed agter at anbringe, for ogsaa at giøre mit
 til at forøge Sprogets Niigdom. Saadanne Ord ere:
 giengræde, gienlee, giengloe, gienhyle, gienhulke, gien-
 snoste, giengrine, og mange andre, der ere ligesaa nød-
 vendige, og som vi lige saa lidet har eiet, som Ordet
 giensmile.

Tieneste folk

(i det Bvesogden gaaer forbi).

Vi styrte ned

I Snavset for din Herlighed.

O smil til dine Slaver blidt!

Vort Flest, vort Kjød, vort Brød er dit.

Selv Cantors Sang

Med Orgelværkets høie Klang

Forkynder svage

Dit Embeds Pragt;

Og umodstaelig er din Magt. *)

Chor.

Selv Orgelværkets høie Klang

Forkynder svagt

Hans Embeds Pragt,

Og umodstaelig er hans Magt.

Bægterne

(i det Byessriveren og Ollegaard gaaer forbi).

Vi styrte ned —

Nei stop! — hvortil sfig Ydmighed? **)

O Ollegaard! i hvor det gaaer

Du Skam og Last til sidst nok saaer. —

En

*) At sige: i Holbek.

**) Der bør jo være nogen forskiel paa Bvesogden og en arres steret Thy.

En af Sangerne.

Med netop Solens Midnats Ild,

En anden.

Med netop Maanens Middags Glands,

Den første.

Oplive hendes Dines Smiil.

Den anden.

Fortryller hendes Blik hver Sands.

Alle Sangerne.

O Ollegaard! i hvor det gaaer,

Du Skam og Last tilsidst nok faaer!

Og sterk og kiel

Du Lyves Skræl,

Du Langulafred, stor og lang,

Faaer og en Stumpe af vor Sang!

Chor.

Uroklet kiel

Til Lyves Skræl,

Du Langulafred! stor og lang,

Faaer og en Stumpe af vor Sang.

Sangerne.

Mundt om er Lyft,

Og Glæden sprutter i vort Bryst.

Vor

Bor Jubels Ekko taber sig
 I Ande= Gaase= Hense=Skrig.
 Paa denne Dag
 Vi drømme ei om Tordenflag;
 Men glad hvor Buurmans Vælde groer,
 Den Stumpe Jord
 Fra Syd til Nord
 Giensmile Hinlens Velbehag!

Almindeligt Chor.

Hvor Bysfogd Buurmans Vælde groer,
 Den Stumpe Jord
 Fra Syd til Nord
 Giensmile Hinlens Velbehag!

Auden Scene.

Gierfidler-Musik.

Oversi lige for Tilsuerne sees Bysfogd Buurmann i en
 Læhnstoej, og ved Siden af ham Bystriver Lang-
 gulafred paa en Taboret. Øllegaard sætter
 sig plat need paa Jorden. I Forgrunden staar
 Slutteren. Rundt omkring staar Musikantere,
 Dienestefolk og ubessaarne Mennesker. Musiken af-
 brydes af)

En Raadstuebetient
(viser den umage Stovle).

Bysfogden spørger Jer alle i Daz:
 Om I kiender denne umage Stovle?

En

En Sanger.

Hils Herr Byfogden strax fra os alle:
 Vi ei kiender den umage Støvle.
 Satan maae kiende den! Satan!

Slutteren.

Skal hun da slippe? den Satan!
 Satan! Dievlen! Satan!

Alle Sangere og Tienestefolk.
 Los hendes Lænker, du Satan!
 Satan! Dievel! Satan!

Slutteren.

O Holbeks ene mægtige Regent!
 Herr Byfogd! see med Velbehag de Baand,
 Som løses nu af hendes Yndighed!
 Hun ikke staalet har;
 Her kiender ingen den umage Støvle.
 Fri er den yndige Heltinde.
 Skam faae den Esel, der beskyldte hende!

Held og Ere, Magt og Seier,
 Vorde dig, velvise Raad!
 Al den Lykke, Holbek eier,
 Alskens Vellyst, ingen Graad!
 Toner, Holbeks Sønner! toner,

Toner

Toner Ryttere, Dragoner:

Længe leve dette Raad!

(Han tager Lænkerne af Øllegaard og leverer
hende Stovlen.)

Chor.

Toner, Holbeks Sonner! toner!

Toner Ryttere, Dragoner:

Længe leve dette Raad!

En Sanger.

Viisdom, Mod, og Vælde pryder,

Lovenes og Holbeks Ven;

Hsit vor Byesogds Ere lyder

Indtil Byens Porte hen.

Toner over alle Gader:

Gid vor Buurman, Byens Fader,

Komme maae i Himmelien!

Chor.

Toner over alle Gader:

Gid vor Buurman, Byens Fader,

Komme maae i Himmelien!

En anden Sanger.

Solen knapt saa skøn fremiser,

Som vor Herr Byeskrivere;

Du, som blid i Livet smiler,

Emiil

Smil i Deden blidere!

Gid du hisset dig ei harme
Over alt for megen Varme,
Kiere Herr Gyestkrivere!

Chor.

Gid du hisset dig ei harme
Over alt for megen Varme,
Kiere Herr Gyestkrivere!

En anden *).

Længe denne Skionhed sukled'
Under tunge Lænkers Harm;
Etik kom, og Laasen lukked' **)
Med sin dertil vante Arm.
Ollegaard! du længe leve!
Er du givt, du frit kan sveve ***)
Til din Mands fortiente Barm.

Chor.

*) Nagtet der burde være tre forskellige Sangere hertil, saa
bruges der dog, efter Theatrets Opsorelses Principer, kuns
to, den første maae altsaa lege to forskellige Personer,
hvilket gierne kan gaae an, ligesaa vel som i Orpheus,
hvor to Dandserinder i de Elysiske Enge agere tre Perso-
ner, og Orpheus er dum nok til, ikke at see, at man vil
holde ham for Nar.

**) Det skulle hede: op lu kke de, og er altsaa en Sprogfejl;
nu er det folkelig qvit for første Amts tredie Scene.

***) Det burde hedde svøve, men ved at sige sveve saaer
man to Fluor med eet Smak, det er; man rimer baade
for Minene og Drene.

Chor.

Øllegaard! du længe leve!
Er du givt, du frit kan sveve
Til din Mands fortiente Varm.

(Øllegaard falder i Sovn.)

Slutteren og de $\left\{ \begin{matrix} \text{to} \\ \text{tre} \end{matrix} \right\}$ Sangere,
Held og Ere, Magt og Seier,
Vorde dig, velsvise Raad!
Al den Lykke, Holbek eier,
Alskens Bellsyst, ingen Graad!
Toner Ryttere, Dragoner!
Høit gienlyde Mænd og Koner:
Længe leve dette Raad!

Chor.

Toner Ryttere, Dragoner!
Høit gienlyde — — —

Tredie Scene.

Holger i en ulden damaskes Sloprok og en stor Paruk paa, med Krukken hængende over Skuldrerne, og en Knip-
pel i Haanden, kommer pludselig ind; Keramin
folger ham. Sangen afbrydes midt i Choret. De
Spillende snige sig esterhaanden bort, og Musiken
ophører. Alle blive opmærksomme, undtagen Ølle-
gaard,

gaard, som sover; *) Zangusfred bliver især kien-
delig beskyttet. Holger tager sig en Pris Tobak,
og byder Kerasmin, imedens de andre reise sig med
en forvirret Mumsen.)

Holger.

Dig, Byesogd Gurman! sender Karl, min Mester,
Bed mig sin Hilsen. Som hans Sendebud,
Jeg fordrer taus Opmærksomhed. Mit Navn
Er Holger; Kiel det er mit Fødeland —
Bred Kiels Hoiskole fødtes jeg — og Orlog
Var altid Kielske Sonners Skole. Tit
Min knyttet Næve har mod Tydkens Fiender,
Die zweymahl, zehnmahl dumme Dånen lynet —
Du kiender mig! —

Byesogden.

Jeg kiender dig —

Ollegaard (vaagner).

Hvad Fanden?

Adskillige Vægtere og andre.

Vi kiende dig! vi kiende — Holger Tydste!

(hvistende og skielvende.)

Holger Tydste! — Holger Tydste! — Holger Tydste!

Olle

*) Her vil man see hvor godt det er gjordt, at jeg lod hende
falde i Sovn i forrige Scene; thi dersom hun kuns hav-
de siddet ganske stille fordybet i Tanker,
saa ville hun nok have blevet Holger vaer strax da han
kom ind, og det ville fordærve hele Scenen.

Øllegaard.

O Himmel! ville han!

Holger.

O Fryd! o gud hun ville! —

Byesogden.

Hvad Vrrende hidbringer Dig?

Holger.

To Skoe,

Hr. Byesogd! af din God forlanger Karl —

(han gaaer hen til Bystriver Langulafred,
og laaer ham paa Snuden)

Og dette, — at! forlanger Holgers Næver.

(han vender sig til Byesogden.)

Bystriveren, Hr. Byesogd! er en Ridding,

Og ei et Slag af Holgers knykket Næve værd!

(han vender sig til Langulafred, som ganske rolig
har ladet sig pryggle.)

Ha! Weichling! kenn in mir, mir! deinen Schu^z, *)

Allé

*) At Holger er lidt gal, det har man vel i Forveien gjettet sig til, men man har neppe endnu fundet vide af hvad Art hans Galenskab er. Her sees da nu tydelig, at han laborerer af den i disse Tider saa usykeligen almindelige Scenomania, og at han maae være Medlem af et tydse dramatisk Selskab, siden han ved Anfaldet af sin Raptus opramser et heelt Stykke af et guddommeligt tydse Drama. Det er Skade, om han ikke er Medlem af det Selskab, hvis Aktorer for det meste skal bestaae af Barbeersvende, der kan aarelade hinanden paa Panden, naar Raptussen gaaer for vidt.

Als du flohest vor dem Leun,
Den ich bezwang.

Mir, schwarzes Scheusal, lohntest du mit Gift,
Da heis vom Kampfe, deines Tranks ich drank
In dem Dickigt, wo du, feig, dich bargest!
Fleuch! dies Natterngift, das dir im Blute rinnt,
Es entehrte Holgers Faust!

(han jager Byfriheren ud, iles hen til Ollegaard,
og slenger sin Knippel væk, men før en Sik-
kerheds Skuld tager han den dog op igjen.)

Byfogden

(Springer op, stamper og bræger). *)

Op! op!

Ha! aarelader denne Hund! gesvindt!
Thi han er gal! —

Holger

(henrykt i Ollegaards Arme, imedens de andre staar
og maaber).

Min Drom! vil Du? min Engel! !

Ollegaard

(paa samme Tid).

Ja gierne! —

Væg-

*) Sultan Guurman i Holger Danse bresler som en Stud;
jeg tor altsaa ikke gaae hoiere med Byfogd Guurman i
Holbek, end at lade ham b r e g e som et Haar. Ansten-
dighed maae iagttages, og Forskielsen i Stand og Bedsel
tages i Betragtning.

Vægtene og Vætiente

(løse deres Strompebaand for at binde ham).

Ha! den Gale! —

Kerasmin

(løber til og slænger dem Tobak i Dinene).

Bystogden.

Bind ham! bind ham!

(Vægterne og Vætienterne begynde at hoppe omkring og nyse, med Strompebaandene i Hænderne. Holger og Ollegaard staae henrykte i hinandens Arme. Kerasmin ved deres Side.)

Holger

(byder hende en Pris Tobak).

Behag! —

Ollegaard (nyser).

Teg takker. —

Fierde Scene.

(Kokkepigerne og endeel Gadedrenge stromme ind ved Ullamen, og begynde at nyse i det de raabe:)

Dievlen ga . . .

Kerasmin.

Saa profit!

(Der falder et Dosin Torklæder ned fra Maskinloftet *), hvori de snyde sig og nyse. Kerasmin syn ger.)

Frisch

*) Disse Torklæder ere ikke mere himmelfaldne, end Violoneessen i Babylon.

Frisch auf! frisch auf! trassalala! *)
 Hop! hop! hop! hop!
 Hey! lustig alle, hensasa!
 Puh! nicht so faul,
 Du alter Stadtvoigt Bussbaba!
 's hilft, traun! 's hilft, traun! fürs Zipperlein!
 Du dicker Ruf . . .
 Frisch! tumle dich herum! sa! sa!
 Us! us! us! us!
 En, wie der Wanst sich dreht! ha! ha!
 Puf! puf! puf! puf!
 Hey, lustig alle! mehr noch her!
 Herum! herum! hier rechts herum!
 Hier links herum! was purzelst du?
 Trummelum! trummelum!
 Trummelum! trummelum! trummelum! trummelum!

Femte Scene.

Nogle Ryttere komme ind med Strigler og Borster,
 samt Smeden med sit Vareladejern, men henrives af
 det almindelige Nyse-Naserie. Langt afred li-
 ster

*) Kerasmin er ogsaa lidt gal, og det bor saa at være; thi
figer ikke Ordspørgget: som Herren er, saa folger
ham Gvenne.

stør sig ind efter dem, men nødes og til at nyse. Kerasmin bliver ved at stroe spand Tobak i Lusten.)

Byfogden

(som med Slutteren er tumlet om i Rendestenen).

Gid Tanden havde ham !

Slutteren.

Ha tis !

Kerasmin.

Hei lustig !

Hey lustig alle ! mehr noch her !

Komm ! komm ! komm !

(Langsasred fällt um.) *)

Auf, auf ! auf, auf ! was purzelst du ?

Trummelum ! trummelum !

Trummelum ! trummelum ! trummelum ! trummelum !

Siette Scene.

(Gøndersolk, Matroser, Visekierslinger, Jøder, og andre i forskellige Dragter klædte Personer komme til, og der bliver en almindelig Nyse. Adskillige nyse, saa de falde omkuld esterhaanden.)

Holger

(til Ollegaard, som nyser).

Nos du, min Elste ?

Byfogden.

Ha !

Ole

*) For denne dybfindige Anmærkning har jeg Professor Grammer allene at takke.

Øllegaard (til Holger).

Sej nss, min Holger! *)

Byfogden (nysende).

Ha! skynd Jer! bind ham —

Slutteren.

Ha! — ha! — tis! —

(De tumle alle omkuld paa Jorden og nyse. Holger overlader Øllegaard til Kerasmins Beskyttelse, giver ham Krucken, og sætter sig skrus over Byfogden. Han spender Skoene af ham; men Langulafred, som hidtil ikke er blevet bemærket, lister sig krybende bag til ham, og vil snyde Næsen i hans Sloprok. Kerasmin, som bliver angst for den ildne Damaskes Sloprok, stopper Tobak i Næsen paa Holger, hvorved denne nyser saa at det dundrer efter.)

Øllegaard

(da hun seer Langulafred vil snyde sig).

— Hy! stam dig! —

Sy-

*) Det er mere uskyldigt at Øllegaard nyser med; end at Kerasmia maae staae, og ganske ligegyldig see paa, hvorledes hendes Fader danser omkring som en Nar.

Syvende Scene.

(Der kommer en Vogn russlendes ind i Porten. Sorteknud*) og negle Bønder stige af. Han prygler de omfaldne Mennesker med sin Kost, medens Holger er paa hans eene og Øllegaard paa hans anden Side, med Kerasmin bag ved dem.)

Forsvinder! forsvinder,
For Sorteknuds Harm!

Bønderne.

Forsvinder! forsvinder!
(de Omfaldne sye zittrende bort.)

Sorteknud.

(til Holger og Øllegaard, i det han omfarner dem)

Men elskede Par! var du tryg ved min Arm!

Holger.

Min Skytsgud!

Øllegaard

(i det hun skuler Stovlen under sit Forklæde).

Denne maae jeg skule.

Kerasmin.

Grels os!

Holger.

Bevar mig hende!

Øl-

*) Skam fare efter den Sorteknud! see om han ikke holdt hvad han lovede.

Øllegaard.

O! bestier mig ham.

Tilsuerne.

Holbergs Muse viger

Vort fra dette Sted.

Opera bekriger

All Sandsynlighed.

Sorteknud.

Eder vente nye Farer! —

Holger.

Spanisk Tobak skal trodse hver!

Øllegaard.

Sorteknud os jo bevarer!

Kerasmin.

Er der ingen Sopken her?

Holger.

Øllegaard! i dine Arme —

Øllegaard.

Holger! naar jeg dig kuns har —

Holger.

Suser Fryd i Modgangs Larme,

Øl-

Øllegaard

(rykende med Hovedet).

Det forstaaer jeg ei, min Faer! *)

Sorteknud.

Held ustandset skal ledsage

Felge dig indtil din Død.

Kerasmin.

Deg skal følge med og smage

Brænd'viin, gammelt Øl, og Mied.

Holger og Øllegaard.

Hvorhen Skiebnen os vil liere

**Følger jeg { Monsøren }
Mardamen } glad —**

Holger.

Teg er din —

Øllegaard.

Det kan jeg høre. —

Begge.

Aldrig skal vi skilles ad!

Sorteknud.

Det er godt nok! men, for Fanden!

Neppe troer jeg, at I to:

Blive

*) I en moderne Opera bor man ingen Ting forstaae, og lade som man forstaaer alle Ting. Smiler Skiebnenens Harm i Lyt, er ogsaa en usigelig ston Tanke, naar man kuns kunde forstaae den.

Blive vil og kan hinanden
Evig, evig, evig troe!

Sorteknud. **Holger og Ølleg.** **Kerasmin.**

Det er godt nok ; men for Fanden !	Troe os dog, vi svær ved Fanden :	Ja jeg troer, og svær ved Fanden.
Neppe troer jeg, at	Hvor det gaaer, saa	Hvor det gaaer, saa
I to,	Skal vi to	Skal de to
Blive vil og kan hinanden	Være, blive dog hin- anden	Være, blive dog hinanden
Evig, evig, evig	Evig, evig, evig	Evig, evig, evig
troe.	troe.	troe.

Chor af Tilstuerne
(imedens Sorteknud fører dem bort).

Publikummet skunner
Paa Sandsynlighed ;
Opera besønner
Al Slags Daarlighed.

(Dækket falder.)

Tredie Aft.

Første Scene.

(Tydskemutter ligger og luger i sin Hauge *). Det er skummelt omkring hende. Hun er klædt i en brun Mandfolkefrakke, med en stor Hætte over Hovedet. Det lyner, og Tordenen høres langt borte. Kan man ogsaa høre, hvorledes Havet bruser imellem hule Windsted, saa er det godt.)

Donner rollen, Wogen brausen; **)
Klüfte hallen, Stürme tob'en;
Nacht! din Graun umhüllt mich ganz!

Doch

*) Jeg vil med Glæd ikke sætte: en gyselig Field-Egn, thi jeg har endnu ikke seet saadan een paa det danske Theater.

**) Tydskemutter spiller ogsaa i et privat Selskab; hun moerer sig her med at deklamere et Stykke af sin Rolle. Saar meget godt er der dog ved hende, fremfor en stor Deel af vores Københavnske Damer, at hun, som man seer, ikke forsommer sine huuslige Forretninger, for at spille Comedie.

Doch melodisch rollt im Donner,
 Freudlich rieseln mir die Wogen,
 Lieblich säuseln Wirbelstürme,
 Gegen sie, die ratslos foltert,
 Diese Quaal des wunden Herzens,
 Meiner Sehnsucht Rasen!

Ach der Mutterschoß der Erde
 Bebt nicht so wie diese Brust!
 Schwarzhknud, mein Gram, mein Jammer,
 Er verzehrt, zermalmt mein Leben!
 Ach zu spät einst nagt dich Reue,
 Bester! Harter! der mich flieht,
 Meinen Arm auf ewig flieht!

Und doch . . . entweich nicht ganz,
 Du Hoffnung, die mein Herz noch aufrecht hält!
 Mit dieser Knospe öffnet sich vielleicht mein Herz
 Der reifenden Erwartung Endte!
 In meinen Jammer hoff' ich!
 Hört es, Sterne! ich! Ditschemoer will hoffen! —

(hun vil reise sig, men salder baglængs og
 sætter sig i Vandspanden.)

Ach! o Angst! Entsezen! . . .
 O Holger, fleuch! . . .
 Fleuch, Ollegaard! — Sieh,
 Gleißnerisch winkt Wollust eurer Unschuld!
 Sieh, täuschend drohn des Flammentodes Schrecken

Den kaum Geborgnen!
 Weh mir! was kann ich hoffen?
 Umsonst vielleicht errettet' ich sie beide,
 Da auf emportem Meer der nahe Tod sie
 Entgegentrieb den Klippen! —
 Streit', o streit', mein Holger!
 Kampf bringt Sieg!
 Und, Olgaard, sey stark!
 Auch mich, auch mich, besiegte der Sieg!
 O, mir blüht Hoffnung noch!
 Fleih, Nacht und Donner!
 Ihr Stürme! schweigt!
 Meer! höre auf mit Brausen!

(hun reiser sig op, og slanger den brune Trakke og
 Hatten af sig; men Stormen, Tordenen og
 Lynilden bliver ved, tværtimod hendes Besa-
 ling *.))

Es werde Tag rings um mich!
 (Skuepladsen bliver lige mørk, og Veiret lige
 stormende.)

Høret! kommt!
 Margrethe! Ane! Mette!

Auden

*) Det var ikke saa underligt, om Stormen og Tordenen blev
 ved, i Holger Danske, til Trods for Titania, thi hun
 har ikke besat dem at begynde, eftersom det ville have
 stridet imod hendes egen Interesse; og naar hun ikke har
 givet Veiret Ordre til at blæse og tordne, saa vil det for-
 modentlig holde ved, saa længe som det skal, uagtet hen-
 des Besalinger.

Anden Scene.

(De tre Hønderpiger, barbenede og klædte i Høndernes Sommerdragt, komme løbende, da hun straaler.)

Alle tre.

Hvad vil Mutter?

Tydskemutter.

Wo warst Du?

Margrethe.

Jeg heel maadelig vel synger,
Men kan ei Tydsk; thi blier jeg ved det Danske.
Net nyssen sad og stoppede jeg paa
En Strompe. I Gaar jeg rev et Hul
Paa een af dem — Men strax da Mutter streeg
Jeg løb og Hosen slængte.

Tydskemutter.

Wo warst du?

Ane.

I Stalden hos min Ovie. Jeg den saae,
Den stod og stodte Hornene mod Væggen,
Saa maled' jeg den; her kan Mutter finde
All Melken i min Melkespand.

Tydskemutter.

Schon gut! —

Und wo warst du?

Mette.

Mette.

Hos Elsemoer, hun sad
 I Duggen op, saa lang hun er, og græd —
 Den arme Slut! hvor var hun gruesom vaad!
 Jeg torte hende —

Thydemutter.

Himmel! stärk die Kleine!
 Heut ist ein trüber Tag; Wohl! ich will singen!

Singt mir Trost, verwaiste Saiten!
 Bebt wie meine Brust!
 Singt von Wehmuht,
 Singt von Hoffnung!
 Zärtlich lisple,
 Festlich töne,
 Eures Goldes Doppellied!

Steht nicht fest der Held im Kampfe,
 Schwindet seine Kraft,
 Fällt er strauchelnd in die Schlinge,
 Überwindet ihn die Wollust,
 Lebe wohl du, Hoffnung! dann.

Läßt die Schöne sich betören,
 In der Prüfung schwach,
 Hascht nach Schimmer, weicht der Wollust:

O so schwand der lehsten Hoffnung
Dämmerschein in Mitternacht!

Aber kämpfen beyde muchvoll,
Wird ihr Herz nicht schwach,
Wiederstehn sie, wiederstehn sie!
Ueberwinden sie die Wollust;
Heil dann, Ditschemutier! dir.

Dann vermählst ein schônes Bündniß
Ditschemoer mit Schwarzenkud,
Und es gründet beider Herrschaft
Ewig, ewig!
Holgers Glück und Øllegaards!

Chor

(af de tre og andre usynlige Bonderpiger, i det de gaae).

Da vor Sorteknud til Kone
Tydskemutter faaer!
Og en Krone
Samt et evigt Ballerone
Holger af hans Øllegaard.

Tredie Scene.

(Et Spisekammer i Bysfogdens Huus i Ringsted. Det er om Morgenens. Den gamle Troken Almansaris sidder og spiser Frokost *). Tjenekesfolkene staae, opmærksomme paa hendes Vink, omkring hende.)

O Længsel! hvilken Marter! alt er færdigt,
Der Skinken staer, her Steeg og Basterne! —
Hvor bliver han? — Mamselfer! iler! flyver,
Bring Vine hid —

(de rende som de varre gale og komme strax igien.)

Ah! ja, da! — — Hvad Slags Vine

Mamselfer! har I der?

To Piger.

Den hvide.

Almansaris.

Piger!

Hvor er den røde? — henter den! — og Glasset!

(de bringe hende Vin og Glas.)

Hvor har I den? hvor er den? — Giv — mig Flassen!

Min Flaske hid! — jeg har den!

(Chun stenker.)

Ne!

*) Jeg lader Almansaris være gammel, og Taster til Bysfogden i Ringsted, for at man ikke skal sige om mig, at jeg har fort den bibelske Historie om Joseph og Potiphars Kone ind i et profant Stykke. Sosaen lader jeg blive borte, i hvor meget end ved Opsætelsen en Sosa bidrager til et Stykkets Lykke.

Af! hvor Lusten

Er quælende! — Jer Skaal! —

(Pigerne neie.)

Men skulle Anders

Ei bringe Reddiker? den unge Bonde,

Hvor bier han? Seer om han kommer!

(Pigerne gaae.)

— Himmel!

O kunde jeg dog faae ham til at drikke! . . .

Fierde Scene.

(Holger, klædt som Bonde, kommer forvildet ind imellem
Pigerne med en Reddiketurv, seer sig forvirret om,
uden at blive Almansaris vær.)

Hvor er hun? hvor? min Ollegaard?

(han bemærker Almansaris.)

Saa Satan!

Almansaris

(til Pigerne).

Væk med Jer!

Femte Scene.

(Pigerne ere borte. Holger staer beskyrtset, satter sig og
sætter Kurven paa Spisekammer-Bordet.)

Almansaris.

Er du sulten, lille Anders? —

Ræk mig en Reddik! — Spiis kun! vil du?

(hun

(hun tager Neddiken af hans Haand, kysser den, og forsøger at spise, men da hun ikke kan tygge den, spytter hun den ud.)

Skær nu

Af denne Skinke!

(hun tager hans Haand og trækker ham hen til Spisebordet.)

Anders! — hvi saa frygtsom?

Glem Bonden! — Her er Glædens Tempel, Anders! — Og jeg vil glemme Frøkenen! — Og Vinen Skal sætte Mod i dig. —

(hun skinker og byder ham adskillige Sorter Vine, imedens hun synger alt det følgende, men han vægrer sig ved at drikke, derimod spiser han, saa at Daarerne staae ham i Vinene.)

Bruser! gyldne Vine! bruser!

Buldrer! skummer! tordner! bruser!

Som Malenes Maal!

Længselfuld, forliebt og eens
Sad Malene;
Bierget, Dalen,
Mellem tusind' Haners Galen,
Gientog hendes høie Skraal:

„ Elskovs dievleblændte Smerte,
„ Elskovs smerteblændte Lyst,
„ Steger mit forliebte Hierte —

Bruser, gyldne Vine! bruser!

Bruser! bruser!

„ Elskovs Bellyst, Elskovs Smerte,
 „ Frygt og Haab og Qual og Lyst,
 „ Lyner, buldrer, brager, suser,
 „ I mit klemte Bryst.

„ Kom fra Kroen! end min Smerte!
 „ Kom! jeg er saa varm!
 „ Jochum! Jochum!
 „ Kom og fal selv paa mit Hjerte,
 „ Hvor det buldrer, hvor det suser!
 „ End min Smerte!
 „ Smag den Bellyst, som her bruser!
 „ Smag den, Jochum! i min Arm!

„ Jochum kom, den Haarde, Grumme
 „ Kold forbi Malene gif; —
 „ Alle Hanerne blev stumme, —
 „ Viben anden Tone fis.”

Stille! gyldne Vine! stille!
 Ach! om han dog bare ville!
 Drik, min Anders! drik!

Glasset gleed af hendes Hænder:
 „ Jochum! Jochum! o jeg brænder!
 „ O! mit hele Hjerte brænder!”

Drik, min Anders! drik!

Anders Peersen! o jeg brænder!

O! jeg dør i dine Hænder!

(hun kysser Holger, og holder ham et Glas Vin
for Munden.)

H o l g e r

(stoder hende fra sig, saa hun spilder Vinen).

Trods hildende Snarer,

Trods Frøknens forsørende Mine!

Trods tusinde Farer,

Jeg aldrig vil smage de Wine!

Mit troefaste Hjerte

Ei rokkes ved tryllende Mine;

Mig Sorteknud lærte:

Jeg evig bør affyde de Wine.

Fy! skam dig din Trold!

Gaae Handen i Bold!

Jeg drifker, min Siel! ei de Wine.

Jeg intet vil smage!

Min Tørst vel ved Posten kan endes.

Ved Næsen mig tage,

Det fordrer fleer Konster end hendes.

Trods hildende Snarer,

Trods Frøknens forsørende Mine,

Trods tusinde Farer,

For mig maae hun gloe eller grine,
 Blie suur eller sad,
 Troe mig, bitterdæd!
 Jeg aldrig vil smage de Vine!

Almansaris

(hvis Fortvivlesse, medens han sang, er steget meer og meer, farer forvildet op).

Fordomte! — Claus! bortfor ham! Sæt ham hastig, Den lange Skielm, i Gabestokken! —

(Claus kommer frem paa to Krykker, og fører ham bort *).

Siette Scene.

Almansaris (allene).

Marter!

Ha meer end Helsveds Marter! — Givte Sygen Fortærer mig! — Jeg har nu budt mit Hierte Til alle! o! det bloder! ingen skotter Om dette Hierte! Knebmænd! Præster! Degne! Og Ryttere! — tank! — Bonder med! — Forgives! Nei ingen! ingen! ingen vil mig eie; — Saa sluktes da mit sidste Haab — o Pine!

Giv-

*) Ty skamme dig Holger! er det dig, der trodsede alt Mandsskabet i Holbek? og nu lader du dig slæbe bort af en Krykemand? Dog, Holger Danske er lige saa tam.

Givtesygens Flamme brænder

I min piinte Barm.

Flye mig, Billed! flye mig, Tanke!

Hierte brist! hold op at hanke!

Skiul min Elskov! skiul min Harm!

Intet, uden Flasken, ender

All den Ild som Elskov tænder

I min piinte Barm.

Anders Peersen! kom tilbage!

O han kommer ei tilbage!

Kommer aldrig meer igien! —

Intet, uden Flasken, ender

All den Qual, min Sæl maae smage;

O hvor flyer, hvor flyer jeg hen?

(Hnn tager et par Flasker under Armen, og skyter
fortvivlet ud af Skuepladsen.)

Syvende Scene.

(Bgefogd Bobul i sin Lehnestoel *) paa Raadstuen, om-
givet af Stokkemandene.)

Bobul.

Forkynder det i hele Ringsted høit:

„ Saa straffer Retten den, som Bobuls Fæster

„ Forboven nærmer sig! ”

(i det

*) Denne Lehnestoel er netop Professor Cramers Polster-
thrøn; den er indrettet for at kunde sove deri med Ma-
geselig-

(i det Stokkemændene ile bort, indstyrter Øllegaard med Hovedtsiet hængende bag over Nakken, og et Filtes Skirt paa; hun slænger sig paa en Bænk tæt ved Byesogden.)

Herr Byesogd! frels ham!

O frels ham! milde Byesogd! frels min Holger!
Han staaer! han staaer! han staaer uskyldig! —

Bobul.

Fat dig!

Staae op! hvad bad Cathrine vel, som Bobul
Ei vilde give? Sledsse Kvinde! —

Øllegaard.

Anders —

Mn Anders — Slip mn Anders los.

Bobul (bestyrket).

Din Anders?

Den unge Bonde, som har nyelig vovet,
At overraske gamle Fester? Anders?
Du raser! han maae staae! —

Øllegaard.

Han er uskyldig.

Bobul.

gelighed; thi hvor sove de Herrer Dommere tryggere end i Netten? Man kiender jo Anekdoten om en stor Mand, der forsikrede, at han i mangeaar aldrig havde været i Stand til at sove uden i Netten. Om nu denne Net net op var sidste Instants, saa var det bedryvelig artigt at vide, hvor mange Mennesker han har sovet fra Ere, Liv og Gods.

Bobul.

Hvad kommer han dig ved? forklar dig! —

Øllegaard.

Gyefogd!

Han er min Mand! jeg er hans Viv — *)

Bobul.

Torboerne!

Det voer du at sige mig? — Han staae!

Tre Dage staae han nu! din Graad er spildt!

Øllegaard

(knysser ham paa haanden).

O! tilgiv ham! o! tilgiv!

Han ei Ringsteds Love kiender.

Kuns to Ord fra dine Hænder

Til Profossen! — Kiære! skriv!

Bobul.

- *) Det skulle virkelig giøre mig ondt, om dette Ord, der klinger saa hæsligt i mine Øren, skulle vinde Borgerret i det danske Sprog, hvorför jeg næsten frygter, siden Thaarup, der har beriget vores Sprog med nogle virkelig gode Ord, kiemper for det. Vi behøve det ikke, og hvad skal vi da med det? Gaa meget tor jeg dog i det mindste sige, at det er urigtigt, naar Thaarup lægger dette Ord i Munden paa danske Bonder, der sikkert ikke kiende det, da det i sin Oprindelse er Plattydse. En Sielandse Bonde siger aldrig: min Viv, men vel: min Kvinde, min Kone, eller min Hustrue.

Bobul.

Vælan! han er i dine Hænder ! — **Trine !**

Vær min ! du nok begriber hvad jeg mener !

(i det han dypper Pennen og vil skrive.)

Vær min ! — i dette Øieblik ! —

Øllegaard !

(som seer sig om).

Nei ! nei !

Det gaaer umuelig an ! — **det** — **kan ei stee** —

Paa Raadstuen er vi jo ? betenk dog det ! —

Bie, til vi bliver eene !

Bobul.

Staae da med !

Paa Timen ! griber, Karle ! — **Gabestokken**

Skal tugte denne Rasende !

(de grieve hende og føre hende bort.)

Øllegaard

(i det hun segner i deres Arme).

Min Holger ! —

Bobul

(som styrter ud).

Ha ! sæt dem ved hinandens Side ! —

Ottende

• Ottende Scene.

(Raadstuekielderen.)

Holger (i kænker).

Øllegaard! Øllegaard!

Læbend trøster diese Leiden

Deines Namens Ton !

Balsam træbst auf Holgers Wunden;

Denkt sein Herz an dich!

Dein geliebtes Bild erheitert

Selbst des Kerkers Nacht!

Af! Sorteknud! hvor er din Hjælp? Forladt

Af dig! forladt af alt! og skildt fra hende.

O hvad er vel min Skiebne? vee mig! vee mig!

Jeg ulyksalige! —

(i det han udstoder dette, skyter Almansaris, fulgt af to Piger med en Logte, ind i Tængselet.)

Niende Scene.

Almansaris.

Endnu lykselig,

Ifald' du vil! Tilbedte, grumme Anders!

Almansaris dig skenker Frihed; tag mig!

Viid jeg skal arve Bobul. Tænk hvad Lykke!

Thi han er grumme rüg, og stranter stedse; —

Og naar du vil, vi snart et Pulver finder,

Som

Som ham kurerer. Endnu, sidste Gang,
Endnu, min Anders! — glem Cathrine.

Holger.

Hun skal ha' mange Tak! men jeg vil heller
Udstaae min Straf, thi hun er dog saa gammel.

Almansaris.

Saa staae da, staae da!

Holger.

Bel!

Almansaris.

Før slig en Loite,
Som har med Bobul Mastapie! —

Holger.

Hvad Fanden!

Om nu saa var; jeg vokler ei. —

Almansaris

(falder ham om Hassen).

Jeg elffer,

Jeg brænder, o! saa tag mig dog! —

Holger.

Nei, troe mig:

Hun er, min Salighed! for gammel.

Almansaris.

Lil Gabestøffen! Karle, skynd Ter! —

(han gribes af Krykkemanden Claus, og bortføres.)

Tiende

Tiende Scene.

Almansaris (allene).

Staae da!

- Saa staae da! staae! — Staae til du bliver gammel!
 ○ Og naar du vrider dig hifst midt paa Torvet,
 ○ Og bander Gadedrengene, og broler
 □ Ret som en Tyr, og endelig fordommer
 □ Din Galenskab — o Vellyst! sede Vellyst!
 ○ Saa griner jeg, saa smiler jeg; saa føler
 □ Jeg meer end Elskovs Fryd. — O jeg er roelig!
 □ Jeg bliver dog vel givt. Triumf! Triumf!
 □ Nu seer jeg alt hvor Snese Gadedrenge
 □ Beære ham med raadne Eg! Triumf!
 □ Nu græder han, nu sukker han, nu bander
 □ Han først sin Stolthed. — Men jeg leer derad.
 □ Jeg doer af Latter; — det er for seent. — Nu slaær jeg
 □ Knep for din Næse.

(hun sætter sig paa en Stoel, men farer op igien.)

— Nei! o nei! o flye mig!

- O flye mig, Gabestok! o flye! bort! bort! hvor er jeg?
 □ I Pokkers Skind! hvad har jeg giordt? — o vok! o vee!
 □ Jeg elsker ham endnu — o Anders Peersen!

(hun styrter ud af Kielderen.)

Ellevte Scene.

(Torvet i Ringsted. Holger og Ollegaard staae i Lænker tæt ved Gabestokken. Vagt af Maadstuevægttere. Gadedrengene simle til fra alle Kanter.)

Holger.*)

Min Ollegaard!

Ollegaard.

Min Holger!

Holger.

O Skam!

Ollegaard.

O Spot!

Holger.

Du staaer. —

Ollegaard.

Jeg staaer. —

Holger.

Skal vi da staae?

Olles

* Torde jeg vove at sige det selv, saa er denne Duet et sandt Mesterstukke. Den Komponist, der ønsker at man skal tænke kuns paa hans Musik, og ikke paa Texten, kan aldrig faae et ypperligere Nummer at komponere. Det fortiente virkelig at staae i Lilla eller Elskovs Magt.

Øllegaard.

Ja skal vi saa.

Holger.

O bitter Død! skal vi da staae?

Øllegaard.

Ja, bitter Død! ja skal vi saa.

Holger.

Min Øllegaard!

Øllegaard.

Min Holger!

Chor af Vægterne

(som vinke ad dem at de skal komme nærmere).

Vær saa god! vær saa god!

Øllegaard.

Vie lidt!

Holger.

Godt Folk!

Øllegaard.

Du staaer.

Holger.

Jeg staaer.

Øllegaard,

Skal vi da staae?

Holger.

Holger.

Sa skal vi saa.

Holger.

Skal vi da staae?

Sa skal vi saa.

Ollegaard.

Skal vi da staae?

Sa skal vi saa.

Holger.

Min Ollegaard!

Ollegaard.

Min Holger!

Holger.

Gid Krukken med Tobakken i

Var her, saa skulle de faae Snuus!

Ollegaard.

Vær roelig! det er snart forbi;

Og her er Penge til en Knus.

(hun viser ham en Skindpung.)

Holger.

Vi siden gaaer —

Ollegaard.

Og faaer en Taar.

Holger.

O! havde jeg det spanske Snuus.

Ollegaard.

See her er Penge til en Knus!

Hol:

Holger.

Vi siden gaaer —

Øllegaard.

Og faaer en Taar.

Holger.

Vi faaer —

Øllegaard.

En Taar.

Begge.

Vi siden gaaer,

Og faaer en Taar.

Chor af Vægterne.

Vær saa god! vær saa god!

Holger.

Vie dog lidt.

Øllegaard (til Professen).

Min gode Herre!

Begge (til Professen).

Vær medlidende, Papa!

Holger (til Øllegaard).

Vi kan ei —

Øllegaard (til Holger).

O nei, desværre! —

Begge.

Praktisere os hersra.

Holger.

Vi siden gaaer —

Øllegaard.

Og faaer en Laar.

Chor af Vægterne.

Vær saa god begge to;

Skal vi staae her og gloe?

(Vægterne og Profossem nærme sig og vil sætte dem i Halsjernet. De finde Stovlen under Ølle- gaards Forklæde, tage den fra hende, og slænge den ud i Kulissen. Der høres et Vis- stolkud. Gabestokken forsvinder. Holger og Øllegaard staae fri, losladte af deres Lænker, ved hinandens Side. Holger har Krukken om sine Skuldre, og slænger Tobak i Dinene paa Folket. Vægterne vige tilbage i det de raabe:))

Evi!

Holger.

Sorteknud!

Øllegaard.

Af Sorteknud!

Alle Vægterne og Profossem.

Hah! tis!

Tolste

Tolvte Scene.

Byfogd Bobul

(som styrter ind fra den ene Side af Skuepladsen).

P Pardon !

Gamle Fæster Almansaris

(som styrter ind fra den anden Side)

P Pardon !

Holger.

Føragtelige ! myser !

D Det er min Hevn —

(han slænger Tobak efter dem, og myser selv,
saa det knager efter.)

Kerasmin

(som pludselig stormer ind *) til Holger).

Saa profit ! vel bekomme !

Sorteknud

(bag paa Skuepladsen, nærmende sig Holger ; han
har to Stovler paa).

H Hielp Gud !

Tydfæmutter

(ligesedes, nærmende sig Ollegaard).

Hilf Gott !

Holger

(omsavnende Ollegaard).

Det tor blie godt !

N 2

Olle-

*) At storme ind siges i Almindelighed om en stor Mængde
Mennesker, og har neppe tilforn været sagt om een enkelt
Person. Tiderne, Smagen og Sproget forbedres.

Øllegaard

(i hans Arme).

Det seer jeg.

(Alle de andre begynde at nyse. Bobus nyser ogsaa, og gamle Taster Almansaris med, uagtet hun snyder Næsen alt hvad hun kan. Vægterne, Stokkemændene, Profosseren, Brim-melen af Gadedrenge og Sælgækærslinger, alting, undtagen de fire Elskelige og Keras-min, nyser *.)

Sorteknud

(til Holger, pegende paa sin Stovle).

Dig skylder jeg denne.

Tydske mutter

(til Øllegaard, i Sorteknuds Arme).

Dich schilder ich ham.

Holger

(til Sorteknud, omfavnende Øllegaard).

Du skienste mig denne.

Øllegaard

(til Tydskemutter).

Du skienste mig ham.

Keras min. **)

Zuchhen! Zuchhen!

Hop!

*) Dette kan dog gaae nogenslunde an, men i Holsbek maae de arme Folk nyse i hele halvsterde hundrede Taster uden Ophold; og hvor lat kunde dog ikke denne NySEN koste nogle Menneskers Liv?

**) Nu er han gal igien. Skade at det er spanske Tobak, og ikke Nysekrued, som findes i Krufken, thi ellers kunde man dog

Hop! hop! hop! hop!

Ade Frau Noth!

Valet Herr Tod!

Nun leben beynde

* In Lust und Freude.

Zuchhen! Zuchhen!

Hop, hop! hop, hop!

(de Nysende udmattes esterhaanden. Sorteknud
prygler dem med sin Kost, og raaber :)

Forsvinder! forsvinder!

Før Sorteknuds Harm!

Tydskemutter.

Verschwindet! verschwindet!

Chor af Skoledrenge og Piger,

(som komme hoppende ind).

Forsvinder! forsvinder!

Før {Sorteknuds
Tydskemutters} Harm!

(Pobelen **) gaaer nysende ud af Skuepladsen.)

Sor-

dog forsøge paa at kurere ham, isald han ikke er et tribus
Anticyris caput insanabile.

* Troer De ikke, mine Herrer og Damer! at der findes Po-
bel iblandt de Hornemme, ligesaa vel som iblandt den
ringeste Klasse af Menneskestaaten? Jeg vil dog dermed
ikke have sagt, at jeg regner Gyfogden i Ringsled, og
hans gamle Fæster, til Pobelen. Jeg har alt for stor Re-
spekt for dem dertil.

Sorteknud

(medens Pigerne syde Holger og Øllegaard en Sopken).
**Nehmt, Edle, nehmt den schönsten Trank der Erde,
 Unwandelbar und ewig schmückt die Liebe
 Mit Amaranthen eurer Herzen Wund! *)**

Tydske mutter.

Da rinnt ein Quell von nie getrübten Freuden;
 Und jedes Morgenroth, voll süsser Ahndung,
 Führt lächelnd euch den hellern Tag heraus!

Chor

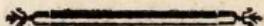
af Skoledrenge og Piger, og alle de øvrige paa
 Skuepladsen.

Dannerriget }
 Hovedstaden } skønner

Paa Sandsynlighed,
 Opera }
 Publikum } høsner

All Slags Daarliged.

*) Denne er Sorteknuds Debut, thi Tydske mutter har lovet
 at ville proponere ham i det dramatiske Selskab.

Selim og Mirza.

Syngestykke

tre Akter.

Musiken af Syngemester Zink.

Første Gang opført paa den Kongelige danske Skueplads
den 1ste Februar 1790.

i Anledning af Kongens Fødselsfest.

Authors alone, with more than savage rage,
Unnat'r'l war with brother authors wage.
The pride of nature would as soon admit
Competitors in empire as in wit.
Onward they rush at Fame's imperious call
And less than greatest would not be at all !

CHURCHILL.

Fortale til det første Oplag.

Rousseau skrer i et Brev til Voltaire: Un bon livre est une terrible reponse à des injures imprimées; og hvor høiligt ville jeg ikke ønske, at dette nærværende lille Forsøg maatte dog i det mindste være saa godt, at det kunde tiene til at igiendrive nogle visse Personer, der frist væk have vovet at fradomme mig al Originalitet. Man har i Flyveblade fortalt Publikum noget, iblant andet, som Publikum holder for at være meget ligegeyldigt, nemlig: at jeg ingen Opera kan skrive, og at jeg intet Originalt kan opfinde. Uden at indlade mig i at bedomme, hvad Grunde mine Herrer Modstandere kunde have til at vove slige afgjørende Domme, fremstægger jeg herved for Publikums — og ikke for enkelte Personers — Domstol, et Forsøg i en for mig nye Green af den dramatiske Digtekonst, et musikalsk Skuespil, hvori saavel Fabelen, som Udsørelsen tilhører mig selv alle, og hvori

man neppe vil kunde finde, at jeg har gjort mig skyldig i den gruelige Forbrydelse, at have borget, laant eller staalet et eller andet godt Indfald fra nogen anden Forsatter *). Maaskee vil man sige, at der heller ikke findes noget godt i Stykket, som kunde tilhøre en anden? Nu vel da! saa skal man dog heller ikke kunde sige, at jeg har forfusset nogen anden Mands Gujet; og saa meget snarere vil mit mislykkede Forsøg glemmes, naar ingen anden end jeg selv lider ved mit Arbeides Vanheld. Dog! Komponisten maatte jo ogsaa lide derved? — det er sandt; men han udgiver heller ikke dette sit Arbeide for andet end for et Forsøg, og venter at blive bedommet derefter. Publikum er ikke ubillig i at bedomme Forsøg, naar man funs ikke byder det Lærestude; og i Tillid til dets Billighed gaaer saavel Komponisten som Forfatteren dristig frem, og venter paa sin Dom. Vi dele Publikums Bisald, som det sig hør og bør, isald vi værdiges samme; og straffes vi med dets Mishag, saa skal vi ogsaa, som gode Venner, dele det imellem os, uden at blive uenige om Dees Slingen, i hvordan end Gevinsten falder ud.

„ Her ere ingen Recitativer, ville de ovenmeldte høistære „ de Herrer sige, og følgelig er Stykket ingen Opera.“ Nu vel da! det skal heller ingen Opera være; og dette er vel ogsaa det eeneste der fattes, for at giore det til en Opera, med mindre man vil

*) Man vil kansee sige at mit Stykke, i Henseende til Fabelen, ligner Holbergs Jeppe paa Bierget; og at Choret af Bornene i tredie Act er taget af Olger og Clara. Endskont himlen veed, jeg er uskyldig, saa maae jeg dog anfore dette, siden jeg, iblandt mange billige Dommere, ogsaa kan vente mig et Par af det Slags, der grieve alle Leiligheder, til at vise mig Skieven i mit eget Dje; og hvad for lojerlige Indfald kan ikke de falde paa?

vil paastaae, at dertil desuden hører Torden og Lynild, Turier
Alander, Mirakler, Offerpræster og Nonsense; disse sidste Sager
kunde jeg gjerne pakke ind i et Drama; om det gif saa let med
Recitativerne skal jeg ikke sige, thi det er saa en egen Sag med
dem, og derpaa har jeg aldrig prøvet.

Jeg har vovet at criticere andres Arbeider i dette Tag;
jeg gør nu altsaa det, som Publikum har Rettighed til at forde
af enhver Kritikus, men som sjeldent nogen Kritikus efterkommer,
newlig: jeg viser selv Prover i samme Tag. Langt fra at jeg tils-
troer mig at kunde vise ved mit eget Exempel, hvordan en Opera
eller et Syngestykke bor være; nei! en Kritikus skylder ikke Pub-
likum Prover paa mere, end paa sin Theorie af det han bedam-
mer, og hertil skal nærværende Stykke tiene. Er min Theorie
nu rigtig, saa kan mit Stykke derfor være kuns maadeligt, men
saal fortienner det dog, fra denne Side, Overbærelse; er derimod
min Theorie uriktig, ja, saa god Nat! i saa tilfælde kan kuns
en Dosmer ørgre sig, om den sunde Fornuft forkaster hans Arbeide.

Mit Stykke — og saaledes bor det forholde sig med alle
musikaliske Skuespil — skal skynde sin Ykke til tre Tiug: først, sit
egent Værd; for det andet, Musiken; og for det tredie, de Spil-
lendes Gang og Action. Alt det ovrigt bor være Smaae- og
Bieting. Kostbare Dragter og Dekorationer er i det mindste ikke
det, hvorpaa jeg bygger mit Arbeides Lykke; for denne Hensigt
skal hele Theatrets Bestyrelse frikiende mig. Dog, jeg havde
nær glemt Dandsen, denne saa væsentlige Deel af vores theastral-
le Forlystelser. Om den maae jeg med Sandhed sige, som Fiels-
ding: Hang this play, and all plays! the dancers are the only
people,

people, that support the house; if it were not for them, they might let their Shakespeare to empty benches?

Forfatteren fremkommer ikke uden Frygt med dette sit Arbeide; og dobbelt stor er denne Frygt, naar han erindrer sig den Hoitidelighed; hvortil det er bestemt. At fremkomme paa Kongens Godselfest, — en Dag, da man venter noget mere end almindeligt, — med et Arbeide, som skulle mishage, maae nodvendig være dobbelt smerteligt for Forfatteren; men Direktionens Valg-
der har anset dette Stykke for ikke uverdigt den Dag, paa hvilken den ville kattere sig lykkelig, om den kunde levere Mesterværker, vil dog altid være en Undskyldning, ifald Forfatteren vores at tilstroe sit Arbeide en lidet Grad over Middelmaadighed.

Til Slutning maae jeg paa dette Sted sige et par Ord, som jeg troer at skynde mig selv: Jeg skal herefter altid høre billige Domme over mine Arbeider med Tornsielse, og ubillige med Vigegyldighed; aldrig skal disse sidste forlede mig til Stridskrifter, og de, saa urettelig kaldede, lære Klammerier. Saalænge som Skrifter ere til for at læses, og Skuespil for at sees, saa længe skal Mængden af mine Læsere, og Tilskuernes Antal ved Opsætningen af mine dramatiske Arbeider, være det Maal, hvorefter jeg maaler Publikums Yndest for mine ringe Talenter; og at denne Maalestok er den sande og rigtige, det har jeg af Erfarenhed lært, og Overbevisningen derom skal ingen Kritikaster for Esterkilden asprædike mig.

Fortale

til denne anden Udgave,

Efterat jeg havde parodieret de tvende Operer, Orpheus og Euridice, samt Holger Danse, kunde jeg ikke andet end vente, at dette Stykke, der var det første af denne Art, som jeg havde satet trækket, ville blive samme Skiebne underkastet; og jeg havde foresadt mig lige saa lidet at blive fortrydelig paa den eller dem, der opfyldte denne min Forventning, som jeg burde eller kunde forundre mig over Forventningens Opfyldelse.

Min Formodning blev paa det noiagtigste opfyldt. Jeg blev næsten paa eengang bearet med tvende Parodier, hvorfaf den ene havde Herr Professor Tode, og den anden en ubekendt til Forsatter.

At Herr Professor Tode parodierede og kriticerede mit
Arbeide, kunde jeg paa ingen Maade tage ham ilde op. Deels
er enhver Mand i Verden berettiget til, at affige sin Dom over
et Skrift, som offentliges salges; deels havde han og jeg haft
saa mange litterariske Feider med hinanden, at det umueligen
kunde satte Publikum i Forundring, at see os kriticere hinandens
Arbeider; deels havde han ogsaa i sin Parodie aldeles afholdt
sig fra personlige Grovheder og Invektiver, og blot kriticeret de
Steder i mit Skuespil, der enten virkelig vare, eller som han an-
saae for at være, Feil imod den gode Smag, uden derfore at
nedtrykke det dybere, end han troede at det kunde fortiene, eller
at giore det til et non plus ultra af Smorerie; skont det derfore
dog ikke vel kan nægtes, at han paa sine Steder har dadlet con-
amore, og uden at betænke sig saa meget som han burde.

Det har derimod unægteligen været Hensigten med den
ubencvntes Parodie, at kriticere for at giore ikke allene mit Ar-
beide, men endog min Person, latterlig, og at nedtrykke mit
Skuespil under al Kritik, hvilket ogsaa Recensenten i de lærde
Tidender har anmærket. Denne Parodist har ikke været fornøjet
med at holde sig til mit Arbeide, men han har endogsaa brugt
den Sværteskuffe, som han i sin Parodie laaner een af sine Per-
soner, for dermed at oversmore mig selv; han har brugt Grov-
heder, der ikke vore mit Skrift, men min Tænkemaade; og til
dette Diemeed har han opdigtet Løgne, uden at bekymre sig om,
at Publikum saa lxt kunde gribte ham i aabenbare Usandheder.
Beviser herfor skulle siden ansøres.

Før at kunde forklare dette nogenledes som jeg ønskede, tenkte jeg mig om, hvem det vel maatte være, der kunde troe sig fornærmet af mig paa en Maade, der opfordrede til en saadan Hævn. Jeg nægter ikke, at min Forviolding delede sig imellem de Herrer Tode *) og Baggesen, den første som min bekendte Antagonist, og den sidste som den, hvis Arbeide jeg havde parodieret. Jeg ønskede at mine Gisninger maatte være paa den rette Vej, for desto lættre at kunde undskyde et Angreb, som ellers i sig selv var uodelt. Men jeg bedrog mig, og forurettede dem med min Mistanke. Hele Bryn nævnede eenstemmigen, som Forfatter af denne Parodie, en vis **) Oluffsen, om hvis physiske og litterariske Existence jeg, lige indtil den Tid, havde været uvidende, og endnu ville være uvidende, dersom han ikke havde skrevet ovenmeldte Parodie og et par Viser, og dersom man ikke ved en Leilighed havde viist mig et Ansigt, der sagdes at tilhøre ham. Litteraturens Historie skal bevise Rigtigheden heraf, naar man kun anmærker, at Selim og Mirza er skrevet om Sommeren 1789 og trykt i Januari Maaned 1790, og at begge Paroderne udkom omtrent en Maaneds Tid derefter; og neppe skal man, forend den Tid, kunde vise mig nogen Stumpe Poesie, eller nogen Pialst, der kan henregnes til de sionne Videnskaber, som enten er undertegnet eller overskrevet med Navnet Oluffsen. Fra denne Side har han altsaa været mig aldeles ubekjendt; Ge-

nie-

*) Thi den udkom nogen Tid før Professor Todes Parodie.

**) Naar jeg paa denne Maade taler om en paa den Tid for mig og næsten heele Publikum ubekjendt Person, troer jeg ikke, at man med Føje kan sige til mig, hvad Hector Gonzaga siger til Marcelli, da denne taler om en vis Emilie Galotti.

nie Klubber og Laugs. Forsamlinger har jeg altid haet som en Pest, overbevist om, at den der ikke kan skabe sig et Navn uden disses Hjælp, fortienner intet Navn; og hvorledes skulle jeg da kunde have faaet Lejlighed til at fornærme ham paa en saadan Maade, der kan undskyde de personlige Grovheder^{*)}, som han har oversøllet mig med. Jeg er vis paa, at denne Olussen, isald han endnu eksisterer, vil dog ikke have Dristighed nok til at paasstaae, at jeg har kiendt, end sige fornærmet, ham, forend han skrev sin Parodie.

Jeg kommer nu nærmere til hans Arbeide, hvormed hans Mening vist har været at oprette mig en Skamstotte, liig den der staer paa Ulfeldts Plads. Tiden har lært, at begge Stotter ere til sidst blevne til større Skam for dem, der opreste samme, end for dem, til hvis Bestiemmelse de opreste. Jeg har hidindtil tæt gandse stille desangaaende, fordi jeg troer hvad Payne siger om Burke: As I believe that a man may write himself out of reputation, when nobody else can do it, I am careful to avoid that rock. Nu derimod er det en Pligt, som jeg skylder mig selv, at ansøre alt hvad der henhører til mine Arbeiders Skiebne; og da jeg, ikke uden Grund, smigrer mig med det Haab, at dette Skrift kommer i flere Hænder end Hr. Olusens Parodie, saa ville man tillade mig her at extrahere, først nogle

^{*)} Jeg har tidt nok erklæret, at jeg gør en himmelhøj Forskiel imellem Kritiken over et Skrift, og Kritiken over en Author. At han har parodieret og criticeret mit Skuespil, kan jeg ingenlunde fortryde paa; men det som jeg tager ham ilde op, er at han ikke har holdt sig til mit Skrift alleene, men berort saadanne Ting, der vedkomme mig selv og ikke Bogen og dens Fæl.

nogle af hans usandfærdige Uartigheder, og uartige Usandfærdigheder, og dernæst nogle af hans ubillige Kritiker. Jeg skal ikke nægte ham at have kriticeret nogle faa Fejl, som jeg selv erkender at være Fejl, og disse har jeg i denne forbedrede Udgave rettet, endogfaa efter hans Anvisning. Hans Gremgangsmaade med mig, i denne Sag, synes ikke at vise ham som den Mand, der kunde giore den samme Tilstaelse i lige Tilfælde.

Et af de mærkværdigste Steder, hvor han, for at komme til at vise mig personlige Uartigheder, har været nødt til at opdigte Usandheder, er Parodien over Delias Romance i anden Akt, som Læserne ville tillade mig her at lade aftrykke, for at vise, at det ikke engang er mig allene, som han har udøft sin Grovhed over, men at endogsaa Vedkommende have maattet lide, for at Skeppen kunde blive maaset mig ret fuld. Den lyder saaledes:

En Råmsmed i egen Indbildung var stor,
Paa lidt nær en anden Terents.
Et Syngespil skrev han, hvori der var Ord;
Torresten Nonsense.
Han næsten sig tiggede hæs:
,, Man spille min Pies.“
Ha, ha, ha!
Vedkommende strax sagde Ja,

Snart hævedes Dækket. — Som Ugles og Ravns
Hver Stemme nu viser sin Konst;
Og Bassen, som fører af Contra sit Navn,

Ei foer' det omsonst.

Men Styklet skal aldrig forgaae,

Det bandte han paa.

Ha, ha, ha!

Vedkommende strax sagde Ja.

Man hviskede sydt: Paa dit Stykke, min Ven!

Vi sætte ei synderlig Priis;

Og hertelig let vi os troste igien

Mod sammes Forliis.

Thi snart man os spiller nok eet,

Og ligesaa slet.

Ha, ha, ha!

Vedkommende strax sagde Ja.

Og saa til Forglemmelse, Varsel og Spee

Det Stykke i Lethe nedfaldt;

Tor Graad man ei Niemsmedens Nine kan see;

Han misted' sit Alt.

Parterret glad stemmede i:

Bor Sovn er forbi.

Ei, ei, ei!

Vedkommende nu sagde Nei.

Jeg behøver vel neppe at commentere over, eller udpege de Usandfærdigheder og Uartigheder, som han her haver udkrammet imod mig. Meget mindre behøver jeg at giendrive dem, da Læseren strax kan see, at de indeholde intet andet end ugrundede Bitterheder. Om jeg har tigget Theater-Directionen

til

til at lade spille min Pies, det maae min fra denne Side nogenlunde bekjendte *Tenkemaade* besvare *); og om jeg har behovet at tigge mig frem, det kan *Læseren* best bedomme af Stykket selv. At han i de to sidste Stropher har laasset de af mine Arbeider, som han endnu ikke havde seet, det falder man, i Hverdags-Sproget, Uforkommenhed; at han i den anden Strophe er misfornoiet med Sangernes og Gangerindernes Stemmer, og at han i alle Stropherne laster den forrige Theater-Direktion — thi ved Ordet *Vedkommende* kan nok ester al sund Hermeneutik ingen andre forstaaes — fordi den har antaget mit Stykke, det er noget som jeg kuns vil anmerke, og overlade til ham selv at afgiore med alle disse *Vedkommende*. Jeg afskriver endnu *Slutningschor* et i hans Parodie:

Mellem Parterrets de truende Bænke
Morpheus af Mundens hver Pipe reev ud.
Selim og Mirza hver Hysser i Bænke,
Bringe til Sovnens hoitbydende Gud,
O Theorie! din Besonning blev Bind;
Logerne gabte, Parterretsov ind.

Hvorvidt dette stemmer overeens med Sandheden, kan *Læseren* best giore sig et Begreb om, naar jeg anmerker, at der, da Stykket spilleses sieerde Gang, som, vel at mærke, var paa en overordentlig Aften, da intet Abonnement var til Fordel for

*) Theater : Directionens Brev til mig angaaende dette Stykke har jeg ved en anden Lejlighed ladet astrykke. Her ligger altsaa et authentisk Document imod min Contrapart for Publikums Nine, isald det skulle behoves.

Indtagterne, ikke stod nogen eneste Loge ledig, foruden at Pladslogerne vare fulde, og næsten tre hundrede Mennesker i Parterret. Om et Stykke, der i henved sforten Dages Tid kan spilles fire Gange, og som dog ved sidste Forestilling trækker saa mange Mennesker til Skuespilhuset, er man just ikke vant til at høre siges: at det havde staet Fare for at blive udpebet, hvis ikke Tilskuerne havde sovet. Jeg ansører dette ikke for at vise, hvor lidt Agtelse Herr Olussen har viist imod sig selv, ved at fortælle slige Ulsandheder, der saa let kunne igiendrives; men for at vise de af mine Læsere, der ikke have seet Stykket opført, at det dog ikke er modtaget med saadan Kulde, som Herr Olussen vil indbilde dem; endskont jeg derhos ikke nægter, at der gives adskillige andre Stykker, der have gjort en langt mere glimrende Lykke paa Skuepladsen.

Jeg har nævnet ubilliige Kritiker, og hertil regner jeg især to Ting, som begge mine Parodister have gjort sig sædesles lystige over. Den første bestaaer deri, at jeg i min Fortale skal have sagt, at jeg havde skrevet mit Stykke efter en nye af mig selv forfattet Theorie^{*)}, og at jeg folgelig anseer mit Arbeide for et Mesterværk. Paa denne Theorie rider nu især den stakkels Olussen saare ynklig omkring, ligesom Don Quixote paa sin Roszinante, og op søger Teil hvor han kan finde dem, og skaber dem hvor de ikke findes. Men, med hans Tilladelse, har han læst min Fortale ligesom Fanden læser Bibelen. Han har ladet, som han ikke saae hvad jeg siger: „at et Stykke gierne kan være slet, „fordi det er forfattet efter en rigtig Theorie.“ At min Theorie er rigtig, det tor han vel neppe nægte, nemlig: at der i et Gyngestykke, foruden Musik, Dans og Optog, bør være en

Smuse

^{*)} See pag. 267.

Emule af det man falder sund Menneskeforstand, Plan, Intrigue, Forvikling, Karakteertegning, Interesse, og saa meget Sandsynlighed, som denne Skuespil-Arts Natur vil taale. Han maae ogsaa tillade mig at paastaae, til Trods for hans Venegelse, at jeg har giort mig Umage for at tilveiebringe saa meget heraf i mit Stykke, som stod i min Magt, skient jeg dersor ikke nægter, at det jo har fine Feil og svage Sider. Herre Gud! uagtet intet Menneskes Werk hidindtil har været uden Feil, saa gives der dog Folk, der ikke vil tilgive mig den allermindste Feil. Forklaringen over hvad jeg forstaer ved den saa kaldede nye — det er at sige: meget gamle — Theorie, kunde ellers ikke vel være nogen af Parodisterne ubekjendt, da den staer tydeligen i Fortalen til Holger Tydse*), nemlig: „at en Opera bør bringes Naturen saa nær som muligt;“ og denne er, efter mine Tanker, Hovedfeilen ved Waggesens Holger Danse, hvor Author paa hver Side har syndet imod Sandsynligheden.

Den anden Feil, som jeg skal have begaact, og som begge Parodisterne have staet sig til Riddere paa, er denne, at jeg skal have giort Staden Marokko til en Soc-Havn. Det bliver vel en unægtelig Sandhed, at den, der kritieerer ser at gavne og forbedre, altid pleier at see sig for, om ogsaa hans Kritiker ere rigtige, og om der ikke kan siges noget til Forsvar for de Ting, som han agter at kritisere; da derimod den, hvis Hensigt kun er at persistere, og at kaste en Ridicule paa en Forfatter, som han ikke ynder, bryder sig lidet om en saadan Bagatelle, naar han kun kan kaste Sand i Dinene paa Leseren med

*) See pag. 173.

med en tilsyneladende Urigtighed. Saaledes synes Parodisterne ikke at ville erindre sig, at det ikke allene er en Stad, men et heelt Keiserdomme, der fører Navnet Marokko; at jeg aldrig no-gensteds har nævnet Staden Marokko; at jeg derimod paa adskillige Steder i Stykket giver med de tydeligste og ufordreeligste Ord at forstaae, at Handlingen foregaaer i Mærheden af Keiser Hamids Lysslott; at et Lysslott, efter Talebrugen, aldrig kan siges at ligge i en Residents - Stad, men altid i en større eller mindre Afstand deraf; og at der altsaa, siden jeg udtrykkeligen giver tilkiende, at Skuepladsen maae forestilles i Mærheden af Havet, uimodsigeligen bør supponeres et af Keiserens Lysslotte, som ligger ved Havet. At den Marokanske Keiser eier Lysslotte ved Havet, behover jeg vel ikke at bevise; som Theastrals Digter har jeg ustridig Ret til at benytte mig af denne Forudsetning, enten den saa er sand eller ikke. Naar altsaa denne Anmerknings Besvarelse ligger i Stykket selv saa tydeligen for alle Tænkendes Mine, saa troer jeg ikke, at jeg, som Hr. Professor Tode mener, ved nogle tillagde Ord burde have gjort den tydeligere. Have Parodisterne ikke selv paa denne Maade betragtet Tinget, førend de kom frem med deres Persiflage, saa bør dette være dem en Advarsel, ikke oftere at proposituere sig selv ved Parodier; og have de med Glid overseet dette, da er deres Hierte og deres Tænkemaade ikke fire Skilling værd.

Men sæt endog, at jeg i mit Stykke havde begaet denne geographiske Feil, mon det derfore er sagt, at mit Skuespil var fet, og at ikke allene dette, men endog min Person, fortiente at forhaanes? Mine Parodister — i det mindste Herr Olussen — ville svare Ja, og jeg svarer dristig Nei! og bevæbner mig med

med den store Racines Exempel. Mon Herr Olussen tør nægte
denne Mands Tragoedier at være Meisterarke? og dog har Ra-
cine gjort sig skyldig i en lige saa stor geographisk Forbrydelse,
som den man har villet paadigte mig, naar han lader sin Mithri-
dates, i tredie Akts første Scene, sige:

Doutez-vous que l'Euxin ne me porte en deux jours

Aux lieux où le Danube y vient finir son cours?

uagtet der er over tre hundrede Mile fra Halvoen Crim, hvor
Handlingen foregaar, til Donau-Flodens Udløb. Parodisterne
ville heraf see, at man gjerne kan skrive gode Skuespil, og dog
vere ukendig *) i Geographien.

Jeg kunde endnu udtegne en Hoben urigtige Kritiker af
disse Parodier, men jeg frygter for at trætte Læseren; og troer
desuden, at jeg har ansort nok, for at sætte enhver i Stand til
at domme imellem Parterne. Jeg har tiet sille i henved tre
Aar, fordi jeg har troet det uforudset at forsøre mig for det
nærvarende Publikum; nu derimod skylder jeg mig selv, at give
Esterverdenen den fornødne Oplysning, saa meget mere, som Hr.
Olussen har havt Dristighed nok til, tvertimod Sandheden, at
paastaae, at dette Skuespil har ingen Lykke gjort, og været
ner ved at udpires. Og dette være nu nok om Parodierne. **)

Det

*) At Racine var ukendig i Geographien, har jeg ikke hermed villet sige.
Det kan i det høieste regnes for en Skadesloshed.

**) Dog maae jeg underrette Læserne om at Hr. Professor Todes Parodie
hedder Ole og Sidse og er trykt hos Mortorst. Olussons Pas-
rodie derimod er trykt hos Thiele under den Titel: Joachim og
Maren.

Det er uden for min Competence at tale om den af Hr. Syngemester Zink til dette Stykke componerede Musikk. Den har haft omtrent samme Skiebne som Stykket selv: Laudatur ab his. culpatur ab illis. Det kan være Efterverdenen ligegyldigt, enten Musiken har hvilket paa Stykket, eller Stykket paa Musiken. Ingen af Dølene har almindelig mishaget, og ingen af Dølene har gjort nogen glimrende Lykke; i dette sidste Tilfælde skulle jeg ikke have undladt, uopfordret at give Musiken sin Ret, thi Erfarenheden har lært mig den uomstodelige Sandhed, at intet Syngestykke kan gjøre glimrende Lykke, uden at skyde Musiken en betydelig Deel af denne Lykke; derimod kan en dramatisk Musik snarere finde støiende Bisald, uden at skyde Texten noget.

Jeg har ovenfor sagt, at jeg har forbedret dette Stykke noget. Det er ikke meget; thi i et musikalsk Drama, hvortil er komponeret en Musikk, ere Hænderne langt mere bundne paa en Forsatter, end i en Komoedie; jeg smigrer mig dog med den Tanke, at det af upartiske Læsere ikke vil læses med Mishag, lige som jeg ogsaa er overbevist om, at det vil kunde spilles een eller to Gange om Aaret uden Skade for Skuepladsen.

Recensenten i de lærde Tidender synes ikke at ville tilstaae, at der findes rigtig Karakteertegning i dette Stykke. Jeg overlader til Læsoren at domme imellem os. Saameget maae han tillade mig at anmærke, — siden Ismail er den fornemste Anstodssteen — at Marokkaneren og den nordiske Europæer ere himmelhøjt forskellige fra hinanden i Tanke- og Handlemaade; og at jeg ikke har været saa gandse uhældig i at træffe denne Karakter, det have competente Dommere, der i adskillige Aar have

omgaaedes med Marokkanere, forsikret mig om. Disse samme Dommere have ogsaa tilstaet Skuespilleren Herr Knudsen den Roes, at have spillet Ismails Rolle i den sande og rigtige Karakter, hvilket jeg her anfører, siden Herr Professor Nahbel i Mincervia har vist sig misfornojet med den Maade, hvorpaa denne Rolle blev givet.

Stykket er spillet fem Gange, nemlig den 1. 2. 5 og 17. Februar og den 28de April 1790; og Theatrets nu værende Bestyrer har, efter hans egen Forskning, indført det i sit Repertorium over de Syngestykker, som han troer, at han bør og kan paa nye bringe paa Skuepladsen.

København den 14de December 1792.

Personerne.

Selim, Knebmand i Marokko.

Mirza, hans Kone.

Fatme, hendes Veninde.

Hamid, Keiser i Marokko.

Ismail, Knebmand sammesteds.

En ung Marokkaner.

Delia, en Sangerinde i Harem.

Orean, en Soemand.

Ali, en Sanger.

Dømin, Harpespiller, (stum Person).

Chor af Hamids Folge.

Chor af Seefolk.

Chor af Geraillets Fruentimmer.

Chor af det forsamlede Folk.

Handlingen begynder i Dagbrækningen, og ender sig
samme Dags Estermiddag.

Første Aft. *)

(Skuepladsen forestiller en deilig Lund, omringet med en Muur.
Midt paa samme i Baggrunden er en Stakitport,
hvorigennem man seer Soen noget borte, og svage
Gielde i Horizonten. Paa høire Side er en Telt,
hvor i staer en Søfa. Paa venstre Side sees noget
af Selims Huns. Naar Dækket gaaer op, bryder
just Morgenens frem, saa herlig, som mueligt. So-
len begynder at pippe frem, og kommer immer
hoiere.)

Første Scene.

Mirza (gaaer omkring i Lundten). Fatme ligger paa
Søfaen i Teltten og sover).

Mirza.

Held dig, Lund! hvis tætte Grene
Oste har beskygget mig!

Ei

*) Komponisten har, efter Stykkets Anledning, forestillet sig,
at en lidt Seerefning imellem tvende Skibe har fore-
gaaet lidet for Stykkets Begyndelse, hvilken Trefning,
tilligemed den derpaa fulgte Seierssang, han har stræbt
at udtrykke i Ouverturen.

Ei i Glædens Tid allene
 Fandt jeg salig Fryd hos dig ;
 Selv i Sorgens tunge Dage
 Træstet' du mig mangen Gang ;
 Echo svarte til min Klage ,
 Og gav Gienlyd af min Sang.

Naar den melankoliske Smerte
 Skulste Solen med sit Floer ,
 Og igienem qvalte Hjerte
 Modgangs Lynnildstraale foer ;
 Da jeg i dit Skød mig glemte ,
 Og udøste mine Suk ;
 Echo strax sin Tone stemte
 Efter mine tunge Suk.

Og naar Haabets Straale smelsted'
 Sorgens Iis udi mit Blod ;
 Smertens Aag jeg af mig vlestet' ,
 Glede dig glad imod.
 Lund ! da hørte du min Glæde ,
 Dig meddeelte jeg min Fryd ;
 Strax dit Echo var tilstede ,
 Og gav Gienlyd af min Fryd.

Held dig, Lund! hvis tætte Grene
 Øste har beskygget mig!
 Ei i Glædens Tid allene
 Und mig salig Fryd hos dig!
 Selv i Sorgens tunge Dage
 Trost mig een og anden Gang!
 Svar mig, Echo! paa min Klage,
 Og giv Gienlyd af min Sang!

Hvor deiligt er ikke denne Morgenstund! kuns' min
 Selim var her. — O hvor frygter jeg ikke for dit Liv!
 (hun gaaer hen til Stakitporten og seer ud paa Seen, Dog,
 Seen er jo roelig — Vindene — Bolgerne — alting
 er roeligt, uden mit Hjerte. — Intet Skib vines end-
 nu, saa langt Horizonten rækker. O Selim! Selim!
 skynd dig! kom til din længselfulde Mirza. — Men,
 jeg maae vække Fatme. Hun sover. Min stakkels Ven-
 inde! hun vil vaage med mig, men hun har ikke de Be-
 fyriringer, som jeg har, der kan holde Sovnen fra Vinene.
 (gaaer hen til Letten og vækker Fatme.) Fatme! Fatme!
 vaagn op! og glæd dig ved denne deilige Morgenstund!

Fatme (staar op).

Teg er vaagen, Veninde! hvilken Glands, hvil-
 ken herlig Morgen! saa skont har Solen aldrig skin-
 net for.

Mirza,

Mirza.

Du tager Heil, min Fatme! saa skont skinnede Solen hver Gang min Selim kom hjem. Jeg er vis paa, han kommer i Dag! Den er ikke for intet, denne hellige Morgen.

Fatme.

Lykkelige Mirza! din Kierlighed gior dig sværmende. Jeg vil ikke berøve dig den sode Tanke, at Solen skinner for Selims Skyld. Jeg kiender ingen af Prophetens Sonner, der er god og dydig som Selim.

Mirza.

Og ingen af hans Dottre, der er lykkelig som Mirza. Tre Mars Ægtestab med ham sloi bort som een Dag, og aldrig greb Sorgen os naar vi vaagnede, aldrig gik den til Sengs med os. Kunns da jeg mistede mit Barn — dog! — lad mig glemme den Sorg! — og saa — hver Gang min Selim skulle forlade mig.

Fatme.

Og aldrig berovede han dig den mindste Deel af sin Kierlighed, for at skienke en anden. Han blev en Fører imod Prophetens Love.

Mirza.

O! men en Fører, som jeg tusinde Gange mere maae elsker for dette Førerarie. — Fatme! troe mig: Allah og Propheten vil selv elsker ham derfor. Dette Se rail, denne Sværm af Kvinder, der vexelsviis rane og plyndre

plyndre Mandens Hjerte fra hverandre, Hu ! den var
mig undstaaelig.

Salig Fryd min Barm opfylder,
Selim mig en Himmel er.

Fatme.

Anden Skienhed han ei hylder;
Hvo er ham, som Mirza, kier?

Mirza.

Sødt forsvinde mine Dage,
Stedse Skinner Solen klar.

Fatme.

Tusind' Søstre see, og klage:
Gid min Lod, som Mirzas, var!

Begge.

Tusind' Søstre see, og klage:
Gid min Lod, som Mirzas, var!

Fatme.

Eisføvs latte Blomsterkieder
Vædes aldrig af din Graad.

Mirza.

Kierlighed ei Plads tilsteder
For Mistankens hvasse Graad.

Fatme.

Fatme.

Daglig Kummer, daglig Smerte
Tører mange Skionnes Bryst.

Mirza.

Men min Selims ædle Hjerte
Kundt omkring sig spreder Lyst.

Begge.

Held den Stund, som Selim bringer
Hjem til $\left\{ \begin{matrix} \text{mine} \\ \text{dine} \end{matrix} \right\}$ Havnetag !
Skenk ham — Elskov ! — Skenk ham Vinger !
Spild ei denne skionne Dag !

Mirza.

Beste Fatme ! mit Hjerte siger mig, at jeg snart
skal see ham. Du veed den Hvitidelighed, hvormed jeg
har i Sinde at imodtage ham. Gaae ind, min Veninde !
Og see til, at Anstalterne kan svare til mit Hiertes Ønsker.

Fatme.

Jeg skal sørge for at alle Ting skal svare til din For-
ventning. Men hør, hvad din Fatme raader dig : I
to Nætter kom ingen Sovn i dine Hjerte. Denne Nar-
vaagenhed vil jage Roserne af dine Kinder, og ødelægge
din Helbred. Hviil dig paa denne Sofa. En Times
Sovn vil give dig et muntrere Udseende, og giøre dig
skionnere i Selims Hjerte.

Mirza.

Mirza.

Behovet da Mirza dette Konstgreb for at være
 skion i sin Mands Nine? Beste Hatme! hvor kan du
 sige fligt? Og, om Selim kom medens jeg sov, hvad
 ville han tænke? — Er jeg da bleven Mirza saa ligegyl-
 dig, siden hun modtager mig sovende? Nei, Hatme!
 nei, han kommer i Dag; snart har jeg ham, det siger
 mit Hierte mig; og jeg vil være den første, der byder
 ham være velkommen. Gaae, min Veninde! og opfyld
 dit Lovste, men send mig Osmin hid med sin Harpe, og
 Sangeren Ali. De skal opmunstre mig, og holde Sov-
 nen fra mine Nine.

(hun gaaer efter hen til Stakitporten og seer ud paa Søen.)

Hatme

(i det hun gaaer).

Hun maae sove; det skee ved List eller med hendes
 egen gode Willie! Jeg fortiente ikke at være Selims
 Veninde, naar jeg ikke sorgede for hans Mirzas Helbred.

(hun gaaer.)

Anden Scene.

Mirza (allene).

I Fugle! som svinge

Den dunede Vinge

Mod Himmelens Blaae!

Som sværme allene

Paa Træernes Grene

Blandt quidrende Smaae,
Der lokke og lede,
At bringe tilstede
Den flygtige Fader til elskede Nede;
O laan mig den lokkende Røst!
At kalde tilbage
Min ventede Mage,
Min Selim tilbage,
Min Selim til bævende Bryst!
Han kommer! O Glæde!
Jeg seer ham! O Lyst! —

(efter en Pause.)

— Vort sværmende Tanke!
Nei Hiertet vil banke;
O Himmel! tilgiv!
Jeg voer at klage,
Din Biisdom anklage; — —

(bekomret.)

Et Bret skal forsøre hans Liv!

(efter en Pause igentager hun den første Deel
af Arien.)

(hun gaaer hen til Stakitporten, og seer atter ud til Saen.)

Endnu ingen Trost! intet Seil at see! Men —
Gud! det kommer mig for som Søen oprøres; — Himmel!
hvilke Bolger! (efter nogen Taushed.) dog du sværmer,
daarlige Mirza! Søen er jo stille og glat som et
Speil. Kunns en siden Wind kruser Bolgen, og det en

Wind,

Vind, som kan bringe Selim hjem.— Men, hvorledes er det fat? mine Dine vil lukkes imod min Willie. Jeg maae see at holde dem aabne. Hvor kan Osmin og Ali blive af? (hun vil gaae hen til Telten, og i det samme kommer Fatme med Osmin og Ali.) See der ere de jo!

Tredie Scene.

Mirza. Fatme (med en Koppe Kaffe). Ali. Osmin
(med en Harpe).

Fatme
(til Ali og Osmin).

Denne Drif skal befordre hendes Sovn, og I gaaer bort, mine Venner! saasnart I seer hun sover.

Mirza.

Kom hid mine Venner. Selim og jeg har ingen Slaver, det veed I. Spil mig noget for, Osmin, som kan opmunstre mig. Syng Ali! du fortryder dog vel ikke paa, at din Sang kan fornøie mig?

Ali.

Jeg har aldri været stolt af min Sang, førend da jeg mærkede at den behagede Mirza.

Mirza.

Smiger! — Sid ned der!

(Mirza sætter sig paa Sofaen, lægger Hodderne op paa den, og læner Hovedet paa Haanden. De andre satte sig paa en Bænk uden for Telten.)

X 2

Fatme,

Fatme.

Tag imod denne Drif af din Venindes Haand. Paa
denne Tid pleier jeg altid at bringe dig den.

Mirza.

Giv hid, min Fatme!

(hun drifker.)

Fatme.

Om mit Hjerte ikke spaer feil, skal en fierere
Haand næste Morgen række dig den.

(hun gaaer.)

Fierde Scene.

Mirza. Ali. Osmín.

Ali

(sanger, og Osmín akkompagnerer med Harpen).

Blandt Heltene var Omar kiel,
Skion Zelis værd;
Hans Navn Marokkos Fienders Skæl,
Og skarpt hans Sværd.

Skion Zelis var deilig, som Stiernen.

De Helte hende Kroner bød,
Hun svarte: Nei;
Saa mangen Beiler Landser brød,
Hun saae det ei.

Skion Zelis var deilig, som Stiernen.

Men

Men Sultan Achmet soer en Eed,

Den skulle staae:

„ Kuns den, som staaer min Fiende ned,

„ Skal Zelis faae.“

Skin Zelis var deilige, som Stiernen.

I Kampen Omar drager ud,

Og Zelis græd;

Hun bad til Allah, Himmelens Gud,

Hun bad og græd.

Skin Zelis var deilige, som Stiernen.

Den Son hos Allah Maade sandt,

Han hørte den;

Og Omar gik, og slog, og vandt,

Og kom igien.

Skin Zelis var deilige, som Stiernen.

„ Kom kielke Omar ! bliv min Son !“

Lød Sultans Ord.

Glad Zelis gav ham Seirens Løn;

Den Løn var stor.

Skin Zelis var deilige, som Stiernen.

(Under Sangen falder Mirza adskillige Gange tilbage,
men reiser sig op igien. Imod Slutningen synker
hun ganske overvældet af Sovn ned paa Sofoen.
Øsmin spiller en Solo paa Harpen, hvorved hun
falder i en meget dyb Sovn.)

Afsl.

Ali.

Hun sover. Lad os gaae! det var Fatmes Begiering.
 (de gaae.)

Femte Scene.

Mirza (sovende). Ismail.

Ismail

(Kryber over Muren, og springer ned i Lundet. Han er kledt i meget simple Kleder.)

Her er jeg da; her skal jeg da nyde den Sodhed, der er vel saa stroer som Kierligheds Sodhed — Henvnen. Mirza tor foragte Ismail? den rigeste Kisbmand i Marokko? Mig, der kan forvandle Taget over hendes Hoved til Guld, og lægge Broe under hendes Fodder af Edelstene? Mig tor hun foragte? — mig? — Fordomme! endnu i Gaar vare hendes sidste Ord til mig: Jeg forager din Rigdom; den kan ikke opveie min Dyds Forliis. — Men bie lidt, og see om din Dyd kan forsvare dig eller din Selim imod Ismails Havn.

Skielver for Ismails rasende Brede,

Før min opbragte blodtørstige Aand!

Den giennem Afgrunden selv skal berede

Wei for min myrdende hævnende Haand.

Skal der da mere til Stolthed at følde,

End Elskov, og Riigdom, og Ismails Vælde?

Helvede!

Hælvede! Furier! sender mig Mod!

Elskovs Foragt kun forsones med Blod.

(han bliver Mirza vær, som sover i Tælten.)

Hvad seer jeg? det er hende. O glade Syn! Dydige Mirza! lad nu din Dyd bestierne dig mod denne Dolk.
(han trækker sin Dolk, og løber rærende imod hende, for at dræbe hende, men i det samme høres en tykisk Musikk noget borte.)
Hvad er det? (han betænker sig, og sikkert derpaa Dolken ind)
Lev til tidobbelste Smarter! Den Tid skal komme, da du skal forbande din Gruesomhed imod mig. (Musiken nærmere sig.) Keiseren gaaer ud — han kommer her forbi.
— Myelig blev hans kiere Side røvet fra ham. — Han er underlig bedrøvet. — Dog! en Keiser glemmer snart en faadan Sorg. — Den dydige Mirza, der ikke ville opopre sig for Ismail, skal blive en Maaneds Fornsieelse for Hamid; og siden (han bliver et Knippe Nogler vær ved hendes Side, som han saa sagte ligger fra hende.) Ha! velkommen! nu er Ismail hevnet.

(han proberer Noglerne, aabner Stakitporten, og lader den staae aaben.)

Siette Scene.

Ismail. Keiser Hamid (med Folge)

Chor

(af Keiserens Folge, først noget borte, men efterhaanden nærmende sig).

Knæler! Jordens Konger! knæler
For vor Hamids Throne ned!

Han,

Han, hvis milde Vink besieler

Alt med himmelst Salighed!

Han, hvis Bredes grumme Torden

Myster Torden!

Han, som hele Verden lyder!

Han, som Fædres Throne pryder!

Hvo er stor, som han?

(under Choret vassere nogle af Hamids Folge forbi Vor-
ter. Naar Hamid selv kommer, standser han no-
get ved Indgangen, og gaaer endelig ind. De
som folge efter, give de første et Tegn, hvorpaa de
komme tilbage, gaae ind i Lundens og stille sig i
Baggrunden. Ismail har stiult sig bag et Træ).

Hamid

(ester at have set sig lidet om).

Hvilket herligt Sted! hvor melankolst høitideligt! —
Just skabt for mig. Overeensstemmende med min Sinds
Forfatning. — Her kunde jeg i Eensomhed gaae og klage
over Zeides Tab. — Siden hun blev rovet bort fra hen-
des landlige Boelig, har Glæden aldeles forladt mig;
og skulle mine udsendte Skibe ikke bringe hende tilbage,
da — o da har Marokkos Krone ingen Glands mere,
der kan blænde Hamids Fine. — Men — (han viser
Mirza i Telten.) hvad seer jeg? — Zeide! — (han løber
hen til Telten, men vender bedrøvet tilbage.) o nei! — det
er ikke hende! — et Blendeværk! — du er ikke ulykke-
lig nok, Hamid! med at have mistet Zeide; men Skieb-

nen vil endog spille Giek med dig, ved at vise dig hendes
Lignelse.

For Zeide slog mit Hierte;
Ak! men ak! hun borte er!

Kronens Glands mig meer ei blinder;
Naar jeg ei Zeide finder,
Diner jeg kun Sorg og Smerte;
Og i dette piinte Hierte
Evig, evig Oval jeg hær.

For Zeide slog mit Hierte;
Ak! men ak! hun borte er!

Intet kan min Kummer male;
Og at hendes Tab betale
Ingen Skionhed mægtig er.
O Zeides Elskov lærté
Dette Hierte:
Man kuns een kan have fier.

For Zeide slog mit Hierte;
Ak! men ak! hun borte er!

(han vil gaae, men siner Ismail, som er kommen frem,
og kaster sig paa Knæ for ham.)

Hamid.

Staae op! (Ismail reiser sa.) — hvem tilhører
det deilige Fruentimmer i Telten?

Iø:

Ismail.

Dig, mægtige Keiser! om du med et naadigt Vel behag vil smile paa din Slave.

Hamid.

Mig? — Hun er skøn som Solen, men har ikke Undigheder til at fortrylle Hamid med.

Ismail

(Som holder sig bestandig i en temmelig Afstand).

Hvad eier din Slave, som ikke tilhører dig? — og hvormed kan jeg have forsyndet mig, at du ikke vil værdiges at bruge dine Rettigheder?

Hamid.

Velan! hun er min. Men Hamid modtager ingen Gaver! (Han slænger en stor Pung med Guld til ham. Ismail tager den op med en tydelig Uwillie.) See der! er det ikke nok, saa tael! (afsides.) Tusinde Skatte foruden hende skal helsen ne den Lykkelige, der bringer mig min Zeide. Slaver! bærer hende varsom op i mit Harem. Man bevogte hende som min kostbareste Juveel.

(Slaverne bære hende bort paa Gosaen, hvorpaas Choret igentages, og Keiseren med sit Folge gaaer bort).

Sybende Scene:

Ismail (allene).

Ha, ha, ha! Nu Selim! nu maae du komme naar du behazer, og flyve i din kiere Mirzas Favn! Men, dette

dette Guld — hu! hvor smertede det mig ikke, at jeg
maatte imodtage det, da det paa saa foragtelig en Maade
blev slængt til mig! — Havde en anden end Keiseren bu-
det mig det, min Dolk skulle have hævnet den Foragt. —
Beholde det kan jeg ikke. — Velan! jeg maae krone min
Hævn! (han tager et Stykke Papiir af Lommen og skriver med en
Glyntspen nogle Ord.) „Skadeslös Betaling for Mirza.“
(han svover Pengene i Papiret og lægger det i Teltet.) Men!
hvorför hævne mig paa Selim, fordi jeg hader Mirza?
— o! jeg hader Selim og al Verden, naar jeg ikke faaer
mine Lyster tilfredsstillede. Men hævnet er jeg. Triumph!

Triumph! Triumph! jeg hævnet blev!

Den overmodig stolte Skisnne,

Som med Foragt mig torde lønne,

Jeg af Rivalens Arme rev!

Triumph! Triumph! jeg hævnet blev!

Fornøjet gaaer jeg nu min Vei.

Lad Anger hendes Bryst fortære!

Og Verden skal af hende lære!

Ustraffet man mig trodser ei.

(gaaer.)

Anden Aft.

Første Scene.

(Skuepladsen forestiller en smuk Borgaard foran Selims Huus.)

Fatme

(allene, meget bedrøvet; hun har Guldborsen og Sedlen i Haanden).

Forgieves jeg søger, forgieves jeg leder,
Omsonst er mit Raab.

Jeg ængstelig sukker, og græder, og beder,
Men siner ei Haab.

Du svandt, som et Glimt, fra din elskete Veninde;
Dit Spoer er, som Vindens, — umueligt at finde;
Hør, elskede Mirza! mit Skrig!

Besvar det og siig:
Hvor skuler du dig?

Hortabt er, o Selim! din elskede Mage;
O guesomme Stød!
O hold ham, I Vinde! hold Skibet tilbage!

Den

Den Dag, som ham bringer, ei hører hans Klage,
Men seer kun hans Død.

Ulykkelige Fatme ! hvor skal du finde hende ? — Le-
ver du Mirza ? — er du død ? — O nei ! dette Guld
og denne Seddel siger mig, at du er værre end død ! —
Gud ! hvad skal der blive af dig ? — Og hvad skal jeg
søre Selim, naar han savner den største Skat han eier ?
— Men, hvad hører jeg ? (der hares et Gryderaab uden for.)
Hvad kan det være ?

Anden Scene.

Fatme. Orcan.

Orcan.

Selim kommer. Windene har føjet hans Ønsker.

Fatme.

Gud ! hvad skal jeg gøre ? — Ulykkelige Fatme !

— Ulykkelige Selim !

Orcan.

Selim ulykkelig ! Nei Fatme ! glæd dig ! hverken
du eller han er ulykkelig. Han bringer mere Rigdom
hjem med sig, end du nogensinde har seet.

Fatme.

Hvad hielper al den Rigdom, naar han har mistet
mere hjemme ?

Orcan.

Drean.

Mere, siger du? Fatme! — O! det er umueligt.
At hans forrige Rigdom er ikke tiende Delen imod hvad
han nu bringer med sig.

(Fatme sætter sig meget bedrøvet paa Bænken, men rei-
ser sig snart op igien, og gaaer meget uroelig ind
og ud af Theatret, under det følgende Chor.)

Tredie Scene.

De Forrige. Nogle Sæfolk.

(De bære endel Pakker som de legge fra sig.)

Chor,

og Dands af Sæfolk.

Susende Storme vi Sæmænd betvinge,
Rullende Bølger maae lystre vort Roer.
Rigdom fra fremmede Kyster vi bringe,
Tumles saa glade fra Syd og til Nord.
Aldrig for Farerne Sæmanden gruer;
Kugler, Orkaner og Klipper han skuer,
Roelig, uroklet, som Børnenes Leeg.
Rast, som i Dandsen, paa Bølgen han triner;
Og naar en Mod vind i Tållerne hviner,
Spottet den Feige, som Faren gjør bleg.

(Saasnart de seer at Selim kommer, ophører Dandsen og Sangen, og de gaae ud med Pakkerne.)

Fierde

Fierde Scene.

Fatme. Selim.

Selim.

Glad seer jeg da altsaa dette mit Huus igien, og
dig Fatme!

Fatme.

Velkommen hjem, kiere Selim! Windene have
føjet dine brændende Ønsker.

Selim.

Allah og Propheten har givet mig Lykke — mere
Lykke end jeg var værd. De gav mig den for Mirzas
Skyld; og aldrig mere behover jeg at forlade hende for
at samle Rigdomme. — Men — hvor er hun, jeg er
ikke kommet hjem endnu, førend jeg har omfavnet hende.
Jeg iler — tilgiv mig, Fatme.

(han vil ind i huset, men Fatme holder ham
tilbage.)

Fatme.

Bie Selim! — endnu ikke; bie lidt

Selim.

Hvorfor? — stig mig Fatme! hvorfor bie? —
Wil Mirza kanskee, efter Sædvane, overraske mig paa
een eller anden Maade? Men — du vender Hovedet
bort; — du trænger de frembrydende Laarer tilbage —

Fatme

Fatme ! — hvad er det ? — For Prophetens Skyld !
dølg det ikke længere. — Er Mirza syg ?

(han vil ind.)

Fatme

(holder ham tildage).

Nei, men bie Selim ! — bie dog ! gaae ikke ind.

Selim.

Ha, jeg forstaer det ! — Mirza er død. — Himmel
selv var misundelig . . .

Fatme.

Hold inde, Selim ! med flig formastelig Tale. Din
Mirza lever.

Selim.

Tael da, gruesomme Fatme ! din Taushed er grum-
mere end din Tale. Jeg venter mig altsaa det værste.
En lykkelig Medbeiler har da vel faaet Mirza til at glem-
me tre Aars Egteskab med Selim ? Siig ja, og du skal
see Selim ligge død for dine Fodder.

(han trækker sin Dolk.)

Fatme.

Uretfærdige Selim ! — nei Mirza lever kuns for
dig , tænker kuns paa dig. — Men — hun er — borte.

Selim.

Borte ?

Fatme.

Fatme.

Ta borte. — Udentvist røvet bort fra Lundens,
hvor hun i to Nætter vaagende har ventet din Hjemkomst.
Jeg forlod hende et Djeblif, jeg kom tilbage, og fandt
hende ikke. Porten stod aaben, og dette Guld og denne
Seddel var alt hvad jeg fandt.

(hun flyer Selim Guldet og Seddelen)

Selim.

Gud! hvad maae jeg lide! — Forbandede Guld!
(han slænger det paa Jorden.) Afskyelige Rovere! Men,
jeg maae løbe at opsoge hende. — Dog hvor? —
hvorhen?

Fatme.

Jeg har sendt Folk ud paa alle Kanter, og vær vis
paa deres Glid; thi de elskede dig og Mirza som Sødskende.

Selim

(slænger sig paa Banken).

Og denne Sorg skulle Selim opleve! — Gaae Fat-
me! Lad mig være allene.

(hun gaaer, men holder sig dog i Nærheden, saa
at man af og til seer hende.)

Femte Scene.

Selim (allene).

Saa spartes mit Hierte
Til nogenende Smerte!

Skuespil. 2. Vind.

II

Saa

Saa tabte jeg alt!

Langt mere end alt.

Saa kurrer den sorgende Due,

Der eensom paa Reden maae skue

Hvor Magen for Tæzeren faldt;

Saa tabte jeg alt.

Hvi var I saa roesige? Vinde!

Og hvorforsaa stille? du Hav!

Hvi lod du mig, Himmel! de Rigdomme finde?

Du tog jo langt meer end du gav!

Siette Scene.

Selim. Ismail

(i en riig og kostbar Dragt).

Ismail.

Bekommen Selim! det forniser mig at see dig her tilbage. Lykken har fulgt dig, og, som jeg hører, saa har Rigdommene strømmet ind til dig, som Bækene flyde til Havet.

Selim.

Destoværre! den Rigdom, som jeg foragter, er Himmelens ødsel nok med, men farrig derimod, yderlig farrig med den sande Rigdom.

Ismail.

Ismail.

Jeg forstaer dig ikke. Du er riig Selim, næsten saa riig som Ismail, ja kanskue du overgaaer ham, og dog klager du. — Ufornsielige! Men — hvad Wahre bringer du med dig? — Er der nogen, som ere tienlige for min Handel? — Viin, Selim! — Vinen haaber jeg dog i det mindste at du ikke har glemt. — Det er en aabenbare falsk Fortolkning af Prophetens Love, naar man stræber at indbilde os, at de forbyde os Viin. Du har dog vel en Forraad af de udsøgteste Wine med dig, og du nægter vel ikke din Ven en Deel deraf? Med det rene Guld betaler jeg alting. Du selv bestemmer Prisen.

Selim.

Tag alt hvad jeg eier — alle mine Rigdomme — intet undtagen! — men staf mig det igien som jeg har mistet!

Ismail.

Hvad har du mistet, af saa stor Værdie?

Selim.

Min Mirza.

Ismail.

Din Mirza?

Selim.

Min Mirza. Hun er borte. Rovet fra mig. — For evig borte. O Ismail! har du Hierte til at føle med, saa sol hvor stor min Sorg maae være! Endnu

engang: Tag alle mine Rigdomme, men skaf mig min
Mirza igien!

Ismail.

Selim! er det en Mand værdigt, — er det dig
værdigt, at klage saaledes for en Kvinde? Hvi kibber
du ikke tusende? Du er umåadelig rigt; og Skionhed er
tilfals paa vore Tørbe.

Selim.

Men ingen Mirza. Vellyst kan man tilforhandle
sig. Overdaadighed og Lysternes Tilfredsstillelse er til-
fals; men sand Kierlighed kan ikke kibbes.

Sort Soleu herefter for Selim oprinder,
— Og Skionhed ei mere mit Die forblinder.

Ismail.

Søg Kierlighed, Selim! jeg vædder du finder;
Nyd Glæden! til Glæde blev Mennesket skabt.

Selim.

Af! Mirza er tabt!

Ismail.

En Daare er den, som for Kvinderne græder.

Selim.

Men Mirza er tabt!

Jæ

I s m a i l .

Før dig har end Jorden utallige Glæder.

S e l i m .

Nei! Mirza er tabt.

I s m a i l .

Hun eene for Selim af Kierlighed brændte.

S e l i m .

Men røvedes mig.

I s m a i l .

Før dig var hvert Suf, hun til Himmelens sendte.

S e l i m .

Hun røvedes mig.

I s m a i l .

Med Mildhed, som Solen, hun alting bestraalte.

S e l i m .

Lig Solen hun svandt.

I s m a i l .

Og aldrig af Lidende Synet hun taalte.

S e l i m .

Men fra mig hun svandt.

S e l i m .

Klar Solen ei mere for Selim oprinder;

Ei Skønhed herester mit Die forblinder;

Gusse.

Til Glæden, til Glæden er Selim ei skabt,
Thi Mirza er tabt.

Ismail.

Klar Solen skal endnu for Selim oprinde,
Fortryllende Skønhed dit Øje forblinde;
Til Glæden, til Glæden er Selim jo skabt,
Skønt Mirza er tabt.

Ismail.

Lad Sorgen dog ikke faae saamsaget Overhaand hos
dig, Selim! hvem veed, om du ikke endnu funde finde
din Mirza?

Selim.

Jeg finde Mirza? o nei! Himmel! er ikke fornøjet
med mindre, end at giøre mig bestandig ulykkelig.

Ismail.

Hvem veed hvad der kan hænde sig? (betenkende sig)
Selim! kan du taale at hære en Hemmelighed, om den
endog var ubehagelig?

Selim.

Jeg taaler endnu Mirzas Tab — hvad skulle jeg
da ikke taale?

Ismail.

Du er en Mand — en Helt — og den er kuns
en Helt, der kan taale at hære de Ulykker, som han ikke
kan

kan afværge. Om du saae hende i en andens Arme, uden Muelighed at rive hende ud deraf, ville du da ikke bære din Skiebne med Taalmodighed ?

Selim (høftig).

Mirza i en andens Arme ! — og det skulle Selim kunde see paa med Taalmodighed ? — Det skulle være ham en Umuelighed at rive hende derudaf ?

Ismail.

Det kunde hænde sig. — Sæt at hun var i Keiserrens Harem !

Selim.

Ismail ! du giennemborer mig. Tael videre !

Snart !

Ismail.

Var Mirza i Lundten i Dag ?

Selim.

Saa sagde Hatme. Videre, videre.

Ismail.

Nu vel da. Man siger, at et sovende Fruentima-
mer er baaret derfra i Morges op paa Keiserens Lysslot.

Selim.

Glæde ! forgiftede Glæde ! (han gaaer til Udgangeu
og raaber.) Hola ! Venner !

Ismail

(som vil holde ham tilbage).

Betænk dig ! hvad vil du giore ? Selim !

Sy:

Syvende Scene.

De Forrige. Orcan. Endeel Søefolk og Soldater.

Selim.

Vil I hævne min Spot?

Orcan.

Som vores egen.

Selim.

Velan da! Keiseren har røvet min Mirza; hans
Lyftslot ligger kuns fort herfra. Wagten er ikke stærk.
Vi vil med Magt trænge os ind i Slottet, befrie Mirza,
og flygte bort med mine Skibe. Vil I følge mig?
(han drager sin Sabel.)

Alle.

I Døden.

(de drage Sablerne og ille efter Selim, som gaaer
rasende ud.)

Ottende Scene.

Ismail. Hatme

(som kommer ind, men standser i Baggrunden, uden at sees
af Ismail.)

Ismail.

Ha, ha, ha! Nu har jeg faaet Sagerne i den
Orden, som jeg vil have dem. Du render din egen
Ulykke imode, Selim! Det vil koste dit Liv, men faa-
ledes

ledes vilde jeg just have det. Er du ikke nu lykkelig med
din Dyd? Mirza!

(han gaaer.)

Niende Scene.

Fatme

(som hører Ismails Ord).

Hvad horte jeg? Skulde Ismail have forraadet min
arme Veninde. Det er troeligt. Den nedrige Skurk er
i Stand til alt. (hun tager Pungen og Seddelen op, som
Selim slængte fra sig.) Jeg maae gieimme dette, og vente
paa Udfaldet. Hvem veed, om dette endnu ikke funde
giore Tienestie?

(gaaer.)

Tiende Scene.

(Skuepladsen forandres til Keiserens Harem, med en
Dor i Baggrunden. Hamid kommer meget be-
drovet ind. Delia og alle Harens Fruentimmere
kontakte for ham. Saasnart Choret begynder, bes-
res en Sofa frem paa Theatret af fire sorte
Slaver.)

Chor (og Danso).

Vældigste Keiser, som Jorden end saae!

Vi for din Almagt i Støvet os høie;

Vente os Liv fra dit straalende Øie.

Ewig, ureklet, din Throne skal staae!

Delia.

Delia.

Vælde og Ære af Himlen du fik;
 Alt du oplived med muntrende Blik;
 Men, denne Glands, hvi fordunkles den saa?

Chor.

Vældigste Keiser! som Jorden end saae!

Tre Stemmer.

Verdner din Mildhed, din Maade, paakalde;
 Lad den, som Duggen paa Blomsterne, falde!
 Aldrig skal Mindet om Hamid forgaae.

Chor.

Evig, uroklet, din Throne skal staae.

Tre Stemmer.

Oliv her, hvor Elskov og Gratier boe!
 Under dit Hodspor skal Roserne groe;
 Bellyst fremspire, hvorhen du vil gaae.

Chor.

Vældigste Keiser! som Jorden end saae!

Vi for din Almagt i Støvet os boie;
 Vente os Liv fra dit straalende Die.

Evig, uroklet, din Throne skal staae!

(Der danses.)

Hamid

Hamid (reiser sig).

Nei! det er forgives for mig at søge Adspredels-
ser. — Her i dette Harem, hvor jeg i to helse Aar ikke
har sat min God, tænkte jeg at faae mine Bekymringer
lindrede. — Men forgives! — her er ingen Zeide! —
Disse herskessyge flagrende Skionheder, der ere i Stand
til at sælge hele Livets Lyksalighed for en Uges Herredom-
me, — der vel kan giøre Grobringer, men veed ikke Kon-
sten at beholde, hvad de have erobret, — hvem kan de
fortrylle? Sikkerlig ikke Hamid! — O nei! den der
har kiendt Zeide, været esket af hende, kan de ikke
indtage. —

Delia

(nærmer sig og knæler).

Hamid.

Hvad har du at sige?

Delia.

Du er bedrøvet, store Keiser! — med rette bedrø-
vet, — dit Tab er stort, — men — Sang opmuntrer.
Tillad din Slavinde at synge en Sang! — den torde i det
mindste for et Dieblik adsprede den Taage, som fordunk-
ler dine Dines Glands.

Hamid.

Staae op og syng.

(Hamid sætter sig igien paa Sofacy.)

Delia.

Delia.

Saa viis som Propheten Kong Amurath var,

Og næsten, som Allah, saa stoer;

Han brændende Elskov til Zulima var;

Saa led hendes Ord:

" Men om jeg nu elskede dig,

" Snart glemte du mig!"

Nei! nei! nei!

Min Zulima glemmer jeg ei.

Snart knyttedes da det fortryllende Baand,

Og Amurath lykkelig blev;

Thi Zulima, da hun ham kienkte sin Haand,

Mistanken fordrev.

Hans Kierlighed skal ei forgaae,

Det soer han jo paa.

Nei! nei! nei!

Min Zulima glemmer han ei.

Saa talte hun: " O paa dit Hierte, min Ven!

" Jeg sætter uendelig Priis;

" Og intet i Verden mig troster igien

" Mod sammes Forliis.

" Men snart det en anden tilhør,

" Naar Zulima dser." —

Nei! nei! nei!

Min Zulima glemmer jeg ei.

Dg derpaa kom Deden med hvallestee Lee,
 Den Deilige blegned' og faldt.
 For Graad man ei Amuraths Dine kan see,
 Han misted sit alt.
 Dog Kali han skønnere fandt,
 Og Sorgen forsvandt.

Nei! nei! nei!

Sin Zulima glemte han ei.

Hamid.

Nei aldrig i Evighed skal jeg glemme Zeide, eller
 finde nogen skøn efter hende.

(han gaaer hastig bort igennem Dorren i Baggrunden,
 og i det han aabner Dorren, seer man Mirza lig-
 gende paa Sofaen. Dorrene blive staende
 aabne.)

Ellevte Scene.

De Forrige, undtagen Hamid. Mirza.

Mirza (vaagner).

Selim! min Selim! (hun reiser sig op.) — hvor er
 jeg? — (hun gaaer hen i Dorren) — hvad er dette? —
 er det en Drom, eller noget virkelsigt? Er dette Lundens
 hvori Sovnen overvældede mig imod min Willie? Hvor
 er Harpespilleren Osmen og Sangeren Ali; hvis Stem-
 mer dyssede mig i denne dybe Sovn? — Jeg kiender ikke
 dette Sted — ikke disse Ansigter. — Denne Pragt som

omgiver mig , tilhører ikke Selim . — Gud ! hvor er jeg ?
 (hun gaaer meget beringsket hen til Fruentimmerne .) Veninder !
 siger mig : hvor er jeg ? — Kiender I Selim ? — Er
 dette hans Huaas ? — Daarlige Spørgsmaal ! — hvis
 Huaas er det da ? — hvem tilhører al denne Praagt ? —
 O hvor er jeg ? — siger den ulykkelige Mirza , hvor hun
 er ? — om hun er hos sin Selim ? — I tier ? grue-
 somme ! —

Yndige Skionne ! som see mig at græde !
 Svarer ! o svarer ! besvarer mit Haab !

Tankerne rave i Mørket og svimle ,
 Flagre saa vildt mellem Afgrund og Himle .
 Sesstre ! O viser mig Sorg eller Glæde !
 Siger mig : hvad er mit Haab ?

Yndige Skienne ! som see mig at græde !
 Svarer ! o svarer ! besvarer mit Haab !

Nedder Uskyldighed ! styrker den Svage !
 Bring det forvildede Lam dog tilbage !
 Hører det til Moderens ventende Bryst !
 Hører min jamrende Røst !

Yndige Skienne ! som see mig at græde ,
 Svarer ! o svarer ! besvarer mit Haab !

Hvor er jeg ? — Veninder ! o dølg det ikke længere
 for mig ! for Himlens Skyld . . . hvor er jeg ?

Delia.

Delia.

I den mægtige Keiser Hamids Cerail.

(Mirza synker med et Skrig til Jorden. Fruentimerne samle sig i en Kreds omkring hende.)

Tolvte Scene.

(Der høres en Allarm uden for. Dørrene aabnes med Gewalt.

Selim og hans Folge styrte ind med dragne Sabler.
Alle Fruentimmerne løbe forsækkede ud; undtagen
Mirza, som ligger paa Gulvet og er besvaret.)

Selim

(slober hen og tager Mirza i sine Arme).

Jeg har dig, min Mirza! jeg reddede dig!

Mirza

(aabner Hjelmen).

Selim! — Gud! min Selim!

Selim.

Kom Mirza! lad os flye! Faren er overhængende.

Skynd dig, og du skal endnu være min.

(hun støtter sig ved hans Arm og gaaer imod Dørren.)

Trettende Scene.

De Forrige. Hamid med Folge

(bevæbnede).

Hamid.

Griber den Forræder, som tar vove at betræde mit

Harem!

Orcan.

Orean.

Ekæk! det er Keiseren!

(Han og de øvrige tage Modet, og lade Sablerne falde.)

Hamid,

Slutter dem i Lænker! den skindigste Død skal forsone deres Forbrydelse.

(Selim forsvarer sig, men overvældes snart af Mængden, og føres bort tilligemed Mirza. Hamid gaaer ud ad den anden Side.)

Fjortende Scene.

Chor

(af nogle af Hamids Folge).

Som Tordnen Hamids Brede Slaer;
 Og hvo er vel den Frække,
 Hvis overmodig stolte Aand
 De Lyndssstraaler ei kan skække,
 Som Hamid flynger med sin stærke Haand?
 Hans Magt til Jordens Grændse naer;
 Som Tordnen Hamids Brede Slaer.

Tredie

Tredie Aft.

Første Scene.

(En stor Plads ved Søen. Paa den ene Side sees noget af Keiserens Lystslot, fra hvis Spidse vaier et blodrøde Flag. Paa den anden Side er en hoi Klippe, som vender ud imod Havet).

Ismail (allene).

Elfov! bort fra dette Hierte!
Medhynk! Sielens Svaghed! væk!
Nyd den Lyst at volde Smerte,
Du af Mirza det jo leerte;
Vær uroklet, grum og kiek!
Medhynk! Elfov! Svaghed! væk!
Luk for Smertens Skrig dit Øre!
Lad ei Kummers Syn dig røre!
Men jeg Livets Sødhed smager,
Om man Henvnen mig betager?
Medhynk! Elfov! Svaghed! væk!

Men en GySEN paa mig falder;
 Ømheds blide Stemme falder,
 Elfov græder, Skionhed sukker,
 Og min Bildhed næsten bukker; . . .

Skam dig, Ismail! vær kief!
 Spred omkring dig Havn og Skræk!
 Medhuk! Elfov! Svaghed! væk!

Her er da Stedet hvor jeg skal hævnes! — Fra denne Klippe skal den overmodige Mirza og hendes kiere Selim nedstyrtes! — Og hvorfor? — Fordi Mirza har været dydig og imodstaet Forsvarets. — Ismail! hvor du saaledes at forfolge Dyden? — Ha, ha, ha! Dyden! — O! dersom Allah og Propheten elskede Dyden saameget, saa forsvarede de den nok.

Anden Scene.

Ismail. Fatme.

Fatme

(Som løber over Skuepladsen hen imod Slottet).

De forsvarer den nok.

Tredie Scene.

Ismail (allene).
 (vender sig om, men seer ingen).

Hvad var det for en Stemme? — De forsvarer den nok! Gud! hvilken Skræk! — Skulle jeg være roget

bet? — Dog hvilken Snak! feige Daare! — Er det ikke nok, at du er en Misgiernings-Mand? du skal ogsaa være en Kujon? — Det er jo umueligt, at du kan være robet. Ingen saae dig gaae ind i Lundens, og ingen da du gik ud derfra. Keiseren kiender ingen uden sine Slaver. — Han værdiges ikke at see paa nogen anden Mand, end ikke paa en Ismail; og din fattige Dragt i Morges har skjult dig for Slaverne. Frist Mod! Ismail! — Men der kommer nogen . . .

Fierde Scene.

Ismail. Hamid. Folket.

(Under en Marsch ankommer Hamid efterfulgt af en Hob Soldater. Folket stimler til fra alle Kanter, og kaster sig paa Jorden for ham.)

Hamid

(til een af sine Officerer).

Du seer Blodflaget vase. Saasnart som det tages ind, skal du fuldsøre min Dom, og Misdæderne nedstyrtes fra Klippen. — Hør det og lyd! Beklendtgior Forbrydelsen for Folket, at andre af deres Exempel kan lære at vogte sig, og ikke forgribe sig imod deres Beherstere.

(Marschen spilles igien, og Hamid gaaer bort. Folket reiser sig, og Mengden forøges efterhaanden paa Theatret.)

Femte Scene.

Ismail. Det forsamlede Folk.

Chor af Folket.

O Hamid! naar din Brede staaer,
Hvo er den Vældige, som staaer?

Nogle Mænd.

I! som ei for Lasten grue!
Skiilver! gyser! naar I skue
Dette rædselsfulde Sted!

Nogle Fruentimmer.

Kommer! deler andres Smerte!
Føler! om I har et Hiertz;
Græder! I, som aldrig græd!

Alle.

O Hamid! naar din Brede staaer,
Hvo er den Vældige, som staaer?

Nogle Fruentimmer.

Af! Er Elskov da en Brøde?
Skal man strax, som Offer, bløde,
Fordi Hiertet er for svagt?

Nogle Mænd.

Hævnens haarde Straffe, Domme

Lunge

Tungt ned over dem skal komme,
Som ter trodse Hamids Magt.

Alle.

O Hamid! naar din Vrede slaeer,
Hvo er den Vældige, som staær?

Nogle Fruentimmer.

I som lyde Elskovs Rue!

Nogle Mænd.

I som ei for Lasten grue!

Alle.

Skiilver! gyser, naar I skue
Dette rædselfulde Sted!

Giette Scene.

De Horrige. Selim og Mirza.

(De sedes ind paa Skuepladsen i Venster. Folket stimler til neden under Klippen. Ismail holder sig bag ved Folkemængden, saa langt fra dem som han kan.)

Selim.

Saa skal da denne Dag krone vores Kierlighed? —
Ulykkelige Selim! Det er ikke nok at du selv skal døe, men din Ubesindighed skal ogsaa drage din Mirza med dig i Døden — i den skindigste, græsseligste Død!

Mirza.

Mirza.

Selim! hvorfor saa mismodig? denne Mismodighed anstaer ikke en Mand. — At døe for Dyden og Kierlighed, o! det er ingen Ting; men at ofres paa Vellystens og Forsængeligheds Alter, o! det er langt værre end Døden. Tak min Selim! evig Tak! fordi du kom tids nok til at redde mig fra den Afgrund, som jeg stod paa Pyndten af, og var nær ved at falde i. Vi døe, men vi skilles dog ikke ad.

Selim.

Trostelige Tanke! nei Mirza! Mirza! er det en Trost at døe, da, naar man tænker at man først skulle begynde at leve? Nu da jeg aldrig meer ville forlade dig?

Syvende Scene.

De Forrige. En ung Marokkaner
(styrter islende ind).

Marokkaneren.

Hvor er han? hvor skal jeg finde ham? Selim!
Selim!

Selim.

Her er jeg, min Ven! du seer mig i Dødens Havn:
Farvel!

Marokkaneren.

Du døe? — nei aldrig. Du skal see om jeg ikke
for-

formaaer at giengelde en Velgierning! Jeg iser til Keiseren; jeg flyver derhen, og snart . . .

Selim.

Spar din Gang! den nyttet ikke . . .

Marokkaneren.

Jo, Selim! troe mig, jeg veed Midler til at bøge Hamid saaledes, at han ikke skal kunde nægte mig dit Liv, og . . .

Mirza.

Umueligt! Ven! seer du det Flag, som hisset vaier? Snart tages det ind, og saa er din Selim ikke mere til.

Marokkaneren.

Gud! hvad hører jeg? (til Vagten.) Vagt! det vil koste Eders Liv, om I lyder en Befaling, som Hamid snart skal angre. Bie et Dieblik! hvis ikke, saa skielver!

(han løber bort.)

Ismail

(i det Marokkaneren løber).

Unge bydende Dreng! tillad dog, at Hamids Befalinger lydes for dine!

Ottende

Ottende Scene.

De Forrige, undtagen Marokkaneren.

Selim.

Din Midkierhed er forgieves, ædelmodige unge
Mand! Mahomet selv kan ikke frelse min Mirza. Hvis
maae doe!

Snart deer du, o Harme!

Snart er du ei meer,

Mirza.

Men i dine Arme

Ad Døden jeg leer.

Selim.

Hvad var dog min Brøde?

Mirza.

Du elskede mig.

Selim.

Hvorfor skal min Elskete da bøde?

Mirza.

Hun elskede dig.

Selim.

Skal da den Uskyldige side

For det en Fervoven forbred?

Mirza.

Mirza.

Jeg rives ei meer fra din Side,
Din er jeg i Liv og i Død.

Selim.

Mig Døden ei bittert kan smage,
Naar ene dens Offer jeg blev.

Mirza.

Men naar man dig bort fra mig rev,
Hvad har jeg for Glæde tilbage?
Mig Livet ei meer kan behage.

Begge.

Saa knus os da, dræbende Slag!
Os Elskov med Mod skal bevebne.
Vi døe jo for Kierligheds Sag.

(Vagten giver dem et Tegn, og de gaae op
paa Klippen.)

Chor.

Gruesomme Skiebne!
Sorteste Dag!

Niende

Niende Scene.

(Skuepladsen forandres til en prægtig Sal paa Keiser Hamsids Slot, hvori Thronen staaer.)

Hamid

(til en af sine Slaver).

Bring hende ind. (Slaven gaaer.) Jeg maae dog høre, hvad dette Fruentimmer, der saa rasende tor vove at trænge sig ind paa Slottet, kan have at forebringe.

Tiende Scene.

Hamid. **Fatme.** **Slaver.**

Fatme

(kaster sig paa Knæ).

Mægtige Keiser! Maade for Selim! Maade for Mirza! de ere uskyldige.

Hamid.

Hvad? Uskyldige! den kan være uskyldig, der tor vove at vanhellige mit Harem?

Fatme.

Hør mig Keiser! Ismail — den forræderiske Ismail . . .

Hamid.

Ismail, siger du? nei intet — jeg hører intet. Ingen Ting kan redde dem. (til Bagten.) Man give Ordre til at tage Flaget ind, at min Dom kan fuldbyrdes. (een af Bagten gaaer.)

Fatme.

Fatme.

Gud! — min stakkels Veninde! — Medlidende
Keiser! — Oh! grummere end Tigeren er du!

Ellevte Scene.

De Forrige. Den unge Marokkaner
(styrter ind).

Marokkaneren.

Efter du din Zeide, Keiser! saa Maade for Forbryderne!

Hamid.

Hvad? min Zeide siger da?

Marokkaneren
(trækker en Dolk).

Ga — og Maade! siger jeg igien; eller din Zeide
skal ikke leve et Dieblik mere.

Hamid
(til Bagten).

Hurtig! løber! lad Flaget staae. — Man bringe
Forbryderne og Ismail hid. — Hurtig! det gelder
Eders Liv.

(endeel af Slaverne løbe og Fatme efter dem).

Tolvte Scene.

Hamid. Marokkaneren.

Hamid.

Min Zeide, siger du? tæl videre!

Mas

Marokkaneren.

Ga, her er hun. Kiend i mig igien din Zeide.

(hun tager Turbanen og Knebelsharterne af, og haaret falder ned i Løkker over hendes Skuldre.)

Hamid.

Er det mueligt? — Zeide! — Du min Zeide? —
hvorpåledes? og det i denne Dragt!

Zeide.

Kiender Hamid mig nu igien? — Jeg røvedes fra dig af nogle Korsarer, som gjorde Landgang ved mit Lyshus. Vi havde ikke været længe i Søen, forend vi blevet angrebne af et fiendtligt Skib. Man lukkede mig ned i Kahyten. Uvis om i hvilken Hænder jeg måtte falde, og frygtsom for min Skiebne, som et Fruentimmer, ombryttede jeg min Dragt med denne Mandsdragt som jeg forefandt, og fort derefter erfarede jeg, at Seierbinde- ren just var den ædelmodige Selim, som din Brede har fordømt til Doden. Er din Zeide vel værd at du for hendes Skyld skenker hendes Besriere Livet?

Hamid.

Gud! hvilken uventet Lykke! Han lebe! i hvor gros endog hans Forbrydelse er.

Zeide.

Mig bragte Almagts Finger

Til Hamid igien;

Paa Elskovs lette Vinger

Jeg

Jeg flet til min Ven.
 Da Stormen sig reiste
 Og trued' mig med Død,
 Da modig Røver kneiste
 Og spottet med min Næd,
 Strax hørtes Elskov tale,
 Og himlen at besale,
 Og Røveren bukked' og Stormen adled.

Mit Liv paa nye begynder,
 Da jeg min Elsker skue kan.
 Propheten Elskov ynder,
 Og Hamid elsker han.
 Han saae du længtes efter
 Zeides Barm!
 Og lagde Levens Kræfter
 I min Besriers Arm.
 Mig bragte Almagts Finger
 Til Hamid igien;
 Paa Elskovs lætte Vinger
 Jeg flet til min Ven.

Hamid.

Fortryllende Zeide! denne lykkelige Dag havde jeg
 ikke ventet mig at opleve.

Trettende Scene.

De Torrige. Selim. Mirza. Hatme. Bagten og
Ismail
(imellem Mengden i Baggrunden).

Zeide.

Selim! min Besrier! kom og modtag den Be-
lønning, som den erkendtlige Hamid har tiltænkt dig,
fordi du reddede mig, hans Zeide.

Selim.

Hans Zeide? — jeg reddet hans Zeide? — hvor-
ledes? du Zeide?

Hamid.

Ta hun er min Zeide, som er skjult i denne Dragt.
Men, Selim! kiender du din Forbrydelse?

Selim.

Jeg kiender den, mægtige Keiser! jeg har forgrebet
mig paa din Hellighed, trængt mig ind med Vold i dit
Harem, en Helligdom, hvorhen ingen vanhellig Mands-
fod tor vove sig, uden at fortíene Døden. Jeg veed det.
Din Majestet er fornærmet. Forbrydelsen fordrer Havn,
og jeg undslæer mig ikke for Døden; kuns lad ikke den
uskyldige Mirza lide for en audens Forbrydelse.

Mirza.

Selim! — Keiser! jeg er Forbryderen. — Viid,
jeg elsker ham til Trods for din Dødsdom. Lad mig
lide! Jeg doer med Glæde.

Hamid.

Hamid.

Nei Selim! nei Mirza! I skal ikke døe. I har
forseet Eder; men er det ikke mig, der er fornærmet?
— Har jeg ikke Rettighed til at tilgive? — Og har du
ikke skienket mig mere, end jeg havde tabt, om du end
havde rovet mit hele foragtelige og unyttige Harem fra
mig. Lev, og tag Mirza af min Zeides Haand! hun
var bestemt til en Belønning for Zeides Befrier; og
Rigdom skal flyde til dit Huus fra mig, som Floderne
fra Bierget.

Zeide

(tager Mirza ved Haanden).

See her, min Befrier! tag imod denne Gave, som
er en Keiser værdig.

(hun fører Mirza hen til ham, de omsavne hverandre)

Selim og Mirza.

Himlen rørtes ved min Smerte;
Elfov tørred' Graaden af.
Saaret lægtes i mit Hjerte;
Man mig Liv for Døden gav,
Da jeg saae den visse Grav.

Mirza.

Glædens Soel forsvandt i Skyer;

Selim.

Livets gyldne Glands blev sort;

Mirza.

Mirza.

Men uventet Taagen flyer;

Selim.

Nat og Mulin blev jaget fort.

Mirza.

Himmel! du som saae mig græde,

See min Fryd!

Selim.

O see min Glæde!

Himmel! du som saae mig græde.

Begge.

Elske Mirza
Selim } fun for dig,

Allahs Mildhed skaante mig!

Hamid. Zeide. Selim. Mirza.

Himlen rørtes ved vor Smerte;

Elskov tørred Graaden af.

Saaret lægtes i vort Hjerte;

Man os Liv for Deden gav,

Da vi saae den visse Grav.

Dig, o Allah! stor og viis,

Ewig Tak og evig Priis!

Selim.

Selim.

Mægtige Keiser! du har givet mig den største Gave,
som Jorden eier; men viid: hun var min, førend hun
blev din. Hun tilhørte mig, førend du gav mig hende.

Hamid.

Hvad? Mirza tilhørte dig?

Fatme.

Tillad din Slavinde at tale. Kiender du denne
Pung og dette Guld?

Hamid.

Ja vist. Det er det Guld, hvormed jeg endnu i
Dag betalte Mirza.

Fatme.

Saa viid da, at den der solgte dig denne Skat,
var en Forræder, den nedrigste Forræder; at han solgte
dig en anden Mands Eiendom; Selims Eiendom. Og
denne Forræder er den rige Ismail.

Selim.

Ismail! Gud! er det mueligt?

Hamid.

Hvad hører jeg, hvor er han? bringer mig han
hid, det Uhyre!

Mirza.

Jeg torde neppe mistanke ham, i hvor stor Marsag
jeg end havde dertil.

(Ismail trænger sig frem igennem Bagten som
staar i Baggrunden)

Fatme.

De forsvarer den nok.

Ismail

(studser og seer paa hende).

Jeg fiender denne Stemme, men jeg foragter den.

Hamid.

Horrader! hvor har du bovet at sælge en andens
Eiendom?

Ismail.

Ifke solgt den. Du seer at dit Guld er ikke i mine
Hænder. Jeg foragter dit Guld, og behøver det ligesaa
lidet som din Naade. Men jeg ville hævne mig. Jeg
elskede Mirza, hun foragtede min Kierlighed, og jeg
ville glad udstaae de største Pinsler, naar jeg kunne see
Jer alle ulykkelige.

Zeide.

Afskyelige Uhyre!

Hamid.

Nederdrægtige! din Tid er kommen. Længe nok
har du været en Skindsel for Jorden. Vagt! styrter
denne Usling ned af Klippen, som var bestemt for Selim
og Mirza! Strax!

Ismail.

Spar dine Befalinger, mægtige Keiser! Ismail
tager ingen flere af dig. Jeg styrter mig selv:
(han vil gaae.)

Selim.

Selim. **Mirza.** **Zeide** og **Fatme**
(alle paa engang.)

Naade! Naade!

Zeide.

Lad ham leve til Straf for sig selv.

Hamid.

Vel! Lad ham leve!

Ismail

(vender sig om).

Naade! ha, ha, ha! Jeg foragter Naade. Hevn
eller Død! intet andet. Jeg gaaer; og i det jeg styrter
mig ned, skal jeg forbande jer alle sammen.

(han gaaer ræsende ud.)

Fjortende Scene.

De Forrige, undtagen Ismail.

Hamid.

Hans Huus og hans Rigdomme tilhøre dig, Selim!

Selim.

Nei, mægtige Keiser! din Naade og min Mirzas
Kierlighed er alt hvad jeg trænger til.

Hamid.

Velan! saa uddeles det iblandt de Trængende! Og
nu celebrere man min Zeides Hjemkomst med alle Hoitideligheder!
Man oplukke Indgangen til Slottet for alle
mine Undersaatter, og for evig være mit Harems Dørre
aabne! (Dørrene aabnes og Folket samler sig; der hores en

Harpe bag ved.) Hvad er denne for en Lyd? Er det en
Glædes Lyd, saa vær velkommen!

(Hamid og Zeide sætte sig paa Thronen. Menaden
af Hoffets Dandere og Dandserinder, som
imidlertid er stimlet til, deleter sig i to Ra-
der, og man seer bagest Øsmuin med Har-
pen og Ali.)

Mirza.

Kom hid, Ali! kom Øsmuin! glæder Eder med
Eders lykkelige Veninde; den mægtige Hamid tillader det.

Ali

(Svnger og Øsmuin spiller).

En Ridder drog engang i Krig,
Hans stolte God saa seierrig
Gik frem paa Ørens Bane;
Og hvor man saae hans Fane,
De Fiender skulte sig.

Nu Krigen var tilende snart,
Og meget fiendtlig Blod blev sparet;
Den Ridder drog tilbage,
Og til sin elskte Mage
Han flyer med Bindens Fart.

Han drog, og med en hastig God
Snart inden Slottets Porte stod;

Men

Men fandt sit Huus saa øde,
Og Gulv og Mure øde
Af slagne Venners Blod.

Af Harm han sig i Læben beed,
Han vandrer om fra Sted til Sted,
Men da han ei kan finde
Sin kære Elferinde,
Han blev forsagt og græd.

Hvo giver nu vor Ridder Trost?
Thi borte er hans Fryd og Lyst;
Han søger øde Steder;
Og best han gaaer og græder,
Han hører hendes Rost.

„O du! hvis Navn jeg præget har
„I Hiertet, som din Rigdom var!
„O kom og frels din Mage
„Fra meer end Helveds Plage!”
„Jeg kommer” var hans Svar.

Af Taarnet ud en Kiempe brød
Med Sværd i Haand, og brølte Død.
Den Ridder Værgen trækker,

Til Marken Kiempen strækker;
I Blod Uhyret fled.

Snart Fængslets Dør vidaaben staaer,
Og Elskov vinler inden for;
Den Skønne Hælten falder,
Hun i hans Arme falder,
Og Sorgen reent forgaaer.

(almindelig Høitids-Dands.)

Sang

(og Dands af Marokkanse Ungdom).

Blid, o Hamid! fra din Throne,
Hør vor svage Jubeltoner:
Himlens Gaver strømme ned
Over trofast Kierlighed!

Han, som hører Spæde Bonner,
Allah, han, som Dyden lønner,
Gyde sine Gaver ned
Over trofast Kierlighed!

Muntert nu vor Stemme lyder;
Os din Smil til Hesten byder.
Himlens Gaver strømme ned
Over trofast Kierlighed!

(Dands.)

Mirja.

Mirza.

Keiser! Mit Hjerte flyder over af Glæde over den
Lykke, som jeg i Dag har imodtaget af din Haand.

Hamid.

Vær min Beides Veninde, som Selim skal være
min Ven; og ansee fra denne Dag mit Slot som dit
egent Huus. Lad Sang, Munterhed, og uskyldig For-
nisielse være Vidne om din Lykke; og lad Glæden kuns
have sit frie Løb.

Mirza.

O Fryd! saa kom du dog tilbage
Livsaligste blant alle Dage!
Farvel, o dunkle Nat! du sovndt,
Da jeg min elskte Selim fandt.
Fra denne Dag vil Solen smile,
Saa blid, som naar den før frembrød;
Og mindre hastigt vil den ile
Hest ned i Havets vaade Skød.
Dens Ild skal rundt omkring mig dandse,
Og Maanens blege Straaler standse
I stille Nat sin tause Gang,
Og høre paa min glade Sang.

Slutnings-Chor.

Rundt omkring Afrikas sandige Zoner
 Skingre vor festlige, jublende Lyd!
 Danner, I Esver! de rædsomme Toner,
 Danner dem til Melodier af Fryd!
 Seer den Besonning, som Trofasthed fandt:
 Elskov blev kronet, og Kierlighed vandt.

A f r i k a

afrikas god nu mørk og lidet Q
 afrikas lande alle træde englæder
 afrikas lande alle træde englæder

Bir-

B i r t u o f e n .

No. 2.

Comoedie

i

een Aft.

Jeg tiender nok Jer Landsmænd, saafnare I faaeer en
Singer i Sagerne, saa kan man aldrig faae Jer derudaf igien.

Holberg.

Fortale

til det første Oplag.

Dette Stykke har aldrig været indleveret til Theater-Directio-
nen, hvilket jeg finder fornødent at anmærke, for at spare visse
Folk for unødvendige Gisninger, angaaende Maaden, hvorpaa
det fremkommer for Publikum. Forfatteren har af andres Skiebs-
ne lært at være forsiktig, med hvad han vil trænge ind paa Thea-
teret. Meget rimeligen ville Directionen have anmodet Forfatte-
ren om, paa sine Steder at omarbeide Stykket, vagtet det hver-
ken synder imod Religion, eller Moral og gode Sæder, og det
kande han ikke bequemme sig til, da han veed, at opkogt Suppe-
taber i sin Smag; og at omarbeidede Comoedier sielden kan lyk-
kes, det har han erfaret ved andres sorgelige Skiebne. Skulle
imidlertid Directionen finde, at Stykket fortjener at opføres, saa
forstaaer det sig selv, at en Forfatter sielden gior Indvendinger
imod

imod sigt, og da vil Author til dette Stykke nok melde sig; dog er det aldeles ikke af den Aarsag, at han har tilsat de Skuespilceres Navne, som burde forestille Personerne *), men blot for at vise, hvem han, under Stokkets Udarbeidelse, har haft Hensigt til, og tiltroer meest Duelighed til at udføre især de betydeligste Roller.

Forfatteren.

Denne Udmærkelse af Personerne findes ikke i denne Udgave, siden det, efter senere indertrufne Omstændigheder, ville være en Umuelighed nu at besætte Rollerne med de samme Personer, som i Aaret 1789 om Høsten, da dette Stykke blev skrevet. Ved at savne vores Preisler paa Skuepladsen, har ingen original Forfatter tabt mere end jeg; ligesom jeg ogsaa, ved at tænke nogle Aar hen i Fremtiden, ikke ved hvorledes en Madame Preislers Savn skal erstattes, naar dens nede hende til at gaae over i et ander Tag.

Anm. ved denne Udgave.

*) Denne Udmærkelse af Personerne findes ikke i denne Udgave, siden det, efter senere indertrufne Omstændigheder, ville være en Umuelighed nu at besætte Rollerne med de samme Personer, som i Aaret 1789 om Høsten, da dette Stykke blev skrevet. Ved at savne vores Preisler paa Skuepladsen, har ingen original Forfatter tabt mere end jeg; ligesom jeg ogsaa, ved at tænke nogle Aar hen i Fremtiden, ikke ved hvorledes en Madame Preislers Savn skal erstattes, naar dens nede hende til at gaae over i et ander Tag.

For-

F o r t a l e til denne anden Udgave.

Da dette Stykke første Gang blev trykket, maae True Critica have haft meget at bestille, siden hun overdrog sammes Bedom-
melse til sin Veninde Jomfrue Justitia. Saasom nu denne gode
Jomfrue har een Egenkab tilfælles med næsten alle gamle Piger,
nemlig: at hun gierne dommer det værste om Mæsten, saa blev
Resultatet af hendes Dom denne: „at Bogtrykker Holm skulle
„ betale til det almindelige Hospital to hundrede Rigsdaler i
„ Straf, fordi han havde trykket denne Comoedie;“ hvorhos
det blev ham overladt, isald han ikke selv var Forsatteren, at
afgiore Sagen med Author, paa hvad Maade han best kunde,
og ville.

Nu er det paa den eene Side vist, at Bogtrykker
Holm aldrig har givet sig af med at være Forsatter; hans Me-
tier

tier og hans svage Hælbred giver ham meget andet at tænke paa; og han besidder for meget af den gammeldags Ærlighed, til at giøre Bind eller give sig ud for det, som han ikke forstaaer; hans økonomiske Forfatning har heller ikke villet tillade ham at giøre Reiser til Sicilien, eller Parforcejagt efter Varianter, thi i disse Tilfælde funde han ligesaa vel have været Professor som saa mange andre; og at han ikke forstaaer Latin burde ikke være ham til Hinder, med mindre det skulle besindes, at Dispensations-Beien kuns staaer aaben for enkelte Yndlinger; paa den anden Side beder jeg, at det maae være lige saa upaaatvivlesigt, at jeg, og ingen anden, er Forfatter af denne saa ilde behandledte Comœdie; hvoraf folger den Sandhed, at jeg, enten paa een eller anden Maade, maae have godtgiordt bemeldte Bogtrykker Holm sin Skade, hvilket bliver saa meget mere troeværdigt, som det aldrig har været hørt, at han har kæmpet med mig derom, enten ved Lov og Ret, eller med Næver.

De af mine Dædere, der ikke kende Historien, ville uden Twivl med Forundring spørge, hvad denne Comœdie kan have indeholdet, der i saa hoi en Grad funde forarge Tomfrue Jussitia? og hertil svarer jeg: Parturiunt montes, nasceretur ridiculus mus. Et eeneste Bogstav var Varsag i alle disse Ophævelser. Jeg havde været saa uhældig ved en Trykfejl at lade Forvalter Tøraf slige disse Ord i den trettende Scene: „En anden Affeire var „det, viin det gif saadan som ved Holmen, hvor min Broder er „Tømmermand; for han siger, at de der hugger gode Flag og „Seil i Stykker, naarsomstenid de vil have dem indklasserede, „for at de kan faae nye igien. Ja gior de saa.“

Det er vist, at man af disse Ord, saaledes som de her
faae, meget let kan udlede en Beskyldning om bedrageri og typ-
agtig Behandling iaf Statens Midler hos enkelte eller flere Em-
bedsmænd ved Holmen; samt om en strafværdig Esterladenhed hos
Admiralitets-Collegiet, med at see dem paa Fingrene; ja vel
endog om en skammelig Collusion med hine Forbrydere. Men
mon dette kan have været min Hensigt? Ingenlunde. Det ville
have været meget eenfoldigt af mig, just at angribe dette Depart-
tement fra een af sine stærkeste Sider, da det maae være Gud og
alle Leverandsrer best bekjendt, hvad Omhyggelighed Collegiet ans-
vender for at faae Flag- og Seilduger af den fordeelagtigste Vo-
nitet, og til de interessanteste Priser; og de deraf forsædigeede
Flag og Seil skulle dette samme Collegium lade kassere medens
de endnu ere gode? Det var afsyndigt at tænke paa, og gyse-
ligt at skrive om; Forsædligt at kunde forestille sig en saadan
Handlemaade af blotte Borgere, der kuns eie deres simple Ere,
end sige om dem, der, foruden den borgelige, ogsaa besidde den
qualificerede Agtelse. Det ville endogsaa, efter mine ringe Ind-
sigter, være hoiligen fornærrende at troe, at denne Sonderhug-
ning anvendes paa de efter Ret og Billighed kasserede Gager; thi
da disse ved Auktion skal bortsalgis, saa var det at forringe, om
ikke tilintetgiore, deres Værdie, til stor Skade og Tab for Sta-
tens Kasse. Denne Fremgangsmaade ville ogsaa uimodsigeligen
involvere, enten at de kasserede Gager vare bedre end at de burde
kasseres, eller og at de, formodelst Vedkommendes Skadesloshed
eller Utroeskab, muligvis kunde indsmugles igien, ved en Leve-
ranse under Navn af nye; en Sætning der paa en besynderlig
Maade ville kontrastere med dette Collegii bekjendte Aar va-

genhed, som den danske Kilstuer har været driftig nok til at satyrise over. *)

Vel har man i de senere Tider erfaret, at adskillige Nordener have fundet Sted ved dette Departement; men deels have de ikke været af den Betydenhed som ovenmeldte, isald samme eksisterede; deels har Collegiet selv ladet anstille Undersogelser des angaaende, og faaet de Straffyldige affræsede; deels ere Nordener næsten uadskillelige fra alle store og vidkøstige Indretninger; og deels ere vi fuldkommen betryggede for, at Nordenerne ville blive herefter saa faa som muligt, derved, at hans Majestæt har behaget allernaadigst at besikke sin Son, vores opmærksomme Kronprinds, til at være Præs i Admiralsitets Collegiet; en Handling, hvorför hele Landet velsigner dem begge, med dette tilfoiede ivrigt Ønde, at det snart maatte behage Kongen i samme Landsfaderlige Maade at see til General-Land-Dekonomie- og Commerce-Collegiet.

Erykfeilen, som jeg paa vedkommende Sted offentlig havde anmeldt, forend Sagen blev gjort anhængig ved Hof- og Stads-Netten, bestaaer deri, at der er bleven sat Holmen, isteden for Holmien, hvor jeg ved troeværdige mundtlige Fortællinger er underrettet om, at det omtalte Skielinsshykke virkelig prakticeres; ligesom det ogsaa, destoværrer! er en gammel Praxis til Soes i ondt Veir, at kappe gamle men brugbare Seilbort, for at bedrage Assurandeurerne, og faae nye igien paa deres Bekostning. Udeladelsen af det Bogstan i har jeg altsaa maattet

*) See 3 Bind. pag. 58 og 59.

tet betale med to hundrede Rigsdaler. Sandelig en god Betaling for eet eeneste Bogstav! Det var langt fra mig at censurere Hofs- og Stads Retten Dom; jeg er vis paa, at Retten har eene la- det sig lede af en inderlig Bedrøvelse over den uforkyldte Mis- tanke, som denne Trykfeil kunde have opvækket imod Admirali- tets Collegiet, om hvis retskasne ogaabne Handlemaade den var fuldkommen overbevist; og da Straffen var taalesig, har jeg, af Agtelse, saavel for bemeldte Ret, som for Collegiet, ikke villet lade Høieste Ret censurere Dommen *). Saameget er vist, at dersom en Trykfeil er nok til at fælde en Mand, saa vil jeg paa- tagte mig af et Katalogus at bevise, at en ellers meget stikkelig Mand her i Byen har fortient at radbrækkes og lægges paa Steile, da han ved en Auktion har ladet bortsælge en Kane med Tiggerrskin ds Dækkener, hvoraf det synes naturligtvis at folge, at denne Mand maae have slaaet Tiggere, som dog neppe er den Maade, hvorpaa Staten og Politiet ønsker Indbyg- gerne befriede fra disse ubehagelige og overhængende Giæster. **)

Jeg har aldeles ikke skrevet dette for at retfærdiggjøre Admiralitets-Collegiet, da jeg meget gierne tilstaaer, at alt hvad jeg i denne Anledning kunde skrive, ville være utilstrækkeligt; men blot for at retfærdiggjøre mig selv; og tryg i den Bevidsthed, al- drig

*) Min Agtelse for Hofs- og Stads-Retten udelukker ingenlunde min store Agtelse for Høieste Ret. Men jeg har i Almindelighed saa stor Frygt for Processer, at jeg er overmaade bange for at blive dømt af dette Tribunal.

**) Denne Trykfeil minder mig om en gammel gudelig Bog, som jeg har set, men hvis Titel jeg har forglemt. I Dedicationen til en hoi Herre i Dannemark siges der: at hans høie Familie er i Særdeless hed berømt for de mange store Hoveder, som den har frembragt.

drig at have sagt eller skrevet noget om dette høje Collegium, som ikke var overeensstemmende med den strengeste Sandhed, holder jeg mig forsikret om, at Collegiet, langt fra at fortryde paa mig, snarere skal vide mig Tak, fordi jeg, ved min uheldige Ven og paa min egen Bekostning, har bidraget til at lægge sammes Handlemaade for Dagen, til Veroesigelse for dets Samvittigheder baa-de i Tiden og i Evigheden.

Naar jeg saaledes haver retfærdiggjort mig for den oven-meldte imod min Billie indlobne kostbare Trykfeil, saa troer jeg ikke at jeg, i Henseende til denne Comedie, behover at giøre Und-skyldning for noget Menneske i Verden, uden det skulle være for de Bindmagere, der i Gloskevis lobe herind til os, især fra England, for at tænde deres Praas i det ægyptiske Mørke, som de ventte at finde her i Landet; eller og for de godtroende Narre, der holde for, at Duelighed altid er geleidet af en gæstfriig Om-snusen; at Viisdom boer inden for en fræk Pande; og at Lærdom og Sandhed stedse skøder fra en lobende Tunge; thi de Folk, der drage en nedrig Binding af at understøtte saadanne uduelige og usorskammede Emigranter paa Bekostning af, og til Forurettelse for Landets Born, de have i dette Skuespil ingen Revselse faaet; deres Andeel forbeholdes dem til en anden Lejlighed, dersom ikke Mr. Professor Lars Smith, eller en anden lige saa fortient Mand, skulle komme mig i Forveien.

Da jeg ved adskillige Lejligheder har yttret min egen, og — jeg tor frit sige det, thi det er Sandhed — Nationens Mis-fornoielse over de frogede Veie, hvorpaa en Hoben Fremmede, og
især

istør Tydskere, have vidst, endogsaa til Trods for Indfodsretten, at indsnige sig i fordeelagtige og fede Embeder her i Landet, hvor, til ingen større Duelighed udkreves, end den, som man kan finde hos tusende af Landets egne Børn, saa troer jeg det ikke upasseligt her at aflagge min Troes Bekjendelse desangaaende. Maar jeg altsaa nævner tydse Windmager, saa forstaer jeg der ved ingen andre end netos Windmagerne, men ingenlunde saadanne Folk, hvis Kundskaber og Duelighed giore ikke alleene dem selv, men endogsaa de Mands Skionsomhed Ære, der have været Midler til, ved deres Evner og Indsigter at skaffe Fædrenehedens Kundskabs-Massa en betydelig Tilvæxt; jeg kan altsaa ingenlunde derunder forstaare en Gasedow, en Meursius, en Resewitz, iblant dem, der have beklædet Embeder i Danne-mark, eller en Krakenstein, en Niebuhr, en Tode,* en Schuh, en Oeder, og flere iblant de værdige Tydskere, som Fædrelandet endnu eier i sit Skid; men jeg forstaer der ved en Herr A, Herr B, Herr C, og saaledes hele Alphabetet igennem; og enhver Fremmed, der ikke eier udmarkede Kundskaber og fortrinlig Begavemhed til det Tag, hvori han er sat; enhver Fremmed, der er enten for stolt eller for ligegeyldig til at giore sig bekjendt med vores Sprog **) og Sæder; enhver Frem-

3 2 med,

* Det er ingen Compliment, naar jeg nævner Professor Tode her; thi den Mand, der har Mod til at sige en anden ubehagelige Sandheder, naar det udfordres, bor ogsaa have Retskassenhed nok til at sige ham, efter Omstændighederne, behagelige Sandheder.

**) Foragten for vores danske Sprog gaaer virkelig saa vidt, at selv indfodte Danske øste affectere ikke at kunde tale deres Moders Maal. Saaledes har jeg den 9de Oktober 1792 ved et lidet Oplob paa Hiers net af store Strandstræde og Nyehavn set en indfodt dansk Mand. — en Mand, som Kongen har berettiget os til at fordre bedre Conduite og mindre Narrestreger af — blande sig ind iblandt Pobelen med dette Spørgsmaal: qu'est ce qu'on fait ici? hvorpaas han, som man let begriber, inset Svar sic.

med, der vojer at foraare og forhaane den Nation, der saa modelig har optaget ham iblant sine Born; enhver Gremmed, der praler af de Kundfaber, som han ikke besiddet, er netop een af dem, som jeg har sigtet til med den ovenansorte Venynesse.

Læseren indseer letteligen at her kuns tales om de Tydskere eller Gremmede, der besoldes eller pensioneres af Staten, og have deres Underholdning paa Landets Bekostning, men ingen lunde om dem, der paa kortere eller længere Tid opholde sig her i Landet paa deres egen Pung, som Reisende. Det ville saaledes være utaaletsigt, om, for Exempel, en Klospoeck ville forhaane den danske Nation i sine Skrifter, eller en Friderich Münter ansee det som en storre Ere for sig at være født i Gotha, end at være dansk Borger og Embedsmann. Derimod kan jeg paa ingen Maade tage en Ramdohr det ilde op, at han i sit Skrift har giort nogle enkelte Anmerkninger, som en stor Deel af mine Landsmænd ikke ere forniede med *). Jeg

for

*) Siden jeg har nævnet Herr von Ramdohrs Reise, saa maa jeg oprigtig tilstaae, at jeg ikke begriber Martsagen, hvorfore næsten alle Danse Forsattere eenstemmigen fordamme hans Bog. Ut den indeholder nogle faa Urigtigheder, og er paa adskillige Steder usuldkommen, det er en Omstændighed, som han har tilfælles med alle Reisebeskrivere; at han undertiden har sinet en Ting fra den Side, hvorfra vi som Indsøgte ikke børtragte den, det bør dog vel tilgives en Mand, der kuns har opholdt sig kort her paa Siedet; om han har fældet urigtige Domme i henseende til Konstens Verker, det kan jeg ikke bedomme; men at han har skrevet noget der værre Nationen, det betegter jeg aldeles. Maar han siger,, at det smukke Kjøn i Dannermark mangler den finere Kultur, og er tilbageholdende imod Gremmede" da har han, i det mindste hvad Midselstanden betrefser, sagt en uimodsigelig Sandhed, og holdt en Lov tale over Kionnet, hvorfor Nationen bør være ham Tak skyldig; thi hos

for min Deel fortryder mindre paa ham, end paa den reisende Fransmand, der i et franskt Brev, hvorfaf Morgenposten fra

hos den Nation, hvor den suere Kultur i Almindelighed mangler, der ere Sæderne neppe i nogen meget hoi Grad fordærvede. Man vil dog vel ikke regne ham det til en Forbrydelse, at han ikke har sagt om Dannemark: See det er altsammen saare godt! Det Barn bliver forkielet, hvis Foreldre ikke kan taale at høre en Fremmed sig med Beskedenhed: Den og den Fejl har Dere's Barn, so gat rette den! Og et heest Land kan ogsaa blive forkielet. Og skulle det vel være en Forbrydelse imod Nationen, eller kunde giøres til en Nationalsag, om han her i Landet har fundet et eller andet Hjemsted, hvor Naturen var sadt i Snorliv. Saa patriotisk er jeg ikke at troe dette. Mit Horsvar for ham er saa meget mere upartisk, som han, ved at tale om Skuespildigtere, ikke har giort mig den ære at nævne mig, da jeg dog tor troe at fortiene en Plads iblandt dem. Men naar danske Forfattere laste ham, fordi han undertiden ikke har seet hvad han dog burde have seet, saa kan jeg ikke undlade at spørge, om da danske Forfattere have Privilegium paa, at see de Objekter urigtigt, som de daglig kunde have for Øjnene. Iblant en Hoben Urigtigheder hos hans danske Antagonister vil jeg kuns anfore ts, der kan tiene til at vise, hvem der har seet uagtigst og rigtigst, enten den hastig giennemreisende Herr von Ramdohr, eller hans Antagonister, der i nogle Aar have opholdt sig her i Byen. Forst har Herr von Ramdohr sagt, at der paa Comediehuset, i den Tid han opholdt sig her, ikke var noget Gallerie for den nederste Klasse af Indbaanerne. Herom siger Herr Secretair Sander i Minerva for August 1792 pag. 222 og 223 at dette er ikke sandt. Og jeg siger, med Herr Secretairens Tilladelse, at det er uimodsigelig sandt. Den øverste Etage var paa den Tid indeelt i Loger og abonneret bort til Folk, der ere langt over den nederste Klasse, — thi denne Klasse har ikke Raad til at abonnere — og i blant disse Abonnenter ville Herr Secretairen, naar han havde seet ret til, have fundet man gen en Mand, der var hans Overmand, baade i Rang og i Kundskaber. At der, som Secretairen siger, ofte saaes Dienestepiger og Personer af den underste Stand i disse Loger, det beviser intet, thi dem har han ikke sjeldent ogsaa fundet finde i den første og anden Etage, hvorfore denne Kritik over Herr von Ramdohr falder aldeles bort. Ikke af større Vigtighed er den anden Kritik af den danske Tilsuer, som i No. 65 for 30 August 1792 siger: „at naar Herr von Ramdohr fortæller os, at Frederik den Femtes Statue paa

fra forrige Aar gav os en Oversættelse, har odført en Hoben ublue Lovtaler over os, der lugte af de Maaltider, hvormed man i og omkring København havde beværtet ham.

Efter at have afgivet denne Troesbekendelse, som jeg ved adskillige Lejligheder tilforn har afgivet, og hvis Rigtighed neppe nogen vil nægte mig, maae jeg reent ud tilstaae, at jeg ikke forstaer, hvad Herr Professor Baggesen vil sige med sine Declamationer imod Nationalhod og nationale Giftbladere, som findes i Labyrinthen 1. Deel pag. 373 til 383. Jeg har for min Deel indtil denne Dag været saa hældig, ikke at see eller kende noget tænkende Menneske, der kunde fornædre sig til at have eller forhaane nogen Mand, blot fordi han er af

en

„ Amalienborg staaer med Ansigtet vendt ud imod Havet — saa fristes man til at læse nok engang, for at see, om det virkelig er muligt, at den Mand, der har taget Statuen saa noie i Dies syn, som hans Rasonnement om Hestens og Rutterens indbyrdes Forhold synes at vidne, ikke skulle have seet hvordan Storren var vendt. Nei, ud mod Byen, mod det Folk han elskede, og der saa inderlig elskede ham, som han saa gjerne saae og loed sig see af, didhen burde Frederik den Gode være vendt, og saaledes er han det ogsaa.“ Forudsadt at Tilskueren taler om Kongen og ikke om Hesten, saa maae man sandelig her fristes til at læse om igien, for at see om det virkeligen er muligt, at den Mand, der har Lejlighed til hver Dag at tage Statuen i Diesyn, ikke skulle have seet hvordan Storren er vendt. Nei, Herr von Ramdohrs Beretning er her ogsaa uimodsigelig rigtig, og Tilskueren har suet aabenbare falsit. Jeg vil ikke nægte deunes Vaastand om hvorledes Statuen burde eller kunde være vendt; jeg holder mig kunst til hvorledes den virkelig staaer, og enhver, der vil giøre sig den Umage at see med egne Øine, skal lettelig besinde at Konstneren, ikke uden Sklusomhed og Udtryk, har stillet den saaledes, at Hesten seer hen paa den ufulds endte Marmor-Kirke, og at Kongen vender Ansigtet fra det Molteiske Palais, og seer ud til Øresund.

en anden Nation, eller at bruge nogen Nations Navn som et Skjeldsbord. Jeg beklager sandelig Herr Professor Baggesen, ifald han, som hans hestige Tone synes at give tilkiende, har været ulykkelig nok til at opdage saadanne Folk i Dannemark: jeg beklager ham dobbelt, ifald hans Menneskekielighed, som han selv taler det, gaaer saa vidt, at den dræber Patriotismen, saa at han uden Fortydelse kan see den vindige Landstryger, af hvad Nation han ogsaa maatte være, at opsluge det Brod, som hans mere fortiente Landsmand burde og ønskede at møtte sig med; og jeg beklager ham tredobbelt, ifald han med al sin Jagttagelses Land ikke har lagt Mærke til, at dette ikke sielden har været Ulseldet her i Dannemark. *) Og Heer Professor Baggesen tor vove at stemple dem med Navnet National-Giftblænde-re, der have Mod nok til at udsætte sig for Had og Forfolgelser ved at paatale denne National-Kets Forkrænkelse? der have Folkesse nok til at græmme sig over saadanne Indbrud i Folkets Rettigheder? Sandelig, dersom han holder disse Folkeser for at være falske, da er det saadanne falske Folkeser, hvormed jeg skal ønske at doe, ifald der skulle gives vedvarende Anledning dertil, som jeg dog ikke maae formode. Indsødsretten bør betrygge os derimod, siont jeg derhos ogsaa tilstaaer, at Begrebet om Indsødsret er, efter mine tanker, saa noie forbundet med Begrebet

*) Naar jeg i Fortalen til de Bonner og Wanner her foran pag. 16 og 17 har nævnet endeel af de Vanskæligheder, som Landofficerene har at kæmpe imod for at erhverve sig Adgang til de Steder, hvor Søofficeren villig indlades, har jeg forglemt at berøre een af de første og som næsten er uovervindelig, nemlig: at der iblandt Landofficererne findes en stor Mængde Fremmede og Udlændinge, da derimod Søofficererne ere samtlige Landets egne Børn.

grebet om Nation — ligesom Begrebet om Skrivesfrihed med Begrebet om Kønksfrihed — at jeg ikke indseer, hvorledes det er muligt, at nogen af disse Rettigheder og Friheder enten kan tages eller gives. Jeg ved ikke, hvem Herr Baggesen figter til med disse Declamationer, men dette ved jeg, at der ere adskillige Skribentere, som i deres Skrifter tydeligen have fremsat de samme Grundsatninger som jeg, og endnu vedblive samme; altsaa maae han tillade mig at troe, at han enten har fægtet imod dem og mig, eller ogsaa imod en Skugge, som han selv har skabt sig. Jeg skriver dette ikke for at yppc Feide med Herr Professor Baggesen, men fordi jeg skylder mig selv at giennemgaae alt, hvad der kunde synes at staae i nogen Forbindelse med, eller at være skilet imod, mine Arbeider; Jeg er ikke, og har aldrig været hans lven; jeg agter ham for hans Talenter — thi andet har jeg ikke haft Lejlighed til at siende — endforts! jeg kuns beundrer dem i hans forste, og ikke i hans senere Værker; hvorhos jeg dog oprigtig maae tilstaae, at jeg myelig har lært at siende utrykte Arbeider af hans Muse, hvis Fortresselighed ene var i stand til at forsonne mig med ham, om vi endog vare dodelige Fiender.

Hvad jeg her har været nødt til at sige om Thydsterne og Tydsheden, er skeet eengang for alle, og, som jeg haaber, for sidste Gang, saasom jeg, for Estertiden, naar det skulle behoves at røre ved denne Streng, blot agter at henvise til dette Sted; men da jeg af Erfarenhed har lært, at jeg ikke kan være forsiktig nok med mine Udladelsser, og at der gives Folk der gjøre sig megen Umage for at misforstaae mig, og urigtig at fortolke mine

Udtryk, saa maae jeg endnu giore denne, ellers aldeles ufor-
nodne, Anmærkning, at jeg ingentlunde miskiender de store og uhyre
Fordeele, som Videnskabernes Rige i Almindelighed, og vores Lite-
ratur og Oplysning i Særdeleshed, har hostet af Sydse Fjeld,
Sydse Arbeidsomhed, og Sydse Talenter; at jeg erkiender dette
med den vedborlige Taknemmelighed; og at jeg ingenlunde er saa
uretsædig og usionsom, at skrive de Bedragerier, som enkelte
Sydkere have begaaet, og endnu soge at begaae, her i mit Fo-
deland, paa denne ædle og oplyste Nations Regning.

Endnu een Ting maae jeg her omtale, som man har
behaget at beskyde mig for, nemlig: at jeg skærer Holste-
nere og Sydkere over een Kam. For det første maae
jeg svare, at en Windmager er og bliver en Windmager, enten
han saa er født i Sydkiland, Holsteen eller Dannemark. For det
andet er det en bekjendt og uimodsigelig Sandhed, at den Hol-
steenske Adel er noget nær af al Adel den stolteste; og hvormeget
denne Stolthed maae smitte paa de med Adelen lige privilige-
rede, og næsten den hele Middelstand, kan ingen være uknydig
om, uden den der ikke kender Mennesket; og for det tredie har
man ved saa mange Lejligheder erfaret, at en Hoben Holstenere
nødig ville tilstaae, at de ere Danse, men sætte en forsængelig
Ere i at være Sydse. En stor Deel af dem foragte det danske
Sprog; det vil ikke være vanskeligt at bevise, at der gives Hol-
stenere, der have siddet i betydelige Embeder, og boet inden
Københavns Volde i en Snees Aar og flere, og dog ikke kunde
tale eet dansk Ord, og som giore det til et Vilkaar hos deres
Tjenestefolk, at de maae kunde tale Sydse. Holstenene omgaaes

i Almindelighed ikke gierne med andre end med Holstenere og Thysfere, og til deres venstabelige Cirkler faaer sielden nogen dansk Mand Adgang. Ja jeg veed endogsaa med uimodsigelig Vished, at der i Aaret 1792 er i en fornemme holsteense Embeds-Mands Huus holdet en Samtale om Dannemarke og dets Indbyggere, hvorfra den, der var gansse fremmed, maatte have faaet Anledning til at troe, at Landet var et Nova Zembla og Folkene Hottentotter. „Sehen Sie“ — sagde iblant andet en ung Mand, der dog ellers griber enhver Leilighed, for offentlig at rose og forsvare Nationen, og insinuere sig hos den — „Sehen Sie hier dies Gemüse, das ist ein deutsches Gericht. Gesie müssen kennen die Dänen überhaupt nicht; sie haben nicht einmal ein gleichgeltendes Wort dasfür. O die elende Dänische Sprache! Ich rühme mich, mein Vater war ein Deutscher.“ — „Liebster Freund!“ — svarede en anden ham — „Sprechen sie nicht so laut, sonst kriegen Sie das ganze Dänische Heer über sich!“ — Kildragessen er bogstavelig sandsærdig, og kunde i Nedsald bevises; og nu tager jeg enhver retskaffen Mand — han være saa Danse, Thys eller Holsteener — til Dommer, om saadanne Folk kunne giøre deres Landsmænd agtede i et Land, hvor de burde være elskede, end kont de ere fødte til at tale et andet Sprog? Jeg spørger videre, om det ikke er et virkelig talende Bevis paa de Danskes Godhed og Overbærelse, at Holstenerne dog alligevel nyde saa megen Agtelse hos Folk af Middelstanden, som de virkelig nyde? thi jeg taler ikke om de højere Cirkler, hvorfra man aldeles har forsiget det danske Sprog og danske Sæder; her veed man, at en Holsteener er for det meeste mere velkommen end den Danse.

Sæt, at en dansk Mand, der blot opholder sig som Guest i Thyssland — jeg vil ikke engang tale om een der havde gjort sin Lykke der i Landet — skunde i Aaret 1792 have været uforstammet nok til, i et Selskab at giore folgende eller nogle lignende Reflexioner: „ Hvor maae dog ikke den tydiske Nation være „ uvingiengelig! En Tydsker omgaaes aldrig med sine Gien- „ boer; han har ikke engang Gienboer; han veed ikke hvad „ det Ord Gienboe betyder; ja hans Sprog eier ikke engang „ et Ord, der kan udtrykke det danske Ord Gienboe. O det „ elendige tydiske Sprog! Jeg takker min Gud, at min Fader „ var Dans; at jeg er født i det selskabelige Danmark.“ Foruden at en saadan Person ræsonnerede som en Nar, maae jeg spørge, hvad han fortiente for saadan uforstammet Snak? — Næst over e, kiere Læser! — Fiat applicatio.

Man kalde lange nok disse fri Sandheder, disse mit Hiertes Udbrud, for Gift og Ondskab! man hvæsse sine Venne imod mig, og dyppe dem i Edder og Galde! man oppuste andre til at overvælde mig med Grovheder! Alt dette skal ikke anstægte mig; jeg er vant til at taale Sigt, og til ikke at lade mig derved afskrække fra at sige mit Hiertes Meening. Dog paa det, at man ikke etter skal troe, at jeg her har Saaret alle Holstenere over een Kam, *) beder jeg mine Læsere, at være opmærksomme paa

disse

*) Wagter jeg stedse har været meget frygtsom for at statuere alminderlige Sætninger, og derfor altid geleidet dem med et for det mest, næsten altid, eller andre Indskrænkninger, der vise at jeg veed og troer at der gives Undtagelser, saa er jeg dog vis paa, at jeg vil faae Læsere, for hvem jeg ikke har talst tydelig nok, maastee ikke engang ester at jeg har talst alt for tydelig.

disse for en stor Deel bekendte Sandheder, at mine kiereste Forbindelser ere netop med Holstenere; at min Conversations-Cirkel er næsten aldeles indskrænket imellem Holstenere; at jeg i disse Holsteneres Selskab fordriver de behageligste af mine Fritimer; at jeg i disse Holsteneres Selskab har af Erfarenhed lært, hvad Fornuften forhen havde underrettet mig om: at en Regel ofte har mangfoldige Undtagelser; og at jeg ingenlunde ville skrive noget, der kunde giøre mig uverdig til disse Holsteneres Venstaben, hvilket jeg, som Skribent, ikke troer at kunde forspilde, uden ved at besudle mine Skrifter med Bagvæsler, krybende Hyblerie, og forærmede Usandheder.

For nu at komme til min Comœdie igien, maae jeg reent ud tilstaae, at jeg gør mig en Ere af den Hensigt, hvori den blev skrevet; jeg anseer det virkelig som et aldeles værdigt Foretagende, ja endog som en Comœdieskrivers Pligt, at giøre alt hvad der staaer i hans Magt for at helbrede sit Fødeland for en Sygdom, hvorfra Dannemark næsten til alle Tider har laboreret, og hvortor den dog virkelig saa læt kunde helbredes, da de her til udfordrede Medikamenter voxen i den fornødne Mængde i Landet selv. Ved disse Medikamenter forstaaer jeg danske Fortienester, hvortil Landets Born blot skulle fås til mere Tillid; og ikke handle i denne Henseende som vores Fruentimmer, der gjerne finde deres Pynt fortræffelig, saalænge indtil de vide at den bestaaer af Landets egne Fabrikater, da de strax finde den at være affyelig. At ridiculise de fremmede Windmagere, der ville indbilde os, at de forstaae alle Ting, da de dog forstaae meget lidet; der ville vindanne alle vores Indretninger efter deres Fødelands

Monster, uden endog at vide ret, hvorledes det seer ud hjemme hos dem selv; det torde maafee være et Ord talt i rette Tid; og at satyrisere herover, har næsten altid været den rette Tid her i Dannemark. Min store Forgienger Holberg har i sin Comedie den Stundesloze, i Oldsunes Karakteer, med Meisterhaand sildret saadan en landstrygende Professor i alle Ting, skient maafee med noget for stærke Farver, hvilket var nødvendigt i hans Tid, da Folk i Almindelighed ikke forstode de Sandheder, der blevne fremsatte under en finere Indklađning. Jeg har vovet at træde i hans Godspoer, skont jeg ikke har tordet gaae saa langt som han. Min Spatzier skal være en Oldsunr, men mere poleret og mindre overdreven, hvilket vel efter disse Tiders Smag er en Nodvendighed; han ville maafee endnu være alt for overdreven, saaledes som han er sildret, dersom jeg ikke havde giort Herr von Borgen til en saa godtroende Giante, som han viser sig at være, og dersom denne ikke i saa hoi en Grad var smittet med den taabelige Forestilling om Fortræffeligheden af alt hvad der er fremmed, som han i sin hele Afsærd og Rasonnement giver tilkiende.

At jeg ikke, som jeg i den første Fortale siger, har tilbuds det den forrige Theater-Direction denne Comedie, det er ikke Planens Skyld, da jeg troer, at denne Sort Satire hører just hjemme paa Theatret, og jeg uden Twivl ikke feiler, naar jeg indbilder mig, at denne lille Piece ville have været seet med Fornoesse paa Skuepladsen, af alle dem der ikke allene ere Danske, men endog tænke Danſe, og denne Klasse udgiør dog et ikke lidet Antal af Tilfuerne. Marsagen hertil er en gandske anden, som jeg nu skal forklare for Læseren.

Det er bekjendt, at vi her i Landet ere ikke alle en i Besiddelse men endogaa i Mydelse af en fornuftig Skrivesfrihed, det er at sige: en Forfatter har Ret til at skrive alt hvad han for Lov og Ret kan forsvare, og denne Lov og Ret beroer lige saa lidet nu paa enkelt Mands Kaprice, som den kan bestemmes efter et Hofs brev eller Lettre de cachet. Saa stor bor Friheden netop være, hverken større eller mindre. Oliver den større, da er det Grekhed; mindre, da er det Slaverie. Dog alligevel er det en unægtelig Sandhed, at den Forfatter, der omhoggeligen søger at undgaae Lovens straffende Haand, ikke dersor er en ypperlig og retskaffen Mand, at han meget mere ofte kan være den foragteligste Skabning i Litteraturens Nige. En Forfatter har endnu tvende Domstole, af hvilke det maae være ham ulige vigtigere at frikendes end af Lovene, det er: Samvittighedens og Velanständighedens Domstole. Man kan skrive om Ting, hvortil Lovene maae tie, men som Samvittigheden og et oplyst uforudsattet Publikum, der er Dommer i Velanständigheds-Retten, fordonner; derimod kunne ogsaa Lovene undertiden straffe en Forfatter for saadanne Udladelser, som af hine Dommere bisaldes. De Sager, der plaideres for hine Dommere, dommes i en Billigheds-Ret, langt bedre indrettet end Engelskendernes saa meget roeste Court of equity *); naar derimod Lands Lov og Ret maae lade en

fors

*) Den berømte — eller, som Despoternes Handslangere kalde ham, den berygtede — Paine er blevet domt skyldig ved en Criminal-Ret i Friheden's eget Land for sit fortællelige Skrift om Mensenes Rettsigheder, endskindt han i samme Skrift saa overmaade rigtig siger: It must be criminal justice indeed, that should condemn a work, as a sufficient for not being able to refute it. Spørges, om der nu eksisterer Skrivesfrihed i Engeland?

forsomt eller urigtig anvendt Formalitet nyde Fortrinet for den stærkeste Sandsynlighed. *)

At der i denne Comoedie, maledes som den tilforn har været trykket, skulle findes noget som enten min egen Samvittighed eller Belæstændigheden bør fordomme — thi Trykfeil sortere ikke under disse Jurisdiktioner — det tor jeg med den sandeste Grimodighed benægte; ligesom man ikke heller nogensinde har forsøkset eller hebreidet mig dette. Men da en Tings Belæstændighed meget beroer paa Maaden, hvorpaa den gives og producres, og da det er unægteligt, at der findes Sandheder, hvorein man bør tale og skrive, men som ikke maae hores fra Skuepladsen, med mindre de fremfores med en vis Einhed og Delikatesse, saa vil man, ved at giennemlæse den forste Udgave af denne Comoedie, løttelig overbevise sig om Aarsagen, hvorfore jeg ikke har tilbudet Theater-Direktionen samme til Opsorelse; da jeg desuden nødig ville udsætte mig for et Aflag, der ville have været mig saa meget mere smerteligt, som jeg hindindtil ikke har prøvet det.

Dette Stykke har været spillet i et privat Selskab uden for København, og, som man har forsikret mig, med Bisald.

Heraf

*) Der gives Ting som ere sande, og dog ikke juridice kunne bevises. Der gives ogsaa Omstændigheder, som node en Mand til ikke at bevisse hvad han ellers kunde bevisse. Saadant kan en Dommer ikke have Hensyn til. Naar hans Dom er juridisk rigtig, er det nok; den kan gierne derfor være moralst urigtig. Det er Satisfaction nok for ham, naar Publikum siger: han har domt retsaerdig; om end ogsaa Publikum derhos paastaaer, at den Domme ikke uskyldig.

Heraf kan ingenlunde, — efter mine foregaaende Anmærkninger — opvækkes nogen usordeelagtig Dom om dette Selskabs Delikatessen, da det maae betragtes, at der er himmelhoi Forstiel paa, hvad der siges og forhandles i et Vennelag, og, saa at sige, inden lukte Dørre, og paa det der fremsættes for et heelt og ubeklædt Publikum.

Saa stor Frygt, som jeg endog alstider har haft for Omdarbeidelser, saa har jeg dog ikke fundet modstaae den Griselse at borttage de for Skuepladsen upasselige Perioder, hist og her at forbedre Stykket, og endeligen at tilbynde Theatrets nuværende Bestyrer Greve Ahlefeldt det til Opsættelse. Jeg har anset det for min Pligt, ikke at føre ham bag Lyset, med at fortælle ham Stykkets Skiebne hidindtil; og jeg bestuttede i alt at rette mig efter hans Anmærkninger, hvilket jeg saa meget lettere kunde gøre, som jeg siden befandt, at de ingenlunde kunde skade Stykkets Verdi, og som jeg selv i Forveien havde bortryddet alt det, hvor paa jeg troede, at Theater-Censuren med Tøje kunde hæfte sig. Han har antaget det, saa at vi med det første kan vente det opført, og jeg skylder Grev Ahlefeldt forud den Erklæring, dersom Stykket skulle mishage, at dette Uheld da ingenlunde er forårsaget ved de Rettelser, som jeg, efter hans Begiering, har gjort, men at det saaledes bliver Stykkets og Forkatterens egen Skyld. Jeg nægter ikke, at jeg smigrer mig med det Haab, at Stykket skal behage; skulle Tiden overbevise mig om det modsatte, saa vil jeg erindre mig, at Mand, hvis Talenter jeg aldrig kan maale mig med, have haft samme Skiebne, og saa meget lettere finde mig deri. Da jeg forresten, ved denne, for Theatret indrettede,

nye Udgave ingenlunde tilbagekalder eller gør Undtagelser imod det første Oplag, saa vil det være mig ganske smigrende, isald mine Læseres Bisald skulle deele sig, saa at nogle ynde mere den første, og andre den sidste Udgave. Hver af dem har tilvisse sine Mangler, maaske ogsaa sine færegne Fortrin.

Skulle man finde, at jeg i mine Fortaler undertiden er noget stræng, saa ville man dog endelig bevise mig den Retfærdighed, at see, at jeg ivrer imod Ding, og ikke egentlig imod Personer, uden hvor disse højlingen kunde behove det. *) For min egen Deel er jeg mig bevidst, at mine Hensigter ere rene, og bekymrer mig altsaa meget lidet om vrangle Fortolkninger. Jeg har alt længe tænkt med Churchill :

The man whose hardy spirit shall engage
To lash the vices of a guilty age,
At his first setting forward ought to know
That ev'ry rogue he meets must be his foe,
That the rude breath of Satire will provoke
Many who feel and more who fear the stroke,
But shall the partial rage of selfish men
From stubborn Justice wrench the righteous pen?
Or shall I not my settled course pursue,
Because my foes are foes to virtue too? **)

København den 12 Januar 1793.

*) On demandera — siger Mercier i sin fortællelige Bog 1744. — si un ecrivain peut avoir de la passion. La vertu n'exclut pas la passion. Il y en avoit dans Caton contre Cesar; dans Ciceron contre Antoine; dans Sully contre les déprédateurs publics; mais cette passion étoit inévitabile; elle étoit même légitime. Il y a une sainte colere, disent les Theologiens; il y a une vertueuse indignation, une indignation patriotique, & qu'il faut développer pour l'intérêt général. Ceux mêmes alors qui excedent les bornes, ne paroissent pas si reprehensibles, que les esprits lâches ou timides, qui maîtrisent cette véhémence par crainte ou pour leur intérêt particulier.

**) Jeg har endnu et Symbolum af samme Author, der lyder saaledes.
— from dependance and from pride secure
I am not plac'd so high to scorn the poor;
Nor yet so low that I my Lord should fear,
Or hesitate to give him sneer for sneer.

Pørsonerne.

Herr von Borgen, en Herremand.

Fru von Borgen, hans Kone.

Juliane, deres Datter.

Erdman, Lieutenant.

Spazier, Hr. von Borgens Inspektor.

Toraf, hans Forvalter.

Skuepladsen er et Værelse i von Borgens Gaard i København, med en Dor i Baggrunden.

Første Scene.

Herr von Borgen. Spazier

(Siddet ved et Bord, med en Flaske Vin og Glas for sig, og rage i nogle Protocoller og Documenter).

Hr. v. Borgen

(taler meget langsomt).

Ja, mein lieber Herr Spazier! ich habe op viele Städte gewesen vor zu suchen mich ein Inspecteur über meinen — meinen — meinen Herrenhof, und ich schätze mich glücklich, daß ich habe gefunden Sie. Ihre Schaale.

(han drinker.)

Spazier

(taler meget hastig).

Ergivenste Tienere! Ja, uten mig at romme, so ville De gewiß ingen so let fundet have, der sig bedre end jeg paa Agerdirkningen und Bestierelsen af en Adelsgaard forstår, und ich er en redelig Mand. Det er ingen so let Sag, man maae untruelig siure Kentnisse have, wenn man det ret forestaae skal. Hier in Dåne-

mark, hier forstaer de det ikke. Man kan det paa Des res Naboer see. Det Skinner vel, som vare deres God ser in got Stand, aber wenn man dem nærmere saae, da skulle De gewiss den störste Elend forspore. Jeg vil vette, at sin Gots, unter mit Bestierelse, skal, binnen tre Aar, det herligste und fordeelhaftigste in hele Danne mark være. Deres Gesunthed!

(drifker.)

Hr. v. Borgen.

Tausend Dank! ja ich glaube es noch; aber wo soll man Geld nehmen von, vor das erste? Wir behaupten viel Geld zu unsren Einrichtungen, denn Seine Remedien sind viel gewaltsam.

Spakier.

Lat mig kun for Penge sorge. Deswegen er jeg even til Staden kommen; denn De veet jo at Sin Naboe, den rige Proprietair Erdmann han vil Dem gierne Penge laane? denn han seer vel at vi dem in korte Tid igien betale kan. Und hvat mine Remedien betræffer, so maae De gewaltsam være, wenn deraf noget got komme skal. Troer De ikke at det af mig klogt handlet var, at jeg lod alle Deres Heste dødslaae und brændte Stalden af, als den lille brune Høl blef frank? havde jeg ikke det gjort, de havde wahrhaftig aldrig in Verden kundt have en sund Hest paa Deres Stald mere. Nei ich er en klog und redelig Mand.

Hr.

Hr. v. Borgen.

Ja ich glaube das gerne. Aber es kostet uns doch
große Gelder.

Spazier.

Riktig, aber det skal vi nok indhohle igien. So
ledes maae man bisweilen — maae man — maae man
— hvat falder man bisweilen paa Danske?

Hr. v. Borgen.

Ei, sprechen Sie kun Deutsch. Ich verstehe Sie
recht woll.

Spazier.

Nei Gud behåste mig! det tor jeg ikke. Det wager
jeg ikke for Sine Frue; denn hun har mig sagt, at
hun mig aldrig lide skulle, saa mange Dienester jeg og
Dem und Deres Gots listede, wenn jeg ikke ville Danse
tale. Jeg maae mig vel efter hendes Luner richte, son-
sten gaaer det ikke got. Wenn det ikke var, so dalte jeg
min Moderssprog, denn jeg kan den danske Sprog ikke
lide; den er en garstig Sprog, ret en garstig abscheulich
Sprog.

Hr. v. Borgen.

Ja derinn haben sie Recht. Sprechten Sie nicht
Dänisch, so wollte mein Weib Sie niemals zulassen zu
kriegen seine Tochter. Sie hat so daraussen etwas ge-
gen Sie.

Spa-

Spakier.

Det har jeg — wahrgenommen — observert.
Denk enjank, hun sloeg mig nyelig for, at ægte mig med
Deres Husholderium. Aber jeg betakkede mig for en
sodan Frazen-Ansigt. Hun seer ja ut som — wahrhaftig,
som en Hæv-Amme.

Hr. v. Borgen.

Hæv-Amme — Hæv-Amme — was soll das sagen?

Spakier.

Ih — en Hæv-Amme — forstaer De det ikke?
— det er en Fruentimmer som — som — som hiel-
per Fruerne ved deres Wochenseng.

Hr. v. Borgen.

Ha ha ha! Nun verstehe ich sic. Eine Erdenmutter
wolte Sie sagen. Eine Erdenmutter. Ha ha ha!
Reden Deutsch. Das gehet besser. Ha ha ha! Ja sie
seht in Wahrheit aus als ein Erdenmutter. Nein Herr
Spakier! sie soll seyn mein Schwiegersohn; Sie soll ha-
ben meine Juliane; das habe ich gelobt; und ich will hal-
ten Wort. Ich soll mein Weib tvingen zu consentieren.

Spakier.

Ich dækker Herr Schwiegervater! So meget storre
Tillit kan De sætte i mig, at jeg Deres Gots got for-
valter. Und ich er gewiss en redelig Mand. Aber De
vil fra disse Protocoller und Documenter see, at vi bru-
ger

ger store Forændringer at giøre førend vi de Sager i no-
gen Orden kan bringe. Det er fornødigt, at vi endnu
nogle gewaltsamme Mitteler anvender; und siden vi nu
snakker derover, so maae jeg Dem sige . . .

Aanden Scene.

De Horrige. Tøraf.

Hr. v. Borgen. *)

Hvad er det? — der har vi jo Forvalteren, hvad
vil han her i Byen? min gode Tøraf! Han skulle blive
hiemme, naar Inspecteuren er her.

Spækier.

Ich har ham det ogsaa forbudet.

Tøraf.

Ja det har han, Herr Spector! rigtig nok. Men
gid jeg faae en Ulykke, om jeg kunde blive hiemme læn-
gere, om der saa havde været ti Galger opreiste for at
holde mig hiemme. Det strammerer mig i mit Hier-
te, ja gior det saa, naar jeg seer at min gode Herre
saaledes skal blive rungeneret af en Skarletan og en Pro-
fektmagere. Det er slet ingen Garnison det.

Hr.

*) Snakker ganse ordentlig, naar han taler een Danse, men
ellers meget langsomt.

Hr. v. Borgen.

Hvad er der paa Færde? hvad flettes?

Spakier.

Hvat slatter ham? Herr Verwalter! han pfleger at være mere fornumstig? — See her! drink enjank!

(han skænker i sit Glas og byder Tøraf).

Tøraf

(tager det ikke).

Før en Ulykke! Mossis! jeg veed hvad Respit jeg skylder min Herre. Jeg er for ringe til at gasterere eller drikke i Laug med ham, uden han selv byder mig et Glas. Og til at drikke med Jer, dertil er jeg for god; dertil har jeg for megen Ammunition. Ja har jeg saa.

Hr. v. Borgen.

Hvad er det han siger? . . .

Spakier.

Ei, han er so hidsig Mossis Tøraf! Han er gewiss ikke so ond, som han Skinner.

Hr. v. Borgen.

Tag sig i Agt hvad han taler. Han maae vide at Inspecteuren er min Ven.

Tøraf.

Da er Spektoren, min Siel! ikke Herrens Ven. Nei, er han ikke. — Lader De ham endnu dominere i een Maaned saaledes som han har begyndt, saa giid jeg faae

saae en Ulykke! om han ikke saaledes altererer Godset, saa at det aldrig staer mere til at rebellere. Og kommer saa inte min gode Herre til at gaae med Bettelsta-ven tilligemed Fruen og Krokenen, saa vil jeg poussere for en Skielm i mine beste Klæder. Ja, vil jeg saa.

Hr. v. Borgen.

Lieber Herr Spazier! es thut mir bös, daß er un-
artig ist. — (til Toraſ.) Men, betenk han, hvad
han siger?

Spazier.

Ich er en redelig Mand.

Toraſ.

Oh! jeg taler reent ud af Posen, og falder enhver Ting ved sit rette Navn. Ja, gior jeg saa. Komple-
menter og Baselemaner og Karosser, det bryder jeg mig
ikke mere om end som saa; og naar jeg har noget der lig-
ger mig paa Hiertet, saa maae det herud, om det saa
skulle ud igiennem Sidebenene; ja maae det saa. Jeg
siger, som jeg sagde før: Denne Herr Spektor han run-
generer min gode Herre i Bund og Grund. De kan troe
mig. Jeg taler ræsonligt. Ja gior jeg saa. Vil han
være en Skielm, det faaer saa være. Det kan han kan-
ske have sine apartige Rationer for. Men jeg vil, min
Siel! ingen Skielm være. Jeg vil være en ørlig Mand.
Det er dog det principaleste i alle Ting. Ja er det saa.

Spazier.

Spakier.

Ha ha ha! Jeg begriber hvorfra hans Eifer entstaaer. Den er wahrhaftig at rose. Den er af blotte Elskov for sin Principal. Und jeg kan denn læt undstilde, at han grob imod mig er; denn han har ikke de fornordige Kentnisse om at bedomme mine Handlinger. Han ikke veet at jeg er en klog og redelig Mand.

Hr. v. Borgen.

Maa naa, min gode Forvalter! han skal have Tak for sin Ridkierhed, men han behøver ikke at være bange for hvad Inspecteuren foretager sig; det er en redelig og indsigtfuld Mand.

Tøraf.

Han maae være den slemme Syge; ja, maae han saa. Er det ræsonligt at slaae alt Gaardens Øvæg need og ødelægge hele Hollænderiet, bare for det den brogede Tyr styrtede paa Stalden?

Hr. v. Borgen.

Hvad siger han? (til Spakier.) was ist das? ist das wahr?

Spakier.

Ja nu kommer vi even til det, som jeg ville Dem fortælle, da Forvalteren kam. Seer De! Hornfæ-Sigen begindte at grassere paa Gaarden; det observeerde jeg, und . . .

Tøraf.

Tøraf.

De maae have absolveret Tanden, Herr Spektor! ja, maae De saa. Kan de Boglerde ikke bedre absolvere Comoedie-Stierner paa det runde physenomiske Taarn, end Spektoren absolverer Døegsygen, saa maae de være nogen Dosmere. Ja maae de saa.

Hr. v. Borgen.

Tie stille! Lad Manden tale.

Spakier.

Jeg forsikrer Dem so wahr som de mig her seer, at det var Hornfæe-Sigen, hvorfra den Tiir deede.

Tøraf.

Sladder, Herr Spektor! Den kraperede af det den havde faaet noget Ondskab i sig. Ja gjorde den saa. Han skal ikke være saa strix i sin Mening, Herr Spektor!

Hr. v. Borgen-

Wil han dog lade Manden tale ud først?

Spakier.

Ich kunte det see fra alle Sigdommens Symptomer. Ich har den nehmliche Sigdom observeert in Paris, wahrhaftig in Paris, und det i Tuilleries. Nu var mig bange . . . und enhver som denne gruelige Sigdom kiender, kunte vel have Alarsag at frygte sig, at den skulle sig over hele Gotset udbredte; Als man nu intet Mittel veet om at stille den, saa maatte jeg denn resolvere til denne

denne gewaltige Mittel om at forhindre at den sig ikke videre skulle utbrede. Der har De denn Sagen.

Hr. v. Borgsen.

Har De da ladet alt Hvæget slaae ned? Ist das auch wahrhaftig?

Spähier.

Ja; hvat skulle jeg giøre? Ich er en redelig Mand. Her var ingen anden Utvei. De kan vel denke, at jeg, als Deres künftige Schwiegersohn, ikke kunte handle anderledes for Dem, denn jeg ville have handlet for mig selv. Det gjorde mig vee; aber . . .

Hr. v. Borgsen.

Aber, heil dem schwarzen Juden! das ist doch ein groß Kapital, groß Verlust . . .

Spähier.

De har Ret, aber det skal snart indholet blive. Binnen et Aar . . .

Tøraf.

Ja inden et Aar seer De Herskabets fatale Urin. Ja gjor De saa. Hvor tager vi det Smør fra, som vi lod os tilslaae ved den sidste Aktion eller Lisentation, hvad det heder, og som vi skal lavere til den Eskadron, der skal seile bort til Høst? Bores Rytterheste lod De slaae ihiel forleden Dag, ja gjorde de saa; og om der nu skal være en Compliment i det samme, saa sner vi der smukt, og har ingen Heste.

Spa-

Spakier.

O, en Par Heste er en Bagatelle at faae; und hvat det andet betreffer, so skal jeg Dem sige, at jeg er gesinnt, at lade plante Potatos in alle Markerne, und af dem kan man giere den beste Smør, som man vil see. Det forstaer vi in Tidssland sær got.

Hr. v. Borgen.

Das ist wahr. Das habe ich auch vor Langeweile gehört. Aber verstehen Sie auch den Methode? Da ist nicht viele die den Methode verstehen.

Spakier.

O ja! ich har jo Præmier deraf bundet in Travemünde. Det er min Erfindelse. Ich har derover skrevet De maae vide, at jeg in Tidssland er en beliebt Skrifsteller. Jeg er en Virtuos.

Hr. v. Borgen.

Ga wahrhaftig ist Sie ein Virtuos. — Sie sind so — so — so besoffen von Inventionen. Und Sie sind so fleißig, so arbeitsam. Ich glaube wahrhaftig Sie haben Viehsilber in der Leib. Aber will der Butter auch gut bleiben?

Spakier.

Ovenud godt. So herligt, som De sig dænke kan.

Tøraf.

Ga vist vil det blive noget herligt Smør det; ja vil

vil det saa. Spektoren er kurosse og har Hovedet fuldt af nye Conventioner. Men, gid jeg faae en Ulykke! om jeg ikke troer, at I Tydskere bedre kan giore Vand end Smør, ja kan I saa. Det skal være mig kiert om Herren kan taale de Smæk han har faaet, men det gior mig ondt at han ikke kan see, at Spektoren er en Bedrager, en reen Kontusse; ja gior det saa.

Hr. v. Borgen.

Min Eiere Tøraf! han har Lov at sige sin Meening med det Gode, men jeg vil raade ham, at han ikke bruger saadanne Talemaader om en Mand, som er min Ven.

Tøraf.

Herrens Ven! . . . Naa siden da Herren profos vil bedrages, saa kan jeg ikke forhindre det; men det siger jeg, at skal denne Spektor længere incommodere over Godset, saa vil jeg, min Siel! have min Afseeed. Ja vil jeg saa.

(gaaer.)

Tredie Scene.

Herr von Borgen. Spahier.

Spahier.

Ha ha ha! den Verwalter han kan denn funs see Dingene von een Side. Han kommer mig wahrhaftig vor,

for, als wie den Mand, der den store Ullike beklagede, at en Tief, som skulle ophænges, var bleven slagetmaastodt, dersra at Galgen faldt ned paa ham. Han kan denn ikke begribe, at denne Operation er bedre, end at Fæt skulle styrte af Hornfæe-Sigen.

Hr. v. Borgen.

Aber das ist doch grosse Unglücke. Baar ich hatte Geld.

Spazier.

Serge De ikke for Penge! Ich skal Dem vel somo meget Penge, som De har fornødig, forstaffe, og keere De Dem kuns ikke efter hvad den Forvalter han siger. Ich er en redelig Mann.

Hr. v. Borgen.

Nein, das mache ich auch nicht, denn man kann op alle Dinge hören, daß er seine Unfreund ist. Wenn ich will sie behalten, so will er sein Abscheiß haben.

Spazier.

Lat ham denn sin Afskeed faae, jeg skal Dem en mange god Forvalter bagenom staffe. En toutafaiten Mand. Jeg har en Broder, der sig, so god som den beste Proprietarius, paa Landvæsenerne forstaer. Han er nærværende Barber-Gesell i Rostock.

Hr. v. Borgen.

Ei, das sind mich lieb. Ein Barbier-Gesell sind

ein Subject, von hvem man kan machen alles was man vill. Schreib geschwind, laß ihm kommen; so geben ich der alte Verwalter seine Abscheiß; Laß ihm strax reisen! ich soll schreiben zu ein guten Freund, der Zwölfschreiber ist in Rostock, und er soll ihnen den fornødne Reisegeld geben.

Spazier.

Ja; jeg skal lige skrive, und i fioften Dage skal han her være. Alsdenn skal vi med foreinigte Kræfter arbeide, und wenn De enjank er todt, so skal Verden sige: Herr Spazier har for sin Svigerfater saaledes arbeidet, at han nu den stionste Adelhof in hele Dannemark besidder. Ich er en redelig und klug Mand.

Hr. v. Borgen.

Der Himmel wohlsigne sin Arbeit. Sie hat selbst best davon.

Spazier.

Wenn nur Læffen vil os en lidet favorisieren. Aber het er vergebens imot den Unlæffen at kämpfen.

Fierde Scene.

De Forrige. Frue von Borgen.

Frue v. Borgen.

Min beste Mand! du seer mig her overmaade hedrovet.

Hr.

Hr. v. Borgen.

Hvad flettes dig, min Beste? er der nogen Ulykke
paa Færde?

Spazier.

Om Guds Willie! hvad statter Dem?

Frue v. Borgen.

Du veed, min lille Mand! at jeg kuns bekymrer
mig lidt om Fornielserne uden for mit Huus; og at jeg,
bare for at føie dig, har forladt mine Smaae-Kreature
hiemme, og er reist her til Byen.

Hr. v. Borgen.

Min beste Kone! hold nu bare ud i otte Dage til,
saa ere mine Forretninger til Ende her i Byen, og saa
reiser vi ud igien. — (til Spazier.) Sie will so gerne
auf der Erde liegen.

Frue v. Borgen.

Ta, Gud veed! at det ville være mig tungt at mi-
ste min eeneste Datter Juliane; men det ville næsten
gaae mig ligesaas nær, om der hendtes mine Høns, mine
Duer, og mine Fugle nogen Ulykke.

Hr. v. Borgen.

Ih nu, de ere i god Stand; de flettes slet intet...
(sagte til Spazier.) Wir müssen nicht um den kleinen
Halben sprechen.

Spakier.

Førstaaer sig, ikke en Ord.

Hr. v. Borgen.

Er der intet andet der flettes dig end Længsel efter
dine smaae Dyr? den skal snart blive tilfredsstillet. Jeg
tænkte ellers at der var en stor Ulykke paa Færde.

Frue v. Borgen.

Det er heller ikke det jeg er bedrovet for; men mine
smaae Selskabs-Fugle, som blev mig forærede forleden
Dag, de begynder at hænge med Vingerne, og jeg er
bange for at de vil døe.

Spakier.

O ingen andet! Dem skal jeg vel hele.

Frue v. Borgen (glad).

Førstaaer De Dem paa det?

Spakier.

O! ich er en Virtuos.

Hr. v. Borgen.

Sie ist ein grosser Mann; verstehen sich op alle
Dinge.

Frue v. Borgen.

O tael dog Danse, min Beste!

Hr. v. Borgen.

Lad mig tale som jeg vil. Jeg er jo intet Barn!

Spa-

Spakier.

Sin Herr Gemahl taler mange godt Tidſ; kuns
en lidt langsom. Aber om igien til de Geselskabs-Fugle
at komme, so ſkal jeg dem vel for deres Sigdom heele.
Seer De: ich har obſerveert at de ere alle otte in een
Käfig, . . . hvat heder det nu paa Danſte.

Hr. v. Borgen.

Ich vorſtehe Sie. Sie iſt alle acht in ein Bauer ..
i et Buur.

Spakier.

Naa da. De ere alle otte in et Buur, und det
maae de ikke være. De ſkal hver ſin . . . ſin . . .

Hr. v. Borgen.

Buur . . .

Spakier.

Rigtig. De ſkal hver ſin Buur have, ſonſten maae
de dve. Det ſkal jeg lige beſorge. Vær De kun ruhig,
Frue! —

Frue v. Borgen.

Gud velsigne Dem, om De kan holde mig liv i de
Fugle!

Spakier.

Ich forſikrer Dem paa min Honneur. Jeg vil
mig derom ogsaa ikke længere opholde.

Hr. v. Borgen.

Aber Sie müssen nicht gehen weg in Tag; denn ich bitte Fremde zu in der Abend, und Sie soll haben Jawort mit mein Tochter. Dazu habe ich den schönen Thierbraten bestimt.

Spahier.

Ich dækker megen jank, aber derover skal vi siden snakke.

(gaaer.)

Femte Scene.

Herr og Frue von Borgen.

Frue v. Borgen.

Hvad var det, du sagde til ham? min beste Mand!

Hr. v. Borgen.

Hør min Hierte! Denne Hr. Spahier det er en lærde og duelig Mand, en Mand, som jeg troer at Himmen selv har stikket os, for at bringe vores Gods i god Stand, da det var saa forfaldet. Han ikke allene vil bringe det paa Gode, men hans Indretninger vil endog saa inden fort Tid giøre mig til en hovedriig Mand. Jeg holder meget af ham, endstient jeg vel veed, at du ikke juſt har de beste Tanker om ham.

Frue

Frue v. Borgen.

Jeg? ja jeg vil ikke nægte at jeg i Begyndelsen troede om ham, at han var en Windmagere, fordi han pralede saameget, og roeste sig selv. Men jeg har dog noget forandret mine Tanker om ham.

Hr. v. Borgen.

See! see! saa har dog de Paafugle, som han forærede dig forleden, giort en temmelig god Virkning?

Frue v. Borgen.

O, det er saamænd ikke . . .

Hr. v. Borgen.

Det kan ogsaa være ligegyldigt. Nok er det, at det forniser mig, at du nu lader ham vederfares Ret, endskont du forhen har mistkoldt ham.

Frue v. Borgen.

Ga, det gior jeg, men . . .

Hr. v. Borgen.

Hør nu, min Beste! vi har kuns den ene Datter, vores Juliane, og hende burde vi tænke paa at forsorge. Jeg troer at hun vil blive allermeest lykkelig med denne Mand. Han har begieret hende . . .

Frue v. Borgen.

Har han det? det troede jeg ikke; jeg tænkte at du . . .

Hr.

Hr. v. Borgsen.

Nu, ja! ligefrem har han just ikke heller udladt sig; men jeg mærkede at han var Godhed for Juliane, og saa forekom jeg ham; og mig synes at vi skylder ham saa meget for hans Dieneste, at vi ikke kan give ham Aflslag. Hvad siger du om det? min Beste! har du noget imod dette Partie?

Frue v. Borgsen.

Jeg for min Deel har just intet derimod, naar Partiet er anständigt i dine Øine; men jeg synes at vi ikke kiender ham nok endnu, til at give ham vores Datter; og jeg troer neppe at Juliane vil være synderlig forøgjet dermed.

Hr. v. Borgsen.

Hvorfor ikke? hvad kan hun have derimod?

Frue v. Borgsen.

Kuns bare den Bagatelle, at hun kanske hellere tog en anden. Du veed jo selv at den unge Lieutenant Erdman har Godhed for hende, og at hun holder af ham.

Hr. v. Borgsen.

Det kan vel være, men mit Samtykke faaer hun aldrig dertil. Hans Farbroder kan ikke lide ham, fordi han gav sig til Militair-Etaten. Havde han fået sin Farbroder og studeret sin Jura, saa havde han blevet Arving til alle hans Herregårde, og saa havde det været et Partie for

for vores Juliane. Men nu siges der for vist, at den Gamle vil giore Testamente, og saa faaer Herr Lieutenant ikke en Skilling; og du vil dog vel ikke at jeg skal give min Datter til een, der slet intet eier i Verden?

Frue v. Borgsen.

Det er godt nok; men, naar vi vil betragte Tingen fra den Side, saa maae jeg nok spørge hvor stor Formue Herr Spazier eier? Den Stok, som han kom spadserendes her til Landet med, og det er alt.

Hr. v. Borgsen.

Eier han ikke Midler, saa eier han Indsigter og Duelighed. Desuden troer jeg, saa vidt som jeg har merket af ham, at han kan vente sig anseelige Arvemidler i sit Fædreland. Men om han endog aldrig havde noget saadant Haab, saa skal han dog have min Datter frem for den anden, for hvad han mangler i Riigdom, det kan han erstatte ved sine Kundskaber, og det kan Hr. Lieutenant ikke.

Frue v. Borgsen.

Sa jeg skal sandelig ikke have noget derimod, jeg er fornsiet med hvad du vil; for jeg troer at du overlægger hvad du gior, siden Sagen er saa vigtig. Men den unge Erdman kommer herhid i Dag i dette Ærinde.

Hr. v. Borgsen.

Sa træffer jeg ham, saa skal jeg nok fige ham, at
der

der intet bliver af; og det samme maae du giøre, ifald du taler med ham. Men, med Juliane maae jeg tale, for hun skal have Faord i Aften. Jeg vil falde paa hende, for at berede hende derpaa.

Frue v. Borgen.

Nei, bie kuns; jeg maae dog ind at see til mine smaae Fugle; saa skal jeg vise hende ind til dig. Men, min beste Mand! tael hende ikke haardt til, ifald hun skulle giøre Indvendinger.

(gaaer.)

Siette Scene.

Herr von Borgen (allene).

Tale hende haardt til? . . . Det pleier jeg juſt aldrig at giøre, uden naar de ikke vil lyde mig. Og i denne Post vil jeg lydes. Herr Spazier er en duelig, en klog Mand; en sand Virtuos. En Mand, der kan giøre min Datter, mig, og mit hele Gods lykkelig. Bare jeg kan overvinde de første Bekostninger, saa gaaer alting godt siden.

Syvende Scene.

Herr von Borgen. Juliane.

Juliane.

Min Moder sagde mig, at min Fader ville tale med mig.

Hr.

Hr. v. Borgsen.

Ta, min Pige! det vil jeg ogsaa. Hvad siger du om det, at jeg ønskede at du skulde holde Taord i Aften?

Juliane.

Teg? min Fader! . . . I Aften?

Hr. v. Borgsen.

Ta, ret du, mit Barn! i denne Aften. Dersor er det at jeg har ladet bede de Fremmede hid.

Juliane.

Men, min gode Fader! denne Efterretning kommer mig saa uventet, at jeg ikke kan satte mig. Jeg har jo ikke vidst et Ord af det; og jeg troer dog, at jeg burde vide . . .

Hr. v. Borgsen.

Med hvem det er? . . . ikke sandt? saa var det du ville sige.

Juliane.

Ta, det forstaer sig, min Fader! og endnu . . .

Hr. v. Borgsen.

Naa, naa! du skal da faae det at vide. Seer du Herr Spazier er en fortreffelig Mand, og med ham vil du vist blive lykkelig.

Juliane.

- Herr Spazier? min Fader! . . med den Nar? . .
De vil dog vel ikke . . .

Hr. v. Borgen (hidsig).

At du skal giore Indvendinger. Som jeg har sagt
skal det være, uden Dispute. Kom ikke og kald mig
ham en Nar tiere, førend du er gift med ham.

Juliane.

Min gode Fader! jeg kan umuelig beqvemme mig
efter Deres Willie i denne eeneste Post.

Hr. v. Borgen.

O! det skal jeg vel lære Frøkenen. Jeg veed not,
at denne Herr Lieutenant Erdman han gaaer og snuser her
efter dig. Du sagde vel ikke nei, om det var ham jeg
ville byde dig? . . hvad?

Juliane.

Der er ogsaa stor Forskiel paa de to Personer.

Hr. v. Borgen.

Ja saa stor Forskiel, at du skal have Spazier om
du saa blev gal. Kom ikke og gør mig nogen Ophævel-
ser. Du kiender mig Juliane. Herr Lieutenanten skal
faae sit Løbepas i Dag; og vover han siden at sætte Fos-
den inden for mine Dørre, førend du er bleven gift med

Hr.

Hr. Spazier, saa skal jeg lade slaae Arme og Been itu
paa ham.

Juliane.

O min beste Fader! . . .

Hr. v. Borgen.

Ikke et Ord mere, Mamselle! Du veed nu hvor-
dan jeg vil have det. Laa dig til at holde Saord i Aften
med Herr Spazier; om otte Dage skal du have Bryllup;
og Gud naade dig! ifald du voer at giøre mindste Ind-
vending. Du veed hvordan jeg er, naar jeg bliver vred.

(gaae.)

Ottende Scene.

Juliane (allene).

Gud! hvad skal jeg giøre? . . . Sels at blive en
Martyr for en Faders Villie — det er haardt! . . .
dog kunde det gaae an . . . men at opofre den gode, den
kiere Erdman tillige; ham der vil tage sin Dod over at
miste sin elskede Juliane . . nei den Tanke er for græsse-
lig . . . (hun sætter sig ved Bordet og læner Hovedet paa Haan-
den, saa at hun vender Ryggen til Sidedorren). O! Erd-
man! . . . Erdman!

Miende

Niende Scene.

Juliane. Erdman.

Erdman

(kommer ind ad Sidedorren og hører Julianes Ord).

Her er jeg, min dyrebare Juliane !

Juliane.

Erdman ! gaae ! — skynd dig ! — forlad mig ! —

Erdman.

Hvorfore forlade dig ? — Juliane ! — forlade
dig ? — og det troer du mueligt, naar man elster dig ?

Juliane.

I en ulykkelig Tid kom du herhid, for at høre den
Dom, der for evig skal adskille os.

Erdman.

Er det min Juliane der affer denne Dom ?

Juliane.

Jeg ? — Erdman ! jeg skulle kunde affer denne
Dom ? — Nei, min Fader er det, min gruesomme
Fader. Han opofrer dig, Erdman ! dig opofrer han
for . . . jeg tør ikke sige for hvem.

Erdman.

O ! naar det er kuns din Fader, der affer en
saadan Dom ; naar du, elsteligste Juliane ! er fast i din

Be-

Beslutning, hvorsore skulle jeg da frygte? Men siig mig
da: hvem er denne saa frygtelige Rival?

Juliane.

Herr Spazier!

Erdman.

Herr Spazier! ha ha ha ha! o! jeg maae lee; ha
ha ha ha! Herr Spazier!

Juliane.

Min beste Carl! kan dette Budskab være dig saa
glædeligt, at du kan lee deraf?

Erdman.

Ta tilforladelig kan det saa; naar min Rival er in-
gen farligere Person end denne Monsieur Spazier, saa er
jeg lykkelig. Inden fioerten Dage skal al Verden vide,
hvad han er for en Karl.

Juliane.

Om fioerten Dage! — Ulykkelige Juliane! — —
Erdman! det maae skee i Dag, eller aldrig. Hør hvor-
ledes min Faders gruesomme Dom lyder: I Aften Ja-
ord, og om otte Dage Bryllup med ham.

Erdman.

Hvad hører jeg? Gud! er det mueligt?

Juliane.

I Dag maae du være betænkt paa at rive mig af
min

min Roveres Arme, eller og for evig opgive alt Haab derom.

Erdman.

I Dag, eller aldrig! . . . græsselige Dom! Men, elskværdigste Juliane! hvad siger din Moder derom?

Juliane.

O min Moder er god, eiegod; hun elsker mig underlig; men fra hendes Side har jeg lidet intet Haab. Hun er svag, alt for frøelig imod min Fader; tor slet ikke imodsige ham.

Erdman.

Skulle der intet Middel være til at bevæge din Fader? Jeg venter Beviser og Oplysninger om den gode Spækier fra hans Fødeland, at han der har opført sig som en slet Karl; dersom jeg dog bare funde udvirke en liden Opsættelse.

Juliane.

Umuelsigt. Du kiender ikke min Fader; hvor urofælig han er i sine Beslutninger. Han er haard som Klippen.

Erdman.

O! men han skal blive blod; jeg skal bonsalde ham, ligge ham; og han skal ikke kunde imodstaae mine Bonner. — Dog nei! han foragter mig, han veed, jeg er fattig; at min Farbroder har slaaet Haanden af mig, fordi jeg ikke kunde føre mig efter hans Capricer; fordi jeg ikke ville begrave mig i Systemer og Forordninger;

fordi

fordi jeg ikke ville sælge mit hele Livs Lyksalighed til et
Gruentimmer, der var gammel nok til at kunde være min
Moder, og som han havde bestemt mig til; og endelig
fordi jeg begik den Ungdoms Ubesindighed at vælge en
glimrende isteden for en fordeelagtig Stand. Dette veed
din Fader, og lader haant om mig.

Juliane.

Gaae Erdman! gaae! og lad ham ikke see dig.
Han udlod sig med Trudster . . .

Erdman.

Trudster? . . . imod mig? . . . Jeg mærker af
alle Ting, at han ikke fiender mig ret.

Tiende Scene.

De Forrige. Frue v. Borgen.

Juliane.

Kiereste Moder!

Erdman.

Naadige Frue!

Frue v. Borgen.

Deres Besøg ville have været mig meget behage-
ligt, naar jeg ikke vidste Anledningen dertil. Men nu,
da det angaaer min Datter, og min Mand har gjort en
anden Bestemmelse med hende, saa maae De tilgive mig,
at Deres Person ikke er mig saa angenem, som ellers.

Erd-

Erdman.

Hvormed kan jeg have forseet mig imod Dem? naadige Frue! De har dog altid tilforn beæret mig med Deres Bevaagenhed. Hvad har De nu imod mig?

Frue v. Borgen.

Aldeles intet, Herr Lieutenant! End mere: stod det i min Magt, da skulle jeg aldrig tage i Betænkning at give Dem min Datter; men jeg har en Mand, som bør raade; og hvis Villie jeg i dette, som i alt andet, maae underkaste mig.

Juliane.

Kiereste Moder! lad mig dog ikke blive et Offer —

Frue v. Borgen.

Gaae ind, Juliane! og lyd din Faders Befalinger. Han elsker dig, han vil dit Wel; og alt hvad han gior, er for dit eget Beste. Gaae mit Barn! og lad ham ikke træsse dig her.

Juliane

(i det hun gaaer).

Carl! Farvel for sidste Gang!

(gaaer.)

Ellevte Scene.

Frue von Borgen. Erdman.

Erdman.

Ikke for sidste Gang. Nei, jeg har endnu Haab. Er jeg da saa foragtelig en Person i Deres Mands Hine?

naadige Frue ! at han kan foretrække en Landsbere
for mig ?

Frue v. Borgen.

Landslobere! . . . Hr. Lieutenant, jeg ventede lidet
mere Agtelse af Dem.

Erdman.

Tilgiv mig, naadige Frue! om jeg gab Manden sit
rette Navn. Er det billigt at en Fremmed saaledes skal
komme og rove en dansk Pige bort fra mig, eller en an-
den dansk Mand?

Frue v. Borgell.

Han er ikke fremmed; men lige saa god en danske
Mand, som De.

Erdman.

Men blev det ved Konst, for at præjudicere mig
der er Danske af Guds sel.

Frue v. Borgen.

Jeg mærker, Herr Lieutenant! at De ogsaa er smittet af den Modens Sygdom, at deklamere imod alt hvad som er fremmed.

Erdman.

Langt fra, naadige Frue! enhver Mand af Redelighed og Talenter er min Landsmand, i hvor han endog, saa er født paa Jordkloden: men De maae forlade mig.

Frue! at jeg ingenlunde kan ansee Hr. Spahier for en Mand, der besidder nogen af Delene.

Frue v. Borgen.

Og hvorfor ikke? om jeg maae spørge.

Erdman.

Har Deres Mand bedet ham komme herind for at hielpe hans Godser i Stand?

Frue v. Borgen.

Det har han vel ikke.

Erdman.

Widste Deres Mand at der var en saadan Person til, forend han kom til Dem?

Frue v. Borgen.

Det troer jeg ikke.

Erdman.

Hvorfor mon han da forlod sit Fødeland, uden fordi han ikke kunde underholde sig der? Og troe De mig, der er intet Land under Solen, der jo kau føde de Born som det frembringer, naar de kuns ere duelige til at giøre Gavn i Landet. Man kan desuden høre paa ham, at han maae være en Windmager, siden han altid berommer sig selv, og idelig fører sin egen Roes paa Tungen.

Frue

Frue v. Borgsen.

O Herr Spazier er en lerd Mand, en Virtuos; det er jo just netop Brugen i blant de Lerde og i blant Virtuoserne, at rose sig selv.

Erdman.

De maae forlade mig. Lerd er han vel neppe, men Virtuos kan han gjerne være; thi derved forbinder man i Almindelighed i disse Tider et forhadt Begreb. Den sande Lerde roser sig aldrig selv, med mindre man vil undertrykke ham, da kan det vel tillades ham, paa en beskedent Maade at tale om sine egne Fortienester. Rustere derimod og Bonhaser de tale altid helst om dem selv; og saadanne Folk, der ikke undsee sig ved at være Echo eller Opsindere af deres egne Berommelser, de ligne sandelig meget liva gtigen Papegsierne, der kuns have Forstand til at sige om sig selv; gode, rare Poppedreng!

Frue v. Borgsen.

De maae forlade mig; jeg kan ikke bedomme Mandens Indsigter; men jeg bør troe hvad jeg hører af de Folk, som jeg har nogen Agtelse for, og som jeg veed ere i Stand til at domme om ham; og i blant dem maae jeg sige Dem, at min Mand holder sig for at være fuldkommen overbevist, baade om Hr. Spaziers Indsigter og om hans Redelighed.

Erdman.

Det gior mig sandelig ondt, at Deres Mand in-
gen

gen Venner har, der kan og vil overbevise ham om det modsatte. Jeg frygter for at han først vil lære at indsee det, naar det er for sildigt, naar han er ruineret. Spaziers Indretninger ved Godset sigte allesammen dertil; man maatte være blind, naar man ikke kunde see det. Kan De dog ikke selv indsee det? min naadige Frue!

Frue v. Borgen.

Skal jeg tale oprigtig med Dem, saa nægter jeg ikke, at jeg selv begynder at bære nogen Twivl om hans store Kundskaber; skint jeg ikke finder nogen Aarsag, hvorfore jeg skulle have Misttwivl om hans Redelighed. Jeg blev overmaade vreed paa ham nu i Dieblifikket.

Erdman.

Saa? og hvorfor? om De tilsader.

Frue v. Borgen.

Seer De, jeg har i alle mine Dage været en stor Elske af smaae Kreature, Høns, Fugle og andre Dyr. En Veninde forærede mig i gaar otte Stykker smaae indianske Fugle. I Dag kom det mig for, som om de vare syge; jeg beklagede mig derover, og han lovede at kurere dem. Saasnart han saae dem, sagde han at de vare for mange i eet Buur, og at de hver skulle have sit; Vi faaer Burene; men, med hans Ubehændighed i at flytte dem, dræber han mig tre af de smaae nysselige Fugle. Jeg forsikrer, jeg var i Sandhed grædefærdig; og det som var det værste, saa kommer min Stuepige, der var klogere end

end han , og siger , at Fuglene for alle Ting ikke maatte skilles ad , thi ellers døde de .

Erdman.

Det var da ventelig Selskabsfugle ?

Frue v. Borgen.

Ja netop.

Erdman.

Og det er den Mand , der forstaer alle Ting ! Jeg kan slutte mig til , at dette Tab maae have gaaet Dem nær til Hierte ; jeg ville meget ønske , at det var den eeneste Fortred og Ulykke han havde giort eller maatte komme til at giøre her i Huset ; men hvor frygter jeg ikke for , at han ikke holder op , forend han faaer giort dem alle uden Redning ulykkelige . Maadige Frue ! jeg besvær Dem for Deres egen , Deres Mands og Deres Datters Skyld

Frue v. Borgen.

Jeg kan ikke hielpe Dem

Erdman.

Tillad mig at tale reent ud . Jeg forlanger ikke , at De skal overtale Deres Mand til at bryde dette Partie , eller at give mig sin Datter ; men , jeg har hørt hun skal have Jaord i Aften , og Bryllup om otte Dage . Juliane er for bestandig ulykkelig , om det skeer . Beste Moder ! for Deres Datters Skyld , for Guds Skyld ! see til

til at De kan saae det opsaadt en fioerten Dages Tid længere. Kan jeg ikke inden den Tid opdage og tydeligen bevise, at denne Herr Spazier er en Skielm og en Bedrager, saa vil jeg græmme mig ihiel og tie.

Frue v. Borgen.

Det fornsier mig, at jeg saa let kan bevise Dem en saadan Tieneste. Jeg haaber at overtale min Mand dertil, saa meget mere, som Spazier selv har bedet mig om at udvirke denne Opsættelse, og det nu nyelig da jeg talte med ham.

Erdman.

Han selv! . . . er det mueligt?

Frue v. Borgen.

Ta riktig. Det synes at være ham meget angelægent. Marsagen dertil ville han ikke sige mig.

Erdman.

Der maae sikkre Skielmstykker bag ved. Juliane! Juliane! Nu troer jeg at du skal blive lykkelig. Forlad mig! De har sagt, at De gierne gav mig Deres Datter, naar ikke Deres Mand havde bestemt hende for en anden. Jeg holder mig til Deres Ord; og om Deres Mands Samtykke twivler jeg ikke, naar jeg kan redde ham og hans Familie af Bedragens Klor. Tillad mig, naadige Frue! jeg maae gaae. Underdanige Tiener! (idet han gaaer) Juliane! Juliane! Ved Gud! du skal blive lykkelig.

Tolvte

Tolvte Scene.

Frue von Borgen (allene).

Ja virkelig er jeg paa Vei til at troe, at denne Monsieur Spahier ikke er den, som min Mand holder ham for at være. Hans indbildte Klogskab havde nær kostet mig alle mine stakkels smaae Fugle. At han er en Skielm, en Bedrager, det ville jeg dog nödig troe. Det bør jeg ikke troe, uden gyldig Aarsag. Men overbevises jeg om, at han er det, saa skal min Mand . . . ja han vil neppe troe det efter de haandgribeligste Beviser . . . O! men saa skal jeg fride som en Lovinde, for at redde min Datter af hans Kloer.

Trettende Scene.

Frue von Borgen. Tøraf.

Frue v. Borgen.

See, god Dag! min gode Forvalter! velkommen til Byen!

Tøraf.

Tres humle Servitor! Deres Maade.

Frue v. Borgen.

Naar kom han her til Byen? har han været her længe?

Tøraf.

Tøraf.

Neppe en halv Time ; og dog har jeg skiedtes og despereret en god Dyst med den naadige Herre. Ja har jeg saa.

Frue v. Borgen.

Skiedtes med min Mænd ? . . . Det havde jeg ikke ventet af ham.

Tøraf.

Ja seer De, naadige Frue ! Jeg har nu kommissioneeret paa Godset i tolv og tyve Aar. Jeg var kuns en fattig Bondekarl, da den naadige Herre gjorde mig til Ladefoged. Siden absenterede han mig til Forvalter. Ja gjorde han saa. Og dersom jeg saa ikke var Herren troe, og inflammerede ham om alt hvad der kan gavne og slade ham, saa var jeg en Skielm. Ja var jeg saa. Og nu har jeg despereret med Herren, fordi jeg ikke kan taale at see paa, at han lader saadan en Tværdriver, som denne tydße Spektor vi har saaet, rungenere hans Gods i Bund og Grund. Han gør al den Molest han kan ; og, gid jeg saae en Ulykke ! om han ikke er lige saa ond, som Satan, jeg har læst om i Adam og Evald. Ja er han saa.

Frue v. Borgen.

Hvad gør han da, som er saa forskrækkeligt ?

Tøraf.

Tøraf.

Hvad han gør? . . Han gør al den Konkelfus,
som han kan. Seer De! Forst har han jo slaaet mig der
alle Bæsterne ihiel, og brændt Stalden af. Ja har
han saa.

Frue v. Borgsen.

Ja det veed jeg. Men det var jo nødvendigt, for
Hestene havde Snive.

Tøraf.

De Snive? De havde, min Siel! ikke mere Snive,
end jeg har Snive. Vi skulle have brændt Spektoren,
for han har nok saadant noget Ondskab, troer jeg.
Ja har han saa.

Frue v. Borgsen.

Hvordan det nu er eller ikke, saa faaer vi den Skade
godtgjort, for det var assureret.

Tøraf.

Nei, saa min Siel! gør de ei, Deres Maade!
har jeg ikke selv læst i Oranse-Trosien, at de ikke faaer
en Sosling? Ja har jeg saa. Alt hvad man gør med
Deliration og Overlæg, siger den, betaler Syransen, gis
jeg faae en Ulykke! ikke en Doit for. Det var Gang-
kom-Person, som om min Kone hun ville tage alle sine
Særker, og lægge dem paa Huggeblokken, og hugge dem
i Pial-

i Pialster, for at jeg skulle give hende nye gien. Nei saa min Siel gjorde jeg ikke; Saa skulle Mardamen smukt faae Lov at gaae foruden. En anden Affeire var det, om det gik saadan, som til Eses; naar man har et gammelt Skib, som man vil have indkasseret, og faae et nyt igien, saa lader man det med Potteskaar, og det falder man Bastelin; og saa gier man Kasteinen Ordre til at seile det i Guds Navn need paa Havsens Bund, og saa maae Syransen betale tre Gange saa meget som det hele Snaus er værd. Ja maae den saa.

Frue v. Borgen.

• Nei, nu gaaer han for langt fra Materien, min gode Forvalter! Kommer han først til Skibs, saa er jeg bange for, at han aldrig kommer tilbage igien.

Tøraf.

Jo saa min Siel! gior jeg saa, Deres Naade! Men saa vil jeg da, med Fruens Promotion, komme tilbage til Spektoren og al hans Material igien. Saa har han, for det andet, bare for det den brogede Tyr stod og kraperte paa Stalden, ladt hele Hollænderiet slaae ned for Hode, ret som Fæ. Ja har han saa.

Frue v. Borgen.

Hvad hører jeg? Er det sandt?

Tøraf.

Ja er det saa, ja; hvert Ord.

Frue

Frue v. Borgen.

End de smaae nydelige Kalve, ere de ogsaa staaet
ihiel? —

Tøraf.

Hver Kiest, lige til den hielmede Juliane; og den blakkede Øvie med, som jeg havde kaldt op efter Deres Maade. Den er ogsaa maskareret. Ja er den saa. Naar jeg expederer Porthunden Pandur, et Par Katte, nogen Rotter og Muus, og saa Stolene paa Gaarden, saa er der, min Siel! ikke et firbenet Baes tilovers, uden med mindre Spektoren selv vil komme ud og gaae paa alle fire.

Frue v. Borgen.

Min Gud! men hvad siger min Mand til alt dette?

Tøraf.

O han siger, det er ret alt hvad Spektoren gjor. Jeg troer, gid jeg saae en Ulykke! at han sagde det var resonligt, om saa Spektoren gjorde Amohr til den naadige Frue, med Respeit at sige; ja troer jeg saa. Han bildte den naadige Herre ind, at Øvægshygen grassatede paa Gaarden, og at det var deraf den brogede Tyr dode. Jeg sagde: det var Logn. Ja gjorde jeg saa. Notabena: jeg sagde ikke at Tyren var fraperet af Logn, men at det var Logn at Basset havde haft Øvægshygen; men den naadige Herre troede ham bedre end mig. Ja gjorde han saa. Og om det nu var Øvægshygen, saa skulle Spektoren

ren faae en Ulykke, fordi han lod Hæget flaae og folgte Huderne, og stikker nof Pengene i sin egen Komme. Det er andre for bleven malteret for. Ja er de saa.

Frue v. Borgen.

Det er forskrækkeligt. Men jeg kan dog ikke troe, at han gør alle disse Anstalter af Ondskab og for at ødelegge os. Han taler dog idelig om sin Redelighed.

Tøraf.

Ja viist taler han om sin egen Redelighed. Ja gior han saa. Og det kommer just deraf, at ingen andre enten kan eller vil tale derom. De siger jo han er en lerd og stoderet Person, og saa maae han jo have denne Sygdom ligesom alle andre Lærde. Jeg har seet, for jeg læser dog saa lidt iblant; ja gior jeg saa; at der iblant de nyemodens Bogskrivere ere nogen lærde Bragere, som flaaer, min Siel! Krøller paa Næsen af den allerbeste Bog, naar inte de selv eller een af deres Venner har giort den; og siger at den er Snaus og duer ikke; og naar de saa har sagt alt det onde, som ikke Tanden selv kan hitte paa at sige, baade om Bogen og Aktoren, saa kommer de bag efter med et lille Proskriptum, hvori de fortæller vidt og bredt, hvor redelige, hvor ærlige de ere, ret som om de bare de helligste Jesuiter i Verden. Ja gior de saa. Nei, naar jeg hører nogen parlementere over sin egen Ærlighed, saa tænker jeg, min Siel! det samme, som naar jeg hører Kirsebækierlingerne her i

Byen

Byen raabe: Saa rigtig Vægt for fire Skilling; saa
ottroer jeg, gid jeg saae en Ulykke! altid, at de farer med
laafalst Vægt. Og det troer jeg ogsaa om Spektoren. Ja
siggior jeg saa.

Frue v. Borgen.

Ja han kan dog giøre ham Uret, min gode Forvalter! Men lad nu det være! giort Gierning er ikke til at
ændre; og det maae min Mand undersøge, om han har
giort Ret heri eller ikke. Men, hvordan gaaer det med
mi mine smaae Kreature? mine Perlehans? mine Duer?

Tøraf.

O! fael ikke derom, naadige Frue! det er en stor
Skagerin at tænke derpaa. Der er ingen Ting, som jo
den forbandede Spektor har maltereret. Det skier mig i
mit Hjerte, hver Gang jeg tænker derpaa. Ja gisr det
saa. Der gav han os noget Froe forleden, som han
sagde skulle være mere kommodisk at føde Hans med. Han
sagde, at han havde læst sig det til i en udenlandst Mar-
ni, og at der ogsaa stod, at man burde vænne Von-
der til at øde Hse; ret som om Bønder vare umælende
Bæster. Naa! Vi bruger Froet, og et Par Dage der-
ester saa laae alle Hønsene døde. Ja gjorde de saa.

Frue v. Borgen.

Er det sandt? Bedrag mig ikke min gode Forvalter!
Ere Hønsene og Kyllingerne døde?

Tøraf.

Tøraf.

Hver een, og Perlehønsene med. Ja ere de sā.
Og saa forleden, saa kommer Øres Naboe, den gamle
gode Propetarius Erdman, der, imellem os sagt, er,
min Siel! en Halunk, med et heelt Slæng hen til ham
at besøge ham; og ved saa Fruen hvad han gør?

Frue v. Borgen.

Naa, hvad gør han da?

Tøraf.

Han hadde inventeret dem til sig, og saa tager han,
min Siel! fire af Frueps Kroparter, to af de beste Tum-
linger, og de to Knokkefader; som Fruen var saa stram-
meret i, og slagter dem, for at give det Rakkerpuk en
Collision. Ja gør han saa.

Frue v. Borgen.

Hvad hører jeg? mine Duer? — Gud! mine
Duer og mine Høns! — den Nederdrægtige! Et Skærn
maae han være og ingen redelig eller klog Mand; og han
skulle have min Datter? — — Gud! mine Duer! —
Han skulle have min Juliane!

Tøraf.

Hvad? Spektoren skulle have Kroken Juliane! Det
skal, min Siel! blive Logn. Hør skal jeg slæe hans
Pande i Stykker. Ja skal jeg saa. Han skulle have Kro-
ken

wilken Juliane? Har jeg i mine Dage hørt et galere Ind-
lofsfald? Han er jo ikke engang et Christen Menneske; i det
immindst kan han ikke snakke noget Christen Sprog. Det
mer jo Polst eller Hamborgst han taler. Han er i Stand
til at giøre os pluddervolste allesammen. Ja er han saa.
O Gud naade os for vores gode Sprog!

Frue v. Borgen.

Mine Høns! — mine Duer! — Hvor er min Ju-
lian? — Hvor finder jeg min Mand? Jeg maae op-
dag ham, hvad for en Slange vi nære i vores Barm;
og hvorledes han enten ved Nederdrægtighed, eller ved
Dumhed — o! sikkert ved begge Delene, vil ødelegge
os. O mine Høns! mine Duer!

(vil gaae.)

Fjortende Scene.

De Forrige. Juliane.

Juliane

(Som moder Frue von Borgen i Dørren i Baggrunden, i det
hun vil gaae ind).

Min Moder! hvad er paa Færde? hvad flettes?

Frue v. Borgen.

Juliane! du er ikke min Datter, isald du ægter
det Skarn. — O mine Høns! mine Duer.

(gaaer.)

Femt-

Femtende Scene.

Juliane. Tøraf.

Juliane.

Min gode Forvalter ! hvad var det min Moder sagde ? hvem meente hun med det Skarn , som hun nævnede ? O ! veed De det , saa forklar mig Sammenhængen .

Tøraf.

Jeg skal nok forklare Frokenen det . Ja skal jeg saa .
 (assides .) Jeg maae fixenere hende lidt . (hoit .) Det er denne hersens Logtenanten , Froken ! som den naadige Frue slet ikke kan lide , fordi hun har saa stor Affektation for Spektoren Mossis Spazier . Ja er det saa .

Juliane.

Men hvorfore er dog den stakkels Erdman nu blevet hende saa meget forhadte ? tilsorn syntes hun dog ganske godt om ham .

Tøraf.

Det skal jeg sige Frokenen . Det er fordi han er ung . Ja er det saa . Maar han var en gammel fornuglig Officer , saa ville Deres naadige Mama estimere ham ; men endeel af disse unge Herrer , de bilde sig saameget ind , fordi de har en Porkopee i Kaarden ; saa troe de at alle andre Mennesker ere Nummer Rixer imod dem . Ja gior

de

de saa. Møder man dem paa Gaden, saa gaaer de ligefrem efter Næsen, og skal aldrig refterere til Siden, ikke engang for et honnet Fruentimmer; de lader dem heller gaae i Skæn op til Drene. Ja gør de saa. Dersom man ikke først gør sine Kompeere og Karosser for dem, saa lætter de, min Siel! aldrig paa Hatten; for saa stor Emanation har de om sig selv, at alle skal hilse dem først. Kommer man i Komponie med dem, saa skal altting gaae efter deres Kommandør; ja skal det saa. Saa praler de af alle de Battallioner de har vundet; saa taler de om rechs og links, og Skadrioner, og Plutoner, og Diffusioner, og alt saadant forbandet Kram, som de ikke engang selv forstaaer; og ingen Mennesker maae faae et Ord indført for dem; og vil man saa ikke synes at denne Snak er lige saa smuk at høre paa, som naar Musekanterne spiller den smukkeste Sympathie; ja saa skal vi bare høre en Stoi; saa skilder de Folk ud for Kolør de Lux, og for saa meget andet. Og saa vil de kuskenere alle Mennesker. Ja vil de saa.

Juliane.

Men hvorfør skal man just skiere en heel Stand over een Kam, fordi der ere kanske nogle enkelte, der bære sig saaledes ad. Saamigeget veed jeg vist, at Erdman ikke er af det Slags Folk. Og hvad har dette at gisre med min Moders Høns og Duer?

Tøraf.

Ja see nu kommer jeg til vores aperpo. Ja gør jeg saa. Deres Mama vil profos ikke at De maae fage Logtenanten, for jeg skal sige Dem, Frøken! . . .

Sextende Scene.

De Forrige. Hr. v. Borgen. Spazier.

Tøraf

(i det han seer dem komme.)

Nei, jeg haslererer kun lidt; det er . . .

Hr. v. Borgen.

Juliane! her bringer jeg dig din Brudgom. Om otte Dage skal han være din Mand.

Juliane.

Før Guds Skyld! min beste Fader! . . .

Hr. v. Borgen.

Før Guds Skyld, Juliane! . . . tie stille, og lyd din Fader. Gør, hvad jeg besaler, med det Gode, for ellers skal jeg nok twinge Mamselfen dertil.

Tøraf.

Jeg controlerer Dem Frøken! ja gør jeg saa. Det gør mig ondt, men inden otte Dage funde der kanstee komme et Kampemang i Sagerne.

Hr.

Hr. v. Borgen.

(til Spazier)

Mein liebes zukommendes Schwiegersohn! ich gebe Sie mein Tochter, so wie ich habe gelobt; in Abend sollen Sie haben Jawort; in Morgen nehmen wir aus und machen Visiten; und um acht Tage sollen Sie Heirath halten. —

Spazier.

Ich takker dem Herr Schwigervater! — und Sie, min schene Freken Prut! ich gratulerer Dem, thi det tor ich sige; de har godt gewählt; uten mig selv at romme, so heirather De en ehrlig Mand, en Virtuos. Aber, men dyre Herr Schwigervater! hvorom saa iilfærdig? Kunde vi ikke høitiden een Wiile opsette? Kuns en Par Monater? Ikke længere.

Hr. v. Borgen.

Nein, Sie müssen nicht länger bien. Sie sind jo allerede ein Pfessergesell. Das geht nicht an.

Juliane.

Min beste Fader! o ja! jeg beder ogsaa derom; kuns et Par Maaneder, saa bequemmer jeg mig ganske ester deres Villie uden mindste Modsigelse.

Hr. v. Borgen.

Vil du dog det? — Ih du er stikkelig. Nei
D d 2 Børn!

Børn! jeg er ikke roelig, førend jeg seer jer vel givt.
 Ich will sie, so bald möglich, vergiftet haben. Und es
 ist besser in Tag, als in Morgen. Sein Person machen
 mich zu einen glücklichen Vater, und sein Vorstand zu
 einen kopfreichen Mann.

Syttende Scene.

De Forrige. Frue von Borgen.

Frue v. Borgen.

Han skal ikke have min Juliane! hun er for god til ham.

Juliane.

Min Moder!

Tøraf.

Det er ræsonligt. Ja er det saa.

Hr. v. Borgen.

Hvad flettes dig Kone? er du fra din Forstand?

Spækier.

Maadige Frue Schwiegermama! . . .

Frue v. Borgen.

Jeg vil ikke have den til Svigerson, der betager mig den største Glæde jeg har i Livet; der ødelægger mine Hense,

Høns, gør Traktement med mine Duer, og dræber mine
småe fugle.

Spakier.

Frue Schwiegermama! det ferske var en Probe,
en Experiment.

Tøraf.

Du skulle faae en Ulykke for dine Pergamenter. Ja
skulle du faa.

Spakier.

Tie han still, Verwalter! — Det andre war Noth-
wendigkeit; und det dritte . . .

Hr. v. Borgen.

Das weiß ich, das haben sie von Wasserware ge-
macht . . . Men, Kone! er det dog at tage affled for
nogle lumpne Høns og Duer? . . .

Frue v. Borgen.

Lumpne, siger du? O mine Høns! og mine gode
Duer! Nok er det, han skal ikke have min Datter.

Hr. v. Borgen.

Hør Kone! Er du Moder, saa er jeg Fader, og
mig tilkommer det vel at raade. Jeg siger Jer eengang
for alle: han skal, min Siel! have min Datter.

Attende Scene.

De Forrige. Erdman.

Erdman.

Han skal ikke have Deres Datter, siger jeg.

Tøraf.

Det siger jeg med. Ja giv jeg saa.

Juliane.

Erdman! red din Juliane, om du kan.

Hr. v. Borgen.

Min Herr Lieutenant! Deres Nærbaerelse her ville jeg gierne frabede mig.

Spahier.

Herr Officer! den lækker best, som lækker sidst; og da seer de en firekcket Hul.

Erdman.

Karl! Viis du ingen Dørren. Du bliver den første, som kommer ud af den. Herr v. Borgen! lad mig bare tale ud, og vil De siden have denne Herre til Deres Evigerson, saa vil jeg ikke giore den mindste Indvending. (han tager et Brev op af Lommen og leverer v. Borgen.) Behag at læse dette Brev, som jeg i dette Dieblit har faaet fra Forvalteren paa min Farbroders Godser, tilliggemed det, som ligger inden i.

Hr.

Hr. v. Borgen

(aabner Brevet og læser).

„ Hoistærede Promemoria ! ” — hvad er det ?

Erdman.

Ta , bryd Dem ikke om hans Stiil ; hvad den mangler i Interesse , det vil Indholden rigelig erstatte .

Hr. v. Borgen.

Nu vel da ! (læser.) „ Hoistærede Promemoria !
 „ Jeg kan herved have den Ere at melde Deres Velbaa-
 „ renhed , at Hans Velbaarenhed , Deres velbaarne Hr.
 „ Farbroder , meget pludselig er død af et Slagslod , og
 „ har ikke efterladt sig noget Testamente , saa at Deres
 „ Velbaarenhed ganske uventet bliver Hans Velbaaren-
 „ heds eeneste Arving , og det imod Hans Velbaaren-
 „ heds velbaarne Villie . ” Jeg gratulerer Dem !

Spakier.

Was ? — Erdman gestorben ! zum Henker !

Erdman.

Kunst videre , om jeg maae bede .

Hr. v. Borgen

(læser)

„ Indsluktede Brev , som jeg har fundet i Hans
 „ salige Velbaarenheds Lomme , sender jeg Deres Vel-
 „ baarenhed , for at oplyse den gode Herr von Borgen ,

„ om

„ om hvad for en Karl han er kommen i Massapie med.
 „ Videre medfolger, til Deres Velbaarenhed, en Pakke
 „ med flere saadanne Breve til Hans Velbaarenhed.“

Frue v. Borgen.

Jeg tager sandelig overmaade stor Deel i denne for Dem saa uventede Lykke.

Tøraf.

Saa er da den salige Kieltring død? Det er mig kiert; for han var, min Siel! paa hans Død at sige, ret en Halunk. Ja var han saa.

Erdman.

Han var min Farbroder, Herr Forvalter! og nu er han død; og vær forvisset om, Herr von Borgen! at dersom jeg havde kundet redde Dem og Deres Datter paa nogen anden Maade, saa skulle De aldrig have faaet disse Breve at see. Behag nu at læse det indlagte Brev.

Spakier.

Ei was? Hvad gaaer os sine Breve an?

(han vil snappe det af Haanden paa Hr. v. Borgen,
men forhindres af Erdman.)

Erdman.

Karl! understaaer du dig . . . (til Hr. v. Borgen.)
Behag at læse, min Herre! dette Brev er til min Farbroder. —

Hr.

Hr. v. Borgen (læser.)

„ Ich haaber at den Plan, der imeslem os er af-
„ talt, har so lykkelig været Sin Bisald at finde. Hr.
„ von Borgen er en gammel Nar“ — Hvad er det? jeg
en Nar! det er meget.

Erdman.

Vær kuns saa god at læse videre.

Hr. v. Borgen (læser).

„ En gammel Nar, ret en Indfalds-Pensel, som
„ man læt kan en Næse dreie. Ich har nu hans Heste
„ dødslaget, und han troer, at det fornordigt var. I
„ nogle Dage skal Hollænderiet den samme Wei vandre;
„ so maae De os Penger lehne, und in korte Tid skal
„ jeg det sovidt bringe, at Herr von Borgen sin Adels-
„ gaard forkisbe maae; da kan De den for en Bagga-
„ telle kæbe, und so har De jo Sin Baronie komplet,
„ und sine Ønsker befriediget. Herr von Borgen den-
„ ker, at jeg hans Greken Datter heirahte vill, og der-
„ om er det mig lætttere ham at betriege. Aber ich vill
„ en sodan Bettlerinn ikke have, sondern, wenn ich har
„ opfildt min Versprechen, so haaber jeg og at faae de
„ mig forsagte ti tusende Rigsdaaler, og at De mig til
„ den gamle rige Enke rekommenderer. Ich har den
„ Wer at være Sin underdanige Tiener.“

Spatzter.

Er det mueligt? — Det er hans egen Haand.

Erdman.

Hvad siger De nu? Er det ikke en værdig Svigerson?

Spa-

Spakier.

Det er ikke min Haandskrift. Det er en finge-
tet Bref.

Tøraf

(seer paa det).

Det er Fanden ikke fingereret; jeg har bragt det og
mange andre hen til den salige Kieltring; nu kiender jeg
det; ja gør jeg saa.

Hr. v. Borgen.

Er det ikke Deres egen Haand? Tor De nægte det,
som vi alle kan see?

Erdman.

O jeg har en heel Pakke af hans Breve i samme Ma-
terie. Han skal ikke kunde fragaae det.

Spakier.

De maae ikke troe, gnådiger Herr Schwiegervater!
at jeg . . .

Hr. v. Borgen.

Gid Fanden være din Svigersader! i Kasphuset
skal du finde din Svigersader! du som paa saa nedrig en
Maade har villet bedrage mig.

Spakier.

Frue Schvigermama!

Frue v. Borgen.

Bort Afskum! Sog din Svigermoder i Spindehu-
set! Du skal ikke ødelægge flere Høns eller Duer for mig.

Spa-

Spahier.

Liebe Greken Prut! . . .

Juliane.

Deres Tienerinde, Herr Spahier! det bliver jeg nok ikke, denne Gang; mine Forældre tillader det ikke; Deres Brud finder De nok i Forbedringshuset; ifald De ellers ikke er rekommenderet til den rige Enke.

Tøraf.

Ja! er han ikke det, saa er han, min Siel, kommoderet til mit Pidkestast. Ja er han saa, Herr Spektor!

Spahier.

Hier habe ich nichts mehr zu thun, wie ich sehe. Adieu!

Hr. v. Borgen

(tager ham i Kraven).

Nei bie, Karl! du skal ikke slippe saa læt; Lov og Ret skal først forbyde dig at bedrage flere godtroende Narre. —

Erdman.

O nei, lad ham gaae; at Sagen kan blive skinst, saa meget som mueligt er.

Frue v. Borgen.

O ja, min beste Mand! lad ham løbe sin Dø.

Juliane.

Han bliver vel godt til at spadfare et andet Sted
hen

hen i Verden, og, tidlig eller sildig, bliver han nok straffet.

Hr. v. Borgen (slipper ham).

Saa gaae da, Spidsbub! og tak Gud, du slap saa godt.

Spazier.

Ha ha ha! die dumme Dånen! Wohlan! ich spaziere weiter in der Welt. Ich werde doch mein Glück machen, denn einen Mann, wie ich bin, braucht man überall. Ich bin ein Virtuos. Ha, ha, ha! die dumme Dånen!

(gaaer.)

Nittende Scene.

Herr og Frue von Borgen. **Juliane.** **Erdman.** **Tøraf.**

Erdman.

Min Herre! naadige Frue! De seer nu, at jeg er ikke saa aldeles fattig; holder De mig nu værdig til at være Deres Svigersøn?

Hr. v. Borgen.

Den fordomne Inspecteur!

Tøraf.

Maa! havde jeg ikke Ret? Jo jeg saae nok hans Apartigheder. Ja, gjorde jeg saa.

Frue

Fru v. Borgen.

Mit Samtykke har De, men det beroer paa mia
Mand. Beste Mand! gør os nu alle glade og forniede.

Hr. v. Borgen.

Den fordomme Inspektør! — **Juliane!**

Juliane

(ærmer sig frugtsom.)

Hvad befaler min Fader?

Hr. v. Borgen.

Erdman! Deres Haand! (Erdman giver ham Haanden.)
Der er hun, tag hende i Guds Navn. Gud velsigne Jer!

Erdman.

Juliane! endelig opfyldtes vores Ønsker.

Juliane.

Gode dyrebare Fader! mit hele Liv skal være opof-
ret til at skaffe Dem den Glæde paa Deres Alderdom, som
De fortiner for Deres Kierlighed imod mig.

Erdman.

Jeg skal kappes med dig, min Juliane!

Fru v. Borgen.

Lever lykkelige mine Barn! men hør, Erdman! og
du Juliane! mine smaae Kreature maae I lade mig have
i Fred; forresten maae I raade over alt.

Hr. v. Borgen.

Du Nar med dine smaae Kreature! Ja hør nu!
Jeg har inviteret Fremmede herhid i Aften til Julianes
Gaard. Vi har funs en anden Brudgom; forresten bli-
ver Tingen den samme.

Toraſ.

Teraf.

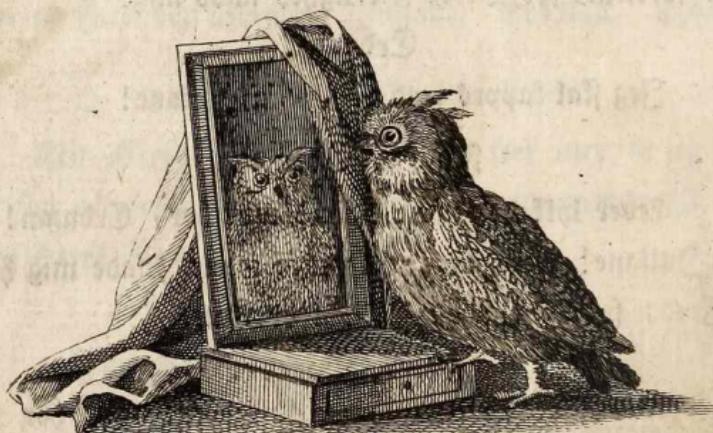
Jeg gratelerer Dem begge. Ja gior jeg saa. Men det skulle, min Siel! dog gisre mig ondt, om denne Spektor skulle gaae saa ganske uslikket herfra. Maadige Herre! maae jeg ikke componere hans Ryg lidt med denne Pidse. Han var dog saa betenktaa paa en Compolation, med en anden Brud. Ja var han saa! Ich soll ham mit Prugelsleisch trakteren.

Hr. v. Borgen.

Maar han kuns ikke slaaer ham fordærvet, min gode Forvalter, saa maae han gierne smore hans Ryg lidt, saa at han kan huske det, til han igien vil agere Virtuos.

(Forvalteren gager, og Dekket falder.)

Ende paa det andet Bind.

J. Juel del.

A. Flint sc.

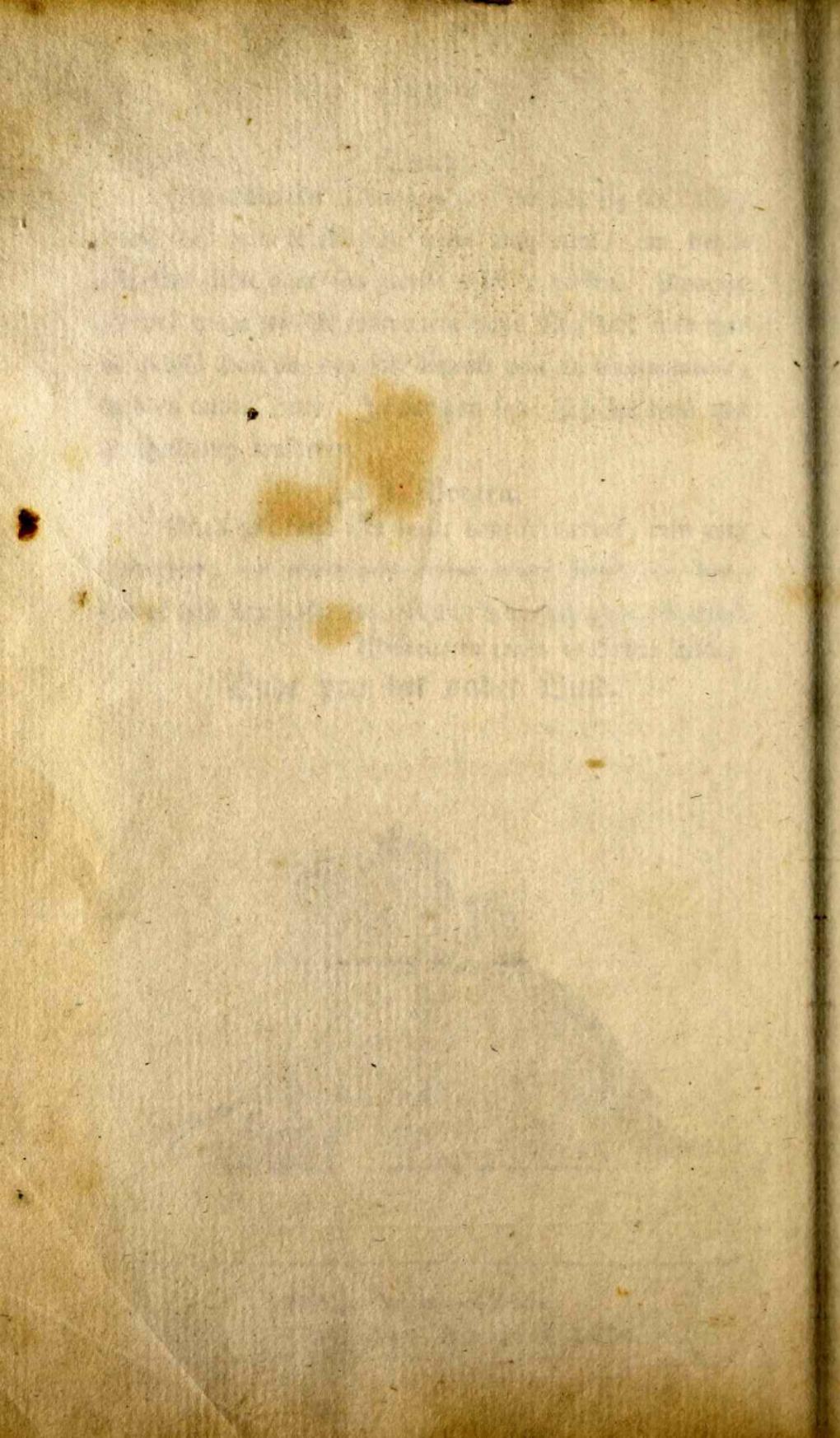

foto 7674

